

احسن الحدیث لاوقجی زاده

چون بو تألیفه عون ایدوب بالتف سیر خامه نهایته ییتدی
نعمت ربی ایلیوب تحدیث نامنی احسن الحدیث ایتدی

یازیلوب احسن الحدیث تمام
اولدی مجموعهٔ قدسیانه تحف
سلک تحریره ویردی زینت وفر
بو مصفا لآلی عرش صدف
دیدی یازدقده جوهری تاریخ
قلم بولدی ینه حسن شرف

خالقك لطفنه آيت حمد و ثنا
ابتدا ايله بنا آت احسانا

كتبه الفقير الى الغنى الودود
محمود بن فضل الله بن محمود
عاملهم الله بالفضل والكرم والجود

من خط الشيخ قدس سره

من منن المنان لدى اضعف العباد
احمد سعيد ميرزاده
غفر لهما

الحمد لله الذى نزّل احسن الحديث ومن اصدق من الله
حديثا، ودبّر الجديدين بحكمته يغشى الليل النهار يطلبه
حثيثا، والصلوة على سيّدنا محمّد الذى اوضح سبل الهدى و
اثنى على من كان فى الدنيا زاهدًا زهيدا، ووعد لمن حفظ اربعين
حديثا ان يكون له فى القيمة شافعًا وشهيدا، وعلى آله وصحبه
ورثة علومه واحواله، ونقلة احاديثه واقواله اما بعد وقتاكه
نظم بوضعيف ومقصّر وكمتر، اوجى زاده محمّد افقر نثر
رفاقت توفيق ربّانى ايله مفازهء عقل هيولانى دن
دار الملك عقل بالملكه يه داخل، ومساعدهء تأييد استعداد
ايله كنز بى نفاد عقل مستفاده نائل اولدم لمؤلفه الفقير
هست علم دوانزده كانه، بهر امراض جهل دارو ها
عربيت اساس علم آمد، يهتدى فى العلوم دارو ها
نثر فحواى صدق احتواسى پيش نهاد ضمير، ومذاكرهء علم مكتسب
شب يلداء طلبده نديم وسمير اولوب كتب معتبرهء معتورهنى
تصفح وتقصّىدن تفصّى حاصل، ودل ناشاد منتهاى استعداده
واصل اولدقده علوم نافعهء دينيه يه بخلوص النيه
اشتغال ومثابرت، وسبيل تحصيلده مقاساة ظما وجوع
وترك راحت وهجوعه تحمّل ومصابرت ايدردم لمولفه

2

دل جاهلده اولماز نور عرفان، كه ناداننك اولور قلبى ده نادان
نثر مضمون خيال نمونى اوزره صحبت اهل دنيادن اعراض
وشيفتهء بازيچه گاه دولت وجاه اولان ممكوران عقيان
ولجينه انطق لسانين ايله اعتراض ايدوب
دل ناكامى كه وهدهء صومعهء وحدتده كم نام در
رقدت غفلتدن ايقاظ ايچون شمع شبافروز نصيحتى
ايقاد، وسهوهء حرص وشهوتدن انقاذ ايچون
هدف مقصود وبغيته سهم صائب همتى انفاذ ايلدم لمولفه
صقن بو جيفهء دنيايه قونمه كركس وار، بلند همّت اولوب قانع اول اشالها
بو آيتك سكا مضمونى رزقه ضامن در، اراد ربّك ان يبلغا اشدّهما
نثر گاه بيغولهء عزل وعزلتده روى آرزويه اسبال قناع قناعت
ايتمكله فضاء پرعبر قضا وقدرى واله وحيران، كشت
وسيران ايدوب بو مطلع بلاغت مطّلعك فحواى دلنوازى
ايله زمزمه ساز ونغمه پرداز اولوردم لمولفه
عشقم بكفت باعث قربت هروله، ان تات ماشيًا اناتيك هروله
نثر وگاه مطموره محوّدن معمورهء صحوه كلدكده دهر پرفتور
ومقعّر فلك بى فطورده ظهور بولان تشتّر كربه
الطوارد باعثة الكربه، حكمت مسكوت عنها قبيلندن
معدود، بلكه حكمت مجهوله كبى رهگذر وجوه معقوله سى
مسدود اولماغين تعيّنات دهرى، وراء ظهره القا
وصحيفهء درونده بو قطعه نك مضمونى ابقا ايدردم لمولفه

مدح مخلوق ایله طبعك نیجه بر سخن آرالق وخود ذالق ایده
دمی در دطوطئ گویای قلم شکر خالق ده شکوه خالق ایده
نثر تصانیف کباره امراد نظر اعتبار ایدوب کوردم که
علماء هدایت اثرك اکثری امر دین ده جمع احادیث اربعین
ایدوب زمرهٔ فقهاء یاکنه قلوب ده مکتوب اولمغه جد جزیل
وکنت له یوم القیمة شافعا وشهیدا بارگاهندن نجح وعد جمیل
امثلر بو فقیر وقیر دخی اول قومه تشبه وذیل محبت
ومیللرنه تشبث ایدوب خاطر مجروحه سنوح ایلدی که
تخریج احادیث اربعین ده بر طور نو آیین اختراع و بر
طرز براعت طراز اختیار واقتراع ایدم که الی الآن
مواطئ اقدام اقلام سخنوران اولمایوب اربعین صوفیان
کبی عنوان مناقب ومفاخر بلکه ندرت وغرابت ده
مصداق کم ترك الاول للآخر اوله قوت متخیله که بو مقوله
امور معقوله نك ابداعی آنك شانی وبو گونه معانی غرائبك نوشین
ابداعی آنك اثر ونشانی در بو وجهله متخیله دوحه عرض لقا
وسمع روعه القا ایلدی که خلال احادیث صحیحه ده
بعض کلمات منظومهٔ فصیحه که من غیر قصد ولا رویّه میزان اوزان
شعریه ایله موزون وخزانهٔ ترکیب اقسام امتزاج گوهر حسن نظام
مخزون اوله کتب احادیث وسیر ومسانید صحت اثردن
جمع وترتیب وانتظام سلك کلام ایچون مصراع
در در رشته کشند با جواهر شبه را نثر مغز آسی اوزده

بر قطعهٔ خوش آیندهٔ دلکشا ایله آمیزش وترکیب اولنسه
مأمولدر که حسن قبوله قرین وشایستهٔ ستایش وآفرین اوله
نظم فکن حدیثا حسنا ذکره فانما الدنیا احادیث نثر
اما بشرط آن که بحر سلاست نشانی جزر ومد زیاده و
نقصان ایله شورش پذیر وخس وخاشاك آفات علل
وزحافات ایله آلودهٔ تغییر اولمایه پس دل پر هوس بو
خطب ملمه ابتدا وشروع ملزمه ابتدار ایدوب هر
حدیث معجز بیانه مناسب وحسبان اولان لطائف
ونکات کتب محاضراتدن انتخاب وانجاب وبعد توفیق
بو مجموعهٔ براعت انتسام احسن الحدیث اسمی ایله وسم
اولنماق استصواب اولندی تا که اسمی مسماسنه دال و
عنوان مقاله مقصود رساله یه براعت استهلال اوله المؤلف
اربعین کرم نگاه کنند اربعین مرا افاضل روم
نشود هیچ حله مردان طالبان از فیوضی محروم
عرض ضراعت ونیازمندی بحضرت شیخ محمود افندی
نسأ الله تعالی فی مدته ووجه وجوه المسترشدین الی سدته
بو در درج حکم که صدف دل پر غم ده افاضهٔ نیسان ازلی احسان
ایله پرورده ودستیاری غواص فکرت ایله ساحل عالم شهادته
برآورده در سلك طول آمال بی مآلده تنظیم وتنسیق و
دولتیان بی استحقاقك اعناقنه تقلید وتعلیق اولنمایوب
بر اهل ولایت وهدا وسلطان عالم معنانی اختیار وایثار

الاتمام

نظم وکهزار شرم وتقصیر ایله مجلس خطیرلرنه نثار ایلدم
شاید آرعنصری شوم بسخن هستاندر زمانه محمودی
نثر اول ممدوح محمود الفعال برکریم عمیم الفعالدرکه
کم کشتکان مفازهٔ استعدادی کعبهٔ مقصود ومراده
دلالت وارشاد ایلمک ع وابستهٔ عنایت یك اهتمام اوست
نثر واول واحد مقتدی به برمرشد کامل فیضده درکه
مناشیر شروری ناشره اولان مائهٔ عاشره ده
تجدید معالم طریقت واحیاء دوارس معرفت ایتمکله
عالم ارواحدن هرصباح ورواح عتبهٔ والاجنابنه
بووجهله خطاب اولنورکه ع فهذا زمان انت لاشك واحد
نثر ذات هدایت مدارلرنه محمیهٔ اسکودار مثوی ومقر و
هریوم خمیس افاضهٔ کلام نفیس ایله محروران کربت ریاضتی
تنفیس اولحضرته دأب مقرر اولوب متصدیان زهد و
وتقوی خصوصا متصدران تکرمهٔ فتوی مجلس نصیحتلرنده
زانوی استکانت اوزره جاثم ودامن عصمت طرازلرینی
لب ادب ونیاز ایله لاثم اولورلر
نظم
زسر لفظ نبوت در اندرون دلش بسا ذخائر حکمت که مدخر یابی
زدامن کرمش برمدار دست طلب که هرچه آرزوی تست سربسر یابی
نثر اهل ارادت وشوق جوق جوق باب کرامت مآبلرنده خاك روب
وتأثیر وعظ وتذکیر ایله دافع شواغل کروب اولوب کوشهٔ چشم همتلرندن
دریوزه وتأمیل وشرف خدمتلرنه ملازمت ایله آداب طریقتی تکمیل ایدرلر

انوری نك بیت مشهورینه جوابدر که اول بیت بودر
نیست اندر زمانه محمودی
ورنه هرکوشهٔ وعنصریی

4

نظم واجب آید چونکه آمد نام او شرح کردن رمزی از انعام او
تا زمین وآسمان خندان شود عقل وروح ودیده صدچندان شود
نثر اول ذات ملك خصال اوائل حالده تحصیل علوم رسمیه یه
شارع ومدت قلیلة الاعداده امداد قوت استعداد ایله هر
فنده بارع اولوب اورع موالی رومدن اولان ناظر زاده مرحومك
شرف اعاده سندن رتبهٔ ملازمت معتاده یی تشریف وبعده
مدارس عالیة البناده آیات درس وافاده یی تصریف ایلدیلر
بعده مرحوم مرقومك قدری عالی ودار السلام وام الدنیایه والی
اولدقده توفیق شامل رکاب سعادت انتسابلرنده رفیق مرافق و
اولوب اراضیٔ مقدسة الآثارده نیجه اعزهٔ کبار ایله لقیه
واجتماع خصوصا حمیهٔ قاهره ده که مظهر نعم باطنه وظاهره در
مرشد مرتاض مجلای کرم فیاض حضرت کریم الدین خلوتی نك
شرف صحبتی ایله کسب انتفاع ایتدکدنصکره محروسهٔ بروسه ده
اقامت وثوا واصل اصوله وصول ایله ترك مشاغل سوا ایدن
نظم پیشوای طریق بیرامی جلوه پرداز بسط بسطامی
نثر کمل اولیانك سربلندی حضرت افتاده افندی نك
قدس الله تعالی سره اللطیف ما الطاف حول کعبة القرب مطیف
خدمت پرموهبتلرنده تکمیل طریقت بیوردیلر اوتوز سلدن
زیاده درکه سجادهٔ ارشاده وضع قدم وضیافتخانهٔ لان
یهدی الله بك رجلا واحدا خیر من ان یکون لك حمر النعم ده
بسط بساط نعم ایدوب مشاهیر قصبات وبلادده

تصریف الآیات تبیینها

وجوهر ذات پاکیزه صفاتلرنه لازم غیر مفارق

آرسال خلفاء صاحب ارشاد ایله بوما فیهما ضیاء دعوتلری
آفاق کیر وزمرهٔ اصحاب واحبا اقطار ساهرهٔ غبرا ده
تزاید پذیر اولمقده در بناء ثبات وتمکینلری بر مرتبه راسخ ورکین ذکر
اصحاب الکرامات کلهم محجوبون مضمونی اوزره شاهباز دل پر صفالری
بستهٔ دام اولیا اولمایوب مهرویان بستان غیبستان ایله تغزله
تنزل محالدر وقاعدهٔ استغنا ووقارلری بر وجهله استوار درکه
مجلس خطیرلرنده فقیر ووزیر برابر بلکه گدای بی سر وسامانه
نوازش ومیلانلری اکثر اولوب گردنکشان روزکار
حضور جلالت مدارلرنده دمبسته ولال در **نظم**
اردت له مدحا فما من فضیلة * تأملت الا جل عنها وقلت
نثر سائر شرف وعلادن ماعدا سلسلة الذهب آل کرامه
انسلاک وانتظام ایله قدر والا مقاملری مرفوع ومنشور علو منقبتلری لری
آل تمغای شرف سیادت ایله موقع اولوب اشعار حقائق اظهارلری
ایله که قلوب اهل کروبی تفریج وتفریح ایلمشلردر بو معنایی نیجه
محلده تبیین وتصریح ایلمشلردر اول عالم عامل وعارف کاملک
قلم حکم رقملری نیجه رسائل بدیعة الاسالیب جمع وترتیب ایلمشدر ب
هر بری اصول طریقتده بر کتاب وکشف مشکلات معرفتده لب لبا
اولوب قوت القلوب زمرهٔ احبا وخلاصهٔ تحقیق فتوحات واحیادر
بو فقیر پرهوس دست رس بولدوغم رسائل غامضة المسائل بونلردر
جامع الفضائل وقامع الرذائل حیوة الارواح ونجات الاشباح
کشف القناع عن وجه السماع فتح الباب ودفع الحجاب

مفتاح

مفتاح الصلوة ومرقاة النجاة تحبة المحبة خلاصة الاخبار فی
احوال النبی المختار وبونلردن ماعدا عربی وترکی ایکی طریقتنامهٔ
بی همتالری ونجات الغریق فی الجمع والتفریق ایله مسمی نظم دلکشالری
واردرکه جمله‌سی نقاوهٔ آداب زهد وتقوا وسالکان راه هدا
اولان مردان خدایه حبل متین وعروهٔ وثقی در سر سر بستهٔ
الطرق الی الله واقف وآگاه اولان عارف دوربینه
واضح ومستبین اولهکه اول مجتهد طریقت ومرشد جادهٔ حقیقتک
نظم طریق راستی کیم جلوتی در * میان نقشبند وخلوتی در
نثر شرح حکمتده نگاشتهٔ کلک مواهب رقم درکه رجال الجلوة
اقوی من رجال الخلوة زیرا کبار اصحاب وتابعینک روش
وآیینلری اهل خلوتک مراسم انقطاع وعزلتلرندن دورتر
وشاهد کار وبارلری مجلای مخالطه وجهارده جلوه گر
اولمغله جیمک خا اوزرینه تقدم واعتلاسی ظاهر وعیان والفا حدیثه قرب وولاسی
وبو مقدمهٔ مسلمه سبب افحام مدعیان اولمشدر **نظم**
چون نبی سیف بود ستان رسول * امتان وصفدر انند وفحول
مصلحت در دین ما جنک وشکوه * مصلحت در دین عیسی غار وکوه
نثر عالم راسخ صاحب الکعب الشامخ ع ولی الاولیا شیخ المشایخ
نثر پیشوای توحید افعال وصفات ع خصه الله تعالی بمزید الزلفات
نثر کتاب فتوحاتک یتمش طقوزنجی بابی فی ترک الخلوة
وهو المعبر عنه بالجلوة لفظی ایله تبویب وما بینلرنده اولان
فرق دقیقی تحقیق دنصکره جانب جلوتی ترجیح وتصویب ایلمشدر

بو بضاعتِ مزجاةُ الاعتبار که هزار عجز و انکسار ایله اول
عتبهٔ عالیشانه دست آویز درویشانه قلنمشدر کمالِ کرم
و افضاللریندن لحظهٔ توجّه و اقبال ایله ملتفت و مرهوت
و ظهر اجزاسنه تقریظِ قبول و ارتضا محرّر و منموق اولوسه نظم
ازان طرف بپذیرد کمال و نقصانات و زین طرف شرف روزکارِ باشد
نثر جنابِ کریم وهّاب الّتجا و اول واسطهٔ اثیله وسیله وسیله که
ابتغا اولنور که شوخ چشمانِ زمانه و حرف گیرانِ بی بهانه نک
اهلِ احسانه اساءت و باطلی صورت حقده اراءت اتلرک
عادتِ بی سعادتلریدر ع فالله یجعل کیدهم فی نحرهم
نثر ظرافتِ بارده و اعتراضاتِ غیر وارده لریندن
مصون و مکفیّ و قلّتِ بضاعتدن نشأه ایدن عیب و
عواری نظرِ دقّتِ اعتبارلرندن پوشیده و مخفیّ اوله قطعه
شنیده ام که برین طارم زر اندودست خطی که عاقبتِ کار جمله محمودست
زتاب قهر میندیش و نا امید مباش که زیر سایهٔ جودست هرچه موجودست

الحدیث الاوّل

خیرِ امّت و دوُر که همّت ایدوب حفظِ قرءآنه سعی ایدر هر آن
که رسولك كلامیدر بو حدیث خیرکم من تعلّم القرءآن
تمام الحدیث خیرکم من تعلّم القرءآن و علّمه کلزار اخبارلك
گلِ بخاریسی اولان صحیح بخاریده جامع القرءآن حضرت عثماندن
رضی الله تعالی عنه بو عبارتیله روایت اولنمشدر صدر حدیث
مزاحفاتِ بحرِ خفیفدن فاعلاتن مفاعلن فعلان وزننه موافقدر

خیر بو محلده افعل تفضیل و اصلی اخیر اولدوغی
بی قال و قیلدر اگرچه کلماتِ نحاتدن فهم اولنان خیر و شرّك
اصللری مهجوردر و من غیر ضرورة استعمالدن دور اولنمشلر
لکن رضی نك مخففا بالحذف لکثرة الاستعمال و قد یستعملان
علی القیاس قولِ بی التباسندن ضرورت ایله عدمِ تقییدی
جوازینی تأیید و بعض احادیثده قیاس اوزره ورودی
بناءِ استعمالنی تشیید ایدر اصحابِ قلبِ صافیه پوشیده و
خافی دکلدر که قرءآنِ عظیمك تعلّم و تعلیمی افضل اعمال
و اشرفِ طلبات و آمالدر و نسیانی باعث العصیان
سببِ سخطِ جبّار بلکه کبیرهٔ کثیرة الاخطار اولدوغی
امام نووی کتابِ روضه‌ده تصریح و بو حدیث صحیح الورود
ایله که سننِ ابی داوده موجوددر عرضت علیّ ذنوب امّتی
فلم ار ذنبا اعظم من سورة او آیة اوتیها رجل ثم
نسیها مدّعا سن تصحیح المشدد نظم
چنانکه زندگیٔ تن بصحبت جانست بدانکه زندگی جان بنور قرءآنست
نثر تفسیرِ اتقانده تحقیق و بیان اولنمشدر که تلاوتِ قرءآن
ایله رطب اللسان اولماق بر کرامتِ کبری و نعمتِ عظمیدر که
جانبِ فیّاضِ بی علّتدن ره نشینانِ عالمِ بشریّته
اعطا و رایتِ قدر و منزلتلری میدانِ خصوصیّتده
اعلا اولنمشدر عاکفانِ حظیرهٔ و ما منّا الا له مقام
معلوم بو انعامِ عامدن محروم و سمتِ حرمان و حسرت ایله

موسوم لردر اولجهتدن سبق خوان مکتب علمه البیان اولان
زمرۀ انسانیدن استماع ایچون اجتماع ایدرلر و هر مکانده که
قراءت قرآن اولنسه اول جانبه کیدرلر امام اعظم و مجتهد اقدمدن
بو خبر مقبول مروی و منقولدر که بر ذات هدایت رفیق که
سعادت توفیقی حائز و هر سنه ایکی دفعه ختم قرآنه فائز اوله
صراط مستقیم سنته اقتدا و حق قرآنی ادا اتمش اولور زیرا
سلطان خیل انبیا علیه و علیهم افاضل الصلوات و التحایا
فریق رفیق اعلا ایله قصد مجاورت و مدینۀ آخرته هجرت ایتدکلری
سال انتقال و رحلتده قرآن مبینی حضرت روح الامینه ایکی
دفعه عرض و تلقی و مراسم حفظ و استظهاری اظهارده احتیاط
و توقی بیورمشلر ایدی جدول محیط حقائق امام جعفر صادقدن
رضی الله تعالی عنه بو کلام صدق انجام مروی و اول رشحه ساقی کوثر
بو تمثال سلسبیل اثر ایله تشنگان هاجره بعد و هجرانی مروی درکه
والله لقد تجلی الله لخلقه فی کلامه و لکنهم لایبصرون نظم
عاقلان را حلاوتی در جان ، غافلان را تلاوتی بزبان
بهر نامحرمان بپیش جمال ، بسته از مشک پردهای جلال
نثر صاحب قاموس بث ماده سنده برنادرۀ غرابت نشان ذکر و بیان
ایلمشدر عند الاهالی نفع و جدوی نخالی و لمامغین علی سبیل
الاستطراد بو محلده ایراد اولندی ابو الحسن علی بن عبد الله بن شاذان
البتنی کعرنی مقری ختم فی نهار اربع ختمات الا ثمنا مع افهام التلاوة
نظم منکر چه شوی بحالت زنده دلان ، یا هر چه تر انیست کسی را نبود

استظهار الشیء حفظه

الهاجرة نصف النهار عند الحر

غریبه

نثر اگرچه بو امر غریب استحالته قریبدر اما محدثینک صاحب طرز نوی
امام نووی کتاب الاذکارده تذکار ایتدوکی بوندن ابدع و اغرب
و ایجاب امر اعجابه سببدر ع فان عجبتم فکم فی الخلق من عجب
نثر خارج طور عقل و لماغین برمته نقل اولندی ختم جماعة
فی کل یوم و لیلة ثلاث ختمات و ختم بعضهم فی الیوم و اللیلة
ثمانی ختمات اربعا فی اللیل و اربعا فی النهار و ممن ختم اربعا فی
اللیل و اربعا فی النهار السید الجلیل ابن الکاتب الصوفی رحمه الله
تعالی و هذا اکثر ما بلغنا فی الیوم و اللیلة و روی احمد الدورقی
باسناده عن منصور بن زاذان من عباد التابعین رضی الله تعالی
عنهم انه کان یختم القرآن فیما بین الظهر و العصر و یختمه ایضا
فیما بین المغرب و العشاء و یختمه فی رمضان فیما بین المغرب و
العشاء ختمتین و شیئا و کانوا یؤخرون العشاء فی رمضان
الی ان یمضی ربع اللیل و روی ابن ابی داود باسناده الصحیح ان
مجاهدا رحمه الله تعالی کان یختم القرآن فی رمضان فیما بین
المغرب و العشاء فاما الذین ختموا القرآن فی رکعة فلا یحصون لکثرتهم
فمنهم عثمان بن عفان و تمیم الداری و سعید بن جبیر رضی الله تعالی عنهم
نظم و لیک این روش رهروان چالاکست ، تو نازنین جهانی کجا توانی کرد
نثر ابن حجرک الدرر الکامنة فی اعیان المائة الثامنة نامنده
اولان تاریخ مشهورنده مسطوردرکه حمزة الضریر الحنبلی
قراء شیرین زباندن بر حافظ جاری اللسان ایدی که
آیات قرآنیه یی بازگونه قراءت و صور حروف سوری

برمته ای بجملته

آیینهٔ معاینه ده منکوسًا ارائت ایدردی اکرچه بو امر کمالِ اغوا بتنه
بناءً حکایت اولنمشدر لکن عدمِ جوازی متعیّن و آیاتِ بیّنا نك
تعکیس و تنکیسنده عظیم وزر و وبال بلکه بیم کفر و ضلال
اولدوغی ظاهر و بیّن اولوب رُبّ تالٍ للقرآن والقرآن
یلعنه وعیدندن بعید اولماق هر مؤمنِ حازمه لازمدر نظم
دراد ایش زبان مکن کج مج ٭ حرفها یش ادا کن از مخرج
دور باش از تهتّك و تعجیل ٭ کام کیر از تدبّر و ترتیل
نثر آشنای عالم رُوشنایی اولان حکیم سنایی نك
بو معنای رعناسی زرّین قلم شعشعهٔ مهر ایله طاقِ زراندودِ سپهره
نقش و تحریر اولنمغه شایسته و جدیردر نظم
چنك در کفتهٔ یزدان و پیمبر زن و رو ٭ کاینجه قرآن و خبر نیست فسانیست وهوس
اوّل و آخرِ قرآن ز چه با آمد و سین ٭ یعنی اندر رهِ دین رهبر تو قرآن بس
فائدهٔ زائده جملهٔ فوائدِ غریبهٔ عربیّه دندر که لفظِ بس
زبانِ فارسی ده حسبِ معناسنه متداولدر لسانِ عربی ده
دخی بسّ تشدیدِ سین ایله بعینه بو معنایه مستعملدر
ترتیبِ فنّ تعریب ایدن علماءِ عربیّت تعرّض و اشارت اتمدکلری
عدمِ تعریبنه دالّ و توافقِ لغتین قبیلندن اولماق اغلبِ احتمالدر
و اتّفاقاتِ حسنه و نکاتِ مستحسنه دندر که لغتِ فارسیّه ده بس
لفظنك اوّلنه مجرّد تحسینِ لفظ ایچون واو زیاده ایدرلر کذلك
لسانِ عربی ده دخی حسب و قطّ اوّلنه فاکثر و بالجمله تحسینِ لفظ اراده ایدرلر

الحدیث الثانی

رسم شیخینه اتّباع ایلر ٭ هر کیمك که اوله طالع سعدی
امّتینه بیوردی فخر انام ٭ اقتدوا باللّذین من بعدی
تمام الحدیث اقتدوا باللّذین من بعدی ابی بکر و عمر
سننِ ترمذی و ابن ماجه ده حضرت حذیفه دن رضی الله تعالی عنه بو
عبارت ایله روایت اولنمشدر بو حدیث شریفده لفظِ اللّذین صیغهٔ تثنیه
اوزره مروی و مأثوردر و لفظِ ابی بکر اللّذین دن بدلیت اوزره مجروردر
و لفظِ الّذی حالتِ تثنیه ده لام واحد ایله یازلماق غلط و فرقًا بینها و
بین الجمع لامین ایله کتابت رسم خطدر شیخینك رضی الله تعالی عنهما
فضائلِ جمیلهٔ جمّه و مناقبِ عظیمهٔ عمیمه لری اولمرتبه دن افزون و اول
دائره دن بیروندر که تنکنای احصا و استقصاده مستکن و
استیفاءِ حقّ بیانی عقودِ خناصرِ محاسبان ایله ممکن اوله کتابِ فصل الخطا
جمالِ عروسِ مقالدن بو وجهله کشفِ نقاب اولنمشدر که حضرت صدّیق
پیشوای اربابِ مشاهده در قلّتِ نقل و روایتلری بو کا دلالت ایدر
و حضرت فاروق رهنمای اصحاب مجاهده در کثرتِ جهد و صلابتلری
بو معنایه اشارت ایدر کتابِ شفاده افاده اولنمشدر که مهاجرین و انصا
و آل کرام و صحبِ کبار ایله مملو و غاصّ اولان مجلسِ خاصّ حضرت رسول اکرم
صلّی الله تعالی علیه و سلّمك شعشعهٔ طلعتِ همایونلری ایله پر نور و شرف
مقدم میمنت مقرونلری ایله رشكِ بیتِ معمور اولدقده حضّارِ نادیٔ عظیم
ساکن و ساکت و کانّ علی رؤسهم الطیر خاموش و خافت اولورلر ایدی
نظم کانّما الطیر منهم فوق ارؤسهم ٭ لا خوف ظلم و لکن خوف اجلال
نثر اول فرقهٔ ناجیه و زمرهٔ متناجیه دن همان شیخانِ اکبران

ع رضی الله عنهما ابدا. نثر ابداء بشرءِ بشارت ایله رفع تبصر ایدوب
صبح جمال بی همالری متبسم و حضرت رسول انام علیه الصلوة والسلام
دخی آنلری عین عنایت ایله نظر ایدوب غنچهٔ فم یاقوت فاملری
متبسم اولور ایدی اگرچه آل و اصحاب گزین رضوان الله تعالی
علیهم اجمعینک هر بری اقتدا و اقتفایه صالح خصوصا
خلفاء اربعه نک هر حالی و قاللری متضمن حکم و مصالح در
لکن حضرت عمرین رضی الله تعالی عنهما جمله دن عالی و زمانلری امانلری
و صمت اعتلال و اختلالدن خالی اولوب حرکات و سکناتلری
دستور العمل و هر حکم حکمتلری بدرقهٔ مقصود و امل
اولماغین بو حدیث صحیح الاسناد ده ذکر ایله افراد و علی
وجه التخصیص ایراد اولنمشلردر. بعد کتاب الله المجید اصح کتب
و مسانید اولان صحیح بخاری ده قبس روایت ایقاد و
فضیلت شیخین ده رضی الله تعالی عنهما ایراد اولنمشدر که نظم
نقطهٔ خط اولین پرگار ، خاتم آفرینش اول کار
روشنایی ده چراغ یقین ، نور پیشین و شمع بازپسین
نثر حضرتلری مشاهدات غیبیه و عینیه یی کشف و انبا
اثناسنده بیوردیلرکه بر مرد صحرانورد بر بقرهٔ ذی خواره
سوار اولوب کشت قفار و براری و تک و تنها بر بریهٔ تیهاده
مشاهدهٔ صنع باری ایدرکن ناگاه اول ثور بدیع الطور
جانب راکبه چشم خشم ایله نگاه و لم اخلق لهذا بل خلقت
للحراثه کلامی ایله منام غفلت و ملامدن ایقاظ و انتباه ایلدی

9

ع وقد تنطق الاشیاء وهی صوامت. نثر بعده بو امر خارق العاده
تصدیق و فضیلت شیخینی اثبات و تحقیق ایچون آمنت به انا
وابوبکر و عمر کلام محمدت اثری آویزهٔ گوش اصحاب یقین و
سر مکتوم افضلیتی افشا و تبیین بیوردیلر بعده
مستنشقان نسیم معرفته طیب خوشبوی حکمتی اشمام و حدیث سابقی
اکمال و اتمام ایدوب بیوردیلرکه بر گرگ سترگ دخی
قصد قطیع اغنام و بر گوسفندی تابنی اختلاس و استلاب ایله
تحصیل اغتنام اتمش ایدی کسوت غفلتدن عاری اولان راعی
تکاپوی بی انتها و اول شاه نیم کشتی زیر چنگال گرگ درشتدن
رها ایتدکده قدرت بی پایان اول عجماء بسته زبانی عقال عقدهٔ
لساندن اطلاق و صورت ذئب ده اولان ذئبی انطاق ایدوب
من لها یوم السبع یوم لا راعی لها غیری ایله قرب اشراط ساعته
تعریض و ساحهٔ اتعاظ و انتصاحه تحریض ایلدی بعده
قلوب مستمعانی محجهٔ بیضاء ایقانه اماله و محاذاهٔ ابصاردن
غشاوهٔ جحد و انکاری ازاله ایچون تصدیق خرق عاده و
آمنت به انا و ابوبکر و عمر قول معتبرینی تکریر و اعاده بیوردیلر
بو کلمات عبرت مطاوی نک راویسی که ابو سلمه و صحت روایتی
مسلم در دیمشدر که بو حدیث پر منفعت و سودک زمان ورودنده
حضرت شیخین مجلس قدسی مناظرده حاضر اولمیوب بلکه
بو شرف و فضیلتده همزانوی جناب رسالت اولدقلری
غائبانه ایانه و اول رفیقان بی شین و عیبه ظهر الغیبده

Margin notes:

تبسم / تبسم ق
خار الثور خوارا صاح ٢
التیه المفازه وفلاة تیهاء ٢
الانباه و التنبیه بمعنی ق
م
ندع

اظهار ديارى واعانه اولنمش ايدى بو مقامده تحقيق كلام
وقول حذام بودركه موطن غيب هويتدن عازم ملك شهادت
اولان هر امر الهى متضمن حكم بى تناهى در اكرچه آل اشرف قرين
وانصار ومهاجرين دن ع رضى الله تعالى عنهم نثر هر برى
بر منقبت مخصوصه يه سزاوار ولائق وطرق اتصال معنوية
بعدد انفاس الخلائق در اما جناب ختميت مآب ايله
ضجيع وهمخواب اولماق بر دولت سرمد سرآمد دركه آنك
جنب آفتاب اثرنده كواكب مناقب اخر بى تاب وفر در
وبر نويد جاويد دركه سائر قربات ومفاخردن باسرها
اوفى واوفردر اكر مقتداى كل سلطان سلاطين رسل
سبك روح علوى خرام مسافر كذا من المسجد الحرام
ناقد بصير سر عما ع عليه صلوة الله ما دامت السماء نثر حضرتلر ينك
حضور هدايت ظهورلرنده حضرت شيخين دن اشرف واحب
وآنلردن افضل واقرب كمسه اولسه مرقد فرقد منزلتلرنده
شرف وصلت مضاجعته اول وصول بولوردى وشحنه تقديرى
تغيير اول رفيق خطيرى بو مشهد رائقه سائق اولوردى
وهذا امر يقبله المنصفون من الكمل والاكابر ولا ينكره
الا من هو مشاحن مكابر نيتكيم نظم
خلف صدق امير الشهدا ، در يكدانه دريای هدا
نثر زينت مسجدين حضرت زين العابدين نظم
رضى الله عن جميع الآل ، وعن الصحب ما تلعلع آل نثر

تلعلع السراب تلألأ
والآل هو السراب

10

برشخص سؤال وحديث انداز بو الفضول ايراد شبهه واشكال و
حضرت شيخينك حضور جناب رسالتده منزلتلرندن سؤال ايتدكده
اول واقف اسرار خافيه ومفرع قلوب خائفه جواب كمنزلتهما اليوم
ايله اول شايسته عتاب فى لومى اسكات والجام وحقيقت حالى
ضمن پاسخ ناسخ الاشكالده افهام ايتدكلرى تحقيق سابقه مطابقدر
نظم چو پيغمبر ابو بكر وعمر را ، بصر خواند اين يك وسمع آن دكر را
كسى كه اين دو ندارد كور وكر ماند ، ز نقش وصوت حكمت بى خبر ماند

الحديث الثالث

عاقل اولدر كه خيره طالب اوله دوشميه تا كه شر ايله ذله
امر سلطان انبيادر بو اطلبوا الخير دهركم كله
تمام الحديث اطلبوا الخير دهركم كله وتعرضوا النفحات
رحمة الله فان لله نفحات من رحمته يصيب بها من يشاء من
عباده وسلوا الله تعالى ان يستر عوراتكم ويؤمن روعاتكم
ابو نعيم كتاب حليه ده وابن ابى الدنيا حضرت انس دن رضى الله تعالى
عنه وبيهقى شعب الايمانده حضرت ابو هريره دن رضى الله تعالى
عنه بو عبارتيله روايت ايتدكلرى جامع الصغيرده اشارت
اولنمشدر مضيق عالم طبيعتدن فسحت سراى فضاى معرفته وضع قدم
ايدن واقفان اسرار حكمه پوشيده ومبهم دكلدركه وجود من حيث
انه وجود خير مطلق ومحض موهبه حق اولوب هر شر ده نيجه سر
منطوى وصورت ضرده اولان هر امر نفع بيحد ومرى محتويدر
نظم هرچه هست از بلا وعافيتى ، خير محضست وشر عاريتى

... لفظ فارسيدر
حساب وعدد
معناسنه

هرچه در خلق سوزی وسازیست، اندران مرخدای را رازیست
نثر اگرچه دقائق خیر وضیری ذهن پاکی ایله ادراک ایلمک خیلی
هنر وتمییز خفایای نفع وضرّ دخی امر معتبر در نظم
فلا عبث ولِلخلق لم یخلقوا سدیً، وان لم یکن افعالهم بالسدید
یصرّفهم فی القبضتین ولا ولا، فقبضةُ تنعیم وقبضةُ شقوق
نثر امّا اختلاف جهات شبهاتده بذل وسع مجهود وضمن باطل الجلج
بریق حقّ ابلجی شهود ایلمک هر اهل هنره میسّر اولمایوب
ضالّهٔ حکمتی واجد بلکه مصداق عدّ الف بواحد اولنلره مخصوص
وفضاء فهم ودرایتده جناح حسن ظاهری مقصوص در نظم
اگر اشیا چنین بودی که پیداست، سؤال مصطفی کی آمدی راست
نثر که یا حق فخر عالم کفت الهی، بمن بنمای اشیا را کما هی
زهی طالع فیروز وبخت عالم فروز که برمرد نیکوکار قسمت خانهٔ
وربّک یخلق ما یشاء ویختار دن افاضهٔ مبرّت وجود ایچون
مخلوق وموجود اولوب دست سخابار ایله سلسلهٔ خیرات ومبارّ
تحریک، ونشر مناشیر انعام ایله علی الدوام تحصیل نام نیک ایده
نظم ولا خیر فی طول الحیوة اذا امرؤ، مضی ثمّ لم یذکر بخیر عواقبه
نثر ارباب ذکا ونباهته بالبداهه ظاهر، وبحجّت وبرهان
باهردر که خبر خیری مجرّد نقل وحکایت کفایت ایلمز بلکه
منهج خیره عازم اولمق لازمدر که عداد اهل سداد ده
معدود، ومیان اخیار نیک نهادده مودود اوله
نیته کیم معارف الهیّه ده ذوفنون اولان حضرت ذو النون

بو سرّ مکنونی کشف وافاده، وبو کلام بدیع الاشارهٔ اظهار وانشاده ایلمشدر که
کن بالخیر موصوفا ولا تکن للخیر وصّافا
فانّ الکافر قد ینطق بالحکمة امام ثعالبی کتاب اعجاز الایجازده
نظم آتی البیان ایچون حضرت حسّانک امیر اشعاری
اولدوغنی اگرچه اشعار ایلمشدر لکن کتاب مسامرهده
اسباب اشتات عنعنه جمع وحوایت، وبو وجهله
تصحیح سند روایت اولنمشدر که بو کون خلیفهٔ پاک مشرب
وشروف یافته اوّل من یسلّم علیه الربّ داود علیه السلام بزور
یعنی حضرت عمرک رضی الله تعالی عنه نادی جزیل الایادیلرنده
سی جریدهٔ اخیار اولان کعب الاحبار حاضر ودرجهٔ درجهٔ انتظام
گلزار رخصت گفتاره ناظر ایدی ناگاه شعراء نادرة الهیئه‌دن
حطیئه که ساحت جودت قریحهٔ صریحه‌سی عریض، وبین الشعرا
نقّاد شعر وقریض در، ذروهٔ روایته اسناد، وبو بیت پر عبرت
اولان ضالّهٔ حکمتی انشاد ایلدی نظم
من یفعل الخیر لا یعدم جوازیه، لا یذهب العرف بین الله والناس
نثر کعب الاحبار که هر حدیثنده نیجه سرّ قدیم مدرج، واکثر
کلام معتبری شارح متن حدّثوا عن بنی اسرائیل ولا حرج در
دیدی که یا امیر المؤمنین بو شعر متین توریت شریف آیاتنده
مصحّح وموجود، واحبار یهودده منهل ورودی مورود در
نظم خلیفهٔ دومین، مقصود کلمهٔ وصالح المؤمنین
نثر شریعت را کمال افزود اول، زحل مردان یکی وبود اول

صاحبِ مناقب بی عدد حضرت عمر رضی الله تعالی عنه خاص عمّ سؤاله
شدِّ نطاق وکیفیّت وقوعندن استنطاق ایلدکده کعبهٔ اخبار
اولان کعب احبار اظهارِ مضمر وسرّ مکتوم مکنونی مظهر ایدوب
دیدی که توریه‌ده بالصراحة لا بالتورية بو اسلوب اوزره مکتوب
من يصنع الخير لا يضيع عندي لا يذهب العرف بيني وبين عبدي
بو کلام حکمت مجاری حضرت ابی ایّوب انصاری‌نک علیه رحمة
البارئ الباری لفظِ دربارِ دُرربار یدر که من لم يصلحه الخير اصلحه الشرّ
بو کلماتِ حِسان نخبهٔ نسلِ حسّاندن برزنِ پارسای ساریه سانک
نظم نصیحت رسانی‌در

نظم

سل الخير اهل الخير قدما ولا تسل فتى ذاق طعم العيش منذ قريب

نثر رُواة ثقاتدن منقول ومنظارِ حکایت مصقلهٔ تصحیح روایت
ایله مصقولدر که خلفاء عباسیه‌دن هارون الرشیدک قصر بلندِ خلافت
دعائم انصاف ونصفت ایله مشیّد وبین الانام بنیانِ مکرمت
وانعامی مشیّد ایدی بر روزِ نزهت بروزده که **نظم**

قصر را از اندرون در بسته بود کز زیارتهای مردم خسته بود

نثر سواکنِ بیوتِ فلک قبابه توجیه خطاب ایدوب دیدی
که خیلی ایّام وشهور بلکه نیجه اعوام ودهور در که **نظم**

الخير يبقى وان طال الزمان به والشرّ اخبث ما اوعيت من زاد

نثر نظمی لوح قوّتِ حافظه‌ده محفوظ وحاشیهٔ لذائذِ معانی
کامِ دلِ ناکام محظوظدر هرچند مطیفانِ عتبهٔ فلک مانند
اولان حَمَلهٔ اسفار ونَقَلهٔ اشعاردن تفحّص ومنظرهٔ انتظارده

تربّث وتربّص ایلدم راویانِ جهانگرددن هیچ فرد **مصراع**
قائلنک آدینی یاد ایتمدی **نثر** ساکنانِ حرم ادم همالدن بر اهلِ کمال
کردستِ نشینِ پیشگاهِ دست بر بالای دست وشمول واحاطتنه
نسبت ایله ابن خلدون دون ورتبهٔ ابو زید وابن درید پست ایدی
قائلِ نظمِ مرقوم معلومی اولدوغن اعلام وساحهٔ کلامده
لواء اعلامنی اعلا ایدوب بعد الاستیذان بر اعرابیٔ غرائب بیانی
احضار وشاعر طلب کرده اولدوغنی اظهار ایلدی هارونک که
اولیاء دولتنه ادنی بخشش وعطیّهٔ کنج قارون واعداء بدکردار
طالع ناهموارلری وارون ایدی بارانِ سحاب سخاسی سیلانن و
بسطِ مقالهٔ رغبت ومیلانن ایتدکده اول راویهٔ سخن پرداز
زاویهٔ رازدن سرطومارِ اخباری باز ایدوب دیدی که یا امیر المؤمنین
اول نظمک بر قصّهٔ لازمة الاعتنایه ابتناسی واردر
اول داستانِ اعجوبه نشان بودر که بو فقیر شکسته بال اوائلِ حالده
مؤتمرانِ فرمانِ واتموا الحج والعمرة لله ایله همراه اولوب نیجه
روز وشب شب نیرانِ مقاساة وتعب ایله بادیه پیما و
مسافه کنار بیابان وتیما اولدق ع هر روز بمنزلی وهر شب جایی
نثر بو حال اوزره نزول وترحال ایدر ایکن ناگاه بدرقهٔ آگاه
ترکِ تقدّم واقدام ومسیرِ هدایت مصیردن اِحجام واجحام
ایدوب تا قوسوارانِ مقدّمه وساقه بریم تحزّب وحزام حزم وآرام
ایله تحزّم ایلدیلر بو کمینه‌نی تابِ سرعت وشتاب ایله اول طرفه
عنان تاب اولوب کوردم که برادرِ عفریتِ پیکر سر کریوه بیجا یده

راهِ حجیجِ هدایت پسیجی بسته و مع کثرتهم پای قدرت رفتاردن
شکسته ایدوب مقابلهٔ شاهین ده بغاث الطیور و محاذاتِ شیرِ عریندن
قطیع بیقور کبی دنك ولال ودشتِ دهشت ده جریحِ شمشیرِ ملال
نظم تیشه راز آنبوهیٔ شاخ درخت • کی هراس آید ببرد لخت لخت
کو سفندان کز برون تند از حساب • ز انبهیشان کی بترسد آن قصاب
نثر خاطرِ مخاطره سنوح ودلِ پر عنا بو معنایه میل وجنوح
ایلدی که مقاساتِ حرِّ حجازِ حجاز وراهِ دور ودرازدن
غایتِ بغیت ومرادِ تحصیلِ مرضاتِ ربِّ العباد در اگر بو
اژدرِ دمانِ بی درمانه تیغِ آتش زبانه ایله دوانه اولوب
تأییدِ خدا ایله صدمهٔ اولی ده زخمالك وتنفسنا فرجا مجی بو
خدمتِ مغفرتِ انجام ده القاءِ حفرهٔ هلاك ایدرسم اول
هیکلِ ضخمه آسیبِ زخم ایرشمکله مقاومتِ قافله دن
هراسان وبعنایة الله سرکشته کاه دن دفع ورفعی آسان
اولور بو امرك تتمیمی تصمیم اولندقدن صکره دلِ هوس پیشه
بو اندیشه یه دوشدی که احتمال در که اول ثعبانِ دیو تمثاله
زیلكِ تفسیدهٔ تیماءِ بیدادن بی طاقت وتاب ولسانِ حال
ایله قافلهٔ مغفرت مآلدن جویای آب اوله لا جرم اعط
اخاك تمره وان ابی فجمره مثلنه امتثال وبر مشك ایرقیضا
وشمشیرِ برق لمعان ایله جانبِ تنین سهمناکه بی باك
توجه واقبال ایلدم ع والجود بالنفس اقصی غایة الجود
نثر اول اژدهاءِ بادها قافله سالارانِ جندِ هدادن نجدا

اولدى

اولدى غمی کوردکه لسانِ استعداد ایله آتشِ عطشدن فریاد
واغیثوا علینا بما منهم معبرت نمانستی یاد ایدوب
کردنِ کردونِ کمندینی دراز ودهانهٔ سجین مانندینی باز ایلدی
بن دخی اول آبِ روح آسانی دهلیزِ کلوی کاریز آسا تشنه هزار
بیم ونصب ایله افراغ وصب ایتدکده لهبِ سوزِ درونیه انطفاو
سکون کلوب اول دهناءِ بهنا وتیهِ تبه نماده غلطان وناپیدا
وصورتِ ابتهاجِ حجاجِ منظارِ روزکارده نمایان وهویدا اولدی
ع اندوهِ کهن بشادیٔ تازه برفت نثر بعده شوق وغرام ایله
بلدِ حرامه نزول والمام ومناسكِ تعبدیه یی علی ما شرعت رعایت
واتمام ایدوب رفقهٔ هدایت فرقه ایله رجوع وقفول واول
جای اژدها نماده القاءِ عصا ونزول ایلدك اقتضاءِ قضاءِ عجیب الانبا
ایله وسطِ شبِ تارده بلا تحری وتحرز قصدِ تخلی وتبرز ایدوب
بو اثناده رهزنِ غفلت ونعاس کاربانِ جواسِ حواسه ترکتاز
ودلِ میال یوسفِ رخانِ عالمِ مثال ایله عشقباز لغه آغاز
ایلدی شکر خواب بامداد امتداد بولوب کرمیٔ مهرِ درخشان ایله
خوابِ کراندن بیدار وعودا علی بدء عالمِ محسوسات بدیدار
اولدقده اول بریهٔ عمق کاهه نکاه ایتدکده کوردم که قافلهٔ بی درنك
ادراكِ وهم تیز آهنكدن بعید وبختیانِ جهانکوردك اثرِ کردی
ناپدید اولمش خیلی زمان اطرافِ بیابانده بیهوده تك وپوده
اولوب بالاخره شش جهاتِ جهاندن صوتِ کالذی یغشی
علیه من الموت داخلِ صماخِ جان بلکه هر خارِ مغیلات

قطعه نمودارِ فحوای یأتیهِ الموتُ من کلِّ مکانٍ اولدی
کیف الوصولُ الی سُعادَ ودونَها ، قُلَلُ الجبالِ ودونهنّ حُتوفُ
الرِّجلُ حافیةٌ ومالی مرکبٌ ، والکفُّ صِفرٌ والطریقُ مَخوفُ
نثر بو طریق ایله اول مفازهٔ بی رفیقده دشمن کام ووادیٔ نامرادیده
عرضهٔ حسامِ سام ایکن خضرِ عنایتِ ازلیه سازکار وکارساز
وآفتابِ لطفِ بی حساب ع واضیقُ الامرِ ادناهُ من الفرجِ نثر
روزنه سندن ضیا انداز اولوب طرفِ بیدادن آیکی
شترِ شیرپیکر ظاهر وپیدا اولدی نظم
برنخ پر فروغ وبتن پرشکوه ، بگردن چو گردون بکوهان چو کوه
نثر بریسی کندو عبا واعبائمی تحمیل ایدوکم جملِ جمیل بری دخی بر
آخر شترِ عدیم العدیل اول بختیان نوک پیشروی مرصادِ انقیاده
سلوک وغایتِ ذل وسهولت ایله بروک ایلدی بعده قدرتِ خالق
ایله ناطق اولوب دیدی که ای غریبِ روزگار بنم غاربِ استوارمه
سوار اولوب کندو راحلهٔ رهوارکی جنیبت وار مقود ضبط
ایله تقیید وربط ایله قبل ان یرتدّ الیک طرفک ادنی تحرک ایله
سنی قافلهٔ مغفرت اتصاله ایصال ایدیم بن دخی اشارت تحمل ایله
عمل ایتدکده اول راه بی راهه روان ومتوجه جانب کاروان
اولدی طی مکان ایله آز زمانده سوادِ لشکر معاین ومبصر
اولدوقده اول اشترِ مبارک بارک وتک وتاب سرعت وشتابی
تارک اولوب لسانِ فصیح وبیانِ صریح ایله دیدی که من بعد
کندو جملِ جمیلِ سانکه راکب وبنم محبهٔ مقارنت ومصاحبتمدن

بعید وناکب اول که غ آن ده که شود دیده چه حاجت بدلیل نثر
بن دخی حسب الاشاره عامل وظهرِ شترِ غیبیدن نازل اولوب
هنگامِ تودیع وزمانِ تشییعده اول ناقهٔ تنها دو و
اشترِ صحرادوه دیدم که ای مخلوقِ بدیعِ خلقت وعجیبِ به افلا
ینظرون الی الابل کیف خلقت اول قادرِ بیچون وکاشفِ سرّ مکنونِ
حقیقیچون که منظرانِ منظرهٔ امکانی خلعتِ خلقتِ بی امتنان
ایله تشریف وتزیین وهر برینک کمیتِ حرکات وسکناتنی
لوحِ تقدیرِ ممتنع التغییرده ترتیب وتبیین ایلمشدر سن مقوله
مخلوقِ بدیعِ الاطوار اولدوغکی کشف واظهار ایله که سنک
کار وکردارک بنی سراسیمه وزهرهٔ صبر وقرارمی دونیمه ایلدی
اول شترِ خلیع العذاری تکرار قدرتِ مهیمن خلاق انطاق
ایدوب دیدی که بن تشکلاتِ گوناگونه مرخص ومأذون
اولان جنیانِ نیرنک سازدن برجنیٔ غرائب پردازم
سنه اولیده شکلِ مهیبِ اژدهاده صورت نما اولوب
کوهی ریکِ آتش رنکده تشنه ودمبسته ودایِ راحت زدای عجز
وجزع ایله بی تاب وخسته ایکن آبِ ناب ایله بنی ازوا
وهنگام ضرورتده حاجتمی روا اتمکین بن دخی بو دیرِ مکافاة
ودودِ پر آفاتده ان خیرا فخیر مجلاسنده جلوه کر ودمِ احتیاج
وفاقه ده صورتِ ناقه ده سکا دلیل ورهبر اولدم بعده
جادهٔ موعظهٔ حسنه یه ارشاد وخاتمهٔ کلامِ عبرت انجامده
نظم الخیرُ ابقی وان طال الزمانُ به ، والشرُّ اخبثُ ما اوعیتَ من زادِ

نثر بیتنی انشاد ایدوب ابتدا بو نظم حکمت انتما اولجنیٔ غرائب نمادن
استماع وبنم وساطتِ روایتم ایله مأدبهٔ فائدهٔ سندن استماع
نظم علی انها الایام قد صرن کلها، عجائب حتی لیس فیها عجائب
نثر تتمهٔ حدیثِ مسفوره مذکور اولان نفحاتِ بهیهٔ الهیه یه
تعرض وسترِ عیوب ودفعِ کروب ایچون نیاز وتضرع دخی
جملهٔ اعمالِ خیر مآلدندر وحدیثک اولی اطلبوا وآخرنده
صیغهٔ سلوا اولماق اهلِ بصارته ایما واشارت ایدرکه
هر طالبِ کنج مطالبه متحتم وواجبدر که سپیده دمِ
شباب برشتابدن انجام نشیب مشیبه وارنجه بالغدو
والآصال علی الاتصال دعا وتضرع ومصافِ نفسِ بی انصافدن
آمن اولماغیچون سلاحِ مؤمن ایله تترس وتدرع ایده نظم
لو لم ترد نیلَ ما ارجو واطلبه، من فضل جودک ما علمتنی الطلبا
نثر اگرچه صفحاتِ نفحاتِ حق قدیر رقمکش دبیر تدبیردر کلدا اما
نظم تجلیٔ خدا ناگاه آید، ولیکن بر دلِ آگاه آید نثر
مغزای خبرت فحواسی اوزره دوامِ تنبه وآگاهی ایله
منتظرِ فیضِ نامتناهیٔ الهی اولماق لازمهٔ صدقِ نیت و
کتابِ استبصار وتیقظی تحفظ مقتضای ادبِ عبودیتدر
نظم توانی که روشن کنی سینه را، درو آری آیینِ آیینه را
زتو دور کردن زدو زن نقاب، بروزن در افتادن آزآفتاب
نثر شیخ گرامی حضرتِ نظامی بو ابیاتِ حکمت پرداز ایله قلوبِ
عاشقانِ غیر اندازه القاءِ سرور ونشاط وسالکانِ شوریده

تصفیهٔ بالدر اولان عقدهٔ اشکاللرینی حل وانشاط ایلمشدر
نظم تو در پاک میکن زخاشاک وخار، طلبکارِ سلطان مشو زینهار
چو سلطان شود سوی نخچیرگاه، دری رفته بیند فرو شسته راه
چه دانی که آید بخانه فرود، بمهمان ناخوانده ازما درود

الحدیث الرابع

مؤمن اولدورکه زهده راغب اولوب ساکنِ مسجد اولمغه ایده جد
فخرِ عالم کلامیدر بو حدیث، افضل الناس مؤمن مزهد
شرح الحدیث بو حدیث صحت عنوانی زیاده ونقصانی
بحی خفیفه مطابقدر دیلمی مسندِ فردوسده حضرتِ
ابو هریره دن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت ایدوب
جامع الصغیرده اشارت اولنمشدر علامهٔ زمخشری لغتِ فائقده
که رامورِ رموزِ حقائقدر بو حدیثی ذکر وایراد واعشی نک
نظم فلن یطلبوا سرها للغنی، ولن یترکوها لازهادها
نثر قولی ایله استشهاد ایدوب مزهدی قلیل المال ایله تفسیر
ووجه اشتقاقی لان ما عنده یزهد فیه لقلته ایله تحقیق
وتقریر ایلمشدر قناعت که ملزوم قلتدر در بر کنز لا یفنی
وکنج بی منتهادر که آکا مالک اولان سالک فضول عیشک
سره وناسره سندن باسره امتناع وهر خصوصده من قنع
قنع فحواسی اوزره قدرِ حاجت ایله اکتفا واقتناع ایدر نظم
ملک القناعة لا یخشی علیه ولا، یحتاج فیه الی الانصار والخول
نثر استاذِ مشایخِ کرام اظهارِ حق کلام ایدوب بو مشلوکه

اگرچه فقر و غنانڭ ترجیح و تفضیلنده چوق قال و قیل اولنمشدر
اما بنم قتمده اشرف و اکمل و جمله‌دن اجمل اولان مقدار کفایت
و کفاف و ما لابد منه ایله تحصیل قناعت و عفافدر قطعه
أرى الدنيا لمن هي في يديه ، عذابا كلما كثرت لديه
إذا استغنيت عن شيء فدعه ، وخذ ما أنت محتاج إليه نثر
فی الحقیقه بو دقیقه قاعدهٔ حکمت عملیه‌یه اوفق و صاحبی هر حالده
مکارم خلالی اختلاله موفقدر زیرا خصال بشرده معتبر
اولان طرفی نقیضی بعضیدن مکلوء و مصون و کمال سداد
و اعتداله ملابس و مقرون اولوب مجاری اطوار و اطوارنده
سر بینهما برزخ لا یبغیان متکشف و عیان اولمالقدر نظم
که اختیار وسط راست در جمیع امور بدین دلیل که خیر الامور اوسطها
نثر هر نبیل نبیه هوشیار که رضای حکیم پروردگاره آرزومند
و بی اضطراب و لجاجت قدر حاجت ایله قانع و خرسند اوله
دنیاده ما عال من اقتصد مقصدینه واصل اولور و عقبی‌ده
فلاة ولات حین مناصدن انفلات و خلاص بولور رباعی
حرص است که جمله را بدام اندازد ، و اندر طلب مال حرام اندازد
حرص است که جمله خلق را ز آسایش ، باز آرد و در رنج مدام اندازد
نثر ارباب توفیق بو وجهله تحقیق ایتمشلردر که فقرای پریشان
قلت ازواد و اقوات ایله مثابهٔ اموات‌ده‌در الا شول
فقیر پاك درون که جناب قادر بیچون آنی عز قناعت ایله احیا
و دروع کثیر الورع عنه سر استغنایی نفث و ایحا ایتمش اوله

اوقات

16

نظم اگر کنی طلب نانهاده رنجه شوی ، و گر بداده قناعت کنی بیاسایی
نثر اگرچه نفس بد آموز حرص جهانسوز ایله گویای هل من مزید و
ظلم ظلمات انجام ایله هتك پردهٔ اسلامده رهنمای حجاج و یزیددر اما
نظم النفس راغبة إذا رغبتها ، وإذا ترد إلى قليل تقنع نثر
فحواسی اوزره حسب الامکان اطماع پریشانی ازاله و
تدریج ایله دل ریاضت پیشه جانب تقلیل آماله اماله
نشانهٔ توفیق خداداد و نشأهٔ مدام قوت استعداددر
رسالهٔ قشیریه‌ده بعض اهل اشارتدن نقل و روایت
اولنمشدر که ان الابرار نعیم کثیر الاسرارنده نعیمدن
مراد قناعت و جحیمدن مقصود و مرام حرص و شهوتدر لمؤلفه
دنیی دراوکیم عفتی ترك ایدوب تفاخر ایده کثرت باه ایله
ولا ينفع الأصل من هاشم ، إذا كانت النفس من باهله
نثر رواة صحیحة الاسانید رسایلنده اولان
احادیث صحاح و کلمات فصاحدندر که طوبى لمن هدي
للإسلام وكان عيشه كفافا وقنع به بعض اکابرك
نفاثات سحر مآثرندندر که الكريم من يستضيء بزيته و
يلتقط كسرة بيته حضرت ذو النونك کلمات حکمت نمونندندر
كم من قنع استراح من أهل زمانه واستطال على أقرانه
نقاوهٔ مقال بودر که هر حالده خفیف الحاذ و
تارك مطامع و ملاذ اولمق اسلم و اصوب و معرت فقر
احتیاجدن مضرت مکر و استدراج اردأ و اصعبدر نظم

ومن كلّفته النفس فوق كفافها ، فما ينقضي حتّى الممات عناؤه
نثر زهرهٔ زهر آلودِ حیوهٔ دنیایه فریفته ومبتلا اولمیان
خردمندِ جبینه لائق وجدیر بودر که رقبهٔ دلنی أسرِ ذلّدن فك
وصحیفهٔ جاننی غلطاتِ افکارِ پریشانی حكّ ایدوب متاعِ قلیلِ دنیانك
جمع وتوفیرنده عدمِ اجترا وهر امرده قدرِ یسیر ایله قناعت واجتزا ایده
نظم گر نباشد مرکبِ زرّین لگام ، می توان زد هم بپای خویش گام
ور نباشد دورباش از پیش وپس ، دورباشِ نفرتِ خلق از تو بس
نثر تاریخِ خلفاده بر داستانِ غریب رقمزدهٔ کلكِ جادو فریب
اولمشدر گوشهٔ سیاقنده دقائقِ اسرارِ حکمت نهفته و
گلشنِ سیاقنده شکوفهٔ اعجوبه وغرابت شکفته اولماغین
احادیثِ اخوانك شرحی تأخیر وارجا وعنانِ شبدیزِ خامهٔ سرتیز
تیبهِ ما نحن فیه ده اطلاق وارخا اولندی نظم
گزارندهٔ حرف بر حسبِ حال ، زپرده چنین می نماید خیال
نثر که بر گون خلیفهٔ آگاه معتصم بالله منظرهٔ دار الخلافه ده
نشسته ودرِ دولت سرا ذوی بیگانه وآشنایه بسته ایدی
اطرافِ بارگاهه طرفِ انتباه ایله نگاه ایدرکن گوردی که
بر پیرِ روشن ضمیر دوشنده مشكِ پر آب ودستنده کوزهٔ ترا ب
ساحهٔ سرای دلگشاده شرطِ سقایهیی وقایه ایدوب خدمتده
دامن در میان وسیماسنده افضل الصدقة سقي الماء سرّی عیان اولمش
حضرتِ مسبّب الاسباب قلبِ خلیفهٔ والاجنابه محبّتِ سقّای خوش لقا یی
القا تمکین اظهارِ نوازش ورأفت وشعرا وادبا ایله حاضر اولا ن

خلوت سرای ادم مماثلنه دعوت ایدوب فرهیدِ انبساط واسترسال
ایله سنّ وسالندن سؤال ایلدی پیرِ حکمت پیرا کرِ مصداقِ وا سأل
به خبیرا ایدی دیدی که یتمش بش سال در که کمالِ ضرّ وکلال
ایله تنگنای تنگِ معیشتِ ضنك ده روزگار گچوروب سببِ تحصیل سبب ده
شب وروزکار والمؤمن لا یخلو عن علّة وذلّة وقلّة
رسمنی آشکار ایلیم خلیفهٔ عبّاسی شعار بو کلامِ حکمت مداردن
راحِ انشراح ایله نشأه دار اولوب دیدی که ای پیرِ مؤدّب
حکمت وسبب نه در که پیشه ور وره نشین اولان سوقه و
مساکینك عمرلری دراز واسبابِ وجوهِ معیشتلری آز اولور
اغنیا واهلِ جاهك عمرلری کوتاه وطوبی لمن طال عمره وحسن
عمله نصیبندن بی نصاب اولماغله طولِ املِ بحسابلری تباه
اولور پیرِ صائب تدبیر نعم الناصر الجواب الحاضر دکازندن
گوهرِ رازی اخراج وابراز ایدوب دیدی که اگرچه
کشفِ استارِ اسرارِ ربوبیّتده خوف وبیم وحکمتِ مسکوتٌ عنهایی
انهاده خطرِ عظیم واردر امّا ذهنِ پاك وعقلِ تابناك بو دگلو
ادراك ایدر که دار الضیافهٔ نحن قسمناده مسافرانِ رباطِ دنیایه
روزیِ مقدّر مقرّر قلنمشدر اهالیِ مجد ومعالی دفعهٔ واحده
استیعابِ نصیب فی خلاق واستیفای حظِّ ارزاق اتمکین کیسهٔ وجود لری
گوهرِ جهان مایهٔ عمردن تهی وآفتابِ حیاتلری مغربِ زمینِ اجل
ومماته منتهی اولور امّا خوکردهٔ قلّتِ مال اولان فقرای شکسته بال
رزقِ مقسوم وروزیِ مرسوملرینی شیئاً فشیئاً استیفا ایدنجه

استبقا وتعمیر، وملك وجود مستعارده تأمیر اولنوب
قسمت خانهٔ وما ننزله الا بقدر زدن هر شام وسحر،
افاضهٔ رزق جدید، وزمان زندگانیلری مدید اولور نظم
اسکندر وتنعم ملك ودور روزه عمر، خضر وشعار مفلسی وعمر جاودان
نثر خلیفهٔ حاتم سیرت، بو کلام پر حلاوت وطلاوتی که ضمننده
چاشنیٔ حکمت، ولذت شهد معرفت، واردر پسند واستحسان،
وایکیوز دینار کامل العیار عطیه واحسان ایدوب پیر با توقیر
شاکر الانعمه عودت ورجوع، ورفاه بال ایله عبادت منعم بی زوا له
مبادرت وشروع ایلدی بر هفته دنصکره خلیفهٔ جواد، دأب معتاد
اوزره فضاء سرای فلك مدارده اجالهٔ نظر اعتبار ایلدیکن کوردی که
نظم کودکی خرد نو رسیده هنوز، سبزه بر روی نادمیده هنوز
نثر اول پیر پر سقاملك مقامنده الینده بر سبو سو تسبوتك وبو
وسبیل سقایتده رشحهٔ زلال عاطفتی جست وجو ایدر خلیفهٔ
سلیمان مکان نیر هدهد ثانی تفقد ویاد وکاشانهٔ پرسش ونواز شی
بنیاد ایدوب تشریف جایزهٔ لطیف ایله پایهٔ زیردستانی قبهٔ
آسمانه موازی، واحیاء سنت ذره پروری وبنده نوازی ایلدی نظم
رسمیست قدیم وعادتی معهودست، پرسیدن کهتران محنت فرسود
نثر حضار مجلس بی مثال اول پیر کهن سال عجوز دنیاء پر خدعه
وداع ایتدوکن اظهار، وبو طفل رشید وسری آنك پسری اولدوغنی
اعلان واجهار ایلدیلر خلیفهٔ عبرت بین انتقال پیر کزیندن
مغتم وحزین، وندیم ندم وحنین اولوب دیدی که نه عجب

نکته

نکتهٔ دلپذیر ونادرهٔ بی نظیر ایدی که اول پیر پرنوردن
ظهور بولدی حقا که اول سقا بقیهٔ رزق صوردی اولان
ایکیوز فلوری بی ایفا، ودوزهٔ معیشتی جملهٔ افنا ایتدوکی کبی
انفاس عمر بی ثباتی قرین نفاد، ومنشور مدت حیاتی بی نفاذ،
اولوب شحنهٔ اجل مسمی دروازهٔ عالم برزخی باز، ومرغ روح
آشیان اصلی طرفنه بی پروا پرواز ایلدی رباعی
خوش باش دلا بباده دهر بساز، وآزرده مشو در طلب نعمت وآز
سیم وزر کل مبین وده روزه بقا، خوش سرو تهی دست وخوش عمر دراز
نثر سحبان معجز رقم یعنی حسان العجم بو شعر پر حکمت ایله
شرف قناعت تلویح، ومسبوق بالبیان اولان داستانه تلمیح ایلمشدر
نظم کر نفس من فرقی عیش آرزو کند، من قصهٔ خلیفه وسقا بیاد آورم

الحدیث الخامس

سعی ایدر خلقن ایتمکه تهذیب، سالك راه دین اولان دانا
حسن الخلق ایچون بیوردی رسول، اکمل المؤمنین ایمانا
تمام الحدیث اکمل المؤمنین ایمانا احسنهم خلقا
سنن ابی داودده حضرت ابو هریره دن رضی الله تعالی عنه
بو عبارت ایله روایت اولنمشدر خلق نفس خلق ده بر
هیأت راسخه دن عبارتدر که آنك واسطه سی ایله افعال
یسر وسهولت ایله صادر، وصاحبی بلا فکر ورویت اتیان
وتمشیتنه قادر اولور اکر شرعا وعقلا پسندیده اولان اخلاق حمیده
ایله تخلق، ونقائضی اولان رذائل ونقائصدن تخلی ایدر ایسه

اول هیأته خلق حسن اطلاق اولنور والا خلق سیئ ایله
مسمّی اولماق اوزره اجماع و اطباق اولنور ع
الخلق اسم للمحاسن کلّها نثر تعریف مذکورده هیأت راسخه
لفظی قید احترازی و بو معنی معلوم نکته شناسان لسان تازیدر
زیرا هر کس که بعض حالات عارضیه و مقتضیات غیر رضیه
ایله علی الندور بذل میسور ایلسه عند الحکما سخاوت معروف ایله
منعوت و موصوف اولماز مادام که نفسنده اول خلق ثابت
و گلزار نهاد و طینتنده نهال برومند درخت نامی و نابت اولمیه نظم
وللنفس اخلاق تدل علی الفتی ، اکان سخاء ما اتی ام تساخیا
نثر کذلک عند هیجان الغضب تکلف و تصنع ایله اختیار سکوت و
سکون و جانب کظم غیظه میل و رکون ایلسه حلم و ارفاق اطلاق
اولنماز تا که صفت حلم و رأفت انده راسخ و آیات محکمهٔ صبر
و اناة علی مرّ الآنات حکم طیش و خفتی بالکلیه ناسخ اولمیه بالجمله
خلق و سجیتدن مجرد فعله اشارتده کل تکرر و عادت درجه سنه رسیده
نظم اذا المرء لم یمدحه حسن فعاله ، فمادحه یهذی وان کان مفصحا
نثر زیرا نیچه سخی رخی البال اولور که فقد نقد مال
یاخود آخر عوائق و اشغال سببی ایله احسان و اجمالده
تسویف و اهمال ایدر و نیچه بخیل دخیل اولور که سمعه
وریا و بعض طرق حیل نما جهتندن بذل و سخاده
تحمّل و کثرت عطا و سماحت ایله طوء عوز و قلته تحمل
ایدر اخلاق محسنه‌ده مذکور و بعض مجامیع معتبره‌ده

مسطور

19

مسطوردر که یوم تبلی السرائر و تکشف الجرائر کفهٔ میزان صحیح
وزن و اعتبارده اولان اعمال و افعالک اثقلی و بر درو اسبق
اسبق و اولی خلق حسن بعده فعل مستحسندر و منبسط
و گشاده رو اولان مردم نیکخو مجرد رجاحت میزان سماحت
ایله سکنهٔ قصر مینای مینو ایله همزانو اولور و قائم اللیل
و صائم النهار اولان ابرار و اخیار رتبه سنه وصول ایله متصوردر (بولور)
رباعی از دشمن اگر رسد بجانت دردی ، زنهار مکن بخیره او کرمردی
القصه چنان زی که اگر خاک شوی ، بر خاطر کس ز تو نباشد گردی
نثر فضل قادر خلاق ایله تهذیب املا و اخلاقک جواز
و امکاننده نه وجهله ریب و گمان اولنور که صورت مختار
اولان انسان پریشان الاطوار دکل بلکه بهائم و وحوش
بی قرار دخی گرفتار شبکهٔ شرکهٔ تسخیر و شر شراست
و شکاسلری قابل اصلاح و تغییردر باز تیز تاز
جوّ هوای وحشت و نفرتده پرواز ایدرکن نشیمن انسده
آشیان ساز و لقمهٔ قناعت ایله تارک شیوهٔ آز اولور
آب و روغن صیاد ایله پرورده و لطائف الحیل حسن تدبیر
ایله ساعد شاهان جهانه کنج خو کرده اولور و سک نابا
تناول جیف و قاذورات دنی بالک و عقور و مکالبه یه حریص
و شغبناک ایکن مقرعهٔ دعو بیم ایله پذیرای دم تعلیم اولمغین
نامی کلب معلّم و اخس حیوانات ایکن طوق حنو و مراعات ایله
معلّم اولوب سک اصحاب کهفه مماثل و کلوا مما امسکن علیکم

شرفته نائل اولور واسب سركش بى افسار ميدان جماح و
حرانده خليع العذار ايكن حسن تربيت ايله مروّض وسهل
ومربط رياضت واستسلامده اسراج والجامه منقاد اولور
مضمار اطاعتده رهوار وسبك سير وشايستهٔ تشريف
معقود بنواصيها الخير اولور نفس بشر كه كرفتار كشاكش
وشر دردر خوپذيرست نفس انسانى نثر وفقى اوزره
قابل تأثير وپذيراى تبديل وتغيير اولماسه نصايح ووصايا
باطل وسدى ونواميس الهيهده ورود بولان مواخذات
وحدود حكمتدن جدا اولوب حسّنوا اخلاقكم امرى بيهوده
وهركس قمع هوا وهوسده مقاساة شدائد رياضتدن
آسوده اولوردى تهذيب اخلاقدن مقصود ومراد خصال عادره
بالكليّه قلع واماطه وعن اصلها قمع واماته دكلدر بلكه بعثت
لاتمم مكارم الاخلاق مصداقى اوزره نقيصهٔ اعتدالدن
حدّ اعتداله ردّ واختيار خير الامور ايله دروازهٔ افراط
وتفريطى سدّ وسدّ ايلمكدر نظم
آدمى ز اصل فكرت آمد صاف ، از صفا قابل همه اوصاف
هر صفت را كه ميشود طالب ، ميشود برنهاد او غالب نثر
مثلا صفت غضب وحدت كه خلق وسطى حميتدر جانب افراطى
تهوّر وطرف تفريطى جبن ورخوتدر وصفت شهوت كه
حد اوسطى عفتدر جانب افراطى شره وطرف تفريطى
جمود طبيعتدر اسب توسن غضب حكمهٔ حكمت وادب ايله

مضبوط

مضبوط وشير شرزهٔ شهوت سلسلهٔ حكم شريعت ايله مربوط اولوب
هر حالده مركز اعتدالده قرار وهنكام غيظ وكينده كظم وسكينه اختيار
قطعه بين التعزز والتذلل درجة ، مقبولة فى عين كل موفق
فاسلك فى كل المواطن واجتنب ، كبر الابى وذلة المتملق
نثر نعم نكات قرآنيه ايله بينا اولان واقفان خبايا تفسير خبير
وستير دكلدر كه اشداء على الكفار رحماء بينهم آيت باهدايتنده
بو معنايه رمز واشارت واردر زيرا شدت كه خميرمايهٔ غضب وحدتدر
طبع بشرده مقرر اولمسه كفار بد نهاد ايله طريق غزا وجهاد بسته
ورابطهٔ جدال وجلاد بالكليه كسسته اولوردى واكر لهب جهانسوز
انطفا وجمودى مقصود اولسه اشرف طوائف انام اولان انبياء عظام
على نبينا وعليهم الصلوة والسلام انفعال وكدردن نشانه واثر
قالمازايدى مع هذا هر برى زمان رؤيت فساد ومعصيتده
متكدر وغضبان واقامت حدودده سعى نامحدود ايله كوشش پيچ اهل
اولوب كيمى طوفان عام غيرت وانتقام ايله قوم بدنهادى مستحق النار
لاتذر على الارض من الكافرين ديارا تيارنده اغراق وكيمى شعلهٔ
جهان افروز حميت دشمن سوز ايله عدوى تندخوى كينه جوينى
النار يعرضون عليها غدوا وعشيا سعير قعيرنده احراق
ايلدى حضرت رسول كريم مظهر تشريف بالمؤمنين رءوف
رحيم وشايستهٔ خلعت انك لعلى خلق عظيم ايكن
حرم مجلس محترملرنده كه مصداق لا تؤبن فيه الحرم در
بعض كلمات ناهنجار زبان زدهٔ جلسا وحضار اولدقده

آسترۀ پیشانیٔ مسرت نشانلرنده آثار غضب و تکدر منظور اعدا
و احبا و امارات اضطراب و تغیر مشهود قرابین و احبا اولوب
حتی وجنات جنات نمالری گلبرگ آسا سرخ و آل و
ذات ستوده فعاللری رشحه دار عرق انفعال اولور ایدی لکن
اول سلطان ملائک حشم و تواضع نمای انما انا بشر همان
ظاهر بشرۀ رخشانلری غبار ملول اغضب کما یغضب البشر
ایله مغبر و متغیر اولوب باطن وحی مواطنلری هر حالده
وقایت قادر متعال ایله مجاوزۀ حاق وسط حقدن
مجانب و لا اقول الا حقا حماسنده مصون و محمی الجوانب
ایدی بو معنایه والکاظمین الغیظ نظم حکمت انتماسنده
اشارت و ایما وارد اولمشدر شول جهتدن که کظم غیظ وجوداً
و ملاحظتاً دلالت ایدر اکر بالکلیه مادۀ حادۀ غضبک
زوال و انمحاقی شرط تهذیب اخلاق اولسه اسلوب نظم
تغییر و الفاقدین الغیظ ایله تعبیر اولنور ایدی بعض کبارک
رشحات اقلام دردبارلرندندر که قطعه
کل الامور تزول عنک و تنقضی، الا الثناء فانه لک باقی
والله لو خیرت بین فضائل، ما اخترت غیر مکارم الاخلاق
نثر بو بابده مغز سخن و قول حسن بودر که مزورۀ احتما و
دوای مر ریاضت و تقی ایله تعدیل اخلاقک امکان جواز
و امکانته تجربه شاهد عادل و حکمای آفاقک اتفاقی دلیل بی معا
نظم دادیم نشان ز گنج مقصود ترا، گر ما نرسیدیم تو شاید برسی

الحدیث

الحدیث السادس

حضرت عزته اولور عاصی ایلیه هر شقی که شق عصا
فخر عالم بویوردی صبر ایتسون من رای من امیره شیئا
تمام الحدیث من رای من امیره شیئا یکرهه فلیصبر
علیه فانه من فارق الجماعة فمات میتة جاهلیة صحیحینده
حضرت ابن عباسدن رضی الله تعالی عنهما بو عبارت ایله
روایت اولندوغی مشارقده اشارت اولنمشدر آخر حدیثده
میتة لفظی مبتداء محذوفک خبریدر تقدیر کلام فمیتته
میتة اولدوغی شویله شبهه‌دن بریدر تشریف یا فتکان
خطاب جعلکم خلائف فی الارض و اورنک نشینان
و رفعنا بعضکم فوق بعض اولان داوران حکومت رانه
بی ریب و مین فرض عین درکه شجرۀ طیبۀ عدالتدن ثمرۀ
نیکنامی و محمدت اجتنا و حسب الامکان موبقات ستم و
طغیاندن اجتناب ایدوب حقی مستحقنه ایصال و بناء ترجیح
بلا مرجحی معمول عدل معمول علیه ایله استیصال ایدلر قطعه
اذا شئت ان تعطی الامور حقوقها، و توقع حکم العدل الحسن موقعه
فلا تضع المعروف فی غیر اهله، فظلم وضع الشیء فی غیر موضعه
نثر تا که گوش کشان سمع و طاعت اولان اهل سنت و جماعت
گردن خدمتی چنبر اطاعته تسلیم نصب لواء مخالفت ایدن
اهل بغی و غوایتی زبان شمشیر سرزنش و نصیحت ایله تکلیم ایدوب
رعایا و زیردستان بستر راحت و امانده غنوده و لسان انساندن بی نوم

و معسکر بغی و ضلالتده

عدل السلطان خیر من خصب الزمان شنوده اوله نظم
شه چو عادل بود ز قحط منال ، عدل سلطان به از فراخی سال
از رعیت شهی که مایه ربود ، بن دیوار کند و بام اندود
نثر شویله که رقاب امه مالك اولان داور دمتها لك ما من ملك
الا استاثر خبر صحت اثری اوزره هذه صراطی مستقیما کجرودن
زائل واعوجاج مزاج سببی ایله فتفرق بکم عن سبیله سمتنه
مائل اولوب اکرچه کتب کلامیه ده مسطور اولان قول مشهور
ومذهب منصور اوزره ارتکاب جور ومعصیت ایله منصب سلطنت
وامامتدن عزل اولماز اما اشقی الولاة من شقیت به رعیته
فحواسی اوزره دشنام وملامتدن دخی سلامت بولماز رباعی
شاها ز تو باید که دلی کم شکند ، لطف تو هزار لشکر غم شکند
اندیشه بکار دار کاندر سحری ، یك آه هزار ملك درهم شکند
نثر کتاب وسنت وقیاس واجماع امتدن استنباط مسائل
وبسط دلائله قادر اولان خلص اهل بصائره عالن وظاهردر که
اکرچه عالم سست بنیادك اختلال وفسادندن اذا تغیر
السلطان تغیر الزمان وفقی اوزره تغیر نیات حکامك
تاثیر بلیغ وتامی اولوب رعایای فرمان پذیر که زنجیر تسخیر ایله
کرفتار واسیرلردر الناس علی دین ملوکهم خبر مقرری اوزره
خیر وشرده پیرو سلاطین نامور اولدوقلری واضح وآشکار
وبو بابده مشهور آفاق اولان کتب اخلاقده نیجه
داستان عبرت بیان نکاشته خامه معانی شکاردر نظم

فراخیها

22

فراخیها وتنکیهای اطراف ، ز حال پادشاه خود زند لاف
نثر لکن انما عمالکم اعمالکم ترد الیکم خبرینك مقتضاسی
وکما تکونون یولی علیکم حدیث صحت اثرینك مؤداسی بودر که
حاکمان زمانك مظالم وعوادیلرنه باعث وبادی سوقه
ورعایانك سوء اعماللری وترك نواهی ورعایت اوامرده اهماللری
اوله بو بابده حق تحقیق وکعبه مقصوده سواء طریق بودر که
رعایا حکم تن ناتوانده وملوك وامرا مثابه روحه دوانده
اولوب پادشاهسز سپاه تن بی سر وسپاهسز پادشاه
درخت بی ثمر دردر نظم
مثل شه سر ورعیت تن ، هر دو از یکدکر فزون دشمن
تن بی سر غذای زنبورست ، سر بی تن سزای تنورست
نثر تن بی فتوح پیشکار روحه دست افزار وهر خصوص آلت کار
اولماغله احدهما آخره وابسته ومحتاج وهر برینك بناء تفرد
واستغناسی مستأصل ومحتاجدر نظم
روح بی قالب نداند کار کرد ، قالبت بی جان فسرده بود وسرد
قالب پیدا وآن جان نهان ، راست شد زین هر دو اسباب جهان
نثر صحیح بخاریده که ازهار صحاح اخباره روض نضارتدر
مروی ومسند اولان قصه اعمی ومقعد بو معنایی انبا و
اهل فطنتی خواب کران غفلتدن ایقاظ وانتباه ایدر
خلاصه تمثیل ونقاوه تحقیق وتأویل بودر که نشأه حیوه دنیاده
تجارتکاه بضائع امتحان وابتلاده سود اکران جسم وجان

سود و زیان طاعت و عصیانده سهیم و شریك و نرد جهانك [پرورده]
طاس کردان کعبتین بدونیك ولماغین حکمت قادر بی همتا
اقتضا ایلدی که نشأت اخریٰ و دار الجزاده دخی مشارك
وهمراز و مشاهدهٔ ثواب و عقابده مساهم و همباز اولالر
نظم کار از چه بمن نیست ولی بی من نیست * فاعل جانست و فعل او بی تن نیست
نثر تغیر حکامده استعصاء عواملك تأثیر ناکزیری اولدوغندن [تدد که]
متجنده و رعایا تحزب و شق عصادن ممنوع و محجور و ملوك بد [شیم دن]
هنکام ظهور ستمده تصبر و تبصر ایله مأمور کردید
ع که ما لکجا سخن سر مملکت زکجا نثر دائما رعایاء شکسته بال زفرا خور حال
بودر که وان جار فعلیه الاصر و علی الرعیة الصبر مدلولنی [واذا جار کان علیه الاصر]
صوان دل ملولده احراز و ایقاظ فتنهٔ نائمه دائمه دن احتراز ایده [ب] [الصوان ما یصان فیه]
کن عبد المظلوم ولا تکن عبد الظالم حدیث صحت معالمی تسکین
دلنا معتدله سلوان و بو نظم منتظم الترکیبی کتاب تسلیت و شکیبه علوان ایده [لر] [علوان الکتاب عنوانه]
نظم وانی لصبار علی ما ینوبنی * وحسبی ان الله اثنی علی الصبر نثر
اما حدیث ما ر البیانده فرمان اولنان مجرد تجرع و تحمل و ثیاب ثبات
ایله تدثر و تزمل دکلدر والا منکرات امورك هنکام ظهورنده فلیغیره
بیده ذروه سنه تصاعددن تقاعد ایدنه یاری وان لم یستطع
فبقلبه پایه سنده دورمانده و دون وذلك من اضعف الایمان
دار الامانندن بیرون اولمایه ولا ترکنوا الی الذین ظلموا آیت نصیحت [نمونندن]
رکونك که میل یسیر ایله تفسیر اولنمشدر باعث مس نار
و مستجلب نکوهش و شنار اولیحاق ارباب غشم و بیداد ایله

اتخاذ

23

اتخاذ وسیلهٔ اتحاد و منافقانه اظهار وداد ایدنلر
لا شك فیه درجهٔ اعتباردن ساقط و اسوء عمل ایله
درکات اسفله نازل و هابط اولورلر نظم
قرب سلطان آفت جان تو شد * پای لغز راه ایمان تو شد
جرعهٔ از بحر قرآن نوش کن * آیت لا ترکنوا را کوش کن

الحدیث السابع

بدرك امرینه اطاعت قل * تا که جنتده اوله سن خالد
بو حدیثی بیوردی فخر جهان * طاعة الله طاعة الوالد
تمام الحدیث طاعة الله طاعة الوالد و معصیة الله
معصیة الوالد طبرانی مسند اوسطده حضرت ابو هریره دن
رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت ایدوکی جامع الصغیرده
اشارت اولنمشدر مظاهر فضلك نهایه اولان اهل نهی یه
نهان اولمیه که رضای والدین هر مسلم مستسلمك خدمت
همتنده دین بلکه هر عاقل مکلفه فرض عیندر زهی سعادت
و اقبال اول فرزند ستوده فعاله که استرضای ابوین ایله
تحصیل شرف و نجابت و ان اشکرلی ولوالدیك دعوتنه
اجابت ایده فصیح اللغا اولان بعض بلغانك لفاظهٔ [اللفاظة ... تلفظ ...] [القلام جمع قلم مثل اقلام]
کلام درربار و لقاطهٔ قلام کوهر نثارندن درکه ایاك
و تأبیك عن سطا و غذا ابیك اکرچه رعایت پدر نیکخواه
غرفهٔ مرضاة الٰهه سلم اولدوغی مسلمدر لکن مادر مهربانه
بر و حنان اهم و احریٰ و بو مدعانك اثباتنه الجنة

نظم تحت اقدام الامهات دلیل اقوم واقوی‌در
جنت که رضای مادر انست ، اندر ته پای مادر انست
نثر روایت‌در که آب مشفق امت اولان حضرت رسالته
نظم یاد بروی تحیت وتسلیم ، ماجری السلسبیل والتسنیم
نثر بر سائل که حقنه قائل واستکشاف مسائله مائل ایدی
دیدی که ای مفخر رسل وانبیا اولوا الارحام وذوی القربی
کیملر امرنده اتمام وصلهٔ متواصله‌سنه زیاده اهتمام ایدهیم
نظم افضل انبیا خلاصهٔ کون ، پرده پوش امم بدا من عون
کاربرداز کارنامهٔ غیب ، خازن کنج خانهٔ لاریب
نثر حضرتلری کان دهان معجز آثارلرندن گوهر نثار
اولوب بیوردیلر که امك ثم امك ثم امك ثم
اباك ثم الاقرب فالاقرب نظم
هرچه او گفت امر مطلق دان ، وانچه او کرد کردهٔ حق دان
نثر تابعینك گزیدهٔ عصری یعنی حسن بصرینك
مقال حکمت مآلی‌در که حق الوالد اعظم وبر الوالدة الزم
وبر فاضل یگانه‌نك سخن محققانه‌سی‌در که الاب اعرف
واشرف والام ارأم واراف کتاب البرکه فی مدح السعی
والحرکه‌ده بعض ملکان کان حکمتدن نقل وحکایت اولنور
هر فرزند فیروز که هر شبانه روز پدر ومادرینی بش دفعه
دعا ایله یاد وبنیان درك حقوق وترك عقوقی بنیاد
ایده حق ابوینی ادا وطریق شرط بنوتدن اماطهٔ اذا

نسخه: کیکامرنده اطاعت واتمام وکیمده صله

ایتمش

ایتمش اولور زیرا ان اشکرلی ولوالدیك آیت موعظت نماسنده
بعض علما بیورمشلر که صلوات پنجگانه‌یی اقامت
فیاض بی علتك شکر نعمتنه یادی‌در کذلك هر روز
وشب دعای ام واب‌ده بش کره تحریك لب طلب
حق بنوتی رعایته سبب عادی‌در بالانثین خیر القرون
اولان بر فاضل حکمت مقروندن مروی‌در که والدینه
ترك دعا سبب ضیق معاش وباعث تنگدستی وقلت انتعاش
بو تقدیرا اوزره آنلره دعا موجب یسار وغنا ومزیل اعسار
وعنا اولدوغی بطریق الدلالة والمفهوم ظاهر ومعلوم اولور
حق والدین‌ده مرویدر اولان کلمات نبویه‌دندر که ان الرجل
لیموت والداه وهو عاق لهما فیدعو الله لهما من بعد موتهما
فیکتبه الله من البارین جالسان سریر حسن سریرتدن
برنا قد بصیر صاحب بصیرته دیمشلر که بزم اولاد واحفادده
میل ووداد مز ناگزیر وعلاقهٔ حنو وحنانلری صمیم جنانده
جایگیر ایکن نه حکمت‌در که آنلرك انجذاب واطاعتلری فرط ندرت
کالابلق العقوق واکثری مبتلای رذیلهٔ عقوق‌در اول
فیلسوف صاحب وقوف کلامنی بو وجهله تعلیل واثبات مدعی
بوکونه اقامت دلیل ایلمشکه لانهم منا ولسنا منهم وحکیم آخر
سرپوش طبق هنری باز وسر حکمت خفیه‌یی براز ایدوب
دیمش که زیرا حضرت ابو البشر محبت پدره‌دن عاری و
مدی الاحقاب سلسلهٔ اولاد واعقابنه بو معنی ساری اولور

نهادِ اولادده محبّتِ آبادن ابامقرّد وصحیفهٔ سخیفهٔ باللرنه
رقم استغنا ودلالِ محرّرِ اولور پدرانِ بردبارِه بارّ اولمیان
پسرانِ ستم پرداز حقّنده بر شاعرِ ساحرِ نیرنک ساز بومعنایی
ابداع وبووجهله حسنِ اختراع ایلمشدر قطعه
دانی سبب زچیست که فرزند باپدر منّت ندارد ارچه فراوان عطا دهد
یعنی بدین جهان که محلّ جوادثست در محنتِ وجودِ تو آوردهٔ مرا
نثر واقفانِ سرّ برّه کالشمس فی الظهائر ظاهر اولدکه ولات
ورعایهٔ برّا مرِ لازم الرعایه دخی بودرکه دوستانِ پدره توقیر
اکرام ومرغ دست آموزدلِ رأفت اندوزلرینی دانهٔ کرم بی نهایه
ولطفِ بی بهانه ایله رام ایدهلر زیرا من ابرّ البرّ ان یصل
الرجل اهل ودّ ابیه حدیثِ لازم التنبیهی اوزره آنلری
زیارت ورعایت جملهٔ اسبابِ برّ وسیرتِ حسنهٔ اشراف و
اکابردندر حقوقِ والدده وارد اولان احادیثِ جلیلة العوائد
انّ الله لیرفع الدرجة للعبد فی الجنّة فیقول یا ربّ انّی لی
هذه فیقول باستغفار ولدک لک سعید بن مسیّبدن که
عطرِ حسنِ البیانی ایله مشامِ جانِ اهلِ عرفان معطّر و
مطیّب دُر مروی درکه بارّ اولان فرزندِ نیکو نتبار
میتهٔ سوءدن آمن وحفظ وکلاءتنه فضلِ بی علت ضامن
اولور میانِ پیشدادیانده فریدِ اولان فریدونک کلماتِ
حکمت نمونندندرکه من برّ والدیه برّه ولده حکیم آخر بوقول معتبر
ایله تعریضِ سفلهٔ لئام وکلامِ سالفک مفهوم مخالفندن

بووجهله لئام ایلمشدرکه من عقّ اباه عقّه ولده کتبِ کلامیّه
تحریر وتکتیب اولندوغی نسق وترتیب اوزره عقوقِ والدین
بعد قتل النفس اکبرِ کبائر واعظمِ موبقات وجرائردر
کبارِ انصاردن جامعِ علم وعمل حضرتِ معاذ بن جبل رضی
الله تعالی عنه بووجهله ورق کردانِ قال وقیل و
قصّهٔ کذارِ حدّثوا عن بنی اسرائیل اولمشدرکه حضرتِ کلیمِ کریم
علی نبیّنا وعلیه الصلوة والتسلیم طورِ بشریّتدن خروج و
معراجِ طوره عروج ایدوب شرفِ مکالمه ومناجاة ایله سرافراز
واوج بیک بشیوز کلماتِ تامّاته محرمِ راز اولدقده خاتمهٔ خطابده
وهنکامِ رجوع وایابده بارکاهِ عزّتدن طلبِ وصیّت ایلدکی
جانبِ خداذن بی حرف وصدا ندا کلوب اول شرف یافتهٔ
کلمهٔ ربّیّه وبیدار دلِ پیشکاهِ تنبّهه بیدی دفعه اوصیک
بامّک یامی الهام بعده الآن رضاها من رضائی وسخطها
سخطی ایله ختمِ کلام اولندی تاریخِ انبیاده نکاشتهٔ خامهٔ
نکته زای عبرت قرادرکه یکسوارهٔ مضمار انّی احببت حبّ الخیر
وصاحبِ قرانِ حشر لسلیمان جنوده من الانس والجنّ والطیر
حقّ ابوّت ونصیحتی توقیه وفرزندِ عزیزنه بوکلماتِ نصح آمیز ایله
توصیه بیورورلرایدی که احفظ یا بنیّ سنّة ابیک ولا تنس
وصیّة والدتک یطل عمرک ابوینک وجوبِ رعایتنه بومعنی
کفایت ایدرکه کلامِ قدیمِ ربّانیده که دفینه کشای رازِ نهانیدر نظم
ازدرِتن بمنظرِ جان آی بتماشای باغِ قرآن آی

تابجان توجمله بنماید، آنچه بد وآنچه هست وآنچه آید
نثر والدینه مبرّت واحسانك بایهٔ ذکر وبیانی عالی؛ وقضی
ربّك ان لاتعبدوا الّا ایّاه وبالوالدین احسانا معناسی
آنلره برّ وعاطفت مقدمهٔ عبادته تالی اولمشدر خلیفهٔ بلند
مظهر دعاءِ اللّهمّ ادر الحق معه حیث دار، اقضی الامّه
کاشف الغمّه امام علی الهمّه رضی الله تعالی عنه ولاتقل لهما
افّ ولاتنهرهما آیت نصیحت نماسنده بووجه دقیق اوزره
تحقیق سوز مشلرکه لو علم الله شیئا من العقوق ادنی من افّ
لحرّمه بعده لجّهٔ غیب هویّتدن برقطره حکمتی ساحل شهادته
کتوروب بووجهله کشف اسرار ودرّ لازم الابرازی تحفهٔ مجلس
ایلمشلرکه فلیعمل العاقّ ماشاء ان یعمل فلن یدخل الجنّة ولیعمل
البارّ ماشاء ان یعمل فلن یدخل النار باب عقوقده مسوق
اولان اخبار صحت آثاردندرکه ایّاکم وعقوق الوالدین فانّ
ریح الجنّة توجد من مسیرة خمسمائة عام ولایجد ریحها عاقّ
آب صوری نك که مراح عالم ارواحدن باعث وروح ضرورى
اولمشدر اطاعتی ضربهٔ لازب وبو امره مخالفت ابدا مامن رحمتدن
بعید وعازب اولیجاق آب معنوی نك که رهنمای صراط سویدر
هر حالده ترحیب واجلالی اوجب وافرض بلکه بونك مراعاتی
مقصود بالذات وسائرك رعایتی بو کا نسبت مقصود بالعرض اولور
قطعه آباء اجسادنا هم سبب، لان جعلنا عرائض التلف
من علم الناس کان خیر اب، ذاك ابو الروح لاابو النطف

اقتدار

ابرار

لود

مواضع شتّی ده مقدمهٔ عبادته تالی اه

فرزند بد بسیر

نثر هر عاقل رشیده خفی وپوشیده دکلدرکه اکرچه
لقد وصّینا الانسان بوالدیه حسنا اقتضاسی اوزره
حیاتلرنده خفض جناح ذلّ وممماتلرنده ثیاب دعا ایله
تبذّل متحتّم وواجبدر لکن آبا وامّهات ایله فخر و
مباهاة نفس ابیّه وسجیّهٔ نجیبه صاحبنه نامناسبدر نظم
بحر نیستی هرکو فروشد، فلاانساب نقد وقت اوشد
بردی وارها نخود راجوم داّ، ولیکن حق کس ضائع مکردان
نثر هر بزرك زادهٔ نادان که مکتب فضل وعرفانده
ترك تحصیل واکتساب ووجههٔ مفاخرتده نصب انصاب
ایده دیار غربت هنر ومعرفتده مانند شهروا
ولسان الغیب هاتفدن بو کلمات برلطائفی شنوا اولور
نظم ان افتخرت بآباءٍ مضوا سلفا، قلنا صدقت ولکن بئس ما ولدوا
نثر صاحب حیثیّت اولان اهل همّت پذیرای کلام نظم
انّ الفتی من یقول ها انا ذا، لیس الفتی من یقول کان ابی
نثر وعظم نخر ایله مفتخر اولماقدن مستنکف وابی اولوب
احیاء سنّت باهلیّهٔ جاهلیّه دن عار وهر آن الشرف
بالهمم العالیة لابالرمم البالیة معناسنی اشعار ایدر نظم
از هنر خویش کشا سینه را، مایه مکن نسبت دیرینه را
آب کهرهای کهن را مجوی، درچو کهن کشت شود زرد روی
نثر صاحب نفس عصامی ع استاد سخنوران نظامی
نثر بو ابیات بی بهانه ایله فرزند فرزانه سنه پند

انساب

وچشم زخم فلك بی رحمدن وقایتیچون سدّ تلخ نصیحتی شنید المشدد
نظم جایی كه بزرگ بایدت بود ، فرزندیء من ندارد سود
چون شیر بخود سپه شكن باش ، فرزند خصال خویشتن باش
نثر برشاعر حكیم مشرب دخی كلزار فضل وادبه اجراء جویبار تدقیق
وكلام مرغوبنی بو اسلوب تحبیر وترقیق ایلمشدر نظم
یكذر از ننك طبیعت جبلت ده تحقیق زنه ، ننك باشد بایدر نسبت بمادر داشتن

الحدیث الثامن

فقروكی دفع ایچون زراعت قیل ، حالكی ماسوایه ایله عرض
افضل انبیا بیورمشدر ، اطلبوا الرزق فی خبایا الارض
متن الحدیث بو حدیث شریف مطابق بحر خفیف در
ابو یعلی مسندنده وطبرانی مسند كبیرده وبیهقی
شعب ایماننده حضرت عائشه دن رضی الله تعالی عنها بو
عبارت ایله روایت ایتدكلری جامع الصغیرده اشارت اولنمشدر
فائق اللغه ده كه قدری بین البلغا بلند وسمی واختصاص یافته
خذوا الغنكم من رجل عجمی در اطلبوا محلنده ابتغوا
لفظی ایراد واكی وجهله تبیین مراد اولنمشدر وجه اول
زراعت وحراثته حث وتحریض ووجه ثانی معادن ده
متكون اولان فلزاتك استخراجنه ترغیب وتحضیض اوله
مرصاد العباد ده بو رسمله بسط مقدمه ارشاد اولنمشدر كه
فلاحت ودهقنت جناب عزت ایله معامله وسوداكری
وبهترین مكاسب واشغال اولدوغی وصحت ریب واشكالدن بری

تحبیر الشعر تحسینه
ترقیق الكلام تحسینه

اولوب فی الحقیقه صفت رزاقیده نیابت حضرت حی باقی
لكن كار كشت وكاره مواظب اولان كاسب غیر كاذبه
لازم ولازب درکه مآل بیمآل ایله مغتنم وفراغ حالی
آفات ملك سریع الارتحال ایله مغتبر اولمیوب اسباب یسار
ومكنت ید تصرّف وقدرتنده ودیعتا اولدوغنه تیقن
ومرشد خرد رهنمونندن الدنیا مزرعة الاخره مضمونی
تلقن ایده ع هركسی آن درود عاقبت كاركه كشت نثر
وفكر جمع واستكثار واندیشهء باطل احتكارده اولمیوب
همّ رزق ایله پریشان اولان محاویج ودرویشانه عین نظر
ایله نظر ایتمیه وهنگام زراعتده تقدیم نیاز وضراعت
وزمان حراثتده سررشتهء خرمی حفظ وحراستی ایدوب
بو نیت ایله دانه فشان وبو امنیت ایله درخت نشان اولوركه
چراگاه زندگانیده سوروح ایدن هر ذی روح محتاج زاد وقوت
وعطلت واهمال هرحالده مذموم وممقوت اولوب جنس حیوان
واغلب نوع انسان صنعت دهقنتدن عاجز واسباب
عروض تأخر ایله غیره ناجزدر واقتضای حكمت قضا ایله هركسك
بو حرفته ممارستی امر ناگزیر وضمن مجموعده مصلحت نظام اكمل
تمشیت پذیر اولمشدر لاجرم خدمت زراعتی محض فوز وغنیمت
بیلوب محصول زرع وبستانه كائنا من كان تطاول ومد
ید تناوش وتناول ایدنلره طیب خاطر وصفای بال ایله حلال
وساحت ضمیر ووسعت پذیرندن ازاله خاك روبهء ملال ایله بالجمله

معیشتلری

خاك روبه كناسه

فلاحت فلاح تمام خدمت خالق کل ٭ وکشت صورت کسب ده عین توکلدر
نظم رمز الکاسب حبیب الله شنو ٭ از توکل در سبب کاهل مشو
گر توکل میکنی در کار کن ٭ کشت کن پس تکیه بر جبار کن
نثر زیرا فالق حبوب والقاء حبوب ءانتم تزرعونه ام نحن
الزارعون مضمونی اوزره محضا صانع بی علتک مشیتنه
وابسته وصید قوت نامیه شبکهٔ قدرت بشریه دن متنفر
وجسته اولوب بعد القاء البذور طاعت ونذور ایله
جناب مسبب الاسبابه قصد دنو وتقرب ورزونهٔ توکل و
استسلامدن شروق آفتاب فضل وانعامه انتظار وترقب ایدرلر
نظم گیرم اکنون تخم را گر کاشتی ٭ بر زمینی که سبب پنداشتی
گر دو سه سال آن نروید چون کنی ٭ جز که در لابه ودعا کف در زنی
نثر اگر بعض سنین ده ربیع زمین کمتر واشجار مثمرهٔ مقاصد وآمال
خشک سال قحط وابسال ایله بی برگ وبر اولورسه زبان سرتیز
ودل وسوسه آمیز ایله آفاعیل حکیم کردکاره اعتراض وانکاردن
پرهیز وآیت فی السماء رزقکم وما توعدون ده محزون اولان
حکم گونا گونی درک وتمییز ایدوب قلت نان بی اشتامدن متضجر
وتنکدل وضیق معیشت وضنک وقلت ایله پریشان ومنفعل اولمیه
نظم جنون منک ان تسعی برزق ٭ ویرزق فی غشاوته الجنین
نثر وسنابل وحباتک نما ونباتنی باران بهار واعتدال گردش لیل
ونهاردن بیلیوب شاحد دل صفی شی چراغ شرک خفیدن پاک
وبو مقوله حکم مجهوله ده متابعت اعتقاد عجایز جایز اولدوغنی ادراک

ایده

الحبوب وجه الارض ح

آلسله اسمه للهلکه ح

28

نظم زالکی کرد سر بیرون زنهفت ٭ کشتک خویش خشک دید وبگفت
که هم آن نوی هم آن کهن ٭ رزق بر تست هرچه خواهی کن
نثر دهقان صاحب ایقان که دهقنته بو نیت ایله شروع و
نقاء طویت ایله حفظ کروم وزروع ایدوب اوامر ونواهی
کماهی رعایت واقامت راتبهٔ خدمتده مکابده بی غایت ایده
هر برگ وبار ولقاطهٔ حبوب وثمار که مسافران عالم ناسوته
آندن قوت وقوت حاصل یا خود وحوش وطیورک حواصلنه واصل
اوله آنک صحائف اعمالنه نوشته ومزرعهٔ حسناتنده کشته اولور
هردانه که بهای سلوک راه خدا ده برقدم راسخ وقطع مراتب اخوته
ایدن یاران میاننده سبب شرف باذخ اولور نیته کیم بو حدیث
اکا اشارت والماع وبو بابده اولان پاداش وثوابی مکرمان زمانه
اسماع ایدر که من یزرع زرعا او یغرس غرسا فما اکل من الطیور والدواب
یکتب فی دیوان حسناته بلکه اخلاص عمل ایله تکمیل انسانیت و
عباد اللّهه ایصال نفعه تصحیح نیت ایدرسه کدیمینی ایله
برآورده سفرهٔ زمین اولان محصول محصودی وربع مقصودی ایله هر کیمکه
تغذی وبلا تعدی تعشی وتغذی ایدوب اول قوت ایله مراسم طاعته
اقامت ایدر ایسه باشرها اکا محسوب ومن غیر ان ینقص من اجورهم
شیئا دیوان حسنات وطاعاتنه مکتوب اولور نظم
فضل حق که بها نمی جوید ٭ مغفرت را بهانه می جوید
نثر ارکان معمورهٔ یقین اولان برزکان ملت ودین دیمشلردر که
برلقمه نان شایستهٔ سرخوان اولنجه حراث واکار وحداد ونجار

تغذی ای آکل الغداء
تعشی ای آکل العشاء
وتغذی ح

وآنك نظراء وامثالی محترفه وعمالدن اوجوز آلتمش كسه
ترتیب تربیت وتربیتنده علی طریق المداوله قراوله ایدرلر
چونكه اول لقمه كم بها مستوران قباب اصطفادن بر مرد خدایه
غدا اوله جناب كریم منان جمله عمله وكاركنانی اول ولی جلی الو
هبه ایدوب یوم عسیرده نار سعیردن آزاد ودل ویرانینی
او اهل رحمت ومغفرت ورضوان ایله آباد ایدر **رباعی**
هان تا نشوی موجب آزار دلی ، زیرا كه نیرزد این جهان بار دلی
دلها تو بدست آور ومه دلا زدست ، باشد كه ترا كنند در كار دلی
نثر ودار كرم مداریخی ابناء سبیل ایچون تسبیل ومهمان خانه سنی
دخولی آشنا وبیگانه یه تسهیل ایدوب البخل بالطعام من اخلاق
الطغام قول حكمت شعارینی استحضار ایله اكرام صنوف ضیوفده
جد بی حد وبو بابده توفیق بذل وصرفی سعادت بزرك
وعز شگرف عد ایدر **نظم**
ببخش مال ومترس از كمی كه هر چه دهی ، جزای آن بیكی ده زداد گر یابی
تو همچو منبع مایی بعینه چندان ، كه بیشتر بدهی فیض بیشتر یابی **نثر**
محصل كلام مفصل بو در كه زراعت كبی بر كرامت می اولور كه فی كل سنبلة
مائة حبة فحواسی اوزره شیء قلیل ویسیری تكثیر بلكه والله یضاعف
لمن یشاء مقتضاسی اوزره الی ما لا نهایه تضعیف وتوفیر ایدوب مقابله كهنه
پوسیده ده عطایاء جدیده جدیده ایجاد واجاده ومنكران معاده احیاء
موات اقوات وازواد ایله دلائل حشر اجسادی تكریر واعاده ایدر **نظم**
كیمیا خواهی زراعت كن كه خوش گفت آنكه گفت ، زرع ثلثانش ز دست فی ثلثا باقی هم

نثر اهل بصیرت ودیده وصاحب بصر حدیده ظاهر وبدیدار اوله
حدیث مذكورده مسطور اولان وجوه معانی شراحك
ابانه واصراح ایتدكلری محامل ظاهرة المبانیدر **نظم**
راویان این را بظاهر برده اند ، هم بران صورت قناعت كرده اند
نثر لكن هر ظاهرده باطن مركوز ومرموز وهر شیءده بارزده سر كامن
مكنون ومكنوزدر ولماغیبن راسخ قدم اولان ارباب همم ظاهر قشرینه
خرسند ومفتون اولمیوب طلب مغز ولباب ومعان استنباط معانی
اقامت والباب ایدرلر **نظم**
هیچ نندیشی كه هر جا ظاهریست ، آن ز حكمتهای پنهان مخبریست
فائده هر ظاهری خود باطنست ، همچو نفع اندر دواها كامنست
نثر شیخ كبیر عارف خبیر صاحب فكوك شفاساز امراض شكوك صدر الدین
قونوی قدس الله سره السوی حضرتلری دم علی الطهارة یوسع علیك
الرزق حدیثنده نواله حكمتی گرسنگان معرفته تنویل وطهارة باطنه و
رزق معنوی ایله تأویل بیوردقلری كبی بو حدیثده دخی باب تحقیق كشاده
ورزق مذكوردن رزق معنوی اراده اولنوب خبایاء ارضدن مراد اقطاب
اولان گوشه نشینلر والاشراف فی الاطراف وكم فی الزوایا من خبایا فحواسی
اوزره سكنه بیغوله انزوا اولان عزلت گزینلردر اولور یعنی گوشه گیران
پاك اعتقاددن دریوزه همت واستمداد اوله كه آنلرك انفاس حاجته والر
طالبانی بی برك ونوایه غذای روحانی وسرگشتگان وادیه بعد
ونوی یه راحت جاودانی در **نظم**
فهم نان كردی نه حكمت ای رهی ، زانچه حق گفت كلوا من رزقه

دزدقِ حق حکمت بود در مرتبت ، کآن کُلو کثرت نباشد عاقبت

الحديث التاسع

مُسلِم اولدور که عفت اوزره اولوب ، اوله ذاتنده رفق استسلام ،
دیدی بی رحم ایچون رسولِ امین ، نُزِعَت منه ربقة الاسلام ،
تمام الحديث إنّ الله تعالى اذا اراد ان يهلك عبدا نزع منه الحياء فاذا
نزع منه الحياء لم تلقه الا مقيتا ممقتا فاذا لم تلقه الا مقيتا ممقتا
نزعت منه الامانة فاذا نزعت منه الامانة لم تلقه الا خائنا مخونا
نزعت منه الرحمة فاذا نزعت منه الرحمة لم تلقه الا رجيما ملعنا نزعت
منه ربقة الاسلام سنن ابن ماجه ده حضرت ابن عمردن رضی الله
تعالی عنهما بو عبارتیله روایت اولنمشدر حیا سرِ حیاته تاج و
کعبهٔ رشد و اناته رتاج ، در پرتو چشمهٔ زندگانی ، و آبشخور امان و اما
نهالِ مکارم خصال آنک فیض بی غایتندن حسن تربیت ، آلوب
ارض رضاده نشو و نما بولور ، و آفتاب شرم و حجابک فروتابی
اولماسه میوهٔ اخلاق پسندیده خام و نارسیده قالوب صاحبی
چاشنیٔ عوائد بی عدیدندن بی بهره و نومید اولور نظم
وفات به ز حیاتت اگر وفات نباشد ، حیات هیچ نیرزد اگر حیات نباشد
نثر هر کیمک که مزاج حالی عارضهٔ عدم حیا ایله سقیم ، و قلعهٔ وقاحتده
دائما مقیم اوله حلیهٔ آداب جلیله ایله غیر محلی ، و لا اکراه فی الدین
بارگاهندن فاصنع ما شئت وعیدی ایله مخاطب و مخلّی ،
اولوب دورمانده حرم محترم الحياء شعبة من الايمان و
مجون وصفاقت رفاقتی ایله داخل عداد لئیمان اولور نظم

اذا لم تصن عرضا ولم تخش خالقا ، وتستحي مخلوقا فما شئت فاصنع
نثر بی ادب لطف ربّدن محروم ، و شقاسی مقضی و محتوم ،
اولماغین دائما وسادهٔ فساده توسّد ، و طبع خلاعت نماسندن
شیئا فشیئا خصال ذمیمه تولّد ایدر ع هر کرا نیست ادب لایق عزت نبود
نثر اولا دار الامان امانتدن آواره ، و دامن پاک عفاف و عصمتی
سرپنجهٔ جنایت خیانت ایله صدپاره اولوب ثانیا بو
خلاول نافرجامک استتباع و استلزامی سررشتهٔ رأفت و رحمته
سبب انقطاع ، و مخبر صادق الکلامک اعلامی اوزره ربقهٔ اسلامه
باعث انتزاع اولور حیا که جانب فیاض مواهبدن محض حباذر
خاصّهٔ لازمهٔ اتقیا ، و شیمهٔ وسیمهٔ رسل و انبیا اولوب
خصوصا اول اکمل نشئات انسانیه ، و بیناترین مشاهدات احسانیه
ع سلطان حرم سرای لولاک ، نثر تحیّة تفضل البشر على الاملاك
عليه من الصلوات اجمعها واجملها ومن التحيات اكملها واشملها
حضرتلرینک شمائل بی مانند ، و حلیهٔ یوسف پسندلرنده کان
اشدّ حیاء من العذراء فی خدرها کلام صحت انتماسی کتب سیرده
رقمزدهٔ نقلهٔ اجلّه در اثبات مدّعی ده اقوای براهین و ادلّه در
کتاب ادب الدنیا والدین ده بسط و تبیین اولندوغی اوزره
حیا اوچ قسمه منقسم ، و هر بری بر وسم ایله متّسم در اولا جناب باریدن
استحیا و شرمساری در بو حیا اوامر امتثال و نواهیدن اجتناب و
اراضیٔ مراضیٔ الهیه یی قطع و اجتیاب ایله اولور بو مقامده نه دلکش قطعه
اقصی خرام بادیه پیمای لودنوت ، کیتی فروز مملکت آرای والضحی ،

چون هر دو کون روشن از انوار روی اوست ، صلوا علیه ما طلع البدر فی الدجی
نثر استحیوا من الله حق الحیا فرمانی اظهار ، واصحاب اقتدا
حقیقت حیادن تنشّد واستخبار ایتدکلرنده حدیث مجملی
تبیین وتعمیم وفائدۀ نصحی تکمیل وتتمیم ایدوب بویوردیلر که
من حفظ الرأس وما حوی والبطن وما وعی وترک زینة
الحیوة الدنیا وذکر الموت والبلی فقد استحیی من الله تعالی
حق الحیا ثانیا اجناس ناسدن خجلت واستحیا وشورمزار دل زاری
رشحات سحاب شرم ووقار ادب ایله احیادر بو قسم حیا
دار المحن هجر وخنادن مهاجرت وبالطوع بنی نوعندن
کف اذی وترک مجاهرت ایله اولور

نظم
طرازندۀ این خجسته رقم ، چنین راند در نقل قصه قلم

نثر
که بر کون صحابی مقبول صاحب سر رسول حذیفة بن الیمان
درت علیه شآبیب الرضوان امتثال فرموده فاسعوا الی
ذکر الله وبلا ریا وسمعه اقامت فریضۀ جمعه ایچون عزم راه
ایدوب کوردی که اصحاب وفا ووفاق بحر ژرف استغراقدن
ساکن فرضۀ اداء فرض وفضل خدایی طلب وابتغا ایچون
فرمان پذیر فانتشروا فی الارض اولمشلر او حضرت طرۀ تقصیر
وندامتدن اظهار ضجر واضطراب وممر جماعتدن
عدول وانتکاب ایدوب لاخیر فیمن لایستحیی من الناس
کلام حکمت اساسی ایله تمهید عذر وپوزش وتخلف ثواب
مسابقتدن اظهار اندوه وسوزش ایلدی

قطعه

ورب قبیحة ما حال بینی ، وبین رکوبها الا الحیاء
اذا رزق الفتی وجها وقاحا ، تقلب فی الامور کما یشاء

نثر بو کونه حیا فرط مروت وحب ثنادن ناشی وصاحبی
ذمائم ومعائبدن متباعد ومتحاشی اولور بو سببدندر که
جلباب حیایی القا ایدن بی عارک هتک عرض ووقاری
مغتفر ومن القی جلباب الحیاء فلا غیبة له وعیدا کیدینه
مظهر اولور ثالثا کندو نفسندن شرم وحجاب ومخدرۀ حال
خجلت مآلی احسن الحیاء استحیاؤک من نفسک پرده سنده
تستر واحتجابدر بو نوع حیا ترک خائنۀ اعین وامر تقوی
تثبت وتبیین ایله اولور بر حکیم موشکافک زادۀ طبع صافی
لیکن استحیاؤک من نفسک اکثر من استحیائک من غیرک
وبر ادیب فصیح زبان کلید اندیشه بیانی کشاده وجوهر حکمتی
طبق عرضه نهاده ایدوب دیمش که من عمل فی السر عملا
یستحیی منه فی العلانیة فلیس لنفسه عنده قدر حیانک
بو قسمی ریاضت نفس حرون وتساوی بیرون ودروندن
اولوب شرف فطریدن بادی وبادر لکن وقوعی عزیز
ونادر اولور صحابی حسن الطبیعه یعنی لبید بن ربیعه
رضی الله تعالی عنه بعد شرف الایمان همان بو شعری قرض
ونقادان فصل وهنر ولات بلغاء مدیح کستر محضرلرینه
عرض ایلمش ایدی

نظم
ما عاتب المرء الکریم کنفسه ، والمرء یصلحه القرین الصالح

هر شخص بی ریانك كه حیاتی كامل و وجوه ثلاثه شاملی
اوله میرهٔ حسن سیرتی امتیاز و اشراف و اعیان میاننده
تحصیل رجحان و امتیاز ایدوب دور بی امان آخر زمانده
پس ماندهٔ عقد الف و دور افتادهٔ فخلف من بعدهم
خلف ایکن داخل حزب و اشوقاه الی اخوانی و هاتف مژده
لساننده مستمع تهانیٔ نهانی اولور نظم
شرمی بدار اگر کنمت نام آدمی ۔ کز آدمی شریف ترین خاصیت حیاست
شرم آیدت ز معصیت از من بیان کنم ۔ کاندر حق تو لطف ازل را چه اعتناست

الحدیث العاشر

عاقل اولدر که دار دنیاده ۔ آخرت فکرین ایلیه باللذات
که رسول خدا بیورمشدر ۔ اکثروا ذکر هاذم اللذات

متن الحدیث بو حدیث موعظت بیان بی زیاده و نقصان بحر خفیفه موافق اولوب سنن نسائیده حضرت ابو هریره دن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت اولنمشدر لکن سنن ترمذی و ابن ماجه ده اکثروا ذکر هاذم اللذات الموت عبارتی ایله مذکور و الموت لفظی هاذم دن بدلیت اوزره مجروردر سیوطی شرح ترمذی ده هاذم ذال معجمه ایله قاطع معناسنه اولدوغنی تصریح و حضرت شیخ اکبر ع قدس الله سره الانور نثر دخی کتاب مسامره ده بو روایتی اختیار و ترجیح ایلمشدر ذکر موت و فنا بر تریاق اکبردر که اژدر چرخ زهرلو مك سمومی آنکله اندفاع و ارتداع بولور

و اندیشهٔ زوال دنیا بر داروی هشیاردر که نفس شریره بشریه نك کسر و فرط قوتی آنکله حاصل اولور نظم
اگر صد سال مانی ور یکی روز ۔ بباید رفت ازین قصر دلفروز
ازین سر آمد این کاخ دلاویز ۔ که چون نجا کرم کردی گویدت خیز
نثر مسکهٔ عقل پیش اندیش دن حصه دار اولان لبیب زیرك سا سزاوار بودر که بو دار پر اکدارك دولت ناپایدارینه مغرور و زیر فلك فیروزه ده عمر پنج روزه یه مغرور اولمایوب راه طلبه افسرده چراغ عمری افسرده اولمادین دامان علاقتی بسا دست همتی قاصر و عین عبرتی ایله فراز اقبالدن نشیب ادباره ناظر
نظم ای زخوبی بهاران لب گزان ۔ بنگر آن سردی و زردی خزان
روز دیدی طلعت خورشید خوب ۔ مرگ او را یاد کن وقت غروب
نثر دنیای بی بنیاد بر عروس هزار داماددر که هر روز بر بد مست غالم سوزه ال ویرور و هر شب هزار ناز و طرب ایله برنا قبول نو دولتك جامه خواب عشرت و وصلته گیرور لمؤلفه
جهانی بر زن بی مهر بکوزدر حکما ۔ که هر کسه اوله وعده در وغی آماده
تجرد ایله مسیحا کبی سبك روح اول ۔ محبت ایتمه عروس هزار داماده
نثر هزار آفرین اول مرد عفت قرینه که اول مکاره بر مکار هك مردم فریبنه فریبا اولمایوب دست عصمتی گوشهٔ ذیل عفتندن کشیده و گلزار دهر سست بنیادده سرو آزاد گبی دامن چیده
نظم ناور محنتست درین تنگنای خاك ۔ محنت برای مردم و مردم برای خاك
لاخیر دان نهاد جهان و رسوم دهر ۔ لاشی شناس برك سپهر و نوای خاك

السباباط سقيفة بين حائطين تحتها طريق ق

نثر بو رهکذر بر کذر بر ساباط کهنه در که آنده القاء عصا
ایدن اهل عافیت عاقبت آزردهٔ نیش رحیل و بو رباط بر خباط
حسب المرام مکث و آرام ایلمک امر مستحیل در رباعی
دنیا چو رباط و ما درو مهمانیم ، تا ظن نبری که ما درو می مانیم
در هر دو جهان خدای می ماند و بس ، باقی همه کل من علیها فانیم
نثر کلمات علیهٔ علویه علیه الرضوان والتحیه دندر که
نسیان الموت صدأ القلب ابن معتز که تشبیهات مخترعه سی
ناقدان صنائع بدیعیه مرتاح و مهتز در خفتکان راه هدایتی
رقدهٔ پندار و غفلتدن ایقاظ و تنبیه و مسافران خان فلک خوا
تعاقب و تناوبنی بو کونه تشبیه ایلمشدر که اهل الدنیا کصور
مختلفة اذا طوی بعضها نشر بعضها رباعی
ای دیده اکر کور نهٔ کور ببین ، وین عالم پر فتنه و پر شور ببین
شاهان جهان و سروران عالم ، در زیر زمین در دهن مور ببین
نثر پس خردمند سری یه شایسته و حری بودر که خلوتخانهٔ درونند
طول امل کوناکونی اخراج و طیش و سبکساری دن تطاری
اولان غلبهٔ قلبیه یه دواء تلخ کفی بالموت واعظا
ایله علاج ایدوب هر آن ملاحظهٔ حدیث کن فی الدنیا کانک
غریب او عابر سبیل وعد نفسک من اصحاب القبور
و جسر خسر نمای دنیادن دیدهٔ خونبار اعتبار ایله عبور ایده نظم
بلی دان جهان را بدین رهکذار ، ندارد کسی بر سر پل قرار
نثر موت که برام ناکزیر و درد درمان ناپذیردر ع

انّ المنایا لا تطیش سهامها نثر آنک وقوع و نزولندن
ارباب عقول بیهوده اندوهناک و قبل حین الحین
آماج ناوک غم و هلاک اولمازلر بلکه لیس للماضین
حسرة الموت انما لهم حسرة الفوت مقتضاسی اوزره حسب الوسع
والامکان رعایت شعب ایمان ایله تکمیل حسن استعداد
والموت کفارة لکل مسلم حدیث تسلیت رسانی تدبر و امعان
ایله تحصیل رشد و استسعاد ایدرلر نظم
کاشف سرپوش سر معنوی ، اینچنین فرمود اندر مثنوی
جمله عالم زین غلط کردند راه ، کز عدم ترسند و آن آمد پناه
نثر اکرچه عالم مشوش اطوارک کار و باری مجموعهٔ بی رابطه
کبی پریشان و رسم بی ضابطه کبی ناچسبان در لکن مزرعهٔ
آخرت اولدوغی جهتدن هر مرد موفق که طالب جلیهٔ حق اوله
نظم در همه چیزی هنر و عیب هست ، عیب رها کن هنر آور بدست
نثر مقتضاسی اوزره بو مار پر نقش و نکارک زهر محرق اکدازی
باقیوب کمال حذاقت ایله آندن تریاق عبادت تحصیل
و مضرتنی منفعته تحویل ایدر نظم
الدهر فیه مساءة و مسرة ، فجزاء دهرک ان یذم و یحمدا
نثر جمع اهل فضیلتک بر شمع روشناسی و عالم علم و معرفتک بر
مرد روشناسی بو دار بی ثباتک دواهی و دارهاتندن بیزار
و رقاد غفلت عامه دن بیدار اولوب متاع فانی زندکانی دن
بو وجهله اظهار فراغ و شکایت دهر پر تعبی بو قالبه نسبک و افراغ ا
یلمشکه

قطعه جزی الله عنا الموت خیرا فانه ابر بنا من کل بر و ارأف
یخلص اشراف النفوس من الردی و یدنی الی الدار التی هی اشرف

الحدیث الحادی عشر

طالب علم اولان سعادتمند لائق اولور نوازش و رحمه
بو حدیثی بیوردی پیغامبر طالب العلم طالب الرحمه
تمام الحدیث طالب العلم طالب الرحمة طالب العلم رکن الاسلام و یعطی
اجره مع النبیین دیلمی مسند فردوسده حضرت انس دن رضی الله
تعالی عنه بو عبارت ایله روایت ایتدیکی جامع الصغیرده اشارت اولنمشدر
علم اشیاء معتنی بهانک اشرف و ابهاسی و کان مکان امکانک
جوهر بی بهاسی منزله بهائم و دوابده اولان جهله نک ناصوابدن
مابه الامتیازی و اسباب سعادت دارینک وسیله جمع و احیازیدر
رباعی اقبال مدام و عز دائم علمست و آن چیز که نوست شرع قائم علمست
و آن خاصیت نغز و مکرم که بدان ممتاز شد انسان ز بهائم علمست
نثر مظاهر رحمت اولان ارباب علم و حکمت وعده رفع درجات ایله
نجوم نجابتده جایگیر و ایتاء خیر کثیر ایله مظهر فضل کبیر اولوب
و ما یعقلها الا العالمون مضمونی اوزره جهله بد نهاد
حیز اعتباردن دور و ادراک حقائق اشیا زمره علمایه مقصور
و محصوردر علم که محض رحمتدن منبعث و مجرای سبق عنایتدن
منشعب اولماغین رحمت ایله متلازمان و درونق فزای زمین و زمان
بر همای همایون فردر که هر گدای بی سر و پایه که سایه ضاله همسالی
آشالی بیندره فی الحال رتبه شرف و کمال بولور و بر کیمیای سعادت اثر

هر کس بد طینتی که جحر تربیتنه آله میزان قدر و اعتبارده کامل العیار اولور
نظم خاتم ملک سلیمانست علم جمله عالم صورت و جانست علم
نثر اما مجرد علم و درایت کفایت ایتمز بلکه علم عمله مقرون و مشفوع
و علم علم و العمل الصالح یرفعه ساعد سعادتی مساعدی
ایله منصوب و مرفوع کرکدر تا که مقدمتیندن نتیجه حاصل
و صاحبی بار گران امانتی دوشی استطاعتی ایله حامل اوله
نظم حجت ایزدیست در کردن خواندن علم و کار نا کردن نثر
فرمان شرعه تابع و پذیرای نهی و لا تکن الرابع اولان طالب خوشه
حدیث اطلبوا العلم و لو بالصین عجبا ناصح ناصع و آیت او من کان
میتا فاحییناه ده علماء آگاه میتی جاهل ایله تعبیر و حیاتی علم
ایله تفسیر ایتدکلری شرف علمه برهان ساطع قاطعدر وجه علم
حسن و صبیح و روی جهل سمج و قبیح اولدوغی مجمع علیه و جمله ملل و
ادیانده اهل علم و عرفان بنان توقیر و حنان ایله مشار الیه
اولوب سوده مظلمه جهالت اولان اهل غفلت هر ساعت لسان
معاتب و ملوم و علم و فضیلتک شرف و نباهتی فضلا عن النقل
بداهت عقل ایله متیقن و معلومدر زیرا هر شخص نادانه کائنا من کان
برابر سهلده اسناد جهل اولنسه قبولدن عار و نسبت دانش و معرفت
اولنسه فرح و بشاشت اظهار ایدر صاحب قدر و الای اللهم و الی من
والاه و شایسته جاه ما انتجبته و لکن الله انتجاه امام علم اقضی
حضرت علی مرتضی نک رضی الله تعالی عنه تحقیقات سنیه سمیه
و کلمات علیه حکمیه لرندندر که کفی بالعلم شرفا انه یدعیه من لا یحسنه

ویفرح به اذا نسب الیه بو قطعه که عالم علمك كاشف رازی اولان
امام فخر رازی یه منسوبدر لواء حسن بیانی باد وی استحساندن منصوبدر
قطعه طلب کردن علم از انست فرض • کر بی علم کس را بحق راه نیست
کسی ننك دارد ز آموختن • که از ننك نادانی آکاه نیست نثر
اکرچه علم دواء نفس مریضه و طلبی هر کسه فریضه اولدوغی مسلمدر
اما اول علم مفترض الطلب میان ارباب ادبده مکتوم و مبهم در بو بابده
علماء اولو الالباب تفریق شمل و هر بری صدد تحصیلنده اولدوغی
علم جلیله حمل ایلیوب امام حجة الاسلامك تحقیق و اعلامی اوزره
مرض نفس و هوایه دوا اولان شول علم عظیم الجدویدر که بزم جهانده
شمع روح حیوانینك انطفاسی ایله انتفا بولمیوب صاحبینی
عذابات عذابدن تفلیص و عقبات عقابدن تخلیص
ایله بیرامن دل پرآمنندن حشرات حسرات دور و اول
علم بی ربانك ضیاسی ایله وحشت آباد کوری پرنور اوله قطعه
یا من تقاعد عن مکارم خلقه • لیس التفاخر بالعلوم الفاخره
من لم یهذب علمه اخلاقه • لم ینتفع بعلومه فی الآخره
نثر بعض ادعیهٔ نبویه علی قائلها افضل الصلوة و التحیه ده
اعوذ بالله من علم لا ینفع و دعاء لا یرفع بیورلدوغی طریق صراحت
ایله دلالت ایدر که هر علم نافع و ظلمت غوایتی دافع اولمایه قطعه
نه بدان لعنتست بر ابلیس • که نداند همی یمین ز یسار
زان برو لعنتست کاندر دین • علم دارد بعلم نکند کار
نثر اکرچه افنان فنون قصر حصردن بیرون اولوب

فانی ده

اختلاف رحمت نمونلری سبب تشعب ظنون و نمودار الحدیث ذو شجون اولشدر

[illegible]

35

ثمار اوراق بی شمار مصداق کریمهٔ متشابها و غیر متشابه در
لکن مجلس خلانه که شایستهٔ تحف بی حسباندر چسبان
اولان اتحاف باکورهٔ خیر العلم ما حوضر به در نظم
انی لا اکره علما لا یکون معی • اذا خلوت به فی جوف حمام
نثر شناوران محیط تحقیقه سزاوار و حقیق بودر که
علوم آلیه و عالیه ده تبحر و تفنن بیلکه نظم
درهمه فن صاحب یك فن توبی • جان دو عالم بیکی تن توبی
نثر معناسنده قصد رسوخ و تمکن ایدوب ثبت دفاتر و جرائد
اولان فوائد فرائدك الطف و اظرفنی لوح محفوظ حافظه یه تسطیر
و هنکام ادارهٔ کلامده یاد داشتنك تا شنیده و پسندیده سی تقریر ایلیه
قطعه ما حوی العلم جمیعا احد • لا و لو مارسه الف سنه
انما العلم بعید غوره • فخذوا من کل علم احسنه
نثر علمك مدح و ذمنده و رود بولان آیات و
اخبار و کلمات کبار خارج حیطهٔ خریطهٔ شمار سمار
اولوب ع زحد نطق و ز وسع عبارت افزونست نثر
لکن بارکاه جناب کبریادن حضرت ابو الانبیایه علی نبینا
و علیهم شرائف الصلوات و التحایا یا ابرهیم انی علیم احب
کل علیم ایله خطاب و تکریم اولندوغی شرف علمه ابین شواهد
و براهین و آیت بشارت نمون هل یستوی الذین یعلمون
و الذین لا یعلمون اشرف طوائف انسانك علو شان
و سمو سانلرینه اظهر دلائل صحت رهیندر قطعه

بالان لفظ فارسی اولوب رسم و معناسی

زهی رتبتِ عالئ اهلِ علم ، نگه کن که ایزد کجاشان نشاند
چو خوانِ شهادت بوحدت کشید ، بجنبِ ملائک برِ خویش خواند

الحدیث الثانی عشر

شبِ قدرك علائمِن صورتی ، بو حدیثِ شریف ایدر انها
لیلة القدر لیلة بلجة ، تطلع الشمس لا شعاع لها
تمام الحدیث لیلة القدر لیلة بلجة لا حارة و لا
باردة لا سحاب فیها و لا مطر و لا ریح و لا یرمی فیها بنجم و من
علامة یومها تطلع الشمس لا شعاع لها طبرانی مسندِ کبیرنده
حضرتِ واثله دن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله
روایت ایتدوکی جامع الصغیرده اشارت اولنمشدر
لطائفِ اتفاقیات دندرکه بو حدیثِ شریفك اولی بر مصراع
و آخری بر مصراع اولوب مجموعی موافقِ بحرِ خفیف بر بیتِ لطیفدر
بحرِ محیطِ حقائق اشنا ایله آشنا اولان جوهریانه واریدر فانه
خبی و نهان اولمیه که لدی المحققین و عند اهل الکشف و الیقین
لیلهٔ قدرك مصادفه و وجدانی شهرِ رمضانه غیر مقصور
بلکه سائر لیالیٔ سنه ده دخی مشهوددر اولدوغی مشهوردر
جنودِ مجاذیبِ محاببیه عارض بی معارض اولان حضرتِ ابن فارض
منك
بو کلامِ کرامت انجاممدن که عند البلغا مستحسن و مستجاددر
نظم اول شبِ سعیدك اطلاق و عدم تقییدی مستفاددر
فکل اللیالی لیلة القدر ان دنت ، کما ان ایام اللقا یوم جمعة
نثر جامی بلاغت جامی اولان ملا جامی نك بو مطلعی بانسجامی

نظم کطورتنده بی بدلدر در اثباتِ مدعاده ادخل و ادلدر
نی
ای خواجه چه جویی زشبِ قدر نشانی ، هر شب شبِ قدرست اگر قدر بدانی
نثر لکن افضلِ شهورده اشرفِ لیالیٔ مشهوره اوفق و انسب
اولدوغی سبیدن اکثر زمانده اول شب چراغِ نور فشان
کانِ شهرِ رمضانده اعتقاد بلکه تقوی متیق اوتارِ ثلثِ اخیرده خبیر
نماده
انتقادی اولنور خلعتِ دانش و معرفتلری طرازِ اعزازِ
من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم یعلم ایله معلم اولان
علماءِ تحقیق و تأویل کشفِ رموزِ تنزیلده تأنق و احتیاط
و سورهٔ قدردن اول نورِ سوادنشین و شبِ تجلی آیینك
تعیینینی ایکی وجهله استخراج و استنباط ایلمشلردر اولا
لیلة القدر لفظی که طقوز حرف معتبردر سورهٔ مذکورده
اوچ دفعه معاد و مکرردر طقوزی اوچه ضرب دنت
بشارت
یکرمی یدی عدد ظهور بولور و قولِ مشهورِ جمهور اوزره
اول شبِ مغفرت قرین لیلهٔ سابع و عشرین اولماغه اشارت با
اولور ثانیا سورهٔ قدرکه هر حرفِ سعادت نظرفی راحت افزای
باصره و سامعه در بالتمام و الکمال اوتوز کلمهٔ جامعه در
و اواخرِ سورهده لفظِ هی که لیلهٔ قدره عائد و راجعدر
یکرمی یدنجی کلمه مقامنده واقعدر بو نکته دخی اول شبِ
پرانوارك سابع اوتارده اولماسنی دائما رمز و ایما ایدر
سورهٔ قدرك سببِ نزولنده نیچه وجه مقبولِ
زبان زدهٔ مهرهٔ مفسرین و نکاشتهٔ کلكِ براعت قریندر

وجه اول بودر که بنی اسرائیلدن بر اهل صلاح و
شاکر شاکی السلاح وار ایدی که بیک آی کفره بدرای
ایله نبرد و مناهده وبند ذره یوکوهنی هیچ بر محلده
حل ایتیوب کمال حزم وانتباه ایله فی سبیل الله مجاهده
ایدردی اول شخص اسرائیلی نک جد وجهدلی **نظم**
سید انبیا پناه رسل مقصد کن فکان امام سبل **نثر**
حضرتلرینک منظار دل بی نظیرلرنده انعکاس پذیر
اولوب امت شکسته بال پریشان حالک قصر اعمار و
قلت اعمالندن قلب پاکلرنه اندوه هنالک اولدوقده اول
حضرتی تسلیه وکاشانه دل پرنورلرینی غبار فتوردن
تخلیه ایچون سوره قدر انزال وامت بلند همته اول
شب عالی قدر اعطا واجزال اولندی تاکه پس ماندکان
خیر القرون بلکه پیش خواندکان نحن الآخرون السابقون
کنج ویران آخر زمانده کنج نهان رب واحد بعد القانی
القا ایدوب قلوب امت ضعیفه ده بو موهبه لطیفه تمکن
ورسوخ بوله ومجاهد اسرائیلی نک پرستش مدید وطویلی
صحیفه روزکار بوقلمون آثاردن منسی ومنسوخ اوله
وجه ثانی بودر که یکسواره آفتاب کردش دهر وشهرت یافته
غدوها شهر ورواحها شهر یعنی حضرت سلیمان امین
که رساله رسالت وسلطنتی جمع وتألیف ایله صیت قدر
وعلاسی کوش ملا اعلایه کیرمش ایکن وصاحبقرانت ساهره

طول

دعرض ومخاطب انا مکنا له فی الارض اولان حضرت
ذو القرنین ممتع القرین که اصح روایت اوزره سلطنته
ولایتی ضم وتلفیقیله لشکر عدل وانصافی قافدن قافه
ایرمش ایدی ایکیسنک دخی طبیب سداد خداداد لری
نوشدار وی نصفت وداد ایله دافع زهر قهر ومدت حکومت
یا انتظاملری بالتمام بیک شهر اولوب طول زمان سلطنتده
جمع وحیازت ایتدکلری مثوبات عدالت وعبادته
فقراء امتک خدشه خواطر مکسوره لری سوره مسفوره
سبب نزول اجلال واول شب پر طرب که **نظم**
شبی بصبح سعادات وفتح آبستن که دوزنامه دولت بدان نوشته بود
نثر آنک محاسن بی حسابندن بر باب در تفاصیل عنایات ازلیه
فهرست اجمال اولدی تاکه کرسنه چشمان ضعفه امت
خوان یغمای نعمای بی نهایتدن نائل قسط بی پایان
وقامت یا استقامتلرنه خلعت جنت بهای والله یضاعف
لمن یشا برازنده وشایان اوله حیوة الحیوانده بسط زردابی
اولنمشدر که خلفاء بنی امیه نک اولی معاویة بن ابی سفیان
وآخری لقبی حمار اولان اشتهار بولان مروان در که مدت
خلافتلری سکسان یلدن زیاده واقرون وسنین مذکوره
بحسب الحساب بیک شهر اولدوغی معلوم محاسبان ذوفنون در
امویه نک اسباب شوکت قوتلری هبا وآلات جمعیتلری
دست خوش تفرق ایدی سبا اولوب خورشید زیب رونقلری

بیان

مانوسلری

لکدکوب تائبۀ ثابتۀ ما عز شیء الاهان ونام وناموس

نظم ثم انقضت تلک السنون واهلها فکانها وکانهم احلام

نثر حقرع سندع نابودونهان اولدوقده امام ابن الامام
سبط خیر الانام سرچشمۀ شجرۀ آل مصلح حسن الفعال
رضی الله تعالی عنه وعن امه وابیه واخیه النبیه و
بناته وبنیه هنکام ترک خلاف وکین ده که مصداق
فرمودۀ سیصلح الله به بین فئتین عظیمتین من المسلمین
ایدی معترضان لئیمه اسلوب حکیم اوزره تلوین خطاب
ولیلة القدر خیر من الف شهر ایله تمهید جواب
بیوردقلرینک سری منکشف ومنجلی ومحجوبۀ کرامت
وراء سرادق جفر وخافیه دن نمایان ومتجلی
اولدی

ع فما مثله عن مثله ببعید

الحدیث الثالث عشر

خیره هرکیم دلالت ایلر ایسه آخرتده بولور جزای بهی
ساعی خیر ایچون بیوردی رسول فله مثل اجر فاعله

تمام الحدیث من دل علی خیر فله مثل اجر فاعله

صحیح مسلم وسنن ابی داود وترمذی ده حضرت ابو مسعود
بدریدن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت
اولنمشدر بوکا مشابه ومدانی اولان احادیث صحیحة
المبانی دندرکه الدال علی الخیر کفاعله والله یحب اغاثة اللهفان
سنن ترمذی ده بو قول صحت قرین تبیین وتوصیل

وسبب وجودی بوکونه تفصیل اولنمشدرکه خاص الخاص
جناب رب صاحب وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب
رسول نبیکنو ع علیه صلوة الله ثم سلامه نثر حضرتلرینک
ندیمی ندی قرین لرنه براعرابی حزین ولوج ونفس برتابی
نعمت باردۀ دنو واقتراب ایله کسب ثلوج ایدوب
نوائب روزکارنا هموار ایله مرکوب رهواری کرفتار عطب
وبوار اولدوغندن اظهار عجز وبیچارکی وکمال الضراعت
وابتهال ایله استدعاء حموله وبارکی ایلدی رباعی
صدی که زهر چه بود برتر او بود مقصود زاعراض وزجوهر او بود
آنجاکه میان آب وکل بود آدم در عالم جان ودل پیمبر او بود
نثر فقدان مرکوب ایله اول سائل منکوبه باسط ید اعتذار
ع ولا یجود ید الا بما یجد نثر ایله پاسخ کزار اولدوقده
حضار مجلس پرانواردن برصحابی کرم شعار که میان صحبت کبار
روشناس وذوجهۀ مدلول ان لله عبادا خلقهم لحوائج الناس
ایدی دیدی که ای شفیع سرکشتکان یوم العرض و
کنجور خزائن سموات وارض اکر امر قضا توانک جریان
ایدرسه بو سائل نامرادی برجواد راد کرم زاده دلالت
وارشاد ایدیم که اعطاء مرکوب ایله خاطر مکروبنی
انشاط وشاد وزحمت جلیۀ راجلیه دن انجا ایله
اعانت وانجاد ایلیه حضرت رسالت پناه علیه من التسلیم
اکمله واذکاه اولحین ده حضار نادی سعادت قرینه

ده

من دلّ علی خیر حدیثنی الی آخره افاده و تقریر و امر تضاعف اجری
تسهیل و تیسیر بیوردیلر قرطبی قرطهٔ بیانی آویزهٔ گوش اهل اذعان
ایلمشدرکه دالّ ایله فاعل مصادقهٔ اجر کاملده برابر
و سیّان و بینهما مماثلت اجر و جزا داخل حیطهٔ امکاندر
زیرا بو مقوله اعمال الخیر و صوابک کمیّت پاداش و ثوابی
وابستهٔ فضل وهّاب در بسیار بخش اندک پذیر اولان
غنیّ قدیرک فضل وسیعندن بدیع و بدیع دگلدرکه پای مکنت
و توانی سنگلاخ عجز و هوانده شکسته اولان فقیر تهی دستک
روی عمل یسیرینه ابواب فضل کثیری کشاده و
رتبهٔ حسن جزاسنی کیف ماشاء زیاده ایلیه نظم
انّ المقادیر اذا ساعدت . الحقت العاجز بالقادر
نثر خصوصا که خیمهٔ عملی ستون اخلاص ایله مرفوع و حرم سرای
کرداریندن نامحرمان اغراض و اکدار مدفوع اوله لامحاله
اسرّهٔ افعال سنیّه سندن تابش فحوای ربّ عمل
صغیر تعظّمه النیّه مشهود اولی الابصار و سنبلهٔ سعی
اندک نمادن حبوب اسرار و الله یضاعف لمن یشاء
مکشوف و آشکار اولور ع جزای کردهٔ هرکس بقدر نیّت اوست
نثر بو حدیث صحت مآثرک اخوات و نظائرندن من فطّر
صائما فله مثل اجره حدیثنده دخی بو معنی محقق و
مقرر و بینهما امر مماثله و معادله مرعی و معتبردر
بو مقامده کلیجه قرطبی نک کلام با انتظامی درکه نقاوه سی

بخشی

تلخیص و سلاح خامهٔ سبکسار ع عبارتنا شتّی و حسنک واحد
نثر دیارنده گشت و گذار ترخیص ولنمشدر من سنّ
سنّة حسنة حدیثی که راویسی ابن ماجه و کتاب محاسن آدابه
دیباجه در کان له اجره و مثل اجورهم من غیر ان ینقص
من اجورهم شیئا کلامی ایله ایصال و اتمام اولندوغی
مماثلت حقیقیّه مسلکنی ترویج و محروران کرب ریبتی
مروحهٔ یقین و طمأنینت ایله ترویح ایدر اگرچه بو موعظهٔ بر
اعتباردن هرکس حصّه دار اولمغه شایسته و سزاواردر
لکن محرمان بزم منادمته مناسبتی اکثر و ملوک و سلاطینه
قرین اولان ندما و قرابینه خصوصیتی زیاده تردد گویا
بر آیت کریمه درکه اول طائفهٔ نیکو شمائل شاننده نازل
اولمشدر یا بر خصیصهٔ عظیمه درکه اهل قرب و استخلاص
اولانلر آنکله اجتبا و اختصاص بولمشدر زهی حسن حال
که بر مرد پاکیزه خصال محاضر اصحاب سعاداتده سوق خیراته
تعوّد و نفس نافرمانی حصائد لساندن انذار و توعّد
ایدوب عنان دل پرعناسنده ع حیف باشد که جز نکو گوید
نثر معناسی صورت نما و قل الخیر و الا فاسکت
جادّه سنده پابرجا اوله القاء شرّ و خبالده دخی
وزر و وبال بو منوال اوزره در ربّ کلمة تقول لصاحبه
دعنی معنیسندن غفلت و ذهول ایدن ندیمان ناقبول
اصحاب دولت و احتشام نامنه اولان لئامه صورت حقده

نیجه باطل سوق وقلادهٔ وبالی کردن حاللرینه طوق ایدرلر
آنلر دخی مرغ زیرکِ حسّ مشترکلرینی بستهٔ دام عمیق
وهر مزاح کو ومزاج کیرلک خوش آمد وصدق الامیرینی
تصدیق ایدوب کحاطب اللیل جمع ونیل ایتدکلری مالِ
غیر حلال ایله نیجه جوامع وصوامع بنا وتخصیص و
طاق ورواقنی آمر وعامرینک ذکر مدائح ومآثری ایله
تخصیص ایدرلر زمانه ده اولان اغنیاءِ اغبیا اعتنا
ایتدکلری وقف وتسبیل اکثر بو قبیلدندر منطوقِ الحلال
لا یحتمل السرف قرار دادهٔ سلف ایکن عجب حالت وغریب
جهالتدر که خلافنه ذاهب وعلی العمیا عشوهٔ خبط عشوا
راغب اولورلر زعم باطل ورأی سخیف سافللری بودر که
بناءِ شدّادی بحسب الامر العادی ممتد ومتمادی اولماغله
مزد خداداد مزداد بلکه مبانی اوقاف قاف نهادلری
ابد الآباد معمور وآباد اوله دلِ کدورت اثرلری
بو معنادن غافل وبیخبردر که حرام مدنّس شایستهٔ
بارکاه مقدّس اولمایوب فحوای ان الله طیّب لا یقبل
الا الطیّبا عروق اطماع آلوده واغراض بیهوده قطع و
حسم وکتابهٔ زرنکار روزکاره انّ الله لغنی عن العالمین
نصّ مبینی نقش ورسم ایلمشدر اول مقوله آثار غیر مقبوله
بارکاه استغناء خداده هباءِ منبثّ وبانیء پر زورنک
سعی نامشکوری بیهوده وعبث اولوب بلکه

40

بحث غرامت قرادن توقّع خیر وجزا ایتدکلری ایچون
اوضارِ ذنوب واوزار ایله آلوده وملطّخ وشایستهٔ
عذابِ دوزخ اولورلر اکرچه القاءِ خیر وشرده اولان بادئ
نفع وضرّ برامر غیر متغیّر وسنجیدهٔ ترازوی قضا وقدردر
نظم این جهان کوهست وفعلِ ما ندا ، سوی ما آید نداها را صدا
نثر اما دقائق خیرات وشروره اطّلاع وعثوردن
برهوشمند عاقبت بینک پیشه وآیینیدر که هرکس زمانِ
اختلاف واختلالده متحیّر وعظم نظم احوالِ
نامنجبر ایکن اول فئهٔ اهل سنّت متحیّز وغلبهٔ ظلمت بدعتدن
کیّس ممیّز اولوب مجالس اصحاب دولده تزیین سوءِ عملدن
اجتناب وامتناع وهنکام سوق کلامده کونوا قوامین
بالقسط شهداء لله ولو علی انفسکم او الوالدین والاقربین
نصّ مبیننه امتثال واتّباع ایده تاکه قلوب آهنینی پای آه
وانینی تأثیر فحوای الکلام اذا صدر من القلب وقع
الی القلب ایله جلب ایدوب هر آن محجّهٔ رشد وایقانه هادی
وحسن سوق ودلالتی ایله نیجه خیر ومبرّته بادی اوله
قطعه تکلّم وسدّد ما استطعت فانّما ، کلامک حیّ والسکوت جمادُ
وان لم تجد قولا سدیدا تقوله ، فصمتک عن غیر السداد سدادُ

الحدیث الرابع عشر

کرچه انواع لطف حق جو قلدی ، طول عمرک ولیک یوق بدلی
فخر عالم دیدی که ویربکا عمر ، ما علمت الحیوة خیرا لی

تمام الحدیث اللهم بعلمك الغیب وقدرتك علی الخلق احینی
ما علمت الحیوة خیرا لی وتوفنی اذا علمت الوفاة خیرا لی اللهم
واسألك خشیتك فی الغیب والشهادة واسألك كلمة الاخلاص
فی الرضی والغضب واسألك القصد فی الفقر والغنی واسألك نعیما
لا ینفد واسألك قرة عین لا تنقطع واسألك الرضی بالقضاء
واسألك برد العیش بعد الموت واسألك لذة النظر الی وجهك
والشوق الی لقائك فی غیر ضراء مضرة ولا فتنة مضلة
اللهم زیننا بزینة الایمان واجعلنا هداة مهتدین
سنن نسائیده حضرت عمار بن یاسردن رضی الله تعالی عنه بو
عبارت ایله روایت اولنمشدر حیوة وزندكانی كه عمامهٔ سبحهٔ شادمانی
ودیباجهٔ صحائف امانیدر بر گوهر گران قیمت دركه كان فضل و
جودده پرورش وجود بولان جواهر اعطیه ومآثردن
بحذافیرها اعلی واغلیدر وبر عظیم نعمتدركه مهمانخانهٔ
امكنهٔ امكانده اولان الوان نعیم اكواندن بحذامیرها
الذ واحلیدر بر پارسای چشم سیردركه پلهٔ ترازوی استغناسنده
سلطان فرمان روا ایله گدای دربدر همسنك وبرابر اولوب
شاهباز همت عرش پروازینی صید زخارف دنیا وما فیهایه
صالماز وبر شاهد فروك ناپذیردركه مساس وصحبتندن نشوز
ونفرت ایدوكی حریف ممكور ومفتون بذل كنج قارون
ایلسه برآن مهل وامان ویرمیوب محصولها فقینی
عینینه آلماز اما مجرد معموره طول عمره دخول پسندیده

ومقبول اولمادوغی كتب حكمیه ده مشروح ومقبولیتی
برقاچ شرط ایله مشروطدر شرط اول اوقات حیاتی
غفلت وغرور ایله مضی ومرور ایتمیوب نظم
فهو كالصل من بنات الافاعی كلما طال عمره زاد شرا نثر
وعیدندن حذر وهر ساعت تجدید مراسم طاعت ایله خیاركم
اطولكم اعمارا واحسنكم اعمالا فحوا سنی رفیق سفر وحضر ایتمكدر
نظم عمر نی توبه همه جان كندنست مرگ حاضر غائب از حق بودنست
عمر ومرگ این هر دو با حق خوش بود بی خدا آب حیات آتش بود
نثر شرط دوم تأثیر پاییز شیب وناتوانی ایله
ریحان سرسبز شباب وجوانینك ذبولنی تفكر و
بیضاء بوضیاء صحتك مغرب زمین آفت خرافتده
افولنی تذكر ایدوب كفی بالشیب ناعیا نذیر عریانی
پیش نهاد دیدهٔ گریان ایتمكی تعوددر وسنت نبویه
اوزره ارذل عمردن تعوذ ایلیمكدر عیش خوش آویزنه در عمر دراز
نثر زیرا مانند طومار ونسر طومار طول اعمار نشر اولنماق
عند اهل السداد داخل حیز اعتدادا اولمایوب بلكه هر
پیر كبیر من تمنی طول العمر فلیوطن نفسه علی المصائب
سهم صائبنه سپر ومحن وفقد اقارب واولاد و
غلبهٔ اضداد وانداد ایله عرضهٔ عوارض ومحن اولور رباعی
دهرا كه درین زمانهٔ غم پرورد حیفا كه درین دائرهٔ عمر نورد
هر روز فراق دوستی باید دید هر لحظه وداع همدمی باید كرد

نثر نابغه‌نك كه مجراى لسانندن مياه فنون حسن بيان نابعدر
بو كلام رقت انجامى لازم الحفظ والتكرار وسبب اتعاظ واعتباردر
نظم حسب الخليلين ان الارض بينهما، هذا عليها وهذا تحتها بالى
نثر خصوصا كه عمار طول اعمارده دست وپا اوران اهل دنيا
زيردستندن اولان هر دوندن ويستك تقدم وتفوقندن
اندوهناك وحزين، وكندونك تأخر وتعوقندن جبين رضاسى
پرچين اولوب نتيجه ناصح الجيبك عرض بى عيبنى اقتراض
وضمنا افاعيل صانع حكيمه دخل واعتراض ايلمك لا محاله
اعمال چند سالنى احباط وقسمت ازليه‌يه ناراضى اولان
حريص متقاضى بى مهبط خذلان وخسرانه اهباط ايدر رباعى
هر چيز كه در ازل بآن فرمان نيست، كردن طلبش كار خردمندان نيست
وآنچيز كه بهر تو مقدر كشتست، كر ميطلبى ورنه از آن حرمان نيست
نثر سر محفل جامع قرآن ع رهبر شعب شعبهٔ ايمان
نثر خليفهٔ بى ريب ودين حضرت ذو النورينك رضى الله
تعالى عنه كفتار نصيحت مدارى دركه من طال به الزمان يرى فى نفسه ما هوا
قطعه من يتمنى العمر فليدرع، صبرا على فقد احبائه
ومن يعمر ير فى نفسه، ما يتمناه لاعدائه نثر
لبيد بن ربيعه كه صاحب قريحهٔ بربعه ايدى ودم ضعف هرم ايله
نيم ندم وناله وتكرير دهور دهار ايله نود ساله اولدقده جاى
نزول وافراغ وبكر براعتى قالب حكمته افراغ ايدوب ديمشكه
نظم ولقد سئمت من الحيوة وطولها، وسؤال هذا الناس كيف لبيد

نثر معبر عبرتى عبوز ايدن مردان غيوردن بر اهل خبرت
وعتوز آفات طول حياتدن بوكونه نفثة المصدور
وبث شكواى روزكارده بى اختيار بذل مقدار مقدور ايلمش
نظم ما كنت اوثر ان يمتد بى زمنى، حتى ارى دولة الاوغاد والسفل
نثر بعده طنبور كلام مستجاده نغمهٔ اخرى زياده
ايدوب مستحق حرمان اولان نفس بد فرمانه بو وجهله تقريع
واصل سابقه بو معنانى تفريع ايلمشكه نظم
هذا جزاء امرئ اقرانه درجوا، من قبله فتمنى فسحة الاجل
نثر شرط سوم ايام عيش وزندگانى هرج ومرج و
پريشانيدن سالم، وسلطان سبق رحمت آثار غضب
ونقمتى سالب اولمادقده زيرا هر اوان باهوان كه فتنه
وآشوب ايله آميخته ومشوب اوله خميرمايهٔ فرياد و
زارى، ولباس خيريتدن برهنه وعارى اولوب،
واذا اردت بقوم فتنة فاقبضنى اليك غير مفتون
مضمونى اوزره تمنى موت ومنون مباح ورواء
ودواء رداء عديم المطاقه شربت مرك مر المذاق علاج
ودوا اولور ع كفى بك داء ان ترى الموت شافيا نثر
احاديث فتن وملاحمده كه آشوب رسان اهل عالمدر بو وجهله
تصريح وباب تفصيل واسهاب تصريع اولنمشدر كه شو
زمان قيامت نشانده كه نهيب كلام وبدع الحليم حيران آنك
سكرات دهشت رساندن براثر ولهيب مهيب ونصبح المرء

مؤمنا ویسی کافرا آنك شعلهٔ جهانسوز ضرر زندن بر شرر در
بساط شرط اشراط جمعیت خواطری تفریق و رداء آخرتی
منتظران بعیث بغته تطریق ایتدکده گرفتار حبالهٔ وسواس
اولان حثالهٔ ناس فریادکنان وخروشان محلهٔ خاموشاندن عبور
و سر پر شرلری اوزره حثو تراب و ویل وثبورا یدوب خاك گورستا
اوزره مرغ جثمان تمرغ و هر بری طیرهٔ یا لیتنی کنت مکان
هذا القبر ایله مهوای جزع و عدم صبره شتاب و تمرغ ایدوب
با خصوص که کریه وزاریلری اضطراری و هم دین اهمدن
عاری اولوب آیینهٔ زنك خوردهٔ دل افسردهلری بی صیقل
و جلا و غلبهٔ ران شقوت اقترانی ایله هر بری مصداق
ولیس به الدین و ما به الا البلا اوله **رباعی**
نی کاره آب دیده بر می آید ، نی کام دل رمیده بر می آید
نی زندگی بخوش دلی می گذرد ، نی جان بلب رسیده بر می آید
نثر اگرچه ارباب دانش **ع** سرمایهٔ عمر هست و دراز اولیتر
نثر مصداقنك اطلاقنه مائل اولمشلردر اما
اصحاب بینش **ع** عمری که بتلخی گذرد کوته به **نثر**
فحوای سدیدی اوزره طرف تقییده قائل اولمشلردر حدیث
مذکورك نهانخانهٔ خاتمه سنده سر ختامه مسك مکتوم و
سطر آخرینی طابع عبارت واجعلنا هداة مهتدین ایله مختوم
ارباب بصیرت و بصارته لمح و اشارت ایله که ثنا و تعمیر
ستایش پذیر اولمسی نهایتی قرین هدایت اولدوغی صورتده در

نظم عمر خوش در قرب جان پرور دنست ، عمر زاغ از بهر سرگین خوردنست
نثر اما شول طول حیات که غوائل و تبعات دن مهذب
و صاحبی انصباب سوط عذاب ایله غیر معذب اوله
بر سرمایهٔ گران وایه در که هر دمی سلطنت ذی القرنین و جمدن
اعز و اجب و هر نفسی تحصیل قربات عالم اقدسه وسیله و سبب در
رباعی غافل منشین که این زمانیست عزیز ، هر دم که بر آید از تو جانیست عزیز
عمری که بیاید و بخواهد رفتن ، ضائع مکنش که مهمانیست عزیز
نثر لاجرم شایستهٔ اهل همم بو در که زیر فلك بی قرارده
حیوة زود گذار ایله ممکور و مخلوب و عنان ماسکهٔ غیرتی
غلبهٔ غارتگر غفلت ایله ربوده و مسلوب اولمایوب
روزنهٔ بطالتی مسمار جد بیشمار ایله تسمیر و
کسب بضاعت طاعتده ساق سعی و عزیمتی تشمیر ایلیه **رباعی**
تا چند می و ساغر و ساقی طلبی ، با اهل فضول همه وثاقی طلبی
نامد که آنکه چشم دل باز کنی ، وز باقی عمر عمر باقی طلبی
نثر بو حدیث فوائد اشتمالك خلالنده نموده اولان
خصال ستوده نك اکثری مسبوق بالبیان و آخری دخی
ضمن اوراق آتیه ده موعود الاتیان اولماغین منهل
مقال نصیحت نصابی که اعذب من ماء اللصاب در
تکثیر سواد تکریر ایله تکدیر اولنمایوب من عادات السادات
معاداة المعادات مدلولی ایله تمهید عذر واضح القبول
و حدیث معاد قلیل المفاددن انصراف و عدول اولندی

نظم صد کتاب ار هست جز یك باب نیست ، صد جهت را قصد جز محراب نیست
کونه کون خورد دنیها صد هزار ، جمله یك چیز ست اندر اعتبار
از یکی چون سیر کشتی تو تمام ، سرد شد اندر دلت پنجه طعام

الحدیث الخامس عشر

حلم و صبری همیشه پیشه ایت ، ازلی عهدی اوله مز ناسی
حلمه ترغیب ایدوب بیوردی رسول ، کان ایوب احلم الناس

تمام الحدیث کان ایوب احلم الناس واصبر الناس واکظمهم لغیظ حکیم ترمذی حضرت ابن ابزی دن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت ایتدوکی جامع الصغیرده تصریح وتسطیر اولنمشدر حضرت ایوبك احوال پر آشوبی تاریخ انبیا و سائر دساتیر قدماده کما یرتضیه الطباع بسط واشباع اولنماغین اولباده تفصیل واسهاب اولنمایوب زبان وقت وحال املا واملال ایتدوکی کلمات بی املال ایله دوم اختصار و مسرع خامه سبکسار سلوك محجه اقتصار اوزره اقتسار اولندی فن انسابه انتساب ایدن مفسرینك تحقیق وتبیینلری اوزره حضرت ایوب عیص بن اسحاقك اولاد امجادندن بر نبی صابر و مکابده رنج بی قیاس ایله الفت واستیناسی احدوثه ماضی وغابردر نظم

ولیس الفتی من خیر الخطب صبره ، ولکنه من حار فی صبره خطب

نثر قبل الابتلا یدی ییل رسالة نبوتی تبلیغ وامر دعوت امت سعی نجیح وجد بلیغ ایدوب آنجق اوچ کمسه رکن کعبه اسلامی

استلام

استلام و ماعداسی نیروی بازوی طغیان ایله اساس خانه دین وایمانی قلع واصطلام ایلدی آوندن زیاده اولاد ذکور واناثی وبیحد ولا یعد مال واثاثی اولوب وظیفه شکر و سپاسی پاس ایله قید عتید وهر آن جناب وهاب بی امتناندن جلب مزید ایدر ایدی اول عشائر وقبائلدن بر غنی وعائل قالمامش ایدی که سر خوان اضافه واحساننده جلیس و مهمانخانه بی بهانه سنده کاسه لیس اولمایه قطعه

یبیتون فی المشتی خماصا وعندهم ، من الزاد فضلات تعد لمن یقری
اذا اضل عنهم ضیفهم رفعوا له ، من النار فی الظلماء الویة حمرا

نثر تاکه تیر سرتیز قضا سپر عادتی خلدق و خلال سحاب قدردن درخش چشم ربای امتحان بارق اولوب آوولاء بیدر معاش و بیندر کار وبار ور یاشنه رخاء رخا یرنه نکباء نکوب هبوب ایتمکله مجموع عرض وعینی طرفة العینده کرماد اشتدت به الریح و جمله اسباب تجملی مطموره فنایه طرح اولدی

نظم یا سلوة العیش لو دام النعیم لنا ، ومن یعش یلق روعات واحزانا

نثر ثانیا ثمرات فؤادی اولان اولادینك نهادی که هر بری کلزار رشاد مادرزادك بر سرو آزادی ایدی خر علیهم السقف من فوقهم نص پر عبرتنه مظهر اولماغله دفعة ساکن تنکنای کور و خرم آباد حرم حیاتدن دست برد متغلبه ممات ایله دور اولدیلر نظم

آنرا که داد باز ستاند بعاقبت ، و آنرا که پرورید بخاکش کند دفین

سبل ممتده

نثر بعده ضرائب محن وكوائب ايله ممتحن ومبتلى ومضيق فقد
منقطع السبل اولوب جسم انورى اورام بجد وقرح ايله
پر آماس وصفحهٔ بدن مصفاسنده هر نقطه نقطهٔ خارش فزا
كويا برپاره الماس اولدى ع نادرفته يكى فتنه بلاى دكر آمد
نثر بود كلو اوصاب واوجاعك اجتماعندن بركره تاوه
وصدمه اولدى ده بركلام ناسزا تفوه ايتميوب بلكه نظم
هي المقادير تجري في اعنتها ، فاصبر فليس لها صبر على حال
نثر منطوقنه وثوقى محكم وسحب متكاثفهٔ اندوه وملالك
خلالندن شائم بوارق حكم ايدى بعض روايات ده
اولادى ستوده صفاتى نغمهٔ هلاك وشمشير اجل ناكهان كثير
ايله صفحات سينهٔ سينه لرى چاك اولدوقده مصراع
فما لعينيك ان قلت اكففا همتا نثر سخن بى همتاسى ودرر
آبر بها زكبى كرئه بى اختيار ايتمش ايكن كيرو في الحال رجوع و
ابتهال ايله تلافى وقبل ارتداد الطرف رفيق شفيق توبه
وصرف ايله تلاقى ايلدى نظم
بلرزيد چون بركهاى درخت ، كه ناكه بران برزند باد سخت
پشيمان شد از كردهٔ خويشتن ، روانش بشوليد از ننك تن
نثر بد مست خرابات لعن نفرين وناسزاكوى ولا تجد اكثرهم شاكرين
معارض معارضه ده لائم اولمغه منتصب وقائم اولمش ايكن كوردى كه
پيام صحت انجام لكن مقدم پيك نيك پى توبه وندم
سدرة المنتهايه صعود ومقعد صدق قبولده قعود ايلمش نظم

مركب تو به عجائب مركبيست ، برفلك تاز ديك لحظه زيست
نثر لاجرم خاسر وخائب آئل وآئب اولوب غريق سياهابهٔ حسد
وشين وفرط جوع وحنين ايله مضرب مثل رجع بخفى حنين اولدى
نظم كسى راكه ايزد كند ياورى ، كه يارد كه با او كند داورى
نثر بالجمله حضرت ايوبك سراپا اشلا واعضاسى تورم
وهر كس الفت وزلفتدن تبرى وتبرم ايدوب بالآخره
خارج شهرده برشوره ده بر مزبلهٔ مزبلة الجبوره طرح وطرد
ودعوتنه اجابتدن اقارب واجانبى منع وكرد ايلديلر نظم
هر جام غمى كز كف ايام كشيدى ، كفتا سبك آشام كه جام دكر آمد
نثر اقربا واحباسى ترك تمريض بلكه نيجه دشنام ناقرجام
ايله تصريح وتعريض ايدوب همان حليلهٔ خليلهسى اول
كناسهٔ بى اناسه آمد شد وشوهر شكستهٔ بالنك حالنى
تعرف وتنشد ايدردى بود كلو ايام آلام ده نظم
چون زبالا نهد بلا بتو روى ، رو تو الله كوى آه مكوى
كى كند با قضاى او آهى ، جز فرومايه وكمراهى نثر
فحواسى جرأت دل قابلنه مقابل اولوب نه لسان شاكرينه بر قول
جارى ونه قلب ذاكرينه بر خاطرهٔ بد هاجس وطارى اولدى قطعه
صبرا جميلا على ما ناب من حدث ، والصبر ينفع اقواما اذا صبروا
الصبر انفع شئ يستعان به ، على الزمان اذا ما مسك الضرر
نثر جسم پاكنى آزرده وزخمناك ايدن كرم لر صورت كرم ده كورونمكله
نظم عاشقم بر لطف وبر قهرش بجد ، اى عجب من عاشق آن هر دو ضد

نحواسی اوزره دائما استعذاب عذاب فی آستلذاذ سلوای بلوی
اتمکله قلق واضطرابدن اضراب بلکه اوتاد غمك
زیروبمی نفسنی اطراب ایدوب بوحال غرابت مآلدن
مخصوصان تشریف لایفترون وسدنهٔ صومعهٔ کردون استغراب
وتعجب بلکه طعنهٔ بیهوده اتجعل فیهادن وراء سجاف استحیاده
تستر وتحجب ایدرلر ایدی اول حضرتك مدت ابتلاو شدتنده
نقلهٔ وقائع پیشین اولان مهرهٔ رواة ومورخین ترك لاف
وکلستان حسن بیانده غرس خلاف اختلاف ایتمشلردر
ع وما آفة الاخبار الارواتها نثر اما محمد بن جریر
تحریری اوزره زمان آزمایش وامتحان هفت سال علی الاتصال
تزاید واستداد وآنا فآنا شجون اشجان کوناکون تضاعف
واشتداد بولدی فدن بدنی بروجهله نشانهٔ منجنیق نصب
وطوفان انواع اوجاعه مصب اولمش ایدی که واقعهٔ فاقعهسی
سرنامهٔ صحیفهٔ ثم الامثل فالامثل وذات کوه وقاری عزید
واصطبارده ضرب مثل اولوب زناد صبر صبیر زداسی بین الوری
وری وخلعت خانهٔ غیب هویتدن انا وجدناه صابرا تشریفنه
جدیر وحری اولدی شعرانك فرید عصری ابن لنکك بصری اول
مثل بی مثلی بووجهله ضرب وسلوان تأسی ایله تسکین مادهٔ کرب ایلمشدر
نظم نحن من الدهر فی اعاجیب ، فنسأل الله صبر ایوب
اقفرت الارض من محاسنها ، فابك علیها بکاء ایوب
نثر بوندن زیاده تحمل وتصبر نیجه تصور اولنورکه

بر رسول مقبولك خرمن یساری عصف اعصار نائبه
واعسار ایله دست خوش روزکار والعنوق بعد النوق
مثل منطوقی اوزره تقلب دور برجور ایله بعد الکور
حوره کرفتار اولوب اول قوم کثیر الفریه قرهٔ بقریه
اجلا وتنکنای ضر وعنا یه الجا ایتمشلر ایکن قلب صافی
پاکیزه اوصافنه ذره قدر کدر کلمیوب صاعقهٔ جهانسوز بید
ایله کروه عدانك بیادر کاروبارلرینی تار ومار ایتمدی
ودشنام واذالری آزاسنده اول قوم مستحق اللوم
قولا وفعلا انجمدی بلکه لسان حالی هنکام تفاقم اندوه وملالده
نظم صبرا جمیلا اذا تأتیك نائبة ، وان عتبت فلا عتب علی الزمن
نثر نشیدینی انشاد وزمان اشتداد ازمهده
تیقن انفراج وراحت ایله نفسنی انشاط ایدر ایدی قطعه
اذا ضاق ذرع المرء واشتد حاله ، وحفت به الالام وانقطع الرجا
تدارکه رب البرایا بلطفه ، واعطاه من کل الشدائد مخرجا
نثر بو اسلوب نا مسلوب اوزره ضر ممتد تجاوز حد
ایدوکده نصکره صندی انعکاس پذیر وسنك کران بلا
قطع مسافهٔ بالادن صکره مائل طرف زیر اولوب عنایت بی علت
اول حضرتك تاب وتوتنی اولکیدن زیاده وقدرت تامه
قبل وقوع الطامه اشیاء معدومهیی باعیانها
المعلومه بعث واعاده ایلدی قطعه
دردی بوقدر کمسهده یوقسه طبیب فیض حق ، کیمه کوردی دردکیم اولدرده درمان اهدی

صبر یوقدر مردم عالمده یوقسه دوزکار قنغی مشکلده کتدی بجمیله آسان ایتدی
نثر اصح صحیحین ده بو حدیث معنعن وعنوان صحت ایله
معنون در که حضرت ایوبك بعد انقضاء الکروب ضباب اندوه
ونالهسی شعشعهٔ آفتاب فاستجبنا له ایله انقشاع پذیر
ودیدهٔ منور عاقبت نکری کحل الجواهر مژدهٔ وآتیناه اهله
ومثلهم معهم ایله روشن وقریرا اولدوقده بر کون
بدن سستینی شست وشویه اشتغال ومتن حدیث صحیحده
ایراد وتصریح اولندوغی اوزره عریانا اغتسال ایلمش ایدی
ناکاه ارادهٔ قادر جواد ایله صورت جراد ده زر ناب آتش تاب
متطایر واول مغتسل صافك انحا واکنافنده متناثر اولدی
حضرت ایوب اول قراضات بیشماری کف کوهرشاری ایله
جمع وفراز وتطرق انتشار وتفرق دن احتراز ایتدوکده
عالم بالای والادن کوش بشائر شنونه پیام نوازش نو واصل
وسوراخ صماخنه یا ایوب الم اغنیتك عما تری نداسی
داخل اولدوقده بلی یا رب ولکن لا غنی لی عن برکتك
کلام دلپذیری ایله القاء معاذیر وکمال نیاز وابتهال ایله
ع آنانکه غنی ترند محتاج ترند نثر معناسنی نقش کتابهٔ تقریر
ایلدی مورخینك راوی صحیح الخبری اولان طبری دیمشدر که
اول حضرتك محل بعثتی اولان قریهٔ نزهت سمات خطط شاماتده
برجای خوب ونام نامی میان خاص وعامده قریهٔ ایوب در
وبن اقطار دشت وکلزاری کشت وکذار ایدرکن اول مشار الیه

هذا

هذا مغتسل بارد وشراب اولان چشمهٔ فیض نابك
منبع منبعنی کوردم واول توتیای باصرهٔ ادراك اولان
خاك تابناکه یوز سوردم هر بیمار بیطاقت وتوش که
آندن بر قطره نوش ایده ساحهٔ برء الساعده فی الحال
شفا واندماله مائل وقالب وقالبنده اولان رنج وتعب
که مقدمهٔ هلاك وتعب در بالکلیه زائل اولور لکن
تهذیب الاسماده اشارت وایما اولندوغی اوزره اول
حضرتك ماجراسی که اعجوبهٔ دوران در مبعث ومقامی
مضافات شامدن قصبهٔ حوران ده ومرقدی جابیه دوا
قرب نوی ده بر قریهٔ بابرکت ونوا ده اولوب اوزرنده
بر مسجد معمور وجامع لامع النور وار در وبو صخرهٔ مرمرده
ان السعادة لتلحظ الحجر قول معتبری اوزره بر نشانه واثر
مرئی وآشکار وحضرت ایوبك نقش قدم مکرملری اولماق
اوزره معتقد صغار وکبار در نظم
واذا تأملت البقاع وجدتها تشقی کما تشقی الرجال وتسعد
نثر واول جای جنت نشان ده بر چشمهٔ روان شایع
وسائع وقوء آبده وارد اولان مغتسل بارد اولماق اوزره
مستفیض وشایع اولوب اهل بدو وحضر وسائر اصحاب سقم
اول عین نابدن اغتسال وتشرب ایله تداوی واستشفا
وصاحب قبر اولان نبی جلیل القدرك تربت روحانیتندن
صدق نیت ایله استغاثه واستشفاع ایدرلر نظم

توش طاقت معناسنه

التعب بالتحریك الهلاك ق

سی

شربه شربا وتشرابا ق

اى بسا دركور خفته خاك وار ، به زصد احيا بنفع وانتشار
خالك او هم سيرت جان ميشود ، سرمهٔ چشم عزيزان ميشود
نثر حضرت ايوبك دامن امنيتى كوهر استجابتيله پر و نائل شرف
فكشفنا ما به من ضر اولمده وجوه شتى ايله وانبا اولنمشدر
لكن ابن جرير طبرى نك قول معتبرى اوزره تامن ايمان ده
استسلام واستكانه ايدن اشخاص سه كانه يدى ييلدن بكرو
او حضرتى تعهد وحسن اعتقاد ايله عبادت وانقياده تعهد
ايدوب كورديلركه وجود كريمى صديد ودم ايچنده غلطان وصورت
ثبور ده اولان ثبور ايله بى تاب وتوان اولمش سر مكتوم قضادن
غافل وپايهٔ ادراك وذكالرى سافل اولمغين امتحانى امتحان دن
فرق وتميز وبو دكلو ابتلاى شان انبيايه تجويز ايتيوب ديديلركه
اكر حضرت ايوب سلطنت نبوتدن مخلوع ودرخت اقبال بر بار
دبور ادبار ايله مقلوع اولماسه سهام دواهى واسقامه نشانه
وسر سرادقات مقرى مرغان نوائب پريشانه معشش وآشيانه
اولمازايدى بو كلام شماتت اسلوب مسموع حضرت ايوب
اولدقده نى اختيار سيف صارم دعايى تقلد واصابت ضر
شماتتايله ترك تجلد ايدوب دوى ما مولنه ترعهٔ قبول باز
وطبيب عنايت ازليه سقام عقامنه چاره ساز اولدى قطعه
لقد وعد الله الكريم بفضله ، اذا اشتدت البلوى كفاية عبده
وايقن بان الله كاف عباده ، ولا تحسبن الله مخلف وعده
نثر استاذ لقبى ايله مشهور آفاق اولان ابو على دقاق

بو وجهله باب تدقيقى دق وتحقيق كلام حق اتمشدر كه صبر لك
حدى تقدير حكيم صمده عدم اعتراض وهنكام ضررناكامده
ترك عبس وانقباضدر اما الا على وجه الشكوى دفع مضرت بلوى
ايچون رفع اكف دعا منافئ صبر وتحمل اولمادوغى جاى تأمل
دكلدر حضرت ايوبك مذاق حال محنت مساقى صاب اوصاب
ومشاق ايله مر وباركاه الهيه رافع رقعهٔ ربانى مسنى
الضر اولمش ايكن صفت صبر ايله تعريف وجانب مهيمن تو ايدن
خلعت فاخرهٔ نعم العبد انه اواب ايله تشريف اولوندوغى بو مدعا
سند وصدق مقاله كواه بى فند در وشرح سالف الذكر
استاددن نقل صحيح الاسناد در كه حضرت ايوبك لسان حكمت نشان زندن
بى قصد واختيار بو كلمهٔ شكايت بيان جريان ايلدى تاكه نظم
تبين يوم البين ان اعتزامه ، على الصبر من احدى الظنون الكواذب
نثر نحو اسنده مصاديق اولان ضعفاء بى توفيقه متنفس وضعف بشريت
ايله ترك جلادت ايدن فقيرانِ بى كسه فرياد رس اوله نظم
ازدل قدرى صبر طلب كردم كفت ، معذور همى دار همين بود و برفت
نثر وعند بعض المحققين نظم مبين ده صيغهٔ فعولدن
عدول اولنوب اختيار لفظ صابرده نكته وسر بودركه
حضرت ايوبك جمله كارى ودائما كردارى موطن تجلد و
اصطبارده ايطان واستقرار دكل ايدى بلكه هر مقام دده كه
اقامت وآرام ايدى مضرب مثل كبر عمرو عن طوق وآنا
فانا طالب العلا وفوق اولماغله استزادهٔ جام فنا انجام ايچون

جانب ساقیء باقی یه توجه و تلذذ و کمال شوق و ولاسندن
رحیق مرد افکن بلا ایله تلذذ ایدر ایدی و صبر و شکیبده
احساس الم و آسیبی معتبر و استحلاء بلادر بلادت زدای بلاده
بو حالت مفقود الاثر اولماغین رعایت مقتضای مقام
و صیغهٔ مبالغه‌دن صرف کلام اولندی چشم و چراغ روشنی
یعنی شیخ ابرهیم گلشنی قدس سرهما السنی ثانی اثنین مثنوی
اولان کتاب معنوی‌ده که قرق بیکدن زیاده ابیاتی محتوی
و نوادر حکم و حکایاتی منطوی اولوب ولکلزار فیض اقدسک
بلبلی در از نفسی بودکلو اشعار بی بدیل و عدیلی بریله
تکمیل ایله اظهار قدرت کرامت و تاریخ اتمامنه
بو نظم براعت نظام ایله لمح و اشارت ایلمشدر نظم
دو هو الاول هو الآخر شمر هست تاریخش ز داد ذکر
اول آخر کین معانی رو نمود سال اندر نهصد و بیست و دو بود
نثر اگرچه لمؤلفه لیس نسج القدس کمسجد القدس معناسی
اوزره ما بین لرنده تفاوت و رجحان معلوم اهل لسان در
لکن بو دخی اول شخص کرامتک شایه سی و سلم معرفتک پایه سی
و اول ذکاء ذکانک پرتوی و سابق رهان برهانک پیروی
اولماغین بو فرع اثیل اول اصل اصیلک ما بین شرفی بیننده
مذکور اولسه دأب دیدن دور دکلدر قوت علم لدن
ایله بحار سبعهٔ ابطنده تعمق و استخراج درر لطائفده
تأنق ایدوب مس ضردن اولان تأثر و تضجری بو کونه تأویل

بو

و بو محمل صحیح المحتمل اوزره تعویل اتمشدر که نظم
دید صبرش چون متی شد در وجود مسنی الضر زان نظر گفت آن ودود
چونکه جز صبرش نماند او را حجاب زین سبب شد مس ضر در اضطراب
نثر یعنی سر مستان مشاهدهٔ جمال بیچونک اولان
کمل اصفیاء پاک اندرون سوی ماسوادن عطف عنان هوانی
ثانی و قطرات افعال و صفاتلری محیط اعظم ذاتده مستهلک
و فانی اولماغیله بقا بالله درگاهنه یول بولمازلر و رایت حقیقی
حامل اولان انسان کامل رتبه سنه واصل اولمازلر حضرت ایوب
دخی اسم مال اطلاق اولنور علائق و اعلاقدن جدا
و غلبهٔ اقسام اسقام ایله طریح حفرهٔ ردی اولوب سفن افعالی
تلزم فنا و اضمحلاله صالمش ایدی آنجق مرتبهٔ صفات‌ده
رؤیت صبر و ثباتی قالمش ایدی بو تقدیر اوزره اول حضرتک
شکایتی ضر الم و نکایتدن اولمازلکه ضر تجلد و تصبردن
اولماغله عارضهٔ اعتراض و اشتباه ورود و اتجاه بولماز
اگرچه صبر ایله تخلق بلا تخلف سبب حسن حال و اوساط
و مقتصدینه نسبت درجهٔ کمالدر اما سابق بالخیرات
اولان اهل تمکین و ثبات بو پایهٔ دلپسنده قانع و خرسند
اولمیوب صبر مرد آزمایی دخی جملهٔ ماسوادن عد ایدرلر
و زاد عجز و استمداد ایله راه فنا فی الله‌ده کیدرلر زیرا که
صبر علی البلا و ترک نالش و دعا قهر الهی یه تجلد و مقاومت
و مضیق نزاع خفی‌ده تمکن و مداومتدر عند المحققین

العطف الميل

العلق الشيء النفيس جمع اعلاق

درگاه مقتدر معيشه بثّ شكوى وحنين اولى و احق
و ادب ضعف بشريتى رعايته انسب و اوفق در نظم
كفت حق ايوب را در مكرمت ، من بهر هويت صبرى دادمت
هين بصبر خود مكن چندين نظر ، صبر بيدى صبر دادن را نكر

الحديث السادس عشر

انبيا مسكيننه ... اولور فرق ايدن كمسه خير ايله تشرى
ديدى مدح ايليوب رسول بشير كان داود اعبد البشر
متن الحديث بو حديثك گلزار عبارتنه نسيم موزون
وزان وبالتمام بحر خفيف ايله هم وزان در سنن ترمذيده
حضرت ابو الدرداءدن رضى الله تعالى عنه بو عبارت
ايله روايت ونقل اولنمشدر حضرت داودك سلسلهٔ نسبى خاندان خليله
منتهى و عرائس ثعلبيده روايت اولندوغى اوزره اون برنجى
رتبه ده حضرت يعقوبه منتهى اولور احوال عبرت فزاسى
قصص انبياده بسط واطناب خصوصا تاريخ طبريده
كه وصمت ضعف روايتدن برى در خلاصهٔ اخبار صحيحه
انتحال وانتخاب اولنمشدر اوليابدر اكثار وتفصيل
حاصلى تحصيل قيلندن اولماغين عنان ادهم قلم
صرف جانب صدد وفياض ذوارف عوارف جنابندن
دريوزهٔ توفيق ومدد قيلندى اول حضرتك اعبد عباد الله
اولدوغنه دليل وگواه دركه صيامى اعدل صيام
وقيامى افضل قيام در وبو معنايى دهاة رواتدن

انتحال الشىء اختياره

برنجه

برنجه ثبت ثقه عبارات مختلفه ومعانئ متفقه ايله
نقل وروايت ايتمشدر خصوصا صحيح بخارى على جامعه
رحمة الملك البارىده عبارت لا صوم فوق صوم داود
ورود بولماغله صحتى رتبهٔ يقين وطمانيتنه يتمشدر
عرائس ثعلبيده حضرت قتاده دن نقل واثر وگوهر
گرانمايهٔ صدق خبر ميدان حسن بيانده تفريق ونثر
اولنمشدر كه اول مخاطب خاص انا جعلناك خليفة فى
الارض وداور داد رسان خصمان بغى بعضنا على
بعض اولنك مشرع حال ومشرب شان صفوت مآلى خاشاك
خطيئهٔ خطيره ايله كدر وتيره اولمادين صيام ايامده
رعايت شرط اغباب وقيام ليال طويلة الاذيالده
يقوم نصفه وينام سدسه طريقهٔ انيقه سنى اختيار
واحباب ايتمش ايكن ملاك امر توبه يه مالك وشرف يافتهٔ
فغفرنا له ذلك اولدوقده احياء تمام ليل وصوم دهره
رغبت وميل ايلدى ع وعلى صحة هذا المنقول نثر
احاديث صحيحهٔ لازمة القبولده مدح واثنا اولنان
صوم واحيا قبل الاقتراف اعتياد واتصاف بولدقلرى
حال با اعتدال وضعفاء امته نسبت درجهٔ كمال اولمش اولور
نظم سازندهٔ ارغنون اين ساز ، از پرده چنين بر آرد آواز
نثر كه اول حضرتك حسن صوت وآوازى بر مرتبه مؤثر
ودلنواز ايدى كه نغمات طرب سازه شروع وآغاز

الاثر نقل الحديث وروايته

ايلدكرة زنده دلان سحرى ونا آسوده كان سبات سهرى
بيهوش وراقد وصفاء ترجيع لحانندن آب سريع الجريان
ايستاده وراكد اولوب جبال كران آهنك ايله
مرغان سبك سير برحسب يا جبال اوبى معه و
الطير اداء غم زداسنه هم ترانه ورسيل وعابدان
صدساله بلكه زاهدان خشك بى ناله نك اخدود
خدود پرتابلرى تسكاب سرشك خونابه مجرى ومسيل
اولورايدى ذات رسالت متابى وفود فنون امتحاناته
مقر ومناب ومصداق فرموده خر راكعا واناب
اولدوقده شولدكلو ناله وحنين وصب دمع خونين
ايلدى كه كنار محراب پرانوارى قطرات ديده خونبار
ايله جويبار ومنهل چشم منهلندن اطراف سجده كاهى
نشو عشب وكياه ايله چمنزار اولدى نظم
زآب ديده داود سبزها بررست زبهر آنكه نقشى بكرد نظاره
نثر فرق كون على الاتصال صوم وصال ايله ترك اكل و
شرب وسجدات متواليه ايله تحصيل دنو وقرب ايدوب
آنجق اوقات صلواتده سر پاكنى ساهره خاكدن رفع ايلدى
بعده كير واستغراق سجده ايله عالم وجده كيدردى نظم
دلش زير بار بلا بسته شد سررشته صبر بكسسته شد
بدان كونه بكريست از درد دل كه از اشك چشمش زمين كشت كل
نثر دوام سجوددن وجود بى هجودى سوده وجبين مبينى

انهل المطر انهلالا سال بشدة ص

التهجد والتعبد ص

خالك مسكنت وحنين ده فرسوده اولوب موقف اعتذارده
همع دمع توبه واستغفار ايله دائما اظهار خشيت ونهيب
واو تو زيل على الاتصال بو حال اوزره فرياد وتخيب ايلدى نظم
رحم آر بران كسى كه هر شب تا روز جز آب دو ديده دستكيرش نبود
نثر اول خليفه فرمان روا ومخاطب فاحكم بين الناس بالحق و
لا تتبع الهوى خطيئه سى اقتراف وخطايه اعتراف دن صكره
اوقاتنى درت قسم وهر برينى كنج عبادت مخصوصه يه طلسم ايتمش ايدى
بر كون نور زبور ايله ازاله ظلمات غى وضلالت و
اسباط بنى اسرائيلى سواء سبيله ارشاد ودلالت
ايدر ايدى وبر كون ان لاهلك عليك حقا رخصت
بى خفاسى اوزره تدبير منزله تنزل ومؤنت اهل وعيال
احمالنه تحمل ايدر ايدى وبر كون تك وتنها متشور فرمان
فامشوا فى مناكبها نى تقلد وصحراى فسيح فسيحوا فى
الارض ده بالطول والعرض تردد وتقلب ايدر ايدى
وبر كون صومعه فلك قبابنده كه درت بيك محراب ايله
آراسته وبرضيا وقسوس بى فسوس پاكيزه نفوس ايله
رشك ايليا ايدى تسبيح دلدوز وعويل طويل جكر سوز
ايدوب رهابين ره بين بكا وانينه اسعاد واول حضرته
موافقت ومرافقت ايله اغتنام واستسعاد ايدرلر ايدى
يوم سياحت ده كه هنكام شورش وتياحتا يدى صعود الاكام
وهبوط الغيطان خير من القعود باين الحيطان فحواسى اوزره

وطن وسكن دن نفار، وهائمًا على وجهه كشت براری وقفار،
ایدوب مزامیر دلپذیر ایله رفع عقیره، وبنجهٔ شوق وتفیر،
ایله شق بقیره ایتدکرہ طیور ووحوش، وسائر سکنهٔ عبقر وحوش
اولان بهائم بی هوش، ودواب پرشغب وحوش مجتمع وحاضر،
ومدلول آیت واذا الوحوش حشرت متضح وظاهر اولوب بونکلو
جموعك دموعی مجتازان وابناء سبیله مانع راه رهنا و
نمودار منطوق وسالت اودیة بقدرها اولورلر ایدی **نظم**

مایریخت سرشك آتش افروز، مانند شمع خویشتن سوز
چندان زغم سرشك خون ریخت، کاندام زمین بخون در آمیخت

نثر بو هیئات هیبت نما ایله وقت عشاده طرف ساحله
راحل اولوب آواز سوزناك وحزین ایله آغاز گریه و
حنین ایتدکرہ حیتان عجیبة الماهیة، وسائر حشرات مائیه
حجاب بحر نیلکوندن سر زده وبیرون اولوب بو واقعهٔ
رستخیز انگیزدن سراسیمه ودنك، وفرهاد مغز کوب
جهان آشوب ده اول حضرته هم ترانه وآهنك اولورلر ایدی **نظم**

آسمان می کفت آندم بازمین، کر قیامت را ندیدستی ببین
چرخ برخواندی قیامت نامه را، تا مجرّه بر دریدی جامه را

نثر ویوم نیاحتده هر محله وناحیتده منادیان خوب ادا،
رفع صوت ومد صدا ایدوب حضرت داودك روز نفیر و
سرودی، وهنکام نفرت وشرودی، درجزای سوك وعزایه
هوسناك اولان سربازان بی باك، کریه وفریاده حاضر وآماده،

السکن ما یسکن الیه ح
رفع فلان عقیرته ای صوته ح

اولسون دیو رحیق توفیق ایله سرمست اولان ساغر کشان
بزم الستی بلا تعویق تهییج وتشویق ایدرلر ایدی
حضرت داود وفود شرف وسعود ایله معبد عجیب کثیر المحاریبه
ولوج ودخول، وعباد بنی اسرائیل علی قدر قدرهم الجلیل
مقام مهنت بی محنتده مثول وتمول ایتدوکده نصکره
اصناف اوبار واصواف ایله محشو واکنده اوج قات
پلاس ورنده زیر پای علیین نمیاسنه بسط والقا
اولنوردی بعده مساعدهٔ رهابنه واحبار ایله
ادرار دموع سائله، ومساعفهٔ اساقفهٔ نیکو حبار ایله
رفع اصوات هائله ایدوب **ع** نزدیکان را بیش بود حیرانی
نثر وفقی اوزره آسیا آسا سنك ندم وسدم ایله لوح سینهٔ
با سکینه سنی دوکردی، وبورباعی رقت نمونك مضمونی اوزره
میزاب چشم هطالندن تیز آب حسرت وملال دوکردی **رباعی**

از دل بشکایتم که تا جان دارد، هر لحظه ابد ستم بسیار د
از دیده هزار شکر دارم زیرا، هر دم آبی بروی من باز آرد

نثر سیلاب سرشك شور انکیز شولدکلو تند وتیز
اولوردی که فرش درشت آکین کثرت اشك طوفان آیین دن
غرقهٔ آب، وحضرت داودك جسم بهبودی انصباب
کریهٔ کثیر الجریه دن شنا ورلجهٔ اضطرار واضطراب
اولوردی آمین سر رحمان اولان حضرت سلیمان بو حالت
دهشت پذیردن آکاه وخبیر اولدوقده رحمت بهیهٔ الهیه

سباق وشتاب وبلد بزرکوارینی سعی بسیار ایله
غمار دمع بی شماردن اجتناب ایلدی اول حضرت
فواره دیده کریاندن فیضان ایدن یاشی کف کهربا شی
ایله الوب محیاء مستبین الحیاسنه سورمکله طالب
آب رو و ذات کثیر المعذراتنه ساری اولان خجلت و
شرمسارینی دن دائما سر فرو ایدی نظم
سر خجالت عارفا زان بود در پیش که کر کناه بخشند شرمساری هست
نثر لباس تقواسی صابون انابت ایله شسته وکلزار دل پر صفا
سبزه سیرت رضا رسته اولدوقدنصکره هرکاه که دعا
ونیازه آغاز ایتسه متخطیان خطه خطایی نفس صلاح فرماسی
اوزرنه تقدیم وایثار و نهایت ابتهال واستکانتندن
اللهم اغفر للخاطئین فعساك ان تغفر لداود معهم دعاسنی
تکرار ایلدی و قعود وقیامی واراده اداره کلامی
مجرمان خاطر پریشان و تائبان ندامت نشان ایله اولوب
تعاطی کلام تعالوا الی داود الخاطی ایله خاطر نواز اهل تقصیر
وانین المذنبین احب عند الله من صولة المطیعین معناسی
محقق پذیر اولوردی ع که مستحق کرامت کناهکارانند
نثر وهنکام ابتلانک ابتداسنده غریق کرداب وله
بعده شرف منادمت توبه وندامت ایله لمن لا ذنب له
اولدوقده اثناء نالش و دعاده عالم حس خسدن اغتراب
وسجده نیاز ایله بارکاه ایزد کارسازه اقتراب ایدوب

دیدی

دیدی که ای قادر بی زوال رجا و سؤال ایلدم که سر نوشت
قلم تقدیر اولان لمم و تقصیرم بر آن انداخته چاه نسیان
اولمیوب نفس نافرمان و سائر عصاة بجد رمان ایچون
بالعشی والابکار استعفا واستغفار ایدیجک بر نشانه
و آیت عطا و عنایت ایدسن پس حکیم و دود
خطیئه حضرت داودی ید یمناسنده وسم و ابره عبرت
ایله صفحه کف یاکفایتنه وشم ایدوب مطاعم و مشاربه
رفع ید و تعاطی اشیا ایچون دست پر ضیاسنی مد ایتدکده
اول نشانه عینی زاجر ولائم و تذکر خطیئه مهیج بکاء دائم
اولوب حضار مجلس تذکیری نصائح سودمند لپذیر
ایله اراحت واول خط خطیئه ثمانی بیکانه و آشنایه
ارائت ایلدی ع این حالت از بدائع قدرت بعید نیست
نثر کثرت دمع پر دم و غزارت کریه دمادم دن
رخسار پر انوارنده مجاری و اخادید منظور اهل دید
و اسره پیشانی عجز و پریشانی دن نظم
دارم طمع ز کریه شبکیر و آه صبح یابم دوای درد دل بیقرار خویش
نثر معناسی روشن و بدید اولوب احیانا سجده دن رفع رأس
و ماده حیوة و غنا اولان مادن جرعه ما ایچون اخذ کاس
ایلسه عین هطالندن سرشک آل ریخته و آب ناب ایله
ممزوج و آمیخته اولوردی وهنکام تناول طعام ده
برکاسه شکسته یه نان جوین زنک بسته قویوب

الوشم غرز الابرة في البدن وذر النيلج عليه

الاخدود شق في الارض مستطيل غامض وجمعه اخاديد

شولدکلو کریهٔ بی اختیار، واختلاف مأقیٔ بی خلافی ادرار
ایلردی که اول قصعهٔ چوبین، غرق سرشک خونین اولوردی
بعده اول نان تر، اوزرینه نمك وخاکستر، صاچوب
بو مقوله طعام بطئ الانهضامی مضغ والتقام، ایله نفسنه
اجبار، وهذا طعام الخاطئین، معناسنی خلطان وقرابینه
اخبار ایلردی اصحاب فضائل استصحاب بیننده
خوکردهٔ حج وعمره اولان حضرت ابن عمردن نقل صحیح الاثرده که
حضرت داودك صمیم قلب سلیمنده خوف وبیم، بروجهله
جایگیر ومقیم ایدی که غلبهٔ احزاب احزان، ایله نیجه ایام
وازمان رنجور وصاحب فراش، ورقم آسایش وراحتی
کزلك رنج دلخراش ایله تراش اولوب مرمت دل ویرانی
ایچون اهل وجیرانی صورت عبادتنده عیادت،
ودعای مستجابلرینی استجلاب ایله کسب شرف وسیادت،
ایدرلر ایدی باآنکه ذات بلند مقامی آسیب خار سقام ایله
زخم خورده، وطبع نازپروردی تند باد صدمهٔ درد ایله
آزرده اولمیوب خشیت ومخافتدن غیری رنج وآفت
وجود ظاهرنده نمایان وظاهر دکل ایدی **نظم**
کان ربك لم یخلق لخشیته، سواهم من جمیع الخلق انسانا
نثر اندیشهٔ عقاب وهجوم، بروجهله هجوم ایلردی که غایت
ذعر ودهشتندن مفاصل واوصالی تخلع وانفصال
بولوب سلاسل وحبال ایله شد وبند، ونیجه تدابیر واعمال

ایله

وصل

وصل وپیوند ایدرلر ایدی بعده ملاحظهٔ سعت رحمت ایله
غشیت خشیتدن تحصیل افاقت، وضبط امور خارجیه یه
فی الجمله کسب طاقت ایتدکده اعضا وآراب باآدابی تراجع
وعودت، ورسم معتاد اوزره اهل رشد واستعداده
تبلیغ مراسم دعوت ایلردی عرائس ثعلبیده بو وجهله
کشف ستر خبر اولمشدر که حضرت داودك که دود آه ممدودی
واصل چرخ کبود اولمش ایدی، وفریاد وفغان صاعقه نشانی
ایله بسیار نقش ساده نما اولان کنبد بلند سما طولمش ایدی
تنور چشم پرنوریندن فوران ایدن طوفان اشك روان برمرتبه
وافر وفراوان ایدی که بکاء مجموع اناس ایله وزن وقیاس اولنسه
جمله دن افزون تر اولماغله سزاوار احدوثه وسمر وسوکوار
عالمك کریهٔ دمادملری سرشك دریا افاضتنه اضافت ایله
کقطرة الماء بالنسبة الی الدأماء داخل شمار شمر ایدی
راویهٔ روایتدن سلسال حسن بیان بو وجهله جریان
ایتمشدر که جالوت که خصم فئهٔ طالوت، وسالار عبدهٔ
طاغوت ایدی سنك فلاخن معجزه ایله هالك، وحضرت داود
جمع رسالت وسلطنت ایله جیل باتبجیل بنی اسرائیله مالك
شیمهٔ کریمه سی بو وجهله قرار وبو دستور مستمر اوزره
استمرار بولمش ایدی که کاه وبیکاه ماه ستاره سپاه کبی
شبکردلك، ومثال بیك خیال عالم نوردلك ایدوب
متنکراً کند ودوش وکردارندن تجسس واستخبار ایدردی

ارباب حال وقالدن هر کیمه سؤال ایتسه زر سیم وسامانی
بوتهٔ آزمایش وامتحانده خالص العیار وسنجیدهٔ کفهٔ کف
اولور ایدی غ زری که پاک بود ز امتحان چه غم دارد
نثر بو حال اوزره نیجه ماه وسال مرور وغداة وعشی کرور
ایدوب ناگاه اقتضای حکمت اله ایله سکان رقیع رفیع المنظردن
بر ملك نورانی بیکر لباس صورت بشریه یی تلبس و
مکان آزمون وامتحانده قرار وتلبث ایلدی حضرت داود
دأب معهود اوزره کندو سیرت وساننددن پرسان اولدقده
اول سروش حکمت فروش جعد پرتاب جوابی شانه زدهٔ دست حکمت
وشکاف ابر تعریض وکنایتدن آراءت بارقهٔ نصیحت ایدوب
غازهٔ پند سودمند ایله آرایش جمال اجمال ونعم الرجل
داود لولا خصلة فیه سپند ناپسندی ایله دفع عین الکمال
ایلدی حضرت داود بو تعریض زهر آلوددن تنظیم
وما ابرئ نفسی وما ازکیها که هرچه نقل کنند از بشر در امکانست
نثر معناسنه اعتراف وعیب نهفتهٔ ناگفتهدن استنبا واستکشاف
ایتدکده اول فرشتهٔ بشر پیکر تبیین غرض وطبیب روحانی اثر
تشخیص مرض ایدوب دیدی که حضرت داود مقرب ملك معبود
ایکن عترت وآلی ایله فضالهٔ بیت المالدن سد جوعت اکرچه
رخصته قریندر اما عند اهل العزیمه باعث لوم وعذیمه
بلکه مستلزم نقیصهٔ عظیمه اولماغله سرجریدهٔ سیئات مقربین
حضرت داود بو کفت وشنوددن حق تنبهی استیفا واستیفاد

وحسنات ابراردن استغفار ایدوب جناب مسبب الاسبابدن
بر پیشه وحرفت رجا ومسألت ایلدی که آنکله تسبب وتکسب
دافع فاقه واعواز وتداول کسب حلال ایله تطاول بیت المالدن
مستغنی وبی نیاز اوله پس قادر فریادرس کمال قدرت وجلا
اظهار وابانه وتأثیر فرمان قدر فی السرد آهن سردی الانه
ایدوب حضرت داوده صنعت لبوسی تعلیم وکف بی وکفنه
مقالید معجزات باهره یی تسلیم ایلدی حدید شدید تیره فام
بر وجهله نرم ورام اولدی که من غیر ادخال النار ید سخاء
سخا شعارنده خمیر وار بهن ودراز وهیهات تضرب فی
حدید بارد مثل واردی غلط انداز اولدی تأیید لطف جدید
ایله معجزهٔ والنا له الحدید ظاهر وپدید اولماغله حضرت داود
هم رزق موعودده ترك قلق وارتیاع ودست بافی اولان
هر درع ضافی وزرد صافی یی درهت بیك اقچه یه ابتیاع
ایدوب بر مقداریله مهمات عترت ودارینه صرف وارفاق و
ماعداسنی ارامل وضعفایه بذل وانفاق ایدر ایدی زبورده
مزبور اولان کلمات قدسی سمات دنده که یا داود اذا رأیت
عالما فکن له خادما بو دخی رونق شکن کلم قدسیه اولان
بدائع کلمات قدسیهدندر که یا داود انا بدك اللازم فالزم
بدك سماسی سلع اسمار اولان نقلهٔ اخبارك اجماع وازماع
اوزره حضرت داودك سنوات مدت حیاتی یوز ساله اتصال بولد
رباعی آن مرد نیم کز عدمم بیم آید کان نیمه مرا خوشتر ازین نیم آید

جانی دارم بعاریت دادهٔ خدا، تسلیم کنم چو وقت تسلیم آید

نثر معناسنه نفسنی توطین، و امر رحلتی توطید ایدوب
روح علوی آشیانی بزم روحانیانه میر مجلس و غرف جنان
دلفریبان حور و غلمان ایله همصحبت و مستأنس اولدی نظم
وما الموت الا رحلة غیر انها، من المنزل الفانی الی المنزل الباقی

نثر کیفیت انتقال و رحلتی بو وجهله نکاشتهٔ خریر نقل و حکایتدر که
اول حضرتك بر کنیز پاکیزه طینتی وار ایدی که هنگام شام
و مبادئ استیلاء ظلامده اسباب حزمی افراز و مداخل
بیوتی فراز ایدوب مفاتیح ابواب موصدهٔ بی حضرت داوده
تسلیم بعده متوسد منامده نیت آسایش و آرامی تصمیم
ایدر ایدی عادت معهوده و حسب مرسومه اوزره روزنهٔ
احتیاطی ابلاق و دروازهٔ اختلاطی اغلاق ایدوب جانب
جامه خوابه عزم و شتاب ایتدکده کوردی که بر شخص بیگانه
بطنان خانه ده قائم و ماثل و بی پروا سیر و تماشایه راغب و مائل
اولمش بو حالتدن وهمناك و زهرهٔ صبری چاك اولوب دیدی که
ای مرد بشکوه دستی حرم ارم مثاله کیم ادخال ایلدی که فاذا
دخلتم بیوتا فاذنوا سررشته سن کم و بو وجهله اظهار کستاخی و
تحکم ایلدك حضرت ملك الموت رفع صوت ایله دیدی که بن اول
طارق بی حذر و سرهنك قضا و قدرم که تشوید بطشت و
سطوتم هر جای ارجایه واصل و جائی و مضائق و دخول اقتحام
و دخولم دفعی و نجائی در بو پیام راحت انتزاعك استماعی

حضرت داودك کشتئ وجودینی غرقهٔ دریای درد و تحیر
و حقیقت زیارتدن اجئت داعیا او ناعیا ایله تفحص و تخبر
ایلدی قابض ارواح که تفرقه انداز ازواج در کالبد رجالی
تیغ زهر آب دادهٔ ردی ایله تجریح و تفعتهٔ تعبیه کلدوکنی
تصریح ایتمکله حضرت داود سواد ما سوادن اعراض و
صدود ایدوب دیدی که یا ابا یحیی چونکه اجل مسمی بنی جانب عقبا
داعی و حائط حیاتم زلزلهٔ مرك و ممات ایله متزلزل و متداعی
ایدی بو حالت غم فزا و عمر کاهدن مقدم نیچون آگاه ایتمدك که
لباس تقوایی استجداد و موته تهیؤ و استعداد ایدم نظم
چو وصل دوست میسر نمیشود بی مرك، ز بهر نوش چنان عاشق چنین نیشم
اگر جمال نماید بوقت جان دادن، چه جای جان که ز هر دو جهان نیندیشم
نثر حضرت عزرائیل رداء تعریض و ایمای تحویل و امر غفلت و
تهوینی تهویل ایدوب دیدی که یا داود آبا و جدودك نقل و
ارتحالی و احبابك اترابك زیر ترابده تغیر حالی انلکه هر ابن انثی
آلت حدبا اوزره خلاف مأمول محمول اولمسی بیش آهنك لشکر
و نذیر عریان وفاتدکلی در انتقال الذات و غداة بالعشی و الغدا
سرکفی بالموت واعظا دن کشف غطا ایدرکن حیفا که فیفاء عالمه
وضع قدم ایدن بنی آدمه تنبیه غفلات بینه سد صماخ تنبیه
ایدوب بو دکلو قوارع آیات تذارت آیین دن عبرت بین اولمزلر
و طلسم هست نمای زخرف جهاندن دمبسته و ولهان
اولوب کنج حقیقت حاله اتصال بولمزلر نظم

الناسُ فی غفلةٍ عما یُرادُ بهم، کانّهم غَنَمٌ فی دارِ جزّار نثر
خلیفهٔ بی خیلا و زهو کاشفِ سرّ لیتنی ذلک السهو
سا لارِ اهلِ یقین، سیّدِ جملهٔ صدّیقین نظم
آبِ حق از بارگاهِ کبریا، ریخت در صدرِ شریفِ مصطفی
او همه در سینهٔ صدّیق ریخت، لاجرم تا بود از و تحقیق ریخت نثر
رضی الله تعالی عنهک بو کلامی معنای مذکوره مدانی و قریب
و تسلیت بخش خاطر کئیب در لاتزالُ الشیءُ اخا حتی تکونه وقد
ترجو رجاءً فتحولُ الموتُ دونه بعض شعر ابو معنایه دیباء نظم
ایله حسن نمایش، و اندامِ دلارامنه تمایل و زنِ نازک خرام
ایله لطف آرایش ویرمشدر قطعه
واذا حملت الی القبور جنازةً، فاعلم بانّک بعدها محمول
واذا ولیت امور قومٍ مرّةً، فاعلم بانّک عنهم مسؤول

الحدیث السابع عشر

طالبِ خلد اولان رهِ حقده، جان و باشن فدا ایدر هر گاه
صددر مدحنه بیوردی رسول، خالد بن الولید سیفُ الله
تمام الحدیث خالد بن الولید سیفُ الله و سیفُ رسوله و حمزةُ
اسدُ الله و اسدُ رسوله و ابو عبیدة بن الجرّاح امینُ الله و امینُ رسوله
و حذیفة بن الیمان من اصفیاءِ الرحمن و عبد الرحمن بن عوفٍ من
تجّار الرحمن دیلمی مسندِ فردوسده حضرت ابن عباسدن رضی الله
تعالی عنهما بو عبارتیله روایت ایتدوکی جامع الصغیر و جمع الجوامعده
اشارت اولنمشدر بو مقامِ متّسع المقال و طویل الاذیالده حضرت

تبیینِ افعال و صفاتی اوّلاً و بالذات مقصود و مراد و اصحابِ اربعه
تبعیت طریقیله ذکر و ایرادی اولماغله اول حضرتک بیان احوا
رشتهٔ مقال حسبِ الاقتضا مدّ و اطاله و سائرلرک احوال
و اطواری مفصّلاتِ کتبِ سیر و اخبارده احاله اولندی
ع وقد آن لی تفصیلُ ما قلتُ مجملا نثر تهذیبُ الاسماء و اللغات
انبا و اثبات اولوندوغی اوزره حضرت خالدک مادری لبابهٔ
صغری در که امّهات المؤمنیندن حضرت میمونه نک رضی الله
تعالی عنها خواهری و برادختِ سعد اختری دخی لبابهٔ کبری در که
حضرت عباسک رضی الله تعالی عنه حلیله و همسری در حضرت خالد
هدنهٔ حدیبیه ده بیت السلام اسلامه داخل و دار الامانِ ایمانه
واصل اولدی کیفیتِ اسلامنی علماءِ اعلام بو وجهله روایت و
اعلام ایتمشلردر که ولید بن ولید که خالدک شقیقِ شفیقی ایکن
تحتاجُ الاخوةُ الی الصداقة مصداقی اوزره ضرّا و سرّاده جهراً
و سرّا یاور و رفیقی ایدی خالددن مقدّم امن هدایته وضعِ قدم
ایدوب احرازِ قصبِ السبق دین ایچون سبّاقِ کبارِ مهاجرین ایله
مسابقت و حماةِ بیضهٔ حنیفیهٔ بیضا ایله حسنِ معاشرت و
مطابقت ایتمش ایدی بر گون نادیٔ رسالت آیینده که مطافِ
ملائکهٔ مقرّبین در حاضر و فردهٔ تلقّت نبوی ایله وجه رجاسی
ناضر ایکن خمیلهٔ جمیلهٔ خالدن رشحاتِ نوازش و افضالِ روان
و سوی سماءِ رسالتدن ابن الخالد نداسی آویزهٔ گوشِ جان اولدی
نظم محالستی چون دوست دارد ترا، که در دستِ دشمن گذارد ترا

نثر حضرت ولید مضمار شکر و تحمیدده ترکتاز و سر اینان بیانی
باز ایدوب دیدی که ای مفخر آدم و حوا و نافذ الکلام وما ینطق
عن الهوی چونکه اول ناکامك نامی زبان زدهٔ جناب نبوی
و کالبد حال بدی نفخ روح هدایت و فتوح ایله سوی
اولدی امیددر که زمان لمعان نور توحید قریب و دانی و
ید تأیید ازلی عطف خالدی طرف خلده ثانی اولمش اوله ع
وما انا من روح الاله بآئس نثر بعده برنامهٔ دلکشا تحریر و انشا
ایدوب مطاوی الفاظ باعثهٔ الاتعاظنده بو نصایح قرارداده
درج و افاده ایلدی که ای دادر داور صواب دیدن کاو خردکدن
مستبعددر که بو دکلو زمان سرکشتهٔ تیه غوایه و استضاءهٔ نور
ایماندن محروم و بی وایه اوله سن خصوصا که حضرت رسالت سنی
خیر ایله یاد و علی رؤس الاشهاد افتقاد بیورهلر نظم
لك البشارة فاخلع ما علیك فقد ذکرت ثم علی ما فیك من عوج
نثر ایدی تبوء دار هجرت مدار ایچون مسارعت و بدار ایله که
نادیات بعثت و تباشیر صبح دعوتده نیجه مشاهد و غزوات
عرضهٔ تخلف و فوات اولمشدر که سابقون اولونه سبب رجحان
و تقدم و سکا الی یوم الحشر باعث پشیمانی و تندمدر قطعه
کم من مؤخر فرصة قد امکنت ، لغد ولیس له غد بموات
حتی اذا فاتت وفات طلابها ، ذهبت علیه نفسه حسرات
نثر اکرچه فائت غیر مستدرکدر اما مشتهراندر فرصت
تدارك فی آخر العمر ما فاتك من اولدن غفلت اتمك کرکدر

داد برادر معناسنه

نادیات الشی اوائلیدر

ع که فرصت عزیزست و الوقت سیف نثر مضمون نامه قلب
حالی خالده تأثیر و قصد بلا فیء تقصیر ایدوب عثمان بن طلحه
ایله عقد میثاقی توثیق و نقود اتفاقی انفاق ایله
عزم منهج توفیق ایلدیلر ناکاه اثناء راهده عمرو بن عاص
بیخواسته راست کلدیلر که آکا دخی درد طلب دامنگیر
خاطره استهدا نقش هوس خانهٔ ضمیر اولمش ایدی
بو اوچ یار صافی مانند اثافی آمیزش و موافقت و کمال رفق
ایله مرافقت ایدوب قلب برکینلری اقتضاء دور هدایت
ایله نیك و منزل وصل صوری نزدیك اولدقده لیلهٔ سواد
دبیب و حرکت ایدن نملهٔ خاطر و نیتلری نور نبوت ایله
مکشوف و سر نوشت خوب و زشتلری آیینه معاینه ده
مجلو و مکشوف اولماغین قبل القدوم مقام معلوملرین
ترفیع و اعلا و رمتکم مکة بأفلاذ کبدها حدیثنی مستملیا
مجلس نبوی یه املا بیوردیلر حضرت خالدکه مدای بصردن
مطرح اشعهٔ نظر اولدی موقف بیعتده ماثل و بای
رفرف بیمار یتی لااثم اولنجه تبشبش و شکرخنده و دل مرده
افسرده سنی نفخ روح نفخهٔ روح ایله زنده ایدوب
بیوردیلر که ای خالد سنك معدن نهادکده کوهر باب استعداد
اولماغله بی توقف رجا و توکف ایدردم که عقل سلیم سنی
صراط مستقیمه هدایت و ارشاد و خوانسالار عنایت بی غایت
سنك ایچون رغائب حصهٔ غائب تهیئه و ارصاد ایده

آیین
بشریتده

التوقع

ع المنة لله تبارك وتعالی نثر که هادیهٔ هدایهٔ اتکا میسر
وخبر اسلامك لسان وحی والهام ایله مبشر اولدی
بعده حضرت خالد سریهٔ مؤته ده موجود وحاضر واول
مضایق شدیده ده مساعیٔ سدیده سی نمایان وظاهر
اولدقده دیوانخانهٔ رسالتدن اول شیر غابهٔ شهامته
خلعت خاص منقبت اعطا وافراز وسیف الله لقبی ایله
بین الاکفا مخصص وسرافراز اولدی اول واقعهٔ نادرة المثال
خلاصه واجمالی بودر که غزاة مؤته ده امراء سه گانه
شهد شهادتی نوش وقدور مراجم لشکر آتش غیرت
وغیر ایله جوش ایتدکده حضرت خالد رایت ظفر آیتی
میان خالك وخلابدن اخذ واستلاب ایدوب
بلا امرة تأمر ونور بازوی دلاوری ایله بین الوری
امر غزایه تشمر ایلدی مردهٔ کفرهٔ بدمعاش ایله شول دکلو
نبرد وپرخاش ایلدی که تیغ خاراشکافی ایله صفوف اهل
شق وشدت ضربات متعاقبه سندن دست تابدارندهٔ
طقوز شمشیر آبدار مندق اولدی آخر الامر صباء فوز
ونصرت مهب سبق رحمتدن نسیم وصفیحهٔ حمیت خالدیه
مواد مفاسد اهل عنادی حسم ایلیوب بتجدد وشماد
کفرهٔ بدتبار طعمهٔ شیر هلاك ودمار وبقیة السیوف
اولان صفوف دخی پریشان وتارمار اولدی نظم
گریزندگان را دران رستخیز ؛ نه روی رهایی نه پای گریز

بجان برد خود هر کسی کشته شاد ؛ کس از کشتهٔ خود نیاورد یاد
نثر صورت حال ظفر مآللری جناب مبشر نذیرك
مرآت خاطر حقایق پذیرلرنه پرتو انداز وباب مکاشفه
مفتاح غیب ایله باز اولمغین قبل مجیء الخبر بو واقعهٔ
پرعبرتی کشف وانبا وحضرت خالدی ثم اخذ سیف
من سیوف الله ففتح الله علیه ایله مدح واثنا بیوردیلر
فتح مکه وحنین ده دخی موجود واول معارك دهشت اثرده
طوق قدرت بشردن بیرون مساعیٔ گونا گون حربی ومشهود
اولوب فرط اقتحام واقدام ایله بین الانام متعارف
ومتعالم خصوصا اهل ردته اولان شدت حدتی
معلوم خلق عالمدر فتح مکهٔ مکرمه ده که اهل اسلامه
اعظم فتوحات ومغازی وکفار بدفرجامه اکبر مندیات
ومخازیدر حضرت زبیر رضی الله تعالی عنه کبار مهاجرین
وانصار ایله ثنیهٔ علیادن نازل وحضرت خالد رضی
الله تعالی عنه سائر قبائل وعشائر ایله ثنیهٔ سفلیدن
داخل اولدوغی ولحضرتك مزید جلادت وجلالتنه
دلالت ایدر کماة کتائب کتابتدن نقل وروایت اولنور
گل بستان ویتم نعمته علیك وهزار دستان بلغ ما انزل الیك
لوح سماء ان هو الا وحی یوحی آیینهٔ تمام نمای لقد رای من آیاتنا
آن شه که مه سپهر لولاك آمد ؛ جانیست کز آلایش تن پاك آمد
یك حرف ز مجموعهٔ قدر وشرفش ؛ لولاك لما خلقت الافلاك آمد

اذن فی الناس بالحج امرینه اتباع و زمرهٔ مهاجرین و سائر
انصاردین ایله حجهٔ وداع ایدوب بی جدال و رفث اتمام مناسک
و تفث دن صکره سر رسالت افسرلرینی بین الخلق تراش و حلق
ایتدروب ناصیهٔ همایون برکت نمونلرینی حضرت خالده ارزانی
و بو نوازش و التفات ایله بین الاکفاء و الکفاة
مظهر عز جاودانی اولدیلر ع هزار نکتهٔ باریکتر ز مو اینجاست
نثر اول شعرات معجزه نمانی که خاصیت بخش ظفر ایدی
حضرت خالد جوف عمامه سنده تعبیه و خیاطت و شرط
فرط تعظیم و تکریمی توفیه و حیاطت ایتمکله دائما مهالک
بی درمان رستخیز نشانده غالب و حین و شعشعهٔ شمس
مهابتندن چشم دشمنان خفاش طبیعت خیره اولوردی نظم
چنان شد که بازور بازوی او بتحریبید کس در ترازوی او
چو در زور پیچیدی اندام را که بر زدی کوش ضرغام را
نثر یوم حنین ده که اصحاب سبق و تقدم چشم زخم اذ اعجبتکم
کثرتکم ایله افتادهٔ مزلقهٔ پریشانی و تیرباران اهل بغی
و طغیان ایله بادرکل عجز و ناتوانی اولدیلر حضرت خالد
تکاور غیرته سوار و هجوم سیلاب قتالده کوه البرز مثال
پابرجا و استوار اولوب نظرکاه رسول علیه السلام ده شولدکلو
سربازلق و طلیعهٔ لشکر اسلام ده بروجهله سرانداز لق
ایتدی که صدر تابناکی مشروح و جسم پاکی نیحه یرده مجروح اولدی
اول قبیلهٔ غیر نبیله که وفد هوازن و هر بری کفرهٔ میران هنر ده

تهمتن زور آور ایله موازی و موازن ایدی صدمهٔ وانزل
جنودا لم تروها دن فرار و هرب و حماة حوزهٔ دین
خمیم فتح مبین ده اظهار شادمانی و طرب ایتدکده حضرت ختمیت سقرین
کمال عز و تمکین ایله رحل خالده قدم رنجه و کلبهٔ احزانی
مقدم مسرت رسانلری ایله رشک سمرقند و کنجه ایدوب
پرسش خاطر نواز ایله اول درماندهٔ بستر اعوازه ترویح نفس
و جروح جانکدازنه لعاب شفا سازلرینی وضع و تفث ایتمکله
اول ریق رتق دافع اوجاع ثقال و حضرت خالد کانما انشط
من عقال اولدی کتاب خمیس ده نکاشته کلک بدائع نویس در که
مالک بن نویره که اوان رسالت عنوانده قبیلهٔ بنی حنظله نک
عاملی و لواء نقابت و عرافتلرینک حاملی ایدی آفتاب آفاق کیر رسا
زمان غروبنده و اهل ردتک مبادی خروجنده حفظ صداقا
ترک صداقت بلکه اربابنه رد ایله اظهار شعار ردت
ایتمکله سوء صنیعی محفل شریف و وضیع ده منتشر و مستفیض
و بو وضع ناصوابی ارتکاب ایله بین الاصحاب منفور و بغیض اولدی
نظم لا تطلبن هیهات منه صلاحه اذ کان ربک قد قضی بفساده
نثر حتی حضرت خالد بو خالدن تنمر و کمال حمیت و انفعالدن
تغیظ و تذمر ایدوب ابن نویره نک وجود عدیم الغیره سنی
هدف تیر تدمیر ایتمکه سوکند و حبل متین عهد و یمانی
عروهٔ وثقای ایمانه پیوند ایلمش ایدی ع حضرت صدیق خلافت مقر
نثر علیه الرضوان الاکبرک که شرف ذات بزرکوارلری شیخ عطارک

بو ابیاتی ضمننده مسطر و بحق حسن بیانی ایله
دماغ مجلس روحانیان مطیب و معطردر نظم
در شب معراج پیش ذو الجلال مصطفی کرد از خداوند این سؤال
گفت چونی با علی ام یا عزیز گفت با بو بکر من چونی تو نیز
نثر وجودی همتاسی ایله مسند خلافت کبری زیب و فر و هر
کس مقسم عدالتدن نصیبا وفی و اوفر بولدقده تهیئهٔ آلات
و ترتیب مقدمات ظفر ایدوب حسم مواد بغی و ارتداد دعوت
حضرت خالدی سردار فرسان و رجالهٔ رجال اسمها لار ایلدی
نظم همه مبارز و رزم آزمای و خون آشام همه دلاور و دشمن شکار و کینه گذار
نثر حضرت خالد الصفاء خلد ایله مهامه مهامه روان و اول جوانبه
تقدیم نذر جوائب ایله دوان اولدقده بیگانهٔ حرم دین و لان
حزب مرتدین ایله اقامت حرب زبون و مالک و نویره بی زیر شمشیر
تسخیر و تخسیرده زار و زبون ایلدی ع ان الشقی بکل حبل یخنق
نثر اگرچه عند البعض ترس ترس ایله تترس و وراء شجرهٔ طیبه ده
تستر ایلدی لکن خلال قیل و قالده ان صاحبکم قد مات
کلماتنی اداره و بو قولنا فرجام ایله جناب ختمیت مقام علیه نوامی
الصلاة و السلامی اراده ایدوب بو کلام خامدن کذبی چون و
چرا نوهم غمط و ازدا ایدی حضرت خالد مسلوب الاختیار و
چشم پایان بینه روز روشن تار اولوب او لمرغ بی هنگامک
سر بی ثبات و آرامنی تیغ بران ایله بر آن ده بران و همسر نی
همتاسی ایله که ماه فلک حسن و بها یدی اکه اشبه شئ بالمها ایدی

بناءً تأهلی بی توقف و تمهل بنیان ایلدی بو خبر مشتبه اثر
مدینهٔ منوره یه منعکس و میان صحابه ده نقل مجلس اولدقده
ابن نویره نک مسلماً قتل و نکالی احتمالی دغدغه انداز مرد و زن
خصوصا همسر مهر آیینی ذو اج ازدواج ایله تزیین ایتدیکی
علاوهٔ سوء ظنی اولدی بو سببدن عرق غیرت عمریه نابض و کمال حدت
ایله اقامت حد ره ناهض اولوب خطاء خالدی بارگاه خلافته
عرض و اقتصاص و اقتضاء ازالت عدالت ایله ارادهٔ عزل
و قصاص ایلدی صاحب نام نیک مخصوص منقبت کلها فیك
رفیق غار توفیق یعنی حضرت صدیق رضی الله تعالی عنه زند تأولی
ابرا و ذمت خالدی مذمت قتل مسلمدن ابرا ایدوب دیدی که
سر مغفرت مغفرنه نثار نصرت و ظفر منثور و دیوان ختمیت
سیف الله ایله ملقب و منبوز اولان سیف اسلامی بی انثلام
کسر و ابطال باعث انکسار کماة و ابطال در مصراع
لعل له عذرا و انت تلوم نثر خصوصا که گاه و بیگاه
سریهٔ ظفر سرایتی شاهراه تیقظ و انتباهه هادی و
متأولا ارتکاب ایتدوکی وضع ناصواب برامر اجتهادی اوله
ع ماذا اقول و ذنبه مغفور نثر حضرت خالد عرانین اهل ردتی
خاک کسر و هزیمتده ارغام و تمریغ و قلب مستنیرینی
مشعلهٔ دار و گیردن تخلیه و تفریغ ایتدکن نصکره قفول و ایاب
و دار مقامه ده حط رحال و عیاب ایتدکده ابن نویره نک
قتل و هلاکنه مسارعت و انهماک ایتدوکی ایچون حضرت صدیق

رضی الله تعالی عنه عقدۀ پرتاب عتابی احکام وتادیب و
حضرت خالدی مؤاخذه وتثریب ایتدکده اول یکسوارۀ میدان
کیر ودار عروۀ وثقاء اعتذار ایله تمسک ورب ملوم لاذنب له
زاویه سنده انزوا وتنسک ایلدی مالک هالک اثناء قیل
وقالده قتلنی احلال ودم مستحق الذمنی اهدار واطلال
ایده جک کفتارنا هنجاردن عدم احتراز وجناب رسالتده
بی مین وامترا ایهام نقص وامتراز ایتدوکی جهتدن مفتئ غیرت
ردتنه افتا ایلدوکنی حسن ادا ایله اعلام وحاشیۀ بساط معذرته
مثول وقیام ایتمکین حضرت صدیق رضی الله تعالی عنه
قولنی تصدیق وترک مؤاخذه وتحدیق ایلدی نظم
همه اصحاب مجتهد بودند ، سالکان طریق جد بودند
کرخطا میکنند مجتهدان ، ایمنند از غرامت وتاوان نثر
بالجمله مسیلمۀ کذاب ایله سائر مرتدۀ اعراب تصدیع وبو
خدمتک تمشیتی ایچون حضرت خالد جنود ظفر بنود اوزرینه تأمیر
اولندقده تکاور غیرتنی اسراج وساعد خلوص نیتنی آستین حمیتدن
اخراج ایدوب ظلمت ردت ایله وجه باو قاحتلوی مرتد اولان
مرتدلرک سرینی سامانلرینی قهر قهربی درمان ایله شکست و
رایت تحزب وتجمعلرینی دست برد فوز ونصرت ایله پست ایلدی
نظم اذا جاء نصر الله والفتح هین ، علی المرء معسور الامور وصعبها
نثر بو منوال اوزره هر نه جانبه توجه واقبال ایلسه مؤید و
منصور ویدتأیید سرمد ایله سر با سعادتنه جواهر پیروزی

62

وبشارت منثور اولوردی نظم
آثاره تنبیک عن اخباره ، حتی کانک بالعیان تراه
نثر آخر الامر جمله امراء شام اوزرینه امیرنا فذ الکلام ایدوب
اولا قطار واقتارک زمام تمام امورینی یدکرامتظهورنه
تفویض وسائرک خیمۀ سعی واهتمامنی تخییم نقض وابرامدن
تقویض ایلدی نقوح دسا تیر اساطیرک ناقدی اولان امام وا
قدی فتوح شامده اعلام ایتدوکی اوزره اول حضرتک علاولی قدر
وجلالی خارج مراتب چون وچند وفتح شاماتده ایتدوکی
فرزانکی وثبات حسد کردۀ طهمورث دیو بندد نظم
عالمی از ظلمت واز صبح صادق خنده ، لشکری از ظالمان واز سپاهش بکه تقر
نثر خصوصا قصبۀ یرموکده تحزب وزموک ایدن
شجعان رومبدار روم ایله نبرد وکارزار وخارج طوق بشری
فنون شجاعت ودلاوری اظهار ایدوب جفره کفره وعلوج
ایدن علوجدن اون بر بطریق بطریق العیان مشت کوپال
ایله هلاک وکوی کلۀ سبکسارلری میان میدان خسارده
آغشتۀ خون وخاک اولوب بو غزاء عبرت فزا وجه فتوحات
شامیه ده مثال شامه ونا سخ داستان باستان شهنامه اولمشدی
قطعه تجلت الایام عن مطلع الهدی ، وحل باهل البغی قاصمة الظهر
فلله من فتح غدا زینة العلا ، وواسطة الدنیا وقائدة الدهر
نثر حضرت خالد بذل صدقه ایله مقعد صدقه رغبت بذیر اولدکده
شعرا وستایش کرانه افراط جوائزنی کرانی واصل رتبۀ تبذیر

اولدوغی زبان زدهٔ آشنا و بیگانه و آندیه و محافلده
داستان و افسانه ایدی **نظم**
لا تعجبن لاموال یفرقها . بقاؤها للعطایا غایة العجب **نثر**
جانشین یار غار کویا کلام اعلیک اغار درهٔ زن منکر
و محدث خلیفهٔ موفق و محدث رضی الله تعالی عنه مضمار خلافتده
مطلق العنان و منجوق عدالتی ملاصق قمهٔ قنهٔ عنان
اولدقده خالدی عزل ایله تأدیب و امین الامتک عقدهٔ
تقلید حکومتنی تأریب ایلدی اول هزبر غیضهٔ جدال بعد الانفصال
دخی زیاده قحمهٔ جهاده تقحم و بالذات اشعال تنور حماته
مباشرت و تقدم ایدوب **نظم**
ولست ابالی حین اقتل مسلماً . علی ای شق کان لله مصرعی **نثر**
نحوسنی حسب حال و حارس کل شیء اجله مقالنی نقش کتابهٔ بال
اتمش ایدی بعده فرمان اولوا الامر ایله طابهٔ مستطابهیه قفول و
موقف اعتذارده مثول ایتدکده پیشگاه دیوان معدلتدن حاجت
حسن معذرتی محصل و گلشن حالی نیسان افضال ایله مخضر و مخضل اولدی
قطعه اقبل معاذیر من یأتیک معتذراً . و اغفر له ذنبه ان برّ او فجرا
فقد اطاعک من یرضیک ظاهره . و قد اجلّک من یعصیک مستترا
نثر خلیفهٔ عدالت مآب مظهر حدیث لو کان بعدی نبی
لکان عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه قلمرو نصفتده مسیرهٔ
نشر احکام و مناشیر ایلدی که رفع خالد سبب و علت
تقصیر و زلتدن دکلدر بلکه فرط شجاعتی فتنه انداز نزدیک و دور

عن ابی هریرة عن رسول الله صلی الله علیه وسلم قال بینا انا نائم رأیتنی فی الجنة فاذا بامرأة تتوضأ الی جانب قصر فقلت لمن هذا فقالت لعمر بن الخطاب فذکرت غیرة عمر فولیت مدبرا فبکی عمر ثم قال بابی یا رسول الله اعلیک اغار
خرجه مسلم والترمذی

التحمة . المهلکة وتقحم فی الامور اقتحم ق

طابة من اسماء المدینة المنورة ق

اخضل الشیء اخضلالا ابتل ق

عنان السماء نواحیها ق

وغایت شهامتندن مخدرات و ارامل عض انامل اتمکله
کندو دخی مفتون و ممکوز اولوب حکم حکمت نما ایجاب و
اقتضا ایلدی که اول یکسوارهٔ خیل خیله خواب پندارزدن
بیدار و سلطان دین ملائک سپاه که رایت فرازآیت
وما النصر الا من عند الله در غلبه و تأییده محتاج
شجعان صید اولمادوغی واضح و بدید اوله **نظم**
صاحب سخن فسانه پرداز . زین قصه چنین خبر دهد باز
نثر که خالدک حضرت عمر رضی الله تعالی عنهما مزید مشابهتی
صورةً و خلقةً اول حضرته مشاکلت و مشاکهتی وار ایدی
کان ید القادر الفتاح شقهما من شقی تفاح اتفاقا بر سحر
حضرت عمر رضی الله تعالی عنه المباکرة مبارکة ملاحظهسی ایله
ابتکار و غلس بامدادده که محل فیض و امداددر جانب مسجده
نهوض و ابتدار ایدوب ناگاه میان راهده علقمة بن علاثه
ایله ملاقاة و مصادفت و اظهار آشنایی و مصادقت ایلدی
مزید شبه تاریکی شبههٔ معین و علقمه خطاکار و غلط بین
اولوب پیکر حضرت عمر نظر حسده ملتبس و مرآت قوت واهمهده
صورت خالد منعکس اولمغله استفتاح باب جواب و کشفی ایله
خطاب ایدوب دیدی که یا ابا سلیمان میان ابناء زمانده سماحت
و حماست مستلزم رعایت بی غایت ایکن حضرت عمر سنی فلات
عدم التفاتده آواره و بیام عزل و اتهامک ایله قینه نیلگون
فلک سرنگونی بر آوازهنی ایتدی حضرت عمر رضی الله تعالی عنه

الابتکار المبادرة ق

الفلاة المفازة ق

علقمه‌یی قصد آزمون و استکشاف سرّ مکنون ایدوب دیدی که
بو گفت و شنوددن مراد و مقصودک نه‌در علقمه ذیل جوابی اسبال
و ابانهٔ لبانه ما فی البال ایدوب دیدی که بنم نیّت و طیّتم و مقتضای
طینتم الی قیام الساعة سمع و طاعة و خلافنی اقتراف خارج دائرهٔ
استطاعه‌در غایة ما فی الباب باعث مکالمه و اصطحاب اولماقله عیون
حقیقت حالدن فحص و سؤال و اداره قداح قیل و قال ایلدم بو
حال ایله بربرندن مفارق و طلعت صبح راستین افق جوخ بربرندن
شارق اولوب راز روز آشکار و مهر عالم فروز پرده در شب تار اولدی
نظم هر راز که در پردهٔ شب پنهانست چون روز شود بر همه روشن گردد
نثر حضرت عمر رضی الله تعالی عنه خالدی دعوت و حضور علقمه‌ده بسط
بساط مباسطت ایدوب دیدی که یا خالد علقمه ایله نه مقوله مقاول
و نه گونه محاوره‌یه قصد و محاوله ایلدک حضرت خالد رقم تغلیس
و ابکاری رقمکش قلم انکار ایدیجک حضرت عمر رضی الله تعالی عنه تکرار
امر استخبارده تعمیق و انّی لأمزح ولا اقول الا حقا رخصتنی صحیفهٔ
حسن معاشرته تنمیق ایلدی حضرت خالد رشتهٔ سخنی دراز
و اقسام حلف و اقسامه آغاز ایدوب دیدی که نظم
بدان خدای که ذرات آسمان و زمین همی کنند ستایش ذات او اقرار
بمهر درج نبوت که آن ودائع را نبود هیچ امینی جو احمد مختار
نثر که نه علقمه ایله تلاقی اتفاقی واقع اولدی و نه
ما بینمزده بو گونه گفت و شنود وجود بولدی نظم
فلست ابالی من رمانی بریبة اذا کنت عند الله غیر مریب

نثر بو اثناده علقمه خالده نگاه و استعفاء زلت و گناه ایدوب دیدی که
یا خالد بو مناقشه و سؤالی حلال ایله که بو بابده خطا و ناصواب
بندن صادر و بو دکلو کدر بنم قصور نظرمدن ناشی و بادر اولمشدر
بو لطیفه و مزاحدن که حسن عبارتی ایله رعونت و وحشت مزاج
حضرت عمر رضی الله تعالی عنه تنشّط و تبسّم و حضرت خالد
غلط علقمه‌یی تفرّس و توسّم ایلدی قطعه
افد طبعک المکدود بالهمّ راحة تجمّ و علّله بشیء من المزح
ولکن اذا اعطیته المزح فلیکن بمقدار ما یعطی الطعام من الملح
نثر حضرت خالد رضی الله تعالی عنه که مظهر فضل نامحدود
اولماغله مبخوت و مجدود در مصداق ع انه فی الزمان خیر جلیس
نثر اولان کتاب خمیس‌ده کتبه و حیدن معدوددر نظم
صفدی کیم سوزنده دقت ایدر شرح لامیه‌ده روایت ایدر نثر
که فاتحهٔ کتاب خلقت خاتمهٔ طومار نبوت رایت افراز نصرت بالصبا
رونق افروز آل عبا داعی الخلق الی الذات ع لا زال علیه زاکیات الصلوات
نثر حضرتلری خالد بن ولید ایله عکرمة بن ابی جهله نگاه نوازش اثر
و صحائف احوال و اقوالرینه امرار نظر بیورد قلرنده صواب حقیقتدن
رفع سر پوش التباس و یخرج الحی من المیت آیتن اقتباس بیوردلر ایدی
زیرا بونلر خیار صحابهٔ کبار دن ایکی ذات بزرگوار در که پدرلری جذر
اهل اسلام ایله مناواة و خصام ایدن اعدانک الدّ و اعداسی
و شرذمهٔ باغیهٔ باعثة الفسادک کزیوهٔ لجاج و عناده ادعاسی
ایکن کندولر بیضهٔ اسلامی حامی و اعلاء کلمة الله‌ده سعی بلیغ اشتباه

بین الامثال والاشباه مشتهر ونامی اولمشلودر **قطعه**
بنسب نیست نسبت مردم ، هر یکی را بنفس خود شرفست
شرف در بجوهر خویشتست ، نه زپاکی جوهر صدفست **نثر**
حضرت خالد او اخر عمرنده قصبۀ حمصده مقیم وبالذات وسد ثغور
امورنده تفرقه ساز طارف وتالدی اولوب اعوام وسنینی واصل
سرحد ستیننی اولدقده صاحب فراش ورنجور وهجوم درد بی
درمان ایله نزهت سرای صحت وامانده بعید ومهجور اولدی **قطعه**
یا مغرما بوصال عیش ناعم ، ستصد عنه طائعا او کارها
ان الحوادث تزعج الآساد عن ، غاباتها والطیر عن اوکارها
نثر حضرت ابو الدردا که قصبۀ مزبوره ده حاضر واول دخی
مرابطۀ حدود وثغوره مواظب ومثابر ایدی بو حالتدن
تفجع وزاری ورعایت شرط غمخواری ایدوب سنت عیادتی
ایله استنان وهنگام عجز وسقام ده خدمت بی امتنان ایلدی **نظم**
چو رنج برتوانی گرفتن از رنجور ، قدم زرفتن وپرسیدنش دریغ مدار
نثر حضرت خالد خیل وجوشننی ومدینۀ منوره ده اولان
ملک معیننی وقف وایثار وحضرت عمری رضی الله تعالی عنه
وصی مختار ایلدی بعده مکنون درونینی نشر واظهار حزن
وبث ایدوب دیدی که نیجه حروب شدیدة الالتحامه اقتحام ایدوب
تن رنج پرور دمده برپرقالما مشدر که ضرب تیغ بران یا خود طعن سهام
ومرانله سوراخ سوراخ وهر سر مویم تا دموبه وصراخ اولمایه **نظم**
برتنم یک جا که بی زخم نیست ، این تنم از تیر چون پرویز نیست

بودکلو قروح وجروح باعث خروج روح اولمامشکن دریغا که
مانند حمیر وبعیر فراش اجل ناگزیرده فرومانده وآیس و
روز بازار سعادت شهادتده تهی دست ونا بئس اولدم بو
کفت وگودن نصکره حبل رجا وآرزو بی لحی وداغ وداع ایله
عواد واشیاعنی کی ایدوب کمال قلق وانفعالندن فلا نامت
اعین الجبنا نفرین وبد دعاسی ایله ترک کلام دنیا وسنۀ
احدی واربعین ده قصد ملاء اعلی ایلدی **نظم**
ومن لم یمت بالسیف مات بغیره ، تنوعت الاسباب والداء واحد
نثر حضرت ابو الدردا **ع** دردا وهزار بار دردا **نثر**
دیوب تنفیذ وصایانی تعهد والتزام وبو خدمتی اقامت ایچون
دار هجرته توجه واعتزام ایلدی بعد حصول الوصول
مسعای عدالت عمریه ده سعی وحضرت خالدی نعی ایتدکده
حضرت فاروق رضی الله تعالی عنه استرجاع وتأسف ونیجه
شب وروز بو عزاء غم اندوزدن تحزن وتلهف ایدوب
دیدی که موت خالد حائط دین قویمده بر رخنۀ عظیم درکه
الی یوم التناد انسدادی مستحیل وزمان بی امان مثل
ونددینی تولیددن بخیلدر حضرت خالد حمصه قریب
بر قریه ده مدفون ومقبور ومزار پر انواری که ملثم شفاه
اشراف وکبار در بین الزوار متعارف ومشهوردر **قطعه**
سقی الله قبرا صار مثوی لخالد ، بواکی امطار بها البرق ضاحک
فتی غاب عنا شخصه دون ذکره ، فاصبح فینا حاضرا وهو هالک

الحدیث الثامن عشر

امر منکرده اطاعت اولماز، بو بله در قول امام کوفی
بو حدیثی دیدی سلطان رسل، انما الطاعة فی المعروف
متن الحدیث بو حدیث کثیر الافاده، بی نقصان و
زیاده، مزاحفات رمل مسدسدن فاعلاتن فعلاتن فعلن
وزننه موافقدر صحیح بخاریده حضرت علیدن رضی الله تعالی
عنه بو عبارت ایله روایت اولنمشدر، سیوطی سنن ابی داود
شرحنده بو منوال اوزره تحقیق حال ایتمشدر که امر امام امر شرعه
تابع و اتباع و امتناعی نفس الامره راجعدر، اگر اول امر واجب
ایسه اطاعتی واصل رتبهٔ وجوب اولور، اگر مندوب ایسه اطاعتی
واجب اولماز مندوب اولور، اگر مباح ایسه نه واجب نه مندوب
بلکه رایت متابعتی میدان استحسانده منصوب اولور
اگر مکروه ایسه اطاعتی دخی مکروه و محذور اولور، اگر حرام ایسه
اطاعتی دخی حرام و محظور اولور، بو مقامده عامهٔ عوام منهج
حق لازم القبولدن عدول و نکول ایتمشلردر، بلکه اکثر خواص
عنان یکران سدادی شاهراه رشاددن صرف ایله عقبهٔ
تقلیده صرف ایتمشلردر، زعم باطل و ظن بی طائللری بودر که
جانب سلطاندن نفاذ و جریان بولان امر و فرمانه کائناً ما کان
بی تحری و امهال امتثال لازم، و تکلیفنا مشروعلرنه مبادرت
و شروع ایتمین آثم اوله، بو معنی جهلدن ناشی بر خطاء
فاحش و فاشیدر که عیاذاً بالله کفره مؤدی، و بو بابده

ستیز

ستیز و عناد ایدن بدنهاد ردای ضلال و ردی ایله متردی
اولور زیرا هر شخص بدنهاد که بناء شرع استواری سیل میل
ایله تهدیم و اوامر ولاة و حکامی امر شرعه واجب الاحترام
اوزرینه تقدیم ایده بلا شک کافر، و رفقهٔ فرقهٔ اسلامیه‌دن
نافر اولور، خطابی که شرح متینی زمرهٔ محدثینك فصل الخطابیدر
دیمشدر که بو حدیث شریف صحت مآلدن استدلال اولنور که اطاعت
ولاة زماندن همان امر معروفده واجب و منکراتده اطاعتدن
مقتضای شریعت مانع و حاجب اوله، اداة قصر ایله که افادهٔ حصر
ایدر حدیث سابق التحریر عنوان پذیر اولان دعوی بو معنایه
گواه صادق و فحوای لا طاعة لمخلوق فی معصیة الخالق بو مدعایه
دلیل ناطقدر، حضرت صدیق اکبر که بعد الانبیا افضل نوع بشردر
نظم آخر انبیایه اول یار، ثانی اثنین اذ هما فی الغار
نثر رضی الله تعالی عنه ابتدای خلافتلرنده منبر
مستقر السعودده عروج و صعود ایدوب بر خطبهٔ بلیغه انشا
و ضمننده سر سربستهٔ حکمت حکومتی افشا بیوردیلر، اثنای
حمد و ثناده آل و اصحابه توجیه خطاب ایدوب بیوردیلر که
اطیعونی ما اطعت الله و رسوله فاذا عصیت فلا طاعة لی
علیکم، اول خلفای اسلام مفتتح نشر احکامده بو کلام تام
ایله تحقیق اصل و فرع و مسامع اهل شرعه قرع ایلدوکی
دلیل جلیلدر که اطاعت ولاة و الاحباب موافقت سنت
و کتاب ایله مشروط، و رشتهٔ لزوم متابعت عروهٔ وثقای شریعته

الردی الهلاك ح
هوا
الهدم نقض البناء كالتهديم ح
الرفقة الجماعة ترافقهم فی سفر ح
حصر
یه
المحظور خلاف الاباحة والمحظور الحرام ح

66

مربوط اوله علامهٔ زمخشری واولی الامر منکم آیت باهدایتندهٔ
بو طریق ایله تحقیق ایتمشدر که اولوا الامردن مراد امراء
عدالت نهادلردر که ایثار نصفت وداد واختیار رشد وسداد
جناب اله وحضرت رسالت پناهه اتباع واقتدا وامر معروف
ونهی عن المنکرده حفظ ربع دین اولان خلفاء راشدینک
اثرینه اقتفار واقتفا ایدهلر زیرا شول امراء جور بد طوردن که
شارع اعظم عدلدن عدول ایدهلر خدا ورسول بیزار واول
مقوله نا قبوللر حضرت عزت وجناب رسالتدن شرف معطوفیته ناسزاوار
نظم این سلاطین که نزره دیدند ، نه سلاطین همه شیاطینند
ملک ویران وگنج آبادان ، نبود جز طریق بیدادان
نثر بو مدعایه سند قوی ودلیل معنوی ذکر خلفاء راشدیندن
هر خلیفهٔ راستین که دست حکومته وضع قدم وآغاز نصیحت
زیردستان وخدم ایدهٔ اطیعونی ما عدلت فیکم فان خالفت
فلا طاعة لی علیکم کلامی ایله خطاب عام وشرائط خلافتی
جمهور سوقه ورعیته اسماع وافهام ایدرلر ایدی نظم
جواهر سنج دریای معانی ، چنین کرد از سخن گوهر فشانی
نثر که برکون مسلمة بن عبد الملک اظهار نخوت وستیز
وخنجر زهر آلود زبانن سرتیز ایدوب اشراف تابعین و
مشاهیر اصحاب یقیندن ابو حازمه که عرق شبهاتی
حسام صدق وثبات ایله حاسم ایدی دیدی که تحت حکومت
وفرمانمزده آسودهٔ عیش امان اولان رعایا وزیردستان

مانند

ده
لردر
دن
تقرا الاثر واقتفره تبعه ق
الدست صدر البیت معرب ق

ایله
مانند مور واولوا الامر آیتنده هر بری انقیاد واطاعته
مأمور ایکن سن نیچون گروه مخالفت وربوه سالک
وهاویهٔ هواده هالک اولورسن اول فاضل واصل که
میان عالمیانده همتا وهمپاسی نادر ونصوص قرآنیه‌دن
استنباط احکامه قادر ایدی دیدی که آیهٔ اوردلر اول
تتمهٔ آیت مذکوره دن نیچون اختیار غفول ونص جلی فان
تنازعتم فی شیء فردوه الی الله ورسوله دن نه عجبا اعراض
وذهول ایدهسن امر متنازع فیه ده اولوا الامر غیر مذکور و
حیز اعتبار واعتداددن دور اولماغین کتاب وسنته مخالفت ایدن
ولاة بی عدالتدن خلعت اطاعت واتباع بلا نزاع انتزاع
نظم که کرد درهم عالم کمان ظلم بزه ، که تیر لعنت جاوید انشانه
نثر سلاطین وحکامدن غایت مقصود ومرام میزان عدل وداد ایله
تعدیل حال عباد وتنظیم امور بلادده جد واجتهاددر نظم
شاه را به بود از طاعت صد ساله وزهد ، قدر یکساعته عمری که در و داد کند
نثر وبو مقصودک وجوده کلمه سی احوال فقرایه شعور ومجاری
امورده اطلاع وعثور ایچوندر ع بهر جمعیت دلهاست پریشانی ما
نثر قوسی افندیم ترک آسایش وخواب وادارهٔ سؤال وجواب ایله اولور
نظم نیاساید اندر دیار تو کس ، که آسایش خویش جویی وبس
بر و باس درویش محتاج دار ، که شاه از رعیت بود تاجدار
نثر والا شویله که سیرت جبابرهٔ ستمکار ایله استنان و
استیار ومن حق الملک ان یختار لرعیته ما یختار لنفسه

[illegible]

کلام حکمت اتصافنك خلافنی ترجیح واختیار ایدم لا محاله
عرضهٔ دشنام وسخیمه وانجام کارنا تمامی مصادف غائلهٔ
عاقبة الظلم وخیمة اولوب ایراد واصدار ایتدوکی
احکام ناهنجارنی تعقب ومن قبح ملکه حسن هلکه
مقتضاسی اوزره زوال دولتنه انتظار وترقب ایدرلر نظم
همه کار شاهان شوریده خواب ・ از اندازه نشناختن شد خراب
کرا ما بکار از در آرد شکست ・ فرو ما یکار از کند چیره دست
نثر قطعهٔ مشروحة المعانی نك مصراع ثانیسنده بر
داستان صحیحه اشارت وتلمیح اولنمشدر اول قصهٔ عبرت فزا
تاریخ خلفاده بو منوال اوزره اجمال اولنمشدر که فحوای آیت
تعز من تشاء وتذل من تشا اقتضاسی ایله تقلب دهر
عبرت نما جمعیت امویه یه تفرقه ساز وهمای خلافت عظمی
مفارق عباسیه یه سایه انداز اولدوقده منصورك
لوازی الطواری مباین طرز اصحاب واکثر وضع وکرداری
مخالف سنت وکتاب اولماغین حضرت امام اعظم ع
قدس الله سره الاکرم نثر نفس تزکیت قرینتی مسلك رضا و
یقینده افنا وظهر خلیفهٔ سیئ الخلیقه دن خلع خلعت خلافته
خفیة افتا ایلدی منصور که دناءت شانی نا محصور ایدی
حضرت ابو حنیفه نك فرط ورع وخیفه ایله اشتهاری کنار
علی طرف منار وقضایه عدم رضاسی معلوم صغار وکبار
ایکن محضا انتقام واذا ایچون اولا تکلیف تقلد قضا ایله

عرضهٔ تحقیر وذلت یعنی عدم قبولنی بهانه وعلت ایدوب
ضرب شدید وحبس وتهدید ایله حرمت امامتی استهلاك وبر روایتده
تجریع سم هلاهل ایله اول سر جریدهٔ کبرا وحلاحلی هلاك ایتمکین
ع بو حنیفه قضا نکرد وبمرد نثر قولی زبان زدهٔ سلف وخلف وبو نقیصه
وعار اول خلیفهٔ عباسی شعارك صورت خلافتنده جلدی کلفا اولدی
نظم بسا نام نیکوی پنجاه سال ・ که یك کار زشتش کند پایمال
نثر خلاصهٔ کلام حضرت امام راه خداده نفسنی فدا ایدوب
حاکم ظالم ایله مهادنه ومداهنه ایتمدی وعلماء زماننك
تنکنای تأویل وافتاسنه کیتمدی ع سخن دانم ولی ناکفتن اولیست
نثر علامهٔ زمخشری لا ینال عهدی الظالمین نظم مبیننده
تحقیق وتبیین وبوکونه تدقیق وتثبیت ایلمشدر که
نیر اعظم فلك ذکا داخل منقبت لوکان الایمان معلقا بالثریا
ع سراج مجلس امت ابو حنیفه کوفی نثر نبرد کاه افضل جهاده
سل سیف اجتهاد ایدوب بوروردلر ایدی که اکر منصور
بر مسجد بی قصور طرح وبنیاد ودر ودیوارینی آرایش
وآباد ایدوب صورت اجرده اولان آجرینی تعداد ایچون
بنی استخدام وبو خدمتی اعتاد واعداد ایچون سعی واقدام
ایلسه اطاعت وامتثال امر محال وبو قدر شئ یسیرده دخی
فرمان پذیر اولماق عدیم الاحتمالدر ع وثم امور لیس یمکن کشفها
نثر بو تحقیق عبرت مداردن ظاهر وپیدادر اولور که عند الامام
اولو الامردن مراد ومرام سلاطین وحکام اولمایوب بلکه

حلاحل بالضم السید جمع بالفتح
المهادنة المصالحة ح
تبیین تبیینا اذا [illegible] النظر ح
الاعتاد الاعداد ح

استنباط مسائل واحکام ایدن علماء اعلام وارباب الباب واولو احلام
نظم عقل جز داد وجز کرم نکند که اولو الامر خود ستم نکند
زاجر زمر وناهی خمر اوست آنکه بشنیده اولو الامر اوست

الحدیث التاسع عشر

صائب اولدوقده مصائب سهمی اولور انصاف وعدالت جنتنه
رحم سز والی یچون دیدی رسول حرم الله علیه الجنة
تمام الحدیث ایما راع لم یرحم رعیته حرم الله
علیه الجنة خیثمهٔ طرابلسی حضرت ابو سعیددن رضی الله
تعالی عنه بو عبارت ایله روایت ایتدوکی جامع الصغیرده
صراحة ذکر اولنمشدر نصب امامت ورفع لواء حکومتده
سر وحکمت محبوسان مضیق بشریته آداب عبودیتی تکلیف
وابین لوندم کتاب محبت والفتی تألیف در قطعه
تهدی الامور باهل الرأی ما صلحت فان تولت فبالاشرار تنقاد
لا یصلح الناس فوضی لا سراة لهم ولا سراة اذا جهالهم سادوا
نثر هر حاکم نادان وخود پسند شادان که لواء تهور و
خشمی ساعد بیداد وغشم ایله افراخته وجوهر اقتصاد
واعتدالی وراء ظهر اهمال انداخته اوله ما خلق له دن
انصراف وسوق فسوق ده اضاعهٔ رأس المال انصاف
ایله من لا یرحم لا یرحم تهدید شدیدینه سزاوار وشایسته
ومخدع دل پرخدیعتی قفل آهنین قسوت ایله بسته اولور
قطعه لیحسب الظالم فی ظلمه اهمله القادر ام امهله

الغشم الظلم ق
المخدع الخزانة ق

ما اهملوه بل لهم موعد لن یجدوا من دونه موئلا
نثر خصوصا که عدم رفق ورأفتی دوریت وعادت ایدن
والئ والا منزلت زیردستان ورعیته تجبر وتجلد وبو
خصلت ذمیمهٔ عمیمة الفساددن ظلم وبیداد تولد ایدر
ظلم ظلمت شعار ایسه هر بار سنک انداز مجامع قبائل واحیا
وعند الله سبحانه ابغض اشیا اولوب فتنهٔ باغیهٔ فتنه به
سز عسکری وایما راع غش رعیته فهو فی النار حدیث صحیح آثار ی
اوزره راویسی معقل بن یسار در هر حاکم بی انصاف ستمکر
مظهر سخط اکبر اولماق امر مقرر در قطعه
علیک بالعدل ان ولیت منزلة واحذر من الجور فیها غایة الحذر
فالملک یبقی علی الکفر البهیم ولا یبقی مع الجور فی بدو ولا حضر
نثر کتاب مثیر الغرام ده ذکر واعلام اولنمشدر که
صحف حضرت ابرهیم علی نبینا وعلیه الصلوة والتسلیم ده
اولان امثال عدیمة المثال دندر که ایها الملک المبتلی المغرور
انی لم ابعثک لتجمع الدنیا بعضها علی بعض ولکن بعثتک
لترد دعوة المظلوم فانی لا اردها وان کانت من کافر
نظم ظلم اگرچه دراز دست بود آخر الامر خوار وپست بود
شود از آفتاب عدل اله سایهٔ عمر ظالمان کوتاه
نثر اسباب عدم رحمتک بیری دخی متظلمین وارباب حاجتدن
احتجاب ومتاع ترفه وانتفاعی استیثار وانتخاب در
هر داور بدسیرت که مبیت تنعم واستراحتده آرامگیر

وورآء پردهٔ غفلت نارواده فریفتهٔ خوش آمد وزیر اوله
هامان بی عون افساد قابلیت فرعون ایتدوکی کبی
نظم اشتات مهماتده تقصیر ومخدوم معدوم الاستعداد
اغفال وتغریر ایله کار وبار رعایا ورعاع مختل ومزاج احوال
ضعفه واتباع معتل اولوب لکدکوب وعید اشد الناس
عذابا یوم القیمة امام جائر وعدوهٔ شرکت ظلم و
عدوانده سرکشته وحائر اولور نظم

خبیث را چو تعهد کنی وبنوازی، بدولت تو گنه می کند بانبازی

نثر هنکام باز وزمان تفحص اخبارده حق وباطلی تخلیط وبر غشوم
شومی عجزهٔ مسلمین اوزرنه تسلیط دخی جملهٔ قلت رحمت واشفاق
بلکه ظلم الاتباع مضاف الی المتبوع قول مسموعی اوزره محضا
عدم رأفت وارفاقدندر نظم

ان الامیر اذا استعان بظالم، کان الامیر شریکه فی المأثم

نثر عندلیب گلستان شیراز بوستان افروز حدیقهٔ راز
جور ولاة بد سیردن غافل وبی خبر اولان داوردینه هادی
علی رؤس الاشهاد تخجیل وتشویر وسلاطین غفلت آیینی
بو ابیات حکمت اساس ایله علی ملأ الناس تثریب وتشهیر ایلمشدر

نظم ننالد ز ظالم که در دور تست، که هر جور کو میکند جور تست
نه سک دامن کاروانی درد، که سکبان نادان که سک پرورد

نثر آفتاب فلک هدایه حضرت شیخ نجم الدین دایه کتاب مرصادده
ذکر وایراد ایلمشدر که فاحکم بین الناس بالحق آیتی لمح ودلالت

ایلدکه سلاطین وولاة بالذات اجراء احکام جمهوره ایلیه ما
وتفقد فقراء برگشته حالده تهاون واهمال ایدنلر عند الله
نامعذور اولوب مراسم غفلتی ابانه وآخری توکیل وانابه
ایله عهدهٔ امانت کبریدن بیرون وقبول معذرته مقرون اولماز

نظم شه چو غافل شد ز کردار وزیر، شد ولایت را خرابی ناگزیر
شه که از غفلت نهد سر را بخواب، پس عمارت میشود در دم خراب

نثر واقف مزایاء معانی وکرم کشای نکات قرآنی اولان
عارف سخندانه پوشیده ونهان دکلدر که مجرد رعیته عدم مرحمت
مانع دخول جنت اولیجق صفت کبر ونخوتی متمکن قوتدن مجلاء
وتمشیته کتورن حاکم سفینهٔ لاریب فیه پیش آهنگ گروه لهم
عذاب شدید بما نسوا یوم الحساب وحقوق عباد دامن گیر اهل
اولماغله شایستهٔ وعید زدناهم عذابا فوق العذاب اولور نظم

پنداشت ستمکر که ستم بر ما کرد، بر گردن او بماند وبر ما بگذشت

نثر ظلم ناخوش اثرک جملهٔ شآمت وضررندن که غیبت ومذمت
هر مذهب وملتده حرام ووبال وداد بوارده باعث طینته
ایکن ثلاثة لا غیبة لهم الامام الجائر والمبتدع والمجاهر بفسقه
فحواسی اوزره داور ستمکر مردود حق ومبتدعه وفسقه یه ملحق
اولوب دشنام وغیبتی مغتفر ومباح وارباب ظلم وبدعته
لله بغض وعداوت روز بازار آخرتده سبب سود ورباح اولور

قطعه عدل وانصاف دان نه کفر ونه دین، آنچه در حفظ ملک در کار است
عدل بی دین نظام عالم را، بهتر از ظلم شاه دیندار است

بودعاء مجاب، وحديث نصيحت ايجابده ادب حكومت محوى
وصحتى مسلّم اولان صحيح مسلمده حضرت صديقه دن رضى الله
تعالى عنها وعن ابيها مروى دركه اللهم من ولى من امر امتى شيئا
فشق عليهم فاشقق عليه ومن ولى من امر امتى شيئا فرفق بهم فارفق به
نظم اكر توقع بخشايش خدا دارى، ز دوى لطف وكرم بر شكستكان
نثر اكرچه رفق وتأنى وترك عنف وتعنّى الرفق يمن و
الخرق شوم مفهومى اوزره آحاد ناسدن هر فرده معنى شناسه
لازم ولازب در اما اولو الامر اولان فرمان روايان زيد
وعمروه رعايتى مفترض وواجب در زيرا آنلرك خرق سخط
وخرق لرى التئام پذير اولماق عسير ووخامت درشتى
ودرعونت دن ظهور ايدن مواد خلل وقصور تلافى يه
تلاقى ايلمك غير يسير در نظم
مصلحت ملك برفق وعطاست، در همه جا حكم سياست خطاست
موى كه ببيند ز بى شانكيست، كر ببرى استره ديوانكيست

الحديث العشرون

باقيمان زينت دنيايه بولوده آخرتده درجات عليا
برحديثنده ديدى پيغمبر، خيركم ازهدكم فى الدنيا
تمام الحديث خيركم ازهدكم فى الدنيا وارغبكم
فى الآخرة بيهقى شعب ايمانده حسن بصرى دن رضى الله تعالى
عنه مرسلا روايت ايتدوكى جامع الصغيرده اشارت اولنمشدر
زهد لغتده ضد رغبت وشىء يسيردن شىء خطيره

الخرق بالضم الحمق وضد الرفق ق

71

انصراف همت دن عبارت در هر كس كه بر شىء عتيد وحاضرى
كوشه كوجه خاطردن ازاله وسلب واندن فوقنه توجيه قبله اعتناى
ايده مرغوب عنهه نسبت ايله اسم زهد جائز ومرغوب فيهه
اضافتى ايله اطلاق رغبت جائز اولور زهدك رتبه والا
ودرجه علياسى خساست ما سوالى كما ينبغى فهم ودرك
وآرزوى مشاهده جمال ايله دنيا وعقبى آمالنى ترك ايلكدر
نظم زهد چه بود از همه پرداختن، جمله را در دا واول باختن
نثر شويله كه بو سعادت عظمايه نائل ونعيم دنيا وآخرته
اثر ميل ورغبت قلبندن زائل اوله زاهد مطلق و
كامل زهده موفق اولوب مضرب مثل ليس قرية من وراء عبادان
وخلوت سراى درونى اواهل معارف كوناكون ايله
معمور وآبادان اولور اكر ملاحظه حور وقصور زهرتن
ومانع وهمان ترك حظوظ فانيه فائته ايله قانع اولور
اكرچه بو مرتبه ما فوقنه نظر يست ونازل در اما مادونى
اعتبارى ايله اشرف مقامات ومنازلدر حكماء دوربين
تحقيق وتبيين ايتمشلردر كه عقلك ادنى مرتبه سى باقى اولان
عقبايى فانى اولان دنيا اوزرنه ترجيح وتفضيل ونعيم مقيمه
وسيله اشيله اولان اعمال صالحه يى كسب وتحصيل ايلكدر
والا زخارف زينت دنيايه فريفته ولذت زائله دهر بى وفايه
شيفته اولان اطلاق عقل ناروا وصاحبى مهاوى هواده
مبتلاى درد بى دوادر اكر بو مرتبه دن دخى عاجز و

قلب

وقصور استعداد ترجیح جانب اقلال و ازهاددن حاجب
وحاجز اولوب آنجق بعض مستلذاته میل و انجذاب
قلب بر انقلابندن مطروح و مطرود و بعض آخرنه هنوز
علاقه‌سی باقی و موجود ایسه مرتبهٔ شی بعیده بعض معصیتدن
توبه و فراغ داخل حد جواز و مساغ اولدوغی کبی اکرچه
معدول عنه نسبت اکا اطلاق زهد صحیح در اما فی الحقیقه
عند اهل الطریقه اکا زاهد دینلمک غایت قبیح در نظم
چو موئی ز خودی بر جای باشد ، ترا بند کران بر پای باشد
جنب دار بتن ار خشکست یکموی ، هنوزش نا نمازی دان بصد روی
نثر احیاء علومده مرقوم در که فقر ایله زهد وادیٔ واحددن
منشعب و زلال مقال ایکیسنک حدائق حقائقنه معا
منشعب اولور فرقلری بودر که اکر دنیا سالکدن منزوی
و طومار ثروت و یساری منطوی اولورسه فقر ایله موسوم
اولور اکر سالک دنیادن منزوی و زاویهٔ ترک ماسواده
منزوی اولورسه حقنده نام زهد مرسوم اولور بالجمله
فقر اضطرار ایله اولان فقد یار و برک و زهد اختیار ایله
اولان تخلیه و ترکدر اما زهدک شرطی شیء مفروغ عنه
حاضر و آماده و باب قدرت تصرف بی مشقت و تکلف
منفتح و کشاده اولمقدر والا نفس خود نمای نجه اشیاء نابوده
و اعلاق غیر موجوده‌یی ترک و ایثاره ابتدار و اثر زهاده
و اتقیایه تأسی و اقتدایه بذل اقتدار ایدر اما اول شیء مفقود

حاضر و موجود اولدقده اظهار بخل و شح و ذهاب دل بی دلیلندن
رشاش بهانه و تأویل ترشش و ترشح ایدر نظم
ما اقبح التزهید من ناصح ، یزهد الناس ولا یزهد نثر
بو سببدندر که زمرهٔ مشایخه تاج تارک اولان عبد الله بن مبارکه
بر شخص بی تاب خلال سؤال و جوابده یا زاهد دیو خطاب
ایتدکده اول واقف حقائق اشیا دار الحکمهٔ معرفتی انشا و
سر حقیقت زهادتی کشف و انبا ایدوب دیدی که زاهد صاحب برهینه
عمر بن عبد العزیزدر که زهرهٔ حیوة دنیا بحذافیرها باب عدالت پذیره
پذیره و استقبال و متکای خلافت عظمیده تحصیل تفرد
و استقلال ایتمشکن باسرها پشت پای استغنا اوروب
حطام دهر پر قهری وراء ظهره القا و ترک زخارف فانیه ایله
مطلوب حقیقیی وجدان و القا ایلدی والا بکا نه مقوله
اسباب مکنت و جلال توجه و اقبال ایلدی که آنی ترک و اطراح
ایله دعوای زهد و صلاحه شایسته و حری و معرت میل
و رغبتدن سالم و بری اولام بو مقامدندر که قافله سالار
قد افلح المؤمنون پیشوای ان جندنا لهم الغالبون
یار غار عتیق یعنی حضرت صدیق رضی الله تعالی عنه که
علی الاطلاق زمام افضلیت و استحقاقه مالک و صاحب مقال
والله لا اصدقه باکثر من ذلک در رباعی
صدیق چو عین صدق بود در همه کارش ، بکزید حق از مهاجر و انصارش
آن نور که کوس ثانی اثنین زدند ، دادند مثال اذ هما فی الغارش

نثر خلال مناجاة واثناء عرض حاجاتده بو كلمات حسان ايله
رطب اللسان اولورلر ايدى كه اللهم ابسط الى الدنيا و
زهدنى فيها بو كلام حكمت انتماده بسط دنيادن صكره
طلب زهادت شهادت ايدركه زهد عدم متاع دنيا و
فقد اسباب غنا اولمايوب بلكه مجرد مشاغل قبول ورددن
سلو قلب وخلو بال وباوجود كثرت عالم اطلاق و
وحدته توجه واقبال اوله

نظم

اذا المرء لم يزهد وقد صبغت له ، بزخرفها الدنيا فليس بزاهد

نثر خاتمهء خلفا فاتحهء منشور اوليا خصه دار مقام هارونى
كاشف غطاء سلونى ولى جلى حضرت امام على كرم الله تعالى
وجهه برطالب سر عرض عراضهء حال وحقيقت زهددن
سؤال ايتدكده جناب خلافت پناه خوان سالار انما نطعمكم
لوجه الله اول سائل ناتوانى خواب ارتياب وكماندن انتباه
وترك ما يشغلك عن الله ايله چاشنىء شهد زهددن آگاه
ايلدى بعض كبارك اخبارى اوزره حقيقت زهد لكيلا تأسوا
على ما فاتكم ولا تفرحوا بما آتاكم نص مفترض القبولنك منطوق و
مدلولى در يعنى تحصيل زهده بذل جهد ايدن تارك ما سوا و
حطام منتج الندمك وجود وعدمى يانده على السوا اولوب

نظم

ولست بمفراح اذا الدهر سرنى ، ولا بجزوع حين ينكبنى الدهر

نثر فحواسى فرحه نه عند الوجدان نشيط وشاد ونه لدى الفقدان
مغتم وجريح الفؤاد اوله بلكه بو معنانك خلافى ايله اتصافى

اولوب

اولوب زينت خوش دنيانك مساعده سنده غريق كرداب ملال
واسباب يسر وغنانك مباعده سنده آزاده وخوشحال اوله

نظم

در وقت خوشى جمله جهان خوش باشد ، بايدكه بوقت ناخوشى خوش باشى

الحديث الحادى والعشرون

خلقله ايله مدارا هردم ، تا كه لائق كوره لر مدحه سنى
خالقك ديدى رسولى زيرا ، خالق الناس بخلق حسن

تمام الحديث اتق الله حيث ما كنت واتبع السيئة الحسنة
تمحها وخالق الناس بخلق حسن سنن ترمذيده حضرت ابوذر
ومعاذدن رضى الله تعالى عنهما بو عبارت ايله روايت اولنمشدر
مخالقت حسن معاشرت معناسنده در مفهوم مندرج حسن خلق معتبر
وجوهر حروفده بو معنانك اعتبارى مقرر اولدوغى قاموسك
خالقهم عاشرهم بخلق حسن عبارتندن ظاهردر بو تقديرجه
خالق لفظنك كه مفاعله بابندن صيغهء امر حاضردر مفهومى
بخلق حسن كلامى مبين ومفسردر خلق ايله مدارات ومخالقت
وترك مباراة ومخالفت سرمايهء راحت وجبور بلكه
رأس المال تجارة لن تبوردر

نظم

چنان زى كزان زيستن ساليان ، تراسود وكس را نباشد زيان

نثر مثير الغرام نام كتاب مشهورده مذكوردركه صحف خليل جليل الشان
اولان كلمات حكمت بيانندندر كه يا خليلى حسن خلقك ولو مع الكفار
تدخل مداخل الابرار حكمت عليه ده مبين وكتب اخلاقك
قسم تدبير منزلنده مبرهن دركه نوع انسان كه خلاصهء اكوان

تحقيق الفتح و تخليق تسجيه بفتحتين

ندء

در

اكر شريف واكر دنى امر الحى و بدنى ده بالطبع مدنى شول
معنايه كه وجه معاش و رياشنك انتظامى آخرك اعانت وانضمامنه
وابسته و مفتقر و هر مرد فرد مصايق مضايقه ده متمكن و مستقر در
قطعه علیك بمشورة المعضلات فعقلان خير من الواحد
ولولا التعاون لم يستقم امور المعيشة للفارد نثر
و بو امرك حصولى و تحقق فروع واصولى سوقهٔ پريشان اطوار
اوضاع ناهنجار لرينه تحمل و مداراة و دوستان نامهربانك
زخم زبانلرندن عدم تضجر و مماراة ايله اولور قطعه
اذا كنت فى كل الامور معاتبا صديقك لم تلق الذى لا تعاتبه
اذا انت لم تشرب مرارا على القذى ظمئت واى الناس تصفو مشاربه
نثر هر كيمكه هنكام الفت واستيناسده حديث امرت
بمداراة الناس پيش نهاد عقل دراك و دادهم ما دمت
فى دارهم معناسنى نصب العين انديشناك ايدر حاشيهٔ
بساط نشاطنه على تباين الحالات كرد كدر اوهام و خيالات
نشسته اولماز و قلعهٔ كوهر نكين درون مصوننه
شبر و انديشهٔ كوناكون يول بولماز نظم
چون بدنكوده زكسى بد مدا ختم پيوسته درحمايت كردار خويش
نثر اكر بو مرتبه دن ترقى يه همت واشياء بد نمايه نظم
لا تنكر الباطل فى طوره فانه بعض ظهوراته نثر
دوكرنه سندن تدقيق نظر بصيرت ايدوب خلطاء بدسيرتك
بار آزار و اذيتلرينى حامل بلكه عيسى آسا احسن الى من

الرياش المال والمعاش ح

عامل اولورسه باطنه فيه الرحمة وظاهره من قبله العذاب
نص حكمت نصابى افراد سائره نار بليه كوردينى اكلزار نعم جليه
اولوب فردوس عاجله داخل و نعيم واسع الفضاء رضايه واصل
نظم اى خواجه بيدمن شنو وزان كذر مكن بر هيچ آفريده بخوارى نظر مكن
نثر خصوصا آلودهٔ دنس خطا و نسيان اولان بنى نوع انسانك
اغلبى بر حسب اى الرجال المهذب محاسن املادن و اخلاقدن
بى نصيب و خلاق ايكن انلرك اطوار نا سنجيده لرندن رنجيده
اولماق خطهٔ حكمت دن دور و عند الحكما نامعذور در قطعه
هم الناس والدنيا ولا بد من قذى يلم بعين او يكدر مشربا
ومن قلة الانصاف انك تبتغى المهذب فى الدنيا ولست مهذبا
نثر و اعداء بدسير ايله اجتماع مقدر اولدوقده
طرز خوب و حكيمانه روش و اسلوب بودر كه نظم
انى احيى عدوى عند رؤيته لادفع الشر عنى بالتحيات
نثر اشارتى ايله اظهار بشاشت و سرور و شب تار انكارده
اذا مروا باللغو مروا كراما آيتنك شمع هدايتى ايله مرور ايليه قطعه
جامل عدوك ما استطعت فانه بالرفق يطمع فى صلاح الفاسد
ولربما رضى العدو اذا رأى منك الجميل فصار غير معاند
نثر بو محلده لازم التقرير بر امر مهم ناكزير وار در
اول فائدهٔ جليلة العائده بودر كه ع كلا طرفى قصد الامور ذميم
نثر مقتضاسى اوزره مداراة و انبساطك طرف غلو و افراطى
مداهنه و نفاق و رأس المال الصداقتى بازار براوزار تملق

اولمش اولور

الاسماء الاخلاق ح

وممّا ذقتده بذل وانفاق در **نظم**
عليك باوساط الامور فانّها ، نجاةٌ ولا تركب ذلولا ولا صعبا
نثر مثلا بعض مجامع ومعابرده صدور واكابردن برنه بى اختيار
كذا ايتدكده مرتبهٔ شريعتده رخصت ويرلشده كه ملاقت وجبر ملاطفت
ايله كذر خصوصا احتمال الخصام وجدال الولود ترجيح مذهب
ابى الدردا ايله ترك مسلك ابى ذر ايده **قطعه**
واذا عجزت عن العدوّ فداره ، وامزج له انّ المزاج وفاق
فالنار بالماء الذى هو ضدّها ، تعطى النضاج وطبعها الاحراق
نثر نه آنكه لطيفه ولاغ وپيام مدارات ايلاغه جواز ومساغ وارد
ديو ظلمه واعوان شيطانه ركون وميلان ايله باب بدعت ماء بلرينه
آمد شد وحكم موتى ده اولان اهل دنيايه مزيد تودد ايله ملازمت
وتردد ايده رب حضور بى نور لرينه وارد قده تبصبص وركوع وغيبت
ذمّ وغيبته مباشرت وشروع ايده لو نعوذ بالله من سوء الادهان و
المذاق ومن مثل هذا الادهان والمذاق **نظم**
من آنچه شرط بلاغست باتو ميگفتم ، تو خواه از سخنم پند گير وخواه ملال

الحديث الثانى والعشرون

بريره فتنه مقدّر اولسه ، دافع اولماز آنى رأى سلطان
كوستروب شرقى ديدى پيغمبر ، وبها يطلع قرن الشيطان
تمام الحديث اللّهمّ بارك لنا فى شامنا وفى يمننا قالوا وفى
نجدنا قال اللّهمّ بارك لنا فى شامنا وفى يمننا قالوا وفى نجد
قال هناك الزلازل والفتن وبها يطلع قرن الشيطان

قال ابو الدردا رضى الله تعالى عنه اذا تغير اخوك وحال عما كان عليه فلا تدعه لاجل ذلك فان اخاك يعوج مرة ويستقيم اخرى و ذهب ابو ذر رضى الله تعالى عنه الى الانقطاع والبغض وقال اذا انقلب اخوك عما كان عليه فابغضه من حيث احببته ورأى ذلك من مقتضى الحب فى الله تعالى والبغض فى الله تعالى كذا فى الاحياء

الادهان مثل المداهنة

ما ذقته فى الوداد مذاقا لم تخلصه

صحيح بخاريده حضرت ابن عمردن رضى الله تعالى عنهما بو عبارت ايله
روايت اولنمشدر قرن شيطان لفظنك ورودى على وجه التمثيل
ومراد اول ديار وبلادده اولان فتن وتهاويل دركه لغت قاموس
مؤلفى ميان ائمهٔ عربيتده صاحب نام وناموسدر قرن الشيطان
امّته والمتّبعون لرأيه او قوّته وانتشاره وتسلّطه عبارتى ايله
معانى مجازيه ايفا ووجوه استعماله ايما اولنمشدر نجد
مدينهٔ منوّره نك طرف شرقى سمتنده واقع وآفتاب جهانتاب
اول جانبدن شارق ولامع اولماغين حديث مذكورده نجددن
جانب شرق اراده ومعجم طبرانيده وفى نجدنا محلنده وفى عراقنا
روايت اولنماغله صراحةً بو معنى افاده اولنمشدر حتى امام بخارى
عليه رحمة البارى البارى كه جامع صحيحى اقدم صحيحين واصح كتب اسلاميه
اولدوغى بى ريب ومين در **نظم**
قل للمخالف لا تعاند انّه ، ما شكّ فى فضل البخارى مسلم
نثر الفتنة من قبل المشرق عبارتى ايله عقد باب وبو حديثى
اول محلده ايراد واكتتاب ايلمشدر خواجه محمد پارسا كه
نقشبند كارگاه اوليادر **نظم**
هرچند پارسا نيم اما نوشته ام ، بر لوح جان محبت مردان پارسا
نثر كتاب فصل الخطابده حرم سراى هدادن بيگانه اولان
فرق ضالّهٔ هفتاد ودوگانه نى بسط وتفصيل وكتب كلاميه ده
رقمزدهٔ فضلاء كرام اولدوغى اوزره تفريع وتأصيل ايتدكده نصكره
ذكر اولنان اهل شقا وشقاق باسرهم خاك عراقدن انتشار وافترا

بولدوقلرین تصریح ومرغول برتاب اختلافی شأنه کلک موشکاف ایله
تسریح ایلمشدر خالق عجمک اعظم شرور ونقمندندرکه تباشیر ظهور
رحمة العالمینده سلاطین اورنک نشینه نشر مناشیر هدایت و
هر بری دعایت رعایت اسلامه دعوت اولندقده **نظم**

آنکه ایمان یافت رفت اندر امان، کفرهای باقیان شد درکمان
کفر صرف اولین باری نماند، یا مسلمانی ویا بیمی نشاند **نثر**

فحواسی اوزره وصول سدهٔ سعادته استعداد اولنلر تلقی بالقبول
وماعدا خصوم وعدا مسکن تمسکنده مثول امتثاله ایکن ایران زمینده
کسری اولان پرویز ناکس ناکس را استکبار وتمرد وتهلکهٔ خونخوار اصرار
استبداد وتفرد ایدوب اول منشور دولت واقبالی که سرنامهٔ صحائف
آمال ابدی سرپنجهٔ عتو وضلال ایله چاک ومعنیده کشدو
الحاد ایله وجود بی سجود بیتی هلاک ایلدی **نظم**

درید آن نامهٔ گردن شکن را، نه نامه بلکه نام خویشتن را **نثر**

شیرویهٔ شیرزاد که خسرو خس نهادک پسر بد سیری ایدی
کین قضا وقدردن قصد خون پدر، ومزق الله ملکه
دعاء زودگیرنک قوت تأثیری اول کافری بنای زیروزبر ایلدی
نظم عجم را زان دعا کسری بر افتاد، کله از تارک کسری در افتاد
زمعجزهای شرع مصطفائی، بر وشوریده گشت آن پادشاهی
نثر مشکوی مشکبوی عشرتنه نکباء نکبات متعاقبه وزان
وبرک وبار کار وباری لگدکوب صدمهٔ خزان اولوب خلوتخانهٔ
مجلس انسی آرامگاه یعافیر وثیران، وطاق ایوان بلندی

رجفهٔ نائبه وگزند ایله خراب وویران اولدی **نظم**

بر آمد تاکه از گردون طراقی، زایوانش فرو افتاد طاقی
پلی بر دجله زآهن بود بسته، در آمد سیل وازهم شد شکسته
بدید آمد سموم آتش انگیز، نه گلگون ماند بر آخور نه شبدیز
نثر پرویز نا پرهیزک شآمت وقاحت وستیزندندرکه
اول خاکده تولد ایدن قومک شبستان دعت وبدعتده
اختیار آرامش وخفض وسواد اعظم سنت وجماعتی
رفض ایلیوب مراسم شنعهٔ شیعه یی افتعال واختلاق
وهم ما انا علیه واصحابیدن تغافل وتغابی ایله طرح بناء
شذوذ واختلاف ایلمشلردر جهل وغوایتلری برغایته
منتشردرکه عصمتخانهٔ نبوته اطاله وبو سبب ایله
بیع بیعت اسلامی اقاله ایدوب مقدمات بی انتاجلرینه
رواج ویرمک ایچون نتیجه نصوص ساطعهٔ صادعه یی انکار
وجحد وآفتاب فضل اصحابی گل بهتان نابوده ایله اندوده
اتمکه بیهوده اهتمام وجهد ایدرلر **نظم**

رافضی را محل آن نبود، وانکه او ظن برد چنان نبود
همه را نیک دان مباش فضول، جز نکوکی بود رفیق رسول
نثر معتبران وقائع روزکاره مکشوف ومعالن ومطلعان
تواریخ واخباره مشاهد ومعاین درکه مقیمان خطهٔ ایران
ابتلاء آشوب وکینه کارا رام وزینه اولمایوب بلکه اول خاک
شغبناکک نهادی مایهٔ شورش وفساد ایله آغشته وسکان

وقطاننك مزاجلری تقلّب وهیاج اوزره سرشتهٔ دركیومرث
محافظهٔ نسل وحرث ده كارفرمای نخستین و اقوال
وافعالی سنجیدهٔ میزان تحسین ایدی بزم كثرت علائق
دامن چیده وپاس انفاس ایچون پیغولهٔ ترك استیناس
آرمیده اولوب ولد پاكیزه خلفی اولان سیامكك
قدر سامكنی اعلا والباس خلعت سلطنت ایله علی رؤس
حدیث نجابت ورشادینی املا ایتمش ایكن فی الحال
چشم زخم فلك محتال دركار ع وسهم الرزایا بالنفائس مولع
سرّی آشكار اولوب ایام قلائل ده وجود ظلّی سی زائل
ورؤیت جمال منیتنه ضباب سرعت نباب حائل اولوب بر دیو
دیوانه نهادك ید بیدادندن شربت شهادت نوش وبو سبب
ایله اقطار ربع مسكونده جیحون خون جوش ایلدی كیومرث
بو حالت پر دهشتدن كریهٔ بیحد وتبرهٔ سربلندی اولان
هوشنگك هوشمندی خصم نابكاردن اخذ ثار ایچون نامزد
ایدوب احتشاد كتائب اجناده فرمان قضا سریانی شرف نفاذ
وجریان بولدی اتفاق مهرهٔ راویانی اوزره اول زمانده
دیو وپری اختفادن بری وحشر بشر انواع شور وشر ایله
معترض ومنبری اولماغین اول جانبدن دخی صنوف صفوف
عدد بی عدد ایله جای هیجاده حاضر وآماده اولدیلر نظم
دو لشكر نكوهم دو دریای خون ، به بسیاری از ریگ دریا فزون
بتدبیر خون ریختن تاختند ، بهم تیغ ورایت برافراختند

نثر عاقبت لواء فوز ونصرت نسیم سبق عنایت ایله خافق
واقتضاء حكمت ایله ع رحمت غضب اوزره سابق اولدی
نثر عبدهٔ طواغیث اولان عندهٔ عفاریت منهزم وجدار ثبات
وقرارلری زلازل اوهاق وسلاسل ایله متداعی ومنهدم
اولوب اغوال پریشان احوال كجراد منتشر متفرق ومتشتّت اولدی
نظم قوی دست را فتح شد رهنمون ، بر تنها رخواهی در آمد زبون
هزیمت در افتاد بدخواه را ، خدا داد شاهی جهانشاه را
نثر قتلهٔ سیامكدن اخذ ثار وخونابهٔ تیغ تیز ایله
تسكین كین مثار ایدوب بو كار حیرت مدار خمیرمایهٔ فساد
وسفك دما ومقدمهٔ شورش جرائر وآثام اولدی بو اسلوب
اوزره نیچه اعصار وحقوب مضی ومرور ونیچه ایام پر عبر
عبور ایتدكدن صكره فریدون ربع ربع مسكونی پسران سه گانه سنه
توزیع وهر برینك ساحهٔ قدر وبسطتنی توسیع ایدوب
ایرجی كه انجب اولاد اجلادی ایدی ولیعهد وسریر آسمان عز
وتمكین اولان ایران زمینده كندویه جانشین ایتمكه
صرف مبلغ جهد ایلدی تورك اول دخی فریدونك پوری نوری ایدی
بو حالت حسد انگیزدن ستیز وشقیق شقیسی اولان سلم بی سلمه
كشف سر ستیز ایدوب قصر وجود ایرجی تخریب ودرج ایچون
ذروه وغارب مكرده فتل وبالآخره صارم غدر و
وصرم ایله اول مظلوم بی جرمی تدمیر وقتل ایلدیلر رباعی
جانی نیستكه نیست در مقام خطری ، تن نیست كه نیست هر دمش دردسری

باری تو زحال دیگران پندی گیر ، زان پیش که از تو پند گیرد دگری
نثر فریدون فریدك حفیدی منوچهر که معارك و مغازیده
ایتدوکی شمشیربازی رشك مهر سپهر ایدی قصد اعمام
و همامهٔ همتنی عمامهٔ جد و اهتمام ایله اعتمام ایلدی نظم
برجست و بعزم راه کوشید ، شمشیر کشید و درع پوشید
دریای مصاف گشت جوشان ، کشتند مبارزان خروشان
نثر نتیجه زمان روی آزرم و سامانی پرخراش و مرةً
بعد اخری تجدید مراسم پرخاش ایدوب آخر کار اول
غداران بد فرجامدن اخذ انتقام و اسباب سلطنت
و حلاللری منوچهره انتقال ایلدی قطعه
یا طالب الدنیا الدنیة انها ، شرك الردی و قرارة الاکدار
دار متی ما اضحکت فی یومها ، ابکت غدا تبا له من دار نثر
اول هنگام فتنه انجامدن برو تخم مایهٔ عدوان خاك ایران و
تورانه پاشیده و صحیفهٔ روزگاردن رقم آسایش و قرار تراشیده
اولوب مشارق ارض موی زنگی کبی درهم و جیوب اهل بادیه
و حاضره کثرت نوائب صائره ایله بی دینار و درهم اولدی
گاه اعقاب تور بی فتوردن افراسیاب آسیاب حربی اداره و
سیاوش بی گناهی عرصهٔ تیغ عمرکاه ایله گرد باد آشوب و
فسادی اثاره ایلدی و گاه تخمهٔ ایرجدن کیخسرو تشعب و
آنك حملات رستخیز آثارندن اول دیار سر تیغ الدبار ایله سکانی
و اخزان تلعب ایدوب یاری زبردستان خصوصا یاوری رستم دستان ایله

شاه تورانی اسب سرکش زندگانیدن پیاده و اول قوم ضالك
قمع و استیصالنی جمله دن زیاده ایلدی نظم
چنین است رسم این گذرگاه را ، که دارد به آمد شد این راه را
یکی را در آرد بهنگامه تیز ، یکی را زهنگامه گوید که خیز
نثر بعده اورنك فلك بنیان یونانه اسکندر فیلقوس جلوس
و ارشاد فیلسوف حکمت نهاد ایله تعیین مقادیر رئیس و مرؤس
ایلدکده دارای بی مدارانك سر برگشته دولتنه تو دار انقلاب مداری
طاری و گلشن جهانی چشم خونابه چکانینه تنك و تار ایلدی
آفتاب گردش عالم بی قراره سلطان یکسواره اولوب خطهٔ ایرانی
اضافهٔ حکمت آباد یونان اتمك باینده حکیم استاددن استرشاد
ایلدکده نخل حسن تعبیری بو گونه تأبیر و حکیمانه تدبیر ایلدی که
نظم طرفها بشاهان گرفتار کن ، بهر سو یکی را طرفدار کن
چو هر یك جدا گانه شاهی کنند ، زیکدیگران کینه خواهی کنند
زمشغولی ملك خود هر کسی ، ندارد سوی ما فراغت بسی نثر
نته کیم منبع فیض قدوس ع سخن گوی پیشینه استاد طوس
بو ابیات استادانه ایله تدبیر دلپذیر حکیم فرزانه نی تصویب
و پسند و پایهٔ سخن متانت پیرایه یی و اصل چرخ بلند ایلمشدر
نظم یکیتی بهر گوشهٔ بر یکی ، گرفته زهر کشوری اندکی
چو بر تختشان شاد بنشاندند ، ملوك طوائف همی خواندند
ازین گونه بگذشت سال دویست ، تو گفتی که اندر زمین شاه نیست
نثر اجمال العجائب مقال بودر که شرقك ثلثانی شرق و مشرقك

دروننده شر مضمردر ع بلاد بلا دال وشق بلا قاف

نثر کتب تواریخ واخباری عین اعتبار ایله مطالعه واستقرا، خصوصا شهنامه‌یی بصارت تامه ایله تتبع واستقصا، ایدن اصحاب رأی سدیده واضح وبدیددرکه مشرق زمین دن آشکار ومستبین اولان فترات کوناکون خارج دائرهٔ چند وچون، ومجموع ربع مسکونده اولان خونریز وشیخون دن زیاده وافزون دز ع تا بود چنان بود وچنین خواهد بود

نثر کرمانی که تیغ عالمگیر زبانی، فاتح کشور معانی در مضیق تحقیقه بوطریق ایله اقتحام، وتسخیر ملک بیانه انتحا وانتحام ایلمشدرکه نجددن مراد کوفه وعراق، وفتون زلزله وفتون دن مقصود آنده وجود بولان مکر وشقاقدر ولهذا زیرا باب اختلاف وکین دق، وابتدا عصاء مؤمنین شق والنمق حتی جمل وصفین، ومیان خوارج ومارقین ده اولوب بین الورا، اختلاف آراکه مورث عدم انتظام، وباعث اخذ انتقامدر امت برد بار دکوه وقاره سبب سبکساری وطیشدر واذا وضع السیف فی امتی لم یرفع عنها الی یوم القیامه فحواسی اوزره اول وقائع غائیه حوادث آتیه‌یه مقدمة الجیش اولمشدر

نظم اکر خواهی که روشن تر بکویم، غبار شبهه از طبعت بشویم

نثر آخر زمانده ظاهر وعیان اولجق مسیح دجال که نعل باز کون ابتلا وفتون ایله جلادمثال ماده تعذیب ونکالدر

نظم وللقیامة اشراط وقد ظهرت، بعض العلامات والباقی علی الاثر

نثر عنوان خلق آدمدن خاتمهٔ عمر عالمه کلینجه وقوع وظهور بولان فتن وشرورک اقطع واکبری، وتحقق مجیء واتیا عروض ریب وکماندن بری اولوب اغوار وانجاد جهانی ماعدا الحرمین المکرمین دوران ایتمسیکه مصداق ذلک وعد ظهوری خراساندن، وعند بعض الرواة اصل بی شباتی یهود اصفهاندن اولدوغی کتب معتمدبهاده مسطور ومکتوبدر ویأجوج ومأجوجک دخی محل خروجی میان شرق وشمالده، اولان دیار غرائب اشتمالدن اولماغله اول قطر پر اختلال منبت ضال الضلال اولدوغی متحقق اولور والفتنة من ههنا اشارت وایماسی کماینبغی کالن بولور نجدک دائرهٔ سوءه مدار، وشرور شرقیه دن حصه دار اولدوغندندرکه ابلیس لعین، علیه ما یستحق ابد الآبدین مشرکین یرکینی قصد اضلال، ومزلقهٔ سوء عقیده ده ازلاق وازلال، ایتدکده شیخ نجدی صورتنه تمثل و اول هیأت باغرایته توسل، وتوصل ایدیکی اول سببدندر که ادباء هنرپرور، مدعیان بیخبرک، وجه تسویل وتمویه‌لرینی تشویه، واظهار وارآءت ایتدکلری دعوای بی معنی جهتندن شیخ نجدی‌یه تشبیه، ایدرلر سقف ایوان حسن بیانه شمسه و پنجه پیچ ارباب خمسه، اولان استاد سامی شیخ نظامی که هزار ویک نامه مظهر تام، اولدوغنی نظم

درخط نظامی ار نهی کام، بینی عدد هزار ویک نام

نثر بیتی ایله عرضه داشت اذهانِ پاک ایلمشدر
لیلی ومجنوننده اول معناده استعمالنی بو ابیاتِ بی
همال ایله استدراک ایلمشدر نظم
مجنونِ رمیده دل دران دشت، سرکشتهٔ جو بختِ خویش می کشت
بر بخدِ شدی ز تیز وجدی، شیخانه ولی نه شیخ نجدی

الحدیث الثالث والعشرون

اولمایوب راهِ خداده اکراه، نقدِ پاداشِ عمل اولمازکم
بلدروب نیک وبدی دیدی رسول، فاسلکوا ایّ طریقٍ شئتم
تمام الحدیث کما لا یجتنی من الشوکِ العنب کذلک
لا ینزل الفجّار منازل الابرار فاسلکوا ایّ طریقٍ شئتم فایّ
طریقٍ سلکتم وردتم علی اهله ابو نعیم کتاب حلیه‌ده
یزید بن مرثد دن مرسلاً روایت ایتدوکی جامع الصغیرده
اشارت اولنمشدر اکرچه افاعیل جنابِ فیّاض عوارضِ اغرا
واعواض ایله غیر معلّله وبو مدّعانک شواهد وبراهینی
عند الحکماء الالهیّین مزکّاة ومعدّله‌ در نظم
کرچه در طاعتی از هیبتا ولا تأمن، ورچه با معصیتی از در او لا تیأس
نثر لکن اسمِ حکیمک مقتضاسی وصانعِ قدیمک حکمتِ بی
انقضاسی بودرکه جوهرِ بلند پایه ایله سفالِ سفله مایه
همسنک وسرخ رویانِ بزمِ الست ایله سیه دلانِ بدمست
خودپرست یکرنک اولمایوب لا اکراه فی الدین نصّ مبینی
اوزره نشأهٔ اولی‌ده اهل رشد وغی متبین ومتمیز

ودارِ عقبی‌ده دخی اصحابِ یمین وشمالک عرض عمل و
قاللری صورِ متناسبه اوزره متجسّد ومتحیّز اولهٔ بین الشقی
والسعید فرقِ فاحش وبونِ بعید اولدوغنه افنجعل
المسلمین کالمجرمین نصِّ مبینی دلیلِ اقناعی ویا ایها الناس
اعبدوا ربکم ندای عامّهٔ ناسی مدعاةِ عبادته داعی
اولوب لیبلوکم ایّهم احسن عملاً منطوقی بو معنانی افاده
والباقیات الصالحات خیرٌ عند ربک ثواباً وخیرٌ املاً کلامِ مصدّ
بو مدّعایی اثبات واشاده ایدر هر مؤمن سلیم الخلیقه‌یه حلیق
بودرکه اوامرِ الهیّه ایله مؤتمر ونواهی‌دن منتهی واصلاحِ نفس
ایله تکمیلِ طریقته منتهی اولوب شرائطِ عبودیت وعبادتی
کما ینبغی اقامت وبو رباعیٔ معذرت نمونی پیش نهادِ درون
اتمکله خدمتِ معبودِ مقتدرده کما امر استقامت ایده رباعی
ای قبلهٔ هرکه مقبل آمد کویت، روی دلِ جمله بختیاران سوی‌ت
امروز کسی کز تو بکرداند روی، فردا بکدام دیده بیند رویت
نثر عبادتِ بی نهایت صورتِ عبادده اولماق اشارت
وارشاد ایدرکه خلقِ انامدن مقصد ومرام عبادتِ بی انتها
ووراءِ پرده‌ٔ کموندن ما خلقت الجنّ والانس الا لیعبدون
سرّ مکنونِ مکنوننی ابراز وانها اوله نظم
کوکدرکیم تفکّر ایده هر جنس، نه سرّدر ما خلقت الجنّ والانس
نثر هر کیمک که منهجِ عملده تهاون وکسل پیشه وعادتی
وداخلِ عبادِ الذین یستکبرون عن عبادتی اوله دارِ بوارده

سخط ملك قهاره قرين وسر جريدهٔ وعيد سيد خلون جهنم داخرين اولور

نظم چون عبادت بود مقصود از بشر ٭ شد عبادتگاه كردنكش سقر

مسجد طاعتشان پس دوزخست ٭ پاى بند مرغ بيگانه فخست

نثر نشوهٔ شراب فجور ايله سركران وفخور اولان اهل كفران

آسودهٔ سايهٔ غفران اولدوغى تقديرجه ميان سباق قربت پذيرده

خجلت زده وسر زير اولوب آبگينه سراى زهد وعصمتى

آسيب صخرهٔ جرم ومعصيت ايله شكست وصاعدان شواهق

نسبت پايهٔ قدر ومنزلتى پست اولور نظم

عفو باشد ليك كو فر واميد ٭ كر بود بنده ز تقوى روسپيد

دزد را كر عفو باشد جان برد ٭ كى وزير وخازن مخزن شود

نثر اكرچه مضمون صحائف امور مبادى وصدور نعن نامعلوم وانما

الاعمال بخواتيمها مهرى ايله مختوم اولماق امر مقضى ومحتومدر نظم

هيچ كافر را بخوارى منكريد ٭ كه مسلمان مردنش باشد اميد

چه خبر دارى ز ختم عمر او ٭ كه بگرداند از و يكباره رو

نثر نيجه زاهد بيدار شب زنده دارك تودهٔ كردار ستودهسى

صرصر استغناء بى چون وچرا ايله برباد اولور نظم

بهوش باش كه هنگام باد استغنا ٭ هزار خرمن طاعت به نيم جو نخرند

نثر ونيجه رند خرابه نشينك دل پريشان وغمگينى

تعاطئ فسوق وعصيان ايله محاط يأس وخذلان ايكن

تلافئ فضل بى امتنان ايله مبتهج وشاد اولور نظم

بر آستانهٔ ميخانه كر سرى بينى ٭ مزن بپاى كه معلوم نيست نيت او

نثر

نثر لكن ظاهر عنوان باطن اولماغله اغلب حالده

حسن اعمال آيت متوسمين واذا رأيتم الرجل يتعاهد المسجد فاشهدوا

له بالايمان حديث معجز بيانى بشارت رسان اهل يقيندر نظم

در گذر از فضل واز جلدى وفن ٭ كار خدمت دارد وخلق حسن

ما خلقت الجن والانس اين بخوان ٭ جز عبادت نيست مقصود از جهان

نثر كذلك وظائف اعمالده توانى واهمال سوء حاله علامت

وسلسلهٔ اصحاب شماله اتصال سبب نكوهش وملامت

اولوب يعرف المجرمون بسيماهم مرآت هيئات معاصى وهنات

ظاهر وبديدار ومن تهاون بالآداب حرم السنن ومن تهاون

بالسنن حرم الفرائض ومن تهاون بالفرائض حرم الآخرة

فحواسى اوزره نوافل وآدابدن اجتناب باعث تدنى وادباردر

اصحاب رويتدن روايتدر كه برد درويش آخر انديش خاتمه

ترسان وبر اهل حاله معاد ومآلندن پرسان اولدى اول

عارف باللّه كه محقق آگاه ايدى ديدى كه منشور آسمانيده كه

احاطهٔ ادراك معانيسندن سررشتهٔ عقل هيولانى كم

ومصداق جامعيت فيه نبأ ما قبلكم وخبر ما بعدكم و

حكم ما بينكم در هر سر سربمهر اشارة ما خصوصا

مستعدان فن بيانه رمز وايما وارد استطلاع يوم موعود

مقصود ايسه وازنوا قبل ان توازنوا ميزان عدالت ايله دانى

ايله سر وعلانيه حال وقالكى وزن وعيار ع

والناس ما بين اخيار واشرار نثر كفتيند محاسبهٔ اعمالكى

دیرۀ اختبارا ایله اعتبارا ایله اکر زمرۀ ابراردن ایسك
درجات نعیمه نائل اولوب جریدۀ جدیدۀ نیکانده محشور
اولورسن اکر شرذمۀ فجاردن ایسك درکات جحیمه نازل
اولوب مظهر نکال نامحصور اولورسن فذلکۀ کلام و
خلاصۀ مرام بودرکه صلاح وعبادت لازمۀ عبودیت
اولدوغی محلّ جدل ومرا وخفای چون وچرادکلدر غایة ما
فی الباب اولو الالباب اولنلر رؤیت عملدن احتراز واجتناب
وخوف ریا وخللدن تمهید مقدمۀ اعتذار ایدرلر دباعی
بی لطف تو تقوی وقناعت هیچست ، سرمایه واسباب بضاعت هیچست
هرچندکه کردنیست طاعت لیکن ، بی فضل تو صد هزار طاعت هیچست
نثر عامۀ مشائخ آفاقك اجماع واتفاقی بونکله اوزرینه در که
حقیقت ترك عمل دکل بلکه ترك رؤیت عملدر زیرا اخلاص
ندکلو اهتمام ودقت اولنسه جناب عزته نسبت آلوده علّتدر
نظم این قبول ذکر تو از رحمتست ، چون نماز مستحاضه رخصتست
در نماز او بیالودست خون ، ذکر تو آلودۀ تشبیه وچون

الحدیث الرابع والعشرون

نازل اولدوقده قضاء مبرم ، دیمه بیهوده عسی ایله لعل
دیدی اثناء حدیثنده رسول ، قدر الله وما شاء فعل
تمام الحدیث المؤمن القوی خیر واحبّ الی الله
تعالی من المؤمن الضعیف وفی کلّ خیر احرص علی ما ینفعك
واستعن بالله ولا تعجزن وان اصابك شیء فلا تقل لو انی

فعلت

فعلت کذا کان کذا وکذا ولکن قل قدر الله وما شاء فعل
فان لو تفتح عمل الشیطان امام محیی السنّه مصابیحده
حضرت ابو هریره دن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله
روایت ایلمشدر اما نسائی وابن ماجه ولا تضجر فان غلبك امر
فقل قدر الله وما شاء صنع وایاك واللو فان اللو تفتح
عمل الشیطان وروود بولدوغنی ابن همام سلاح المؤمن نام
کتاب مقبول الانامنده نقل وحکایت ایلمشدر بو روایت
اوزره ذا مشکر براعۀ ذات البراعه بو کونه نغمه ساز
وبیت اوّل ده بو طرز ایله قافیه پرداز اولورکه للمؤلفه
طلب روزیء نتهاده ایچون ، سعی ایدوب ایلمه بیهوده طمع
دیدی اثناء حدیثنده رسول ، قدر الله وما شاء صنع
نثر روایت ثانیهء ثانیه ده لفظ لو معرّف ومشدّددر
وخواص اسمك دخولی ایله بناء اسمیتی مشیّد در لغت صحاحده
ابانه وافصاح اولندوغی اوزره حرف لو کاهی اسمیت اوزره
استعمال واوّلنه آلت تعریف وآخرنه کندو جنسندن بر حرف مشدّد
ادخال اولنور وسائر حروف معانی واسماء ناقصة المبانی دخی
حال بو منوال اوزره اولوب رواة راست رو ونوادر شنودن
ترکیب قد اکثرت من اللوّ شینه واوابد نکت شوارد صید
ایدن ابو زیددن بو بیت مستشهد درجۀ صحت سنده رسیده در
نظم لیت شعری واین منّی لیت ، انّ لیتا وانّ لوّا عناء
نثر زین العرب دیمکله زبان زدۀ ارباب علم وادب اولان

شرح مصابیح ده تبیین وتوضیح اولنمشدر که مؤمن قویدن
مراد توکل واعتقاده قوی وتفاقم امور مشتبکة الظهورده
سالك صراط سوی اولمالقدر نظم
بنای کارینه بر ثبات وایمن باش که هر بنا که بر اصلست پایدار بود
نثر بر حیثیت ایله که کوه قاف شکوه عقیدتی صدمهٔ تشکیك مشککله
ایله متحرك اولمایوب سائر اهل سرائر پای لغزش ومنهاج حائرده
حائر اولدقده اول شیحراغ قوت یقین ایله عازم صراط مستقیم
وکعبهٔ ثبات وتمکینده مجاور ومقیم اوله وعند بعض العلما مؤمن توانا
اولدر که اجناس ناس ناسداده تعلیم خیر وارشادده تعمق وتعمل
واشخاص متباینة الآرانك بار گران جفالرینه تصبر وتحمل ایده
لمؤلفه بربلا گلسه ایتمه غم اظهار وار دردر آنده ظاهر ایکی شر
دوستلر بیحضور اولور غایت دشمن ایلر غلو بر ایکیشر
نثر آنك کبی مرد نبیل ونبیه لاریب فیه منفرد گوشه نشین
وخود پرست راحت گزیندن ارجح واکمل ونفع متعدی الا
نفع لازم مختصردن اشمل واجمل در نظم
زیرا که آن کلیم برون میکشد ز آب وین جهد میکند که بگیرد غریق را
نثر وعجز کوتاه زبان اولجهددن توأم خسارت وزیان در که
آکا گرفتار اولان عاطل بیکار معالی اموردن دور واو الماغله
قصور استعداد آهی سر منزل فلاح ورشاددن ممنوع
وخجلت زده اَنّ الله یلوم علی العجز ایدوب افضل العمل ادومه علیه
رتبهٔ علیه سندن تقاعس وتقاعد واستیار عسل کسل ایله

تقاحم الامر ای عظم

دواء

دواء مر المذاق متاعب مشاقدن تنحی وتباعد ایدر نظم
بار عناکش بشب قیرگون هرچه عنا بیش عنایت فزون
رنج ز فریاد بری ساختست در عقب رنج بسی راحتست
نثر لوکلمه سندن نهی وتحذیرده سر ستیر بودر که
امر فائته بی فائده ندم وپشیمانی تسویل شیطانی اعترا
وجناب منیع قضاء لازم الرضایه نوع اعتراضدر نظم
سبقت تقادیر الاله وحکمها فارح فؤادك من لعل ومن لو
نثر مدلول لو بر آتش پر علودر که اکثر سفهاء بی هنرلك
دودگاه دل بی حاصللرنده فروزان وشرارهٔ شرارتی ایله
خرمن عمالهٔ چند سالهلری تباه وسوزان اولور لواء لو
افراخته میدان بیان اولماق بو معنانی ایهام وایما ایدر که
عقل پر عقال درك حقیقت حالده اعلم واذهی وزمام مراد
کف استبداددن اولسه مخترعات فکر ووسواسی مقدرات
حکیم عواقب شناسدن ارجح واحری اوله بو معنی خود عوذا
بالله مروج مذهب اعتزال وفرقهٔ ناجیه دن اختزالدر نظم
بداند آنکه ز تسویل نفس آزادست که هرچه صانع عالم کند همه دادست
نثر اما سلطان ملائك سپاه فرمان کردگار واتموا الحج والعمرة
لله حجة الوداعده احتفال واجتماع ایدن قبائل واوزاعه
تعیین مشاعر وتعلیم مناسك وشعائر بیوردوقلرنده
لو انی استقبلت من امری ما استدبرت لم اسق الهدی کلام
مستطابنی ایله عطف خطام خطاب بیوردقلری حد محذورا ایله

محدوددر و بو قبیلدن معدوددکلدر بلکه بو کلام هدایت انجام
هدیهٔ هدیٔ اهدا ایمان اهل هدانک قلوب پوکروبی
آنکله قصد تألیف و تطییب و عمل عمرده عدم اخلال
ایله امراحلاله حث و ترغیب اولنمشدر علی وجه الندور
کبار و صدورک استعمال الرندن استدلال اولنورکه نهی مذکور
محتاج توجیه و دائر حریم تحریم اولیوب داخل نزهت سرای تنزیه
اوله . بو بابده حق تحقیق و منع ایله جواز بیننده توفیق بودرکه
کلمهٔ امتناعیه نک ممنوع الاستعمال و نشانهٔ نبال و بال اولمه سی ذکری
نفع وجدوی دن عاری و منازعت اقداره سبب عادی اولدوغی عند
نظم و کن صابرًا فی الوقت فالمقت فی عسی ... وایاک علا فهو اخطر علة
نثر اما شول عارف که سداد نهیه ایله علت نهیه
واقف اوله معتذرًا من التقصیر لامعترضًا علی التقدیر
اثناء قیل و قالده نادرًا استعمال ایلسه اکا نسبت لابأس به
و تدبیر حکمت پذیر ایله سم ناقع تریاق نافع اولدوغی کبی
بونک دخی جوازی غیر مشتبهدر نظم
جملهٔ اجزای عالم یک بیک ... بر غنی هندست و بر استاد فلک
نثر فاضل طیبی شرح مشکلاتده بو وجهله تحقیق محل
و تصیر خامهٔ حکمت مصیری بو کونه حل ما لم ینحل ایتمشدرکه بو حدیثک
کنجلهٔ سواد حروفنده نو عروس حکم خفیه مستکندر
صناعات بدیعیه دن لف و نشر رعایتی ممکندر شول طریق
ایله که احرص علی ما ینفعک قولی که لازمهٔ جهد و بسالتدر

قوی

قوی یه مناسب و موافقدر ولا تعجز کلامی که مقتضای عجز
و فسالتدر ضعیفه چسبان و ملاصقدر و صدر حدیثده
مؤمن قوی نک مزیتی تحقیق و مؤمن ضعیفدن بینلری تفریق
اولنمش ایکن تکرار سلسلهٔ جمعیت لری تحریک و شرف خیریتده
تشریک اولنماق هر بر نیک اعتقاد پاکی و اصل ایمانده اشتراکی
اولدوغی ایچوندر خصوصا هر ضعیف دلخسته که شکسته بسته
هر اولهٔ عبادات شتیٰده صیف و شتا جد و مکابده و
حمای عصمت عدم قدرتده ترک مکر و مکایدده ایله نوع خیریتی
متحقق و شایستهٔ متکای تقدم و فضیلت اولمازایسه باری
صف نعال تبعیتده سزاوار و مستحق اولور نظم
ز عرش و کرسی و لوح و قلم فزون باشد ... دلی خراب که اورا بهیچ نشماری
نثر طیبی قولنده مؤمن بی توانی و توانا اول متصلب دانادرکه
هنکام خصامده ساحهٔ حضالندن ازالهٔ کناسهٔ مراو سباب
و هر امرده قلب منقلبنی توجیه جانب مسبب اعتکله بالکلیه
ترک رؤیت اسباب ایلیه هر مؤمن سینه صاف سفسافکه
بونک خلافنده اوله مراتب ایمان کرانن و آیه نک ادنی پایه سنده
اولوب رتبهٔ کمال ایمانیدن محظوظ و نعیم حقیقت مسلمانیدن نامحظوظ
نظم جمله قرآن هست در رفض سبب ... عز درویش و هلاک بولهب
چشم بند خلق جز اسباب نیست ... هر که کوید بر سبب نی اصحاب نیست
نثر یا خود بو محلده قوتدن مقصود یوم موعود ایچون اعداد
و سلعهٔ وجود معتبرینی تجارتکاه جهاد اکبرده مزاد ایلمکدر

زیرا اهل عزیمت که بو صفت ایله موصوف وبناء علو همتی
دستیاری سبق عنایت ایله مرصون ومرصوف اوله مضائق غزوه
تبادر واسراع ونیزه رأی اصابت وتیر سنی سینه اعدای پرکینه یه
تسدید واشراع ایدوب هنگام هیجان هیجاده عض نواجذ
وخدعه حربیه ده اعمال فکر نافذ ایدر وامر معروفده
اهل معروفه مواساة ونهی عن المنکرده اذیت جحود منکره
مقاساة ایدوب هر جبان ضعیف الجنان یادرک اولدوغی
امر مشکلده بونک سهم فهمی صائب والاجر بقدر المشقه
رکازینی احراز واحتیازه دائم مجد وذائب اولور **نظم**

واذا کانت النفوس کبارا ، تعبت فی مرادها الاجسام

نثر درّیه لغت فارسیه دریه دن اقتناص صید حکمت
ایدن بر صاحب کرامت که سخن پاکی قوت طبع دراکی منشی
وطرز کلامی تصریح نامندن معنی در **مصراع**

کالشمس لا تخفی بکل مکان **نثر** سایه حسبانده سایه خسبان
اولان ارباب غفلتی جانب رشد وهدایه تشویق وتحذیر وحرف
اتباعدن که بالاتفاق علامت نفاقدر منع وتحذیر ایلمشدر **نظم**

تا نکردی تو گرفتار اگر ، که اگر این کردمی یا آن دگر
کز اگر گفتن رسول با وفاق ، منع کرد وگفت هست آن از نفاق
کان منافق در اگر گفتن بمرد ، وز اگر گفتن بجز حسرت نبرد

نثر گشتکیر شعر قوت طبع زور آزما ایله انما الصرعة من ملک
نفسه سرینی تفسیر واول معنایی بو ادا ایله تعبیر ایلمشدر

نظم مباش غره که دارم عصای عقل بدست ، که دست فتنه درازست وچوب را دوست
مگو اگر نکنم کار رزق نیست مگر ، که خار خار جهالت از این اگر مگست

الحدیث الخامس والعشرون

اولان مطلب گنج دنیا طالب بیابان رنج وعناده اولورلر
بیوردی حدیثنده سلطان کونین فوالله لا الفقر اخشی علیکم
تمام الحدیث فوالله لا الفقر اخشی علیکم ولکن
اخشی علیکم ان تبسط علیکم الدنیا کما بسطت علی من کان
قبلکم فتنافسوها کما تنافسوها وتلهیکم کما الهتهم صحیح
بخاری ده حضرت عمرو بن عوف دن رضی الله تعالی عنه بو
عبارت ایله روایت اولنمشدر صدد حدیث بحر متقارب مثمن
سالم دن فعولن فعولن فعولن فعولن وزننه موازی در
معتبران صحائف روزگاره واضح واشکاردر که بیان بزرگان
فقر وغنانک تفضیل ورجحانده اختلاف وشجرهٔ تضاد راو
نموهٔ تباین بیان اجتنا واخترافا اولنمشدر سید الطائفه
والذین یلتقطون لطائفه اولی ترجیح وفقر وقلتک مرتبتی
تصریح ایلیوب وفئه یسیره غنا ویساری تفضیل وهر بری
اثبات مدعاده بسط وتفصیل ایلمشدر اما بو بابده
قول فصل وغرق نزاع خصمی حسم ایدجک کلام صحیح الاصل
بودر که اکمل ملکات نفسانیه سیر جمیله محمدیه یی تتبع و
اشرف کمالات انسانیه اخلاق حمیده احمدیه ایله تخلق و
تطبع درامت والا نهمت دن هر کیمک که سنن سننه متابعی

اوفی واوفردر سائردن زیاده مظهر عز و سیاده اولوب
اول سرچشمۀ رحمت ورشاددن استفاضه واستمدادی
ازید واکثردر بوتقدیرلازم التقریر اورره طیب اعراق ایله
منعوت وتتمیم مکارم اخلاق ایچون مبعوث اولان جناب ختمیت مقام
علیه الصلوة والسلامک مایه الافتخاری اولان فقر عفتمدارک
مفضول ومرجوح اولمسی قول عزیف ومجروح اولوب سالک
کریوه خلاف اولان بی انصاف معرض انتصار وانتصافده
اعیی من باقل وبو بابده بسط واسهاب ایتدوکی مقدمات
ناصواب مصداق ویأبی الطباع علی الناقل در قطعه
دلیلک أن الفقر خیر من الغنی ، وان قلیل المال خیر من المثری
لقاؤک مخلوقا عصی الله بالغنی ، ولم تر مخلوقا عصی الله بالفقر
نثر اکر غناء مطلق صفت جناب حق اولماغله تعلیل و
اثبات مدعاده بو وجهله اقامت برهان ودلیل اولنورسه
بو توجیه سفسطه یه شبیه بر وجه غیر وجیه در زیرا
کبریا وجلال وآنک اشباه وامثالی نیچه صفات کمال واردر که
نظم کل ما یفعله المولی فعلی العبد حرام نثر
فحواسی اوزره مخصوص جناب معبود وعباد خاک نهادک بونلر ایله
اتصافی ظلم واعتسافدن معدوددر کاشف اسرار احدیه
ختام ولایت محمدیه حضرت شیخ اکبر رع قدس الله سره الاطهر نثر
فتوحات مکیه ده بر عجب تحقیق وشرف فقره متعلق بر نادره غریبه
تحریر وتنمیق بیورمشلردر خلاصۀ کلام بدیع النظاملری بودر که

مثلا

مثلا ایکی شخص اونر درهم مالک وهر بری تصوع نیت ایله
منهج جود وسماحته سالک اولوب احدهما بر درهم بذل واعطا
وآخری طقوز درهم انفاق وایتا ایلسه بو بابده اهل شریعت
وطریقت اتفاق وبو قول اوزره اجماع واطباق ایتمشلردر که
طقوز درهم عطا وکرم ایدن افضل وعند الله تعالی مثوبت و
جزاسی اکثر واجزل اوله اکرچه بو قوللری واقعه مطابق و
نفس الامره موافقدر اما روح کلامدن غافل وتحقیق مرامدن
ذاهل اولمشلردر دراهم تسعه نک بذل واحساننده اولان
مزیت ورجحان وفرت عدد وغزارت مدد جهتندن دکلدر
زیرا کثرت وقلت بر امر اضافی ومحیط رحمت بی علت وسبب
خس وخاشاک اضافات ونسبدن پاک وصافی اولوب
جناب کبریانک جوهر نایاب رضاسی معادن اعمال شتیده مستور
ونامعلوم وبین لیالی السنه شب قدر کبی مختبی ومکتوم درکاه
اولور که بر پشیز یسیر وجبز وجیز رضاء غنی بیچون ایله ملابس
ومقرون اولور کاه اولور که تلال احقاف وجبل قاف کبی
ثقیل وکران اولان صدقات بی کران تندباد استغنا ایله
هب هبا ومصداق حتی اذا جاءه لم یجده شیئا اولور تا که
وجوه خیراتدن هیچ بر عمل بر لکدکوب ازدرا وحقارت
وپایزدۀ استصغار وحقارت اولمایوب اعمال حسنه نک
تعدد وکثرتنده اولان سر وحکمت وسبق برید رحمت
ارباب نهی وحلومه منکشف ومعلوم اوله یلکه دراهم تسعه لی

بذل وتلفده اولان رجحان وشرف صاحبنی حسب الامکان
سر منزل فقر وفقدانه قریب وعالم نیستی وعدمدن
بابهره ونصیب ایتدوکی ایچوندر نظم
این شنیدی مو بمویت گوش باد آب حیوان نخوردی نوش باد
نثر زهی شرف فقر واعسار که آنک قرب جواری افضل مبا
واقرب مقامات ومقاردر اولوب عالم احدیته ادنا و
گلزار وحدتدن باکوره آشنایی وقربت اندا ایلیه ع
گوردوکده فائده ایلرکشی یه حسن جوار نثر الید العلیا خیر
من الید السفلی حدیث صحتانتماسنده دخی بو توجیه وجهی
اعماله مساغ ومجال واردر زیرا ید علیا که قول مشهور جمهور
اوزره ید معطی حاجت رواددر اول جهتدن محرز قصب السبق
صاحبی اسباب ثروت ویساری ملک یمینندن اخراج و
طومار غنا واقتدارینی فی الجمله طی وادراج ایدر وید سفلی که
ید سائل بی نوادر اول سببدن داغدار سمت عز وجیبت در که
صاحبی فقر ایله متحقق وسیر انبیا واصفیا ایله تخلق بولمش ایکن
علق متاع متاع دنیانی حوزه ملکه بی بقاسنه ادخال
وفراز قرارگاه طاق اطلاقدن نشیب تقییده ماله توجیه بال ایدر
نظم اهل دنیا اهل دین نبوند زیرا نیست هم سکندر بودن وهم آب حیوان خواستن
نثر ثواقب المناقب ایله مسمی کتاب صحت نمودده مرقوم و
مبرزدر که بر درویش صلاح اندیشک خاطر فاتحنه لائح
ع منبع فیض وفضل قیومی نثر حضرت جلال الدین رومی یه

قدس

86

قدس الله تعالی سره وبانواع التجلیات الذاتیه سره
توجیه وجه مقال وحقیقت فقردن سؤال ایدر اتفاقا
اول وقتده که نمونه لودنوت انملة لاحترقت ایدی نظم
حضرت قطب عصر مولانا من جمیع الوجوه اولانا
نثر سماعه مشتغل وکانون دردونلرندع مشغول نام دوست زکوتین فارغست
نثر آتش فروزان ومشتعل اولوب هر کس مستقر و
مقامنده آرام وتداول سغراق استغراق درویشان
محبت نشانی مست مدام امتش ایدی نور صفوت بال ایله
فی الحال بو خاطره مشرف واول طالب پاکیزه درونی
بو رباعی حقیقت نمون ایله مشرف اولدیلر رباعی
الجوهر فقر وسوی الفقر عرض الفقر شفاء وسوی الفقر مرض
العالم کله خداع وغرور الفقر من العالم سر وغرض
نثر درویش سینه چاک برصیحه سوزناک وامطار گریه
بی اختیار ایله بولنی پاک ایدوب حضرت مولانانک پای عرش پیما
رویمال وسلسله اصحاب قبوله دخول ایله خوش حال اولدی نظم
چه عجب گر کشف شد اندیشه اش شیخ چون شیرست ودلها بیشه اش
بود بیشش سر هر اندیشه چون چراغی در درون شیشه
نثر فقر صورت نقمتده بر نعمتدر که فاز المخفون وهلک
المثقلون مضمونی اوزره تنگنای سؤال وجوابده سبب خفت
وسبکباریدر وغنا شکل منحتده بر عنا ومحنتدر که المکثرون
هم المقلون نعل بازگونی اوزره عقبات عقابده باعث سخط باریدر

نظم چه آزادند درویشان ز آسیب گرانبار * چه محتاجند سلطانان بانسبان جهانبانی
بدا سلطانیا کورابود رنج دل آشوبی * خوشا درویشیا کورا بود گنج تن آسانی

نثر قرآن مبین و احادیث صحت قریننده فقرا صبرلک مدح و تعریفی غالب و کثیر و اغنیاء ستوده سیرلک ستایش و توصیفی کالملح الیسیر اولدوغی حتی قول جمهوری تأیید و بناء ترجیح مذکوری تأکید ایدر سلاست و انسجام بزم صفا انجمنک رند جرعه آشامی مولانا جامی بو رباعی نشأه رسان ایله کنبد نیلکون آسمانی پر صدا و بین الصوفیه زبان زده و شهیر اولان کلام تأویل پذیری بو وجهله ادا ایلمشدر

رباعی
آنرا که فنا شیوه و فقر آیینست * نی کشف و یقین نه معرفت نه دینست
رفت او زمیان همین خدا ماند خدا * الفقر اذا تم هو الله اینست

نثر تتمه حدیث صحت بنیانده ذکر و تبیان اولندوغی اوزره زخارف دنیا ذریعه رشک و منافسه و فضول عیش بی بقایه باعث ملابسه اولوب تکاثر اسباب غنا سمت الهاء ایله موسوم و مال حلالی دخی تبعه حساب و سؤال ایله معیب و مذموم در بعض نفوس قویه یی تغییر و مشارب صافیه یی تکدیر ایتدوکی تقدیرجه اهل غنا و ثروتک دخول تأخرلری منصوص و بو جهتدن پایه مباهات و تفاخرلری محطوط و منقوص در فقیران ناصبوره ذهب اهل الدثور بالاجور غبطه سی تخالج و خطور ایتدکن لجه حکمت و معرفتک شناوری اولان حکیم انوری نک بو قطعه نادرة الاسلوبی

قطعه
تسلیه قلوبه کافی و مداواة اهل کروبه سلوان شافی در
من و این نفس که با شاهد رعنای جهان * چون خسان عشق نبازم نه بسهو و نه بعمد
منت دادن اگر نیست مرا باکی نیست * همت نا ستدن هست و لله الحمد

نثر کمال اصفهانی که برقع انداز راز نهانی و بین الشعرا نامزد لقب خلاق معانی در فقر باعث الافتخار ایله فقر سیه دوی کفر شعار بینینی بو کونه تطبیق و بو شعر براعت ضمین ضمننده توفیق ایلمشدر

نظم
دست از طلب بدار اگرت برگ این هست * کانرا که راه توشه نه فقرست بی نواست
نه فقر صورتی که بود همعنان کفر * بل فقر معنوی که بدو فخر انبیاست

الحدیث السادس والعشرون

یقین اولمه دن اغنیایه صقن کاولور آنلرک اکثری اغبیا
بو رمشدر بو حدیثی رسول * اقلوا الدخول علی الاغنیا

تمام الحدیث اقلوا الدخول علی الاغنیاء فانه احری ان لا تزدروا نعم الله عز وجل حاکم مستدرکده و بیهقی شعب ایماننده حضرت عبدالله بن شخیردن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت ایتدکلری جمع الجوامع و جامع الصغیرده اشارت اولنمشدر کلمات عیسویه علی نبینا و علیه الصلوة و التحیه دندرکه لا تنظروا الی اموال اهل الدنیا فان بریق اموالهم یذهب بنور ایمانکم

لمؤلفه
اغنیایی کوروب حسد قلمه * قسمت حق همیشه عادلدر
یونده شدادی قصر ایدن بنیاد * آخرتده ثمود و عاد ایلدر

نثر اساطین حکمت و علماء امت مخالطهء موتی دن که اغنیادن
عبارت و اهل یسار و ثروت دن کنایت در منع و تهدید
خصوصا اهداب مداهنه و تملق تعلق دن زجر و تشدید سوزلردر
زیرا امر دنیای خود نماده اهل رشد و دین نادوننه نظر ایله مأمور
و رغبت و شوق ایله مافوقنه حسد و حسردن ممنوع و محجوردر نظم
حب الریاسة داء لا دواء له ، وقلما تجد الراضین بالقسم
نثر ملازم اصحاب جاه و جلال اولنلر ایسه اغلب حالده بو
غائلهء هائله یه مبتلا و گرفتار و دیدهء ظاهر بینلری
غشاوهء عشاوهء رشك و کین ایله تاریك و تاردر قطعه
من شاء عیشا هنیئا یستفید به ، فی دینه ثم فی دنیاه اقبالا
فلینظرن الی ما فوقه ادبا ، ولینظرن الی ما دونه مالا رباعی
باداده قناعت کن و بادا دبزی ، دربند تکلف مشو آزاد بزی
دربه ز خودی نگه مکن غصه مخور ، درکم ز خودی نگه کن و شاد بزی
نثر ارباب فهم و درایت نقل و روایت ایتمشلردر که نظم
قائد الخلق بالهدی والعون ، شاه لولاك ما خلقت الکون
وصف او عیسی از کتاب احد ، گفته من بعدی اسمه احمد
نثر علیه الصلوة والسلام و علی اخوته البررة الکرام حضرت عائشه
رضی الله تعالی عنها و عن ابیها پند و نصیحت و اول خلف صدق
خاندان صدیقیه خاصه وصیت ایدوب بویوردلر ایدی که
ان اردت اللحوق بی فایاك ومجالسة الاغنیاء ولا تنزعی ثوبا حتی
ترقعیه بالجمله ارباب عزت و جاهك بار و بنگاهنه تلفت و نگاه

الحب یعنی المحبة ه

الغشاوة منقوشة البصر بالليل والنهار الغشاوة

عظیم

عظیم گناه و ان عباد الله لیسوا بالمتنعمین حدیثی مبینی
اوزره ترك حب و شیرین سبب مرضاة اله در لمؤلفه
جمع حطام ایتمکه اولمه مجد ، ان من العصمة ان لا تجد نثر
روضهء غناء غناده غنوده و سایبان دولت جنت آساده
آسوده اولان ع نه بیلور حال پریشانی درویشانك
نثر لاجرم آنلرك حرم بی کرملرنه التجا ایدن اهل رجا منع حجاب ایله
ایله آزرده و ریحان راحت بالی خزان اندوه و ملال ایله پژمرده
اولوب تا من عزلتدن بعید و حریف ندامت ایله مجالس و
قعید اولور خمول و عدم شهرت که سالك جادهء هدایته نظم
سرمایهء سعادت دنیا و آخرت ، پیرایهء جمال کمال مفاخرت نثر در
تلف و ضائع و منصهء خلوتده همخوابهء شاهد قناعت ایکن
گرفتار کثرت اثقال و وضائع اولوب آنس بالله یارکاهندن
مهجور و چراغ فراغی بی نور اولور قطعه
لیس الخمول بعار ، علی امریء ذی جلال
فلیلة القدر تخفی ، وتلك خیر اللیالی نثر
اغنیا ایله مخالطه و موافقاتك اعظم غوائل و آفاتندندر که
داخل حرم صحبت اولنلر ذاتنی تعظیم و رعایت اوزره جائز در
و منکرات بدع ناروایه سکوت و اغضا ایله آثم اولور مخبر صادق
قول معتبری اوزره بنیان ایمانتك ثلثانی برباد بلکه ثلث باقیسی دخی
سست بنیاد اولور لوث هوا و هوس ایله آلوده و مدنس اولان
ناکسلر بعض کبار ذوی الاعتبارك علی طریق الندرة مجالس اشراف

الوضائع اثقال الغرم

الخیرك

ذوی القدره

حاضر ومبتلای بار کران اولان اغنیا و توانکرانی زائر
اولدوغی ایله ایراد نقض وشرف عزلته اسناد نقص
ایدرلر ایسه اولا ع کار پاکانرا قیاس از خود مگیر نثر
فحوای دلپذیری اوزره هر بس مائده مائده کمال کندو حالنی
بزرکان روشناسه قیاس ایلمك ترك ادب وخلوت سرای عرفاندن
بعد وحرماننه سبب ثانیا مجتهدان طریقتدن قلت ونادرت اوزره
ظهور بولان امور محامل صحیحه یه حمله متحمل وهر بری ثیاب
تصحیح نیات ایله متجمل ایکن کلیات امر معلوم عارضة النادر
کالمعدوم ایله خلل پذیر اولماز وخوکرده عزت عزیمت اولان
ع یا صاحب العزیمة ایاك والرخص نثر قول اخصی اوزره
رخص رخصت ایله راحت بولماز علماء اعلام تحقیق واعلام
امتثالدر که حزن عزیمتدن سهل رخصته میلان ورغبت
ایدن اهل صلاح سلوك فلات فلاحدن محروم وجوهر قلب
وحل کسل وتوصیمده کم کشته ومعدوم اولور عنا لبا
عنوان حدیث لازم القبولده اولا دخول ایله تعبیر و
دخول مطلقدن عدم نهی وتحذیرا اولندوغی قلت زیارتك
اشعار ایدر سرخیل سریه سروری اولان هوشمند سری یه
شایسته وحری بودر که مظهر عنایه اولان اهل عنایه
اقتضاء ضرورت ایله مراجعت ایده اذا طلبتم الحاجة
فاجملوها فان الامور تجری بالمقادیر حدیث دلپذیری اوزره
عرض عراضه حالده اجمال وقاعده حزمی اعمال ایده

حزن ما غلظ من الارض ضد السهل ٢

الکسل التوصیم والفترة ٦

سلیمی

اغتنا

بعد اتمام الکلام قصد سرعت خروج وپای علو همت ایله
قله قاف انزوا وعزلته صعود وعروج ایده رباعی
می فرماید خدا که ای هرجایی ، از عام ببر که خاص از آن مایی
با ما خوکن که عاقبت آخر کار ، پیشت آید شبانکه تنهایی

الحدیث السابع والعشرون

شرور بیان ایلیوب امته ، حدیثده دیدی رسول کریم
وشر المکاسب کسب الربا ، وشر الماکل مال الیتیم
تمام الحدیث اما بعد فان اصدق الحدیث کتاب الله تعالی
واوثق العری کلمة التقوی وخیر الملل ملة ابرهیم وخیر السنن
سنة محمد واشرف الحدیث ذکر الله واحسن القصص هذا
القرآن وخیر الامور عوازمها وشر الامور محدثاتها و
احسن الهدی هدی الانبیاء واشرف الموت قتل الشهداء و
اعمی العمی الضلالة بعد الهدی وخیر العلم ما نفع وخیر الهدی
ما اتبع وشر العمی عمی القلب والید العلیا خیر من الید السفلی
وما قل وکفی خیر مما کثر والهی وشر المعذرة حین یحضر الموت
وشر الندامة یوم القیمة ومن الناس من لا یاتی الصلوة الا
دبرا ومنهم من لا یذکر الله الا هجرا واعظم الخطایا اللسان
الکذوب وخیر الغنی غنی النفس وخیر الزاد التقوی وراس الحکمة
مخافة الله وخیر ما وقر فی القلوب الیقین والارتیاب من الکفر
والنیاحة من عمل الجاهلیة والغلول من جثا جهنم والکنز
کی من النار والشعر من مزامیر ابلیس والخمر جماع الاثم

والنساء حبالة الشيطان والشباب شعبة من الجنون
وشرّ المكاسب كسب الربوا وشرّ المآكل اكل اليتيم
والسعيد من وعظ بغيره والشقيّ من شقي في بطن امّه وانّما
يصير احدكم الى موضع اربع اذرع والامر بآخره وملاك العمل
خواتمه وشرّ الرؤيا رؤيا الكذوب وكلّ ما هو آتٍ قريب و
سباب المؤمن فسوق وقتال المؤمن كفر واكل لحمه من معصية الله
وحرمة ماله كحرمة دمه ومن يتألّ على الله يكذّبه ومن يغفر يغفر
الله له ومن يعف يعف الله عنه ومن يكظم الغيظ يأجره الله
ومن يصبر على الرزيّة يعوّضه الله ومن يتبع السمعة يسمّع
الله به ومن يصبر يضعّف الله له ومن يعص الله يعذّبه الله
اللهمّ اغفر لي ولامّتي اللهمّ اغفر لي ولامّتي اللهمّ اغفر لي
ولامّتي استغفر الله لي ولكم بيهقي دلائل النبوّه ده حضرت
عقبة بن عامر جهني دن رضي الله تعالى عنه وابو نصر سجزي
كتاب ابانه ده حضرت ابو الدرداء دن رضي الله تعالى عنه
بو عبارت ايله روايت ايتدكلري جامع الصغيرده صراحةً تحرير
اولنمشدر بو حديث طويل وموعظهٔ بي مثل وعديل كه
خيام كلمات مسكيّة الختامي اوتاد زواجر وآداب ايله
مشدود واطناب بسط واطناب ايله مطنّب وممدود در ع
ومن يمل من الانفاس ترديدا نثر مفردات تركيبي على الترتيب
شرح وتفصيل واذيال فصول قصاري بذل قصاراى همّت ايله
مدّ وتطويل اولنسه مستقل بر كتاب وغداير مرسلهٔ عبارات

پرپیچ وتاب اولوردی لاجرم شاهد قلم بوقلمون رقم
آذر تلك غرائب نماى خياللرده تبختر واختيال وفضاء
فسيح الارجاء قيل وقاللرده جرّ اذيال ايتمؤب اثناء حديث
اولان بيت منظوم اوزره كه خلعت وقوعي طراز ندرت ايله
مطرّز واحاديث نبويّه ميانندهٔ وجداني كبريت احمردن
اعزّدر حصر واقتصار ومحدّث كالك جولاني على ما يقتضيه
الوقت والحال املا ايلدوكي نكت وخزايا ايله قصد اقتصاد
قطعه از جنبش قلم كه كليد معانيست كنجينهاى حسن بيان باز مى كنم
هرچند اين حديث خوشايندهٔ قصّه ايست اطناب را كذاشته ايجاز مى كنم
نثر كتب كلامده سرد واعلام اولندوغي اوزره اكل ربا
ومال ايتام سحت وحرام اولوب جملهٔ كبائر واشنع معا
ومعائردندر ربا لغتده زياده ونما معناسنه اولوب
اصطلاح فقهاده فضل خالٍ عن عوضٍ شرط لاحد
العاقدين ايله تعريف وآيات وجوه تفريعاتي كتب فقهيّه ده
تبيين وتصريف اولنمشدر سنن ترمذي ده اثر وروايت
وترجمان قوءآندن عليه الرحمة والرضوان نقل ورثايت
اولنور كه اول شب قدر آسا وليلهٔ مباركهٔ تجلّي نماده كه نظم
شفاعتخواه ارباب كبائر برون آرندهٔ شرك از ضمائر
نضارتبخش وادي غير ذي زرع سرير آراى عرش وصاحب شرع
نثر مطهر اسم ذات متمّم مكارم صفات مقصود زمزم وش
وطه عليه من الصلوات ازكاها واذكاها حضرتلرينك

مرقوم
اولنلر
ئب

خیمهٔ قدر والالری اقصاء فضاء دنی فتدلی ده افراشته
وسایبان عز و تمکینلری بالای عرش برینه برداشته اولدقده
نظم روز سپید آن نه شب داج بود . بود شبا ما شب معراج بود
روز که شب دشمنیش مذهبست . هم بتمنای چنان یک شبست
نثر منظار لوح بوقلمون نموننده صورت ماکان و ماسیکون
مشاهد و مبصر و اصحاب یمین و شمالك تجسد اعماللری
معاین و مظهر اولوب فضاء قدر و قضانی سیر و تماشا
اثناسنده برجمع پریشان ظاهر و نمایان اولدی که خوف برخوف لری
مار بیشمار ایله مالی و هر بری محبوس سجن هؤلاء فی النار و
لا ابالی اولمش حضرت ختمیت مقام ع علیه الصلوة علیه السلام نثر
پیک نورانی بیکردن استکشاف خبر ایدوب دیدی که بونلر
نه مقوله حشر حسر نمادر که حققه درونی بو هوالری مسکن مار
و باطن باطل اندیشلری تأثیر نیش تهویشی ایله ورم بسته
علت دماردر . شاهباز سدره نشین سالار ملائکه مقربین
جو هواء جوابده پرواز و هؤلاء اکلة الربوا کلامی ایله باب بیا می
باز ایلدی یعنی بونلر حرمت ربادن اباء ایتمینجه بازلردرکه
ارباب حاجت و نیازه زبان انداز و حیوق بی ثبات دنیاده
متابعت نفس و هوا ایله مبتلای ناسور حرص و آز اولمشلردر نظم
در حسن صفت کوش که در روز جزا . حشر تو بصورت صفت خواهد بود
نثر حسینی واعظ که نظم سلك اشعارده حافظ و
نثر فقرات براعت شارده جاحظ در جواهر التفسیرده

بو قصهٔ عبرت پذیری نقل و تسطیردن صکره صورت عروس حقیقتدن
کشف قناع و مستطلعان غرائب رود جزائی بو نکتهٔ حکمت فزا
ایله اقناع ایدوب دیمش که ع دار محنت مدار دنیاده
نثر هر مکان خالی که مال ندامت مآل ایله مالی اوله نکهبانی
مار زهر بار و اژدر مردم اوبار اولدوغی غالبا مناسبتیله ادا
و جزائی غافلان بی عاره اشعار و نار تخویف و اذغاری
کانون درون برصلا للرنده ایقاد و اشعال ایچوندر نظم
گر ازدوزخ هراسانی بمالکس مشو مائل . که اینجا صورتش الستة و آنجا شکل اژدرها
نثر و بینه جواهر التفسیرده بسط بساط تحریر اولنمشدر که نتیجه کیم
ربانك حرمتی شرعا کتاب و سنت ایله مثبتدر عقلا
دخی عدم جواز و رخصتی وجوه شتی ایله موافق حکمتدر
اولا مال دنیا جعل الله لکم قواما مفحواسی اوزره سبب زندگانی و
و انتعاش و ذریعهٔ انتظام امر معاش اولماغله حرز حمایت
حرمة مال المؤمن کحرمة دمه ده محرز و مکنوف بلکه من قتل دون ماله
فهو شهید خبر تاکیدی ایله سرپنجهٔ اوباش و عبادیدن مقصور
و مکفوف ایکن بلا بدل و عوض عرضهٔ تلف و عرض اولماق
اصحاب جوائح و جولگهٔ زور و منهج انصاف و نصفتدن دور
اولماغین حاکم حکمت سویه حرمت اشیاء ربویه یی اقتضا و داود قضا
و قدر ایتدی فان لم تفعلوا فأذنوا بحرب من الله و رسوله شمشیر
سریع التأثیری انتضا ایلدی ثانیا اغلب حالده مقرض مالدار
و مستقرض مبتلای فقر و افتقار اولماقده و تجویز ربا سوداگران و اغنیانك

بناءِ قدرت واستیلالرینی ترصیص وعجزه برکشته حالدن
اخذ اموال‌ه اذن وترخیص‌در وبو معنی تمام نامهربانی
ومخالف لطفِ ربّانی اولماغین صانعِ حکیم آنی حظر وتحریم
ومنزجر ومرتدع اولمیان مبتدعلری جائحهٔ خسارت
ومحقِ برکت ایله تعمیم ایلدی ثالثا اکر ربا حلال ورَوا
اولسه کم‌ده وبیش‌ستان اولان دوستانک بیخ درختِ وفا لری
ساحهٔ قلوب غرمادن منقلع ورشتهٔ مکنت وتوانلری
مقراضِ غرامت وتاوان ایله کسسته ومنقطع اولوب
مابینلرنده ذرائع الفت وزلفت برطرف بلکه رأس المال محبت
عرضهٔ ضیاع وسرف اولورایدی آکا بناءً حسباءِ ربا
عرصهٔ مجاملهٔ معامله‌دن وقرض قناعت‌خوی رباءِ افزون‌جوی‌دن
تعویض اولندی تاکه اقراض وایتا اولنان اشیا مثلاً
بمثل اخذ وقبول ومطالبهٔ ارباح ربا نمادن نکوب ونکول
اولنوب آمر تناصر وتیاسر میان مردمانده باقی ومؤعدعفی ده
فیضاعفه له وله اجر کریم نعیمنه مصادف وملاقی اوله
رابعا جنابِ خدا محاویج وفقرایه رحیم وودود وهر موجود
پروردهٔ حاضنهٔ برّ وجودیدر بو سببدندر که ابناءِ سبیل
وفقرانی اضافه وقرا ذمتا اهل قری‌ده قرض لازم الادا
وآیت وآتِ ذا القربی حقه والمساکین عهده کرماءِ سماحت آیین ده
فرض واجب القضادر وشیخ مطاع اتباع ایدنلر صعید وعیکده
تعفیر وتتریب وفقراءِ ناکامه ترکِ بذل وانعام ایله

نکوهش وتثریب اولنوب بلکه ضیاع وتنکدستانه
بسط مائدهٔ احسان اولنمامق دلالت نص مبین ولم
نک نطعم المسکین ایله وسیلهٔ دخول نار وسبب عقوبت
وبوار اولحاق واسطهٔ خسارت ربا ایله آتلریت
کرفتار غل ذل واعتدا ایلمک نه مرتبه وزر ووبال اولدوغی
معلوم اهل استدلالدر لاجرم حکم حکیم نافذ القضا تحریم ربایه
متعلق وآفتاب رحمت بی علت مفارق ضعفاءِ امته متألق
اولدی تاکه هر مؤمن بی ربا مزاولهٔ رذیلهٔ ربادن اعراض
ومحتاج ندا اولان فقیر کدایه اعانت واقراض ایدوب انما
ترزقون وتنصرون بفقرائکم فحواسی اوزره دوستان خدا اولا
عجزه وفقرایه محبت برکتی ایله اولدخی داخل عداد احباب
وجناب عزتک شرف محبوبیتندن بهره یاب اوله
فتاوای وجیزیه‌ده ربا خوار اولان بدکردار ک کاری تقبیح
ولا یصلی خلف من اشتهر باکل الربوا ایله امامته عدم اهلیتی
تصریح اولنمشدر علامهٔ زمخشری فائق اللغه‌ده جذوهٔ تحقیق
ایقاد وتسفیر وارْبَی الربوا عطو الرجل المسلم عرض اخیه
بغیر حق حدیثنده عطو تناول باللسان ایله شرح و
تفسیر ایدوب وهامش کتابده بر نقاد نقاب و غیبت
محقق نقاب وجه مناسبتدن کشف نقاب ایدوب دیمشکه
وغیمه مقتضاءِ آیت کریمه اوزره لحوم ناسی اکل وتناول و
ربا مال ومنا الزنه تعرض وتطاول اولوب ما وقی المرء به عرضه

فهو صدقة عبارت مصدقه سی اوزره مال بی ثبات علی
تباین الاوقات نفس پرطمع وطبع باطبع ایچون وقایه
وتبع اوله کلمشدر تابع ده معنای ربا تحقق نما اولمحاق
لامحاله متنوع علی ازید واربی ومستدعی انواع نقمت
واربی اولور اکرچه ربا خوارک وعید وانذارنده قوارع آیات
واخبار بیحد وشمارد ع تکاد تعجز عنها السن القلم نثر
لکن الربوا اثنان وسبعون بابا ادناها مثل اتیان الرجل
امه حدیث صحیح المبانی سی کم سنن طبرانی ده بناء عنعنه سی
مشید وحضرت براء بن عازب رضی الله تعالی عنه حدیثی و مسندی
جمله دن اغلظ واشنع وسائر کبائرک تبعات متتابعاتندن
افحش وافظع اولوب وعید رعد آثاری سبب رعده
واقشعرار وفحوای صاعقه باری زهره شکاف اهل اعتبار
کاشف سر فرقانی اولان تأویلات قاشانی ده بو جمله
تدقیق وتنکیت وخصم جاحد معاند افحام وتبکیتا ولنمشدر که
آکل ربا جمله اهل هوادن اسوء وبدتر وصورت نماده
صورت نما اولان ربح رنج فزاسی اقتضاء یمحق الله الربوا
ایله فرسوده حوادث وغیر پر عبردر زیرا هر اهل حرفت
وهنر وکاسب وپیشه ور ترتیب اسباب اکتسابده مصیب
وقل او کثر نوع تعمل وتأثردن بابهره ونصیب اولوب
قبل الکسب والبیع وجه منفعت وربح لری پوشیده و
نامعلوم وطریق رزق مقسوملری مشکوک وموهوم در

نظم داعی هر پیشه اومید ویوک کرچه کرد نشان زکوشش شد بود و
بامدادان چون سوی دکان روند برامید ویوک روزی می دوند
نثر اما رابیه راتبه ربابه توقل وارتبا ایدن توکل نمادن
محروم وبیت دل ویرانی زحاف اجحاف وطغیان ایله محروم
جمع حطام حرامه سعی بی حسبان وامر رزق ازلی یی
کندونک تصرف وعملی ظن وحسبان اعکله رازق حقیقیدن
محجوب وحوم سرای توکلاندن ممنوع ومحجوب اولوب مزید حرص
وولع ایله رزق مضمون له دن غافل وابی الله ان یرزق
عبده المؤمن الا من حیث لا یعلم وعد مسلمندن ذاهل اولور نظم
حرص ربا خواره زمحرومیست تاج رضا بر سر محکومیست
نثر لاجرم روزی رسان تا بخانه عالم آنی نفسنه توکیل
وضمان کلاءت وامانتدن اخراج وتنکیل اعکله شکانه آنی
واستکبر وفرد منتشر فسادو شر آنی اختطاف وتخییل
وتزیین امور هوا ایستد ایله دل ناخرسندنه القاء وسوسه
وتخییل ایدوب مصرع هوا وهوسنده کالذی یتخبطه الشیطان
من المس مصروع ومخبول وبارکاه عدل الهی ده عذر واهیسی
نامقبول اولور بالجمله ربا مرقاه عتو وشقاییه اولین پایه
بلکه مجموع موبقات ومقحماته خمیرمایه در زیرا هر لقمه ونانکه
داخل حوصله انسان وسبب غذای بدان اوله کندو
جنسندن اخلاط وقوی تولید وحید وجوده قلاده اعمال متناسبه
تقلید ایدر آکل ربانک دل سخنی تناول سحت ایله خوکرده

ولحوم وعظامی لقمهٔ حرام ایله پرورده اولمغین علی الدوام
تعاطئ کؤوس بدع وآثامه منهمك وسجاف ورع وعفافی
سربنجهٔ غشم واعتساف ایله منهتك اولوب ایادیٔ طاعت
وعبادت قالب بی روح وشاهد عملی دار القضاء اخلاصده
مجروح اولور بیش آهنك رستخیز اولان اشراط فتنه انکیز
نزدیك وگلزار دونکار دهر هرج ومرج ایله تاریك اولدیغی
اکثر ناس نسناس صفت سررشتهٔ حزم وبصیرتی گم ومال حرام
وحلالی فرقده تعامی وتصامم ایدوب امر ورع وتقوایی توهین
وحول حمای لوائمده حائم اولمغی تسهیل وتهوین ایدرلر سنن نسائیده
یأتی علی الناس زمان یأکلون الربوا فمن لم یأکله اصابه من غباره
حدیثی حضرت ابو هریره دن روایت وتخریج وتناول حرام ناپاکه
اظهار حرص وانهماك ایدن رباخوار بدکار شمشیر وعید و
انذار ایله تجریح اولنمشدر نظم
این سخن راکشید رشته دراز، بسر رشتهٔ خود آیم باز
نثر ارباب حنکت وادعانده نهفته ونهان اولمیه که اکل مال یتیم دخی
داخل عداد کبائر واکا اجترا ایدن لئیم مهلکهٔ عذاب الیمده
هالك وبائر اولوب لاتقربوا مال الیتیم نص کریمی سرپنجهٔ
اهل ایمانی دامن مال یتیماندن کف وابعاد وابلغ وجوه
اوزره نهی وایعاد ایلمشدر اکل مال ایتام اخبث معاصی وآثام
اولدوغی معلوم جملهٔ انام اولمغله جهلهٔ سوقه ورعایا دخی
آندن تباعد وتقرز ولاتکن المفتون وان افتاك

بی ده

حنکت الشیء نهمته احکمته والاسم الحنکة ح

بیانیه

التقرز التباعد عن الدنس ح

المفتون

مفتون

مضمونی اوزره ارشاد عقل رهنمون ایله تعزز ایدرلر ایکن
غریب حالت وعجب مصیبت درکه ایکی طائفهٔ حائفهٔ غیر خائفه
بو بابده ترك تثبت وتأنی وبو رذیله دن عدم پرهیز وتأبی
اعتشلردر بری ملوك بدسلوك درکه اقتضاء یبسط الرزق
لمن یشا آنلری بسطت جاه ایله اغنا وکثرت اسباب عز
ودستگاه ایله نائل رتبهٔ اقناع واقنا ایلمش ایکن
فضالهٔ اموال ایامی ویتامی یه دست طمع وآزی دراز ایدر
نظم ملك ضعیفان بکف آورده گیر، مال یتیمان بستم خورده گیر
روز قیامت که بود داوری، شرم نداری که چه عذر آوری
نثر هر داور فلك یاورکه دندان طمع خامی تیز واخذ الحرام ایتامده
اصرار وستیز ایده بنیاد اعتزازی کند ودست ستم پردازی ایله
برکنده وبرکت جمعیت وثباتی شومی تفرقه وشتات ایله پراکنده
اولوب بیت المال پروبالی زیر پای حشر فتنه وشرده بی سپر و
خواص وعوامك سهام نفرین وملامته سپر اولور نظم
ای بسا بارگاه وطارم وتیم، زیر بالا ز آب چشم یتیم
ای بسا رفته ملك پرهنران، زار زار از دعای بی پدران
نثر بری دخی علماء تأویل جوی وقضاة ستیزه خوی درکه
مال ایتامه تسرع واقتحام خلاف وضع اسلاف اولدوغی
ظاهر وبادی ونص انما تأکلون فی بطونهم نارا اصوت اعلا
ایله سوء للجزائی ناطق ونادی ایکن قسمت نامه مال ایتامی
بی احتراز جمع واحتیاز ایدوب بو بابده رأی ناصوابلر

آقناه ای ارضاه ح

یتیم لفظ فارسیده کاربان سرای معناسنه

متشتت و اذیال اقوال الضعیفه یه متشبث اولماغله
علی الدوام اضحوکهٔ خواص و عوام و نشانهٔ نشابهٔ ملام اولوردر
قطعه قد بلینا فی عصرنا بقضاة ۔ یظلمون الانام ظلماً عمّا
یأکلون التراث اکلاً لمّا ۔ ویحبون المال حبّاً جمّا
نثر کشاده چشمان دوربین و بیداردلان صاحب تمکیندن
بر اهل درایت نقل و روایت ایدر که بر لیل سعادت میلده که
نظم ز جنبش مرغ و ماهی آرمیده ۔ حوادث پای در دامن کشیده
درین بستان سرای پر نظاره ۔ نمانده باز جز چشم ستاره
نثر نیرنگ ساز خیال که لعبت باز پردهٔ مثالدر
وراء حجاب ارادتدن بو صورتی اراءت ایلدی که بازار رستخیز
گرم و تیز و هر کس معرض معذرتده خونابه ریز اولوب
اولین و آخرین لا تری فیها عوجاً ولا امتا عرصه‌سنده بی همتا
مجتمع و لسان هاتفدن لا یؤذن لهم فیعتذرون مضمونی
مستمع اولمشلر بو اثناده شناوران محیط علوم اولان
اسلاف موالی رومدن بر فاضل پاکیزه گوهر که قضاة عسکر
بیننده نهایت ورع و دیانت ایله معتقد خواص ایکن بلکه
مظنهٔ کرامت اولمده همحال ابرهیم خواص اولوب بو مجلده
اسمنی تصریح و اظهار سوء ظن کباره سبب و نام و نشانی
ستر و کتمان لایهام صونه عن اللسان مقتضاء ادبدر
میان محشرده نمایان و مبصر و مشاهد و لقیانی ایله
گلزار آشنایی و عرفان منضر اولدی اما بر طریق ایله

بحر حیرت و دهشته غریق که هر نه طرفه گذار ایتسه بر چوق
اطفال خرد سال آردنه دوشوب و نه جانبه گتسه زنبور شر
و شور باشنه اوشوب دامن لباس تقواسی سرپنجهٔ یتیمان بی نوا
ایله چاک و علی رؤوس الاشهاد تبعهٔ تعدی و بیداد ایله
خجلت زده و شرمناک اولمش صاحب رؤیا که چمنزار قوت متخیله سنده
نبات و بقی المبشرات رؤیا ایدی دیرکن سؤالی استلام و
هجوم اطفالدن استعلام ایتدکده اول مطالب بستر لب
و مسئول مخاطب دیدی که بونلر شول اطفال برگشته حال
و ایتام شکسته بالدر که زمان قضا و حکومتمده بهانهٔ قسمت ایله
ماللری اخذ و غصب و ساحهٔ بی راحه‌لرنده لواء ستم ناروا
نصب اولنمش ایدی حالا مطالبه‌یه حتی ناگزیر ایچون هر بری گریبان گیر
و دست معذرت ادراک دامن قبولدن کوتاه و قصیردر نظم
گر ز علمی برون علم داری ۔ زیر پوشی ز جهل هم داری
آنچه امروز زیرپوش نمود ۔ آن زبرپوش حشر خواهد بود

الحدیث الثامن والعشرون

سعادت او ذات خردمنده کیم ۔ قبول ایلیه منهج سنتی
دیدی مدح ایدر سنت اهل رسول ۔ ولم یعد عنها الی البدعة
تمام الحدیث طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس
وانفق الفضل من ماله وامسک الفضل من قوله ووسعته
السنة ولم یعد عنها الی البدعة دیلمی مسند فردوسده
حضرت انسدن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت

ایتدوکی جامع الصغیرده اشارت اولنمشدر یعد کلمه سی
لم ایله مجزوم و ناقصك علامت جزمی آخرنك سقوطی اولدوغی
عند اهل العربیه معلوم اولوب لم یعد عنها لم یتجاوز عنها
ایله مفسر و عدا عن ایله تعدیه ایتدکده تجاوز معناسنه
اولدوغی مقرردر طریقهٔ سنت برشارع اعظم درکه اکا
موفق اولان طالب حق شاء ام ابی واصل معمورهٔ هدا
اولوب نعمت خانهٔ فیض عامدن کام آلور و تنکنای بدعت پر
عقبهٔ پرظلم درکه اکا کرفتار اولان شقی کرفتار بیابان شکوك
بی پایانده افتان و خیزان و متابعت سنت فرضده کالذی استهوته
الشیاطین فی الارض حیران اولوب غلبهٔ مرا و جدال ایله عمل دن قالور
نظم چند ازدم فلسفه شنودن ، نه فلسفه بل سفه نمودن
خواهی طیران بطور سینا ، برسست مکن بنور سینا
نثر اکرچه حسن متابعتی محض و سلسلهٔ مطاوعتی محکمات اولی
آیات و اخبار و کلمات کبار ع زهرچه عقل تصور کند فزون باشد
نثر اما فرمان روای بعثت الی الاسود والاحمر ع روشنایی فزای دور قمر
نثر مظهر تام اسم اعظم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری مقتدای
وسلطان سلاطین رسل ایکن فرمان واتبع ملة ابرهیم حنیفا
ایله شرط فرط متابعتی ایفایه مأمور و کلیهٔ اخرانه متابعت
اول سلطان دنیا و آخرتك شرف مقدم عرش فرسالری ایله
آهل و معمور اولدوغی جمله ادله نك ادلی وسائر حجج قاطعه نك
اجلی و اجلی در ، اساطین جامع دین اولان ثقات مورخیندن

نقل و آثارت و عبیر حسن عبارت اثارت اولنمشدرکه اول
زمان بی نشان ده که کان الله ولم یکن معه شئ قولنه مصدا
بلکه اول حین تجرد عنوانه تعبیر لفظ زمان امر ضروری الاطلاق
اولوب هنوز ع کلزار وجود عالم افروز نشو
بی نشو و نما و نظار کیان هفت ورنك آسمان عصابه بستهٔ عما
نظم دران خلوت که هستی بی نشان بود ، بکنج نیستی عالم نهان بود
وجودی بود از نقش دویی دور ، ز کفت و کوی مایی و تویی دور
نثر ناکاه اقتضاء حکمت حکیم جواد ابواب برء و ایجادی باز
و اجنهٔ اعیان مشیمهٔ امکانده تحرك و اهتزازه آغاز
ایلدی نوبت خلق و تکوین ع برید ازل محمد مرسلین
نثر اولان روح الامینه کلوب کمال حسن بشارت و فرید
لطف بشارت ایله ابداع و تهانخانهٔ ذات کزینیده
جواهر امانت وحی مبین ایداع اولندقده بو نعمتك اداء
شکر بی غایتی ایچون اشرف عبادات بدنیه اولان صلوة
خالصة النیه ایله وظیفهٔ عبودیتی ادا و ادامت و بکرمی
بیلده که هر روز سعادت افروزی کالف سنة مما تعدون
نهایت خضوع و نیاز ایله ایکی رکعت نماز اقامت ایلدی
صوب لامکاندن بر صوت راحت رسان کلدی که ای کنجور
دقائق وحی و الهام و بالانشین بام سبز فام اکرچه بو عمل میرور
عین رضا ایله مرموق و بو طمانینت و تعدیلك مثل و
عدیلی غیر مسبوق در اما ممتحن فتن آخر الزمان اولان

امتِ ناتوانك ایکی رکعت نمازلری بو صلوة دوردن ارزدن
اصوب وبتم جنابِ استغنا منابدن افضل واحبّ در زیرا
سن مقتضاءِ نهادك اوزره تفرّد واستبداد ایتدوکك
کارِ دشوار ابتداءِ طرزِ ابتداع وآنلردن ظاهر وهویدا
اولان عمل اندك نماسنِ سنّته اقتفا واتّباع در ع
ببین تفاوتِ ره از کجاست تا بکجا نثر عنوانِ حدیثده مسفور
مسطور اولدوغی اوزره هرکس کندو عیبنی ادراك وتعقل
وعیوبِ خلقدن تعامی وتغافل اشرفِ محاسنِ خصال
بلکه خلاصهٔ مجاهدات واعمالدر نظم
ای خنك جانی که عیب خویش دید هرکه عیبی کفت آن برخود خرید نثر
زیرا معشرِ نوعِ بشرك کتابِ طینت ونهادلری فصولِ چهار ارکانه ده
اوزره مؤلّف در هربری موقفِ عظ نفسك ثم عظ الناس ده
اصلاحِ نفسِ نا سپاس ایله مأمور ومکلّفدر کندو نفسِ ناپروا اضداد
سراپا الوده نقیصه وعار ایکن ترك اعتبار وآخرك اسبابِ عیب
عوارضنی تداول واعتوار ایلمك خارج شرطِ انصاف وکندی نقصاننه
ع که هرکه بی هنر افتد نظر بعیب کند نثر بلکه جواسیس قلوب وی معالجان
ادواءِ عیوب اولان کمّلِ بلند مراتب مشاربنده آخرك منظارِ وجود
متراءی ومشهودی اولان عمیزه ونقصانی عیب بین اولدانك صورت ندم
دلِ پر وسواسنك انعکاسیدر مادام که مرقعهٔ وجودِ خود کامنده
مومسهٔ شینی شنار دربکنار اوله صفحهٔ مجلای المؤمن مرآت المؤمن ده
مشهود وصحیفهٔ وجودِ خارجده مثبت وموجود اولماز نظم

ای

ای بساظلمی که بینی درکسان خوی تو باشد در ایشان ای فلان
اندر ایشان تافته هستیء تو از نفاق وظلم وبد مستیء تو
چون بقعر خوی خود اندر رسی پس بدانی کز تو بود آن ناکسی
نثر شویله که بو معنانك سر منزلِ تسلیم وقبولندن قلبِ قاسی
بعید وقاصی وذیلِ نیلندن دستِ خردِ قاصر کوتاه وقاصی
اولورسه باری بو کلام معقولی کوشِ کذارِ قبول ایلیه که
تعییب وتعییرك ادنی ضرری نا کزیری مالا یعنی یه اشتغال کردارك
بلکه اکثر اسنادِ عیب رجماً بالغیب اولماغین عیب جوی بد
کار وباری لباسِ شك والتباس ایله اشتمالدر ع
ولیس کلام النفس غیر ضلال نثر شویله که راحلهٔ کلامه
درای ازدرا وملام آویخته وقدحِ قدح ومذمت سمّ ذعاف شماتت
ایله آمیخته اوله آنك تأثیر مضرّتِ بی پایانی جبر و
مقابلهٔ محاسبان غیر حاصر ولا تشمت باخیك فیعافیه
الله ویبتلیك وعیدِ غیرِ بعیدی خود در کار وحاضردر
نظم بد مکو که همی کشد غیبه هر بدی را بخویش چون کیبه
نثر عصمنا الله سبحانه وتعالی عن حصائدِ السنتنا
وایقظنا عن رقدتنا بل سنتنا نظم
اعمل بقولی ولا تنظر الی عملی ینفعك قولی ولا یضرّك تقصیری
نثر خصوصا که استر سوءة اخیك لما تعلمه فیك نصیحتنه
مخالفت ایدن عیب بین بی هنر حقیقتده کندویه ضرر
وعرضنا مصونتی اسهمِ مطاعن کونا کونه سپر ایدوب نظم

این جهان کوهست گفت وگوی تو ، باز آید چون صداهم سوی تو
نثر نحواسی اوزره آندیه ومحافلده آنک مثالب ورذائلندن
بحث وتنقیر وقلوب اهل قبولی آندن تنفیر ایدرلر نظم
گر خدا خواهد که پوشد عیب کس ، کم زند بر عیب معیوبان نفس
ستر کن تا بر تو ستاری کنند ، تا نه بینی ایمنی بر کس مخند
نثر اما مضایق افعالدن خلاص وحرم سرای توحید صفاتده
محرم خاص اولان کمل اخیاره که بارگاه وکل شیء عنده بمقداردن
خلعت وجود حقانی اعطا وارزانی قیلنمشدر آنلرک
حال کرامت مآللری سائر ناس ناشناسه قیاس اولنماز نظم
لیک در شیخ آن گله زامر خداست ، نی پی خشم ومماراة وهواست
آن شکایت نیست هست اصلاح جان ، چون شکایت کردن پیغامبران
نثر آنلرک عموم حنو ومرحمتلرندن بر مرتبه وسعت وفسحت
واردر که سوختگان شرر گناهه نظر شزر استکراه ایله نگاه ایتمک
دکل بلکه گرفتاران شرک وضلالتی دخی هنگام لقی ودعوتده
استعباد دیده اعتبار ولسان تمکین وانات ایله بو ابیاتی تکرار ایدرلر
نظم بر همه کفار مارا رحمتست ، گرچه جان جمله کافر نعمتست
بر سگانم رحمت وبخشایش است ، که چرا از سنگهاشان مالشست
آن سگی که می گزد گویم دعا ، که ازین خو وارهانش ای خدا
نثر اهل تمکین وارشاد کثرهم الله تعالی الی یوم المیعاد علاج
عارضه اعوجاج ایله مأمور واولبابده سکوت ناصواب ایله
موزور اولوب مامن عام الا وقد خص آنلره سبب ترخص

اولمغله

اولماغله عموم نهیدن تخصیص ومضیق حجردن تخلیص
اولنمشلردر آنلرک مثالی شول جراح صاحب کماله درکه
رؤیت سوءه انسان هر زمان منهی عنها بلکه محرمات محرمیته
دخی کشف عورت ناروا ایکن رکزن صاحب هنر
جوف سراویلده اولان قروح ودمامیله نظر ووضع مرهم
مرحمتاثر ایدوب سائره رؤیتی حرام بلکه محض اذناب واجرام
اولان اکا جائز وعلیل شکسته بالک بره واندمالی ایله
مثوبت بی غایته فائز اولور خلاصه حدیثده تثبیت وتثبیث
اولندوغی اوزره فضل مالی انفاق واحسان وفضول قیل وقالدن
کف لسان دخی صحیفه قبوله املا اولنان مکارم خصال وامداددندر
اولا سخاوت وانفاق که بالاتفاق انفع اخلاق وانفس اعلاقدر
نظم بخیه کردم زهر اندیشه ، نیست نکوتر ز سخا پیشه
خاصه ز بهر کرم آمدد رم ، برگذر قافیه اینک کرم
نثر اشجار جناندن بر شاخ برومند کثیر الاغصاندرکه
اکا تعلق وآنک واسطه سی ایله تسور وتسلق ایدن
حظائر بی نظائر قدسه داخل ونعیم مقیمده خالد اولور اما
بو دخی سائر خلال بی اختلال گبی بی تکلف واعتمال
حد اعتدالده گرکدر که ثوابه قرین وصوابه قریب اوله
طرف افراطی اسراف وتبذیر وجانب تفریطی شح وتقتیردرکه
ع عند اهل الکمال قاطبة نثر معیب ومعلول ولا تجعل
یدک مغلولة الی عنقک ولا تبسطها کل البسط آیتنه مخالفت ایله

علماء حکما قتنده نادر وا ومدخول در **نظم**

نثر ای بسا امساک کز انفاق به ، مال حق را جز بامر حق مده

اکرچه وارثان مقام صدیقیته نسبت بذل موجود وایثار سرمایه وسود

افضل اعمال بردر وما ابقیت لعیالک سؤالنه ابقیت الله ورسوله جوابی

قطعه انفق ولا تخش اقلالا فقد قسمت ، بین العباد مع الآجال ارزاق

لا ینفع البخل مع دنیا مولیة ، ولا یضر مع الاقبال انفاق

نثر لکن منقبت ایثار هر سبکسارک کاری وهر حریص کردارک

کرداری اولمادیغی جهتدن اوساط ومقتصدین واعیان

عین الیقینه کوره افضل الصدقة ما کان عن ظهر غنی نحواشنه

اقتدا وائتنا نمط اوسط وفرموده وکان بین ذلک قواما

عند الله تعالی اقوم واقسط اولوب فتقعد ملوما محسورا

غائله سندن سلامته سبب وهر حالده تعدیل ارکان اعتداله اقرب

نظم خوشا روزکارا که دارد کسی ، که بازار حرصش نباشد بسی

جهان میکنارد بخوش خوارکی ، به اندازه دارد تنک بارکی

نه بذلی که طوفان برآرد زمال ، نه صرفی که سختی درآرد بحال

نثر ثانیا قلت کلام وترک اسهاب واسهام که

صواب دید عامهء حکمادر برکزیده خصلتدر که آنک ربیع حسن

شجرهء طیبهء معرفته سبب نشو ونمادر **نظم**

کفتن بسیار نه از نغز نیست ، ولوله طبل ز بی مغزیست

نثر هر اهل حال وارجمند حمید الفعال که طریق حکمتده بلند قدم نهاده

اکا یاردر وفضائل علمیه وحکمت عملیه دن بهره دار اوله اکثر ایامده

بیغوله

بیغولهء اذا تم العقل نقص الکلامده ساکت ومیزاب بینه خونبار ندن

سرشک ندامتده استغفاری ساکب اولوب من کثر لغطه

کثر غلطه فرقه سندن مبتلای آفت وخیز اولان اهل مرا

وستیز ایله ترک استصحاب وسالکان منهج مزاح ومباسطة

لسان حکمت ایله جوابی استصواب ایدر **رباعی**

کر میخواهی که وقت خود داری کوش ، دم در کش وبخویش باز آری هوش

کر هر دو جهان چو بحر آید در جوش ، تو حاضر وقت خویش می باش وخموش

نثر کثرت کفتاره کرفتار اولان مکثار مهذاره هل یکب الناس

علی مناخرهم الا حصائد السنتهم عجب وعید شدید وهر مرشد

مرتاض مظهر فضل فیاض حضرت فضیل بن عیاضک

من عد کلامه من عمله قل کلامه الا فیما یعنیه قول نصیحت نصابی

بو بابده نصح سدیددر **نظم**

در دوزخ تن زبان زبانیست ، مفتاح بهشت بی زبانیست

ماهی بفلک مقیم ازان کشت ، کاول که بزاد بی زبان کشت

مار از در خلد رانده زانست ، کانک دو زبانش در دهانست

نثر اکرچه اولیاء کرام خصوصا صحابهء ذوی الاحترام باسرهم

مالا یعنی وهذردن تحفظ وحذر ایدوب قلتات لساندن

اتقا وفضیلت سکوت واصماتی صحائف کائناتده ابقا ایتشلر

اما سر جریدهء اصحاب یقین وجانشین حضرت خاتم النبیین

نظم کرده منشور او بخط بدیع ، حق لیستخلفنهم توقیع

از زبان صادق وزجان صدیق ، چون نبی مشفق وچو کعبه عتیق

رضی الله تعالی عنه اختیار حسن سمت وجملەدن زیاده
ترجیح طرف صمت ایدوب باعث سکوت وکف لسان
اولماغیچون زبان حکمت جریانلری اوزره وضع تحجر و
خطا وخطل احتمالی محال ایکن محضا کثرت قیل
وقالدن تحامی وحذر ایدرلر ایدی نظم
هرکس هوس سخن فروشی دارد ، من بنده آنم که خموشی دارد
نثر وسؤال المقدم جواب مقرر اولماق ایچون
لسان معجز بیانلرنده اشاره وهذا الذی ورد فی المورد
کلام کثیر الفوائدینی اداره ایدوب کثیرا ما بو بیت
نصیحت نما ایله تمثل وسرمایه حکمتی تأثل بیورورلر ایدی
نظم اخزن لسانك لاتقول فتبتلی ، ان البلاء موکل بالمنطق

الحدیث التاسع والعشرون

ره سنته اتباع ایدنه ، قریشك اولور احترامی مهم
دیدی بو حدیثده فخر جهان ، ولا یصلح الناس الا بهم
تمام الحدیث قریش صلاح الناس ولا یصلح
الناس الا بهم ولا یعطی الا علیهم کما ان الطعام لا یصلح
الا بالملح ابن عدی کاملده حضرت عائشه دن
رضی الله تعالی عنها بو عبارت ایله روایت ایدوب جامع الصغیرده
اشارت اولنمشدر قریش بر طائفه بودبار بی طیش در که
شرف قدر ومنزلتلری کتاب وسنت ایله مثبت وبو بابده
جبل شبهه وارتیاب مقراض نص قاطع الاعتراض ایله

منبت

منبت اولوب قدموا قریشا ولا تتقدموها شجاع غ
خصائص ظاهرهلرندن بر لمعه نیم تاب ومن یرد هوان قریش
اهانه الله کتاب مناقب زاهرهلرندن بر مختصر بابدر
بعض احادیثده بو معنی درجه صحته رسیده ولآلی کلما
سمط اسناد صحیحه کشیده در که قریش بیکی خصلت
وشرف ایله صنادید صید سلف وخلفدن ممتاز
وراجح وهر فرد کاملی اتصاف جوامع فضائل ایله حسد کرده
عظما وجحاجح در اولا اسرار شریعت وحقیقته
ابن بجده وسوره کریمه رسالته آیت سجده اولانت
نظم سبب آفرینش عالم ، باعث بدو فطرت آدم
اول ما خلق نتیجه کل ، آخر انبیا وفخر رسل نثر
حضرتلری اول جناح دولت ونجاحك قادمه سی واول
قصیده عز وفلاحك حسن خاتمه سی اولدوغیدر بو
بر شرف باهردر که سائر مکتسبات مناقب ومآثردن
متمایز ومتزائل ومفاخر اخری بونك جنب جنابنده
بی رونق ومتضائلدر ع عزت وسلطنت آنست که الله دهد
نثر ثانیا شان الفت نشانلری سوره کامله ایله تشریف واجلال
وبیشکاه سوره مسفوره ده تمکین واحلال اولنوب بو منقبت
وکمال بی همال ایله قدم تقدم واستقلاللری رقبه اولین و
اوزره نهاده ومحاسن روش واسلوبلری سائر قبائل وشعوبه زیبا
نظم اذا انت اعطیت السعادة لم تبل ، وان نظرت شزرا الیك القبائل

نثر ثالثا غیاهب کفر و غوایت انحاء عالم ملک و شهادتی
احاطه و حمیت جلیهٔ جاهلیه نامحرمان حرم استعدادی
خلوتسرای هدایت و سداددن ابعاد و اماطه ایتمش ایکن
مجموع خلق عالمدن اون ییل مقدم بیضهٔ دین مبینی حمایت
و نور توحید و ایمان ایله عقبهٔ شرک و خذلاندن
ازالهٔ تاریکیٔ عمایت ایتدکلری در رابعا یوم فیلده
جند غیبی ایله تأیید و ترفیل و مغانم کثیرهٔ جیش حبش
ایله تغنیم و تنفیل اولدوقلری در خامسا امر خلافت
آنلره مخصوص و سائرلرک حکومت و استیلالری طریقهٔ
تغلب و اعتدا ایله اولدوغی نص حدیث نبوی ایله منصوصدر
سادسا شرط سقایه‌یی و وقایه ایله تسکین نوادی نامرادی
ارواء و حجاج ذوی الاحتیاجی اماکن حرم آمنده اسکان
و ایوا ایتدکلریدر سابعا مداوم شغل سدانه و بیت شریفه
ولیجه و بطانه اولماغله الی یوم المیعاد بو شرف مادر زاد
آنلره نامزد و سائر کبراء امت بو امنیتدن ردع و رد
اولدوغیدر کتاب ثمار القلوبده مسطور و مکتوبدر که
قریشک مکارم باطنه و ظاهره سنه منصفان قرون غابره آگاه
و زمان جاهلیتده لقبلری اهل الله اولوب بین سائر العرب
تواتر فضل رب ایله منقطع العدیل و فرط ذکا و ادب ایله
ممتنع البدیل اولماغین مزیت رجحان و ممیزه قرینه و لقب مذکوره
شایسته و قمین اولمشلر ایدی اول فرقهٔ صحرانوردک هر فردی

العمایة الغوایة واللجاج ۃ
الترفیل التسوید والتعظیم ۃ
التغنیم تنفیل الغنیمة ۃ

مجامع

مجامع کمالات نفسانیه‌یه فائز و گلزار دکار و بارلرنه زلال ملکا
فائض اولوب حرم حرمت آباده بغی و الحاددن تجنب
و تحجج و معتمرینه اظهار شعائر رفق و لین ایله تحنن و
تحبب ایدرلر ایدی شتا و صیفده قرای ضیف ایله سنت خلیلیه‌یی
احیا و قاعدهٔ اسماعیلیه‌یی اجرا ایدوب طعاملری فقرا و مساکینه
مباح و مبوء و مقاملری واردین و صادرینه مناخ ایدی ع
احسنت زهی شیوهٔ مهمانداری نثر حرم محترم مکه‌ده که مصداق
ان اول بیت وضع للناس للذی ببکه‌در ثوا و مجاورت ایله ضنک
اختیار و اول محل محلی سائر عمائر اوزرینه ایثار تمکین نظم
آب از بالا به پستی در دود ، آنکه از پستی به بالا بر دود
شاد از غم شو که غم دام لقاست ، اندرین ره سوی پستی ارتقاست
نثر مضمونی فرمای گلزار دیر و بلرنده نسرین لن یغلب عسر یسرین دمیده
و اول فنای سریعة الفیٔ مظلهٔ یجبی الیه ثمرات کل شیٔده آرمیده
اولدی تألیف کلامده بر مرتبه رسوخ تاملری وار ایدی که هر بری
اسلوب سخنوریده افضل خلیقه و رشحات لسان معجز بیانلری
دلیل حسن سلیقه اولوب موشکافان آخر زمان درک و ادعانندن
قادر اولمادقلری عویصات و نوادر آنلرک نسوان و صبیاننه
روز مره و بلغای سحر آفرین ترتیب و تدوین ایتدکلری دلائل اعجاز
و اسرار بلاغت آنلرک بوستان حسن براعتلرندن برک تره ایدی
ع لیس التکحل فی العینین کالکحل نثر خصوصا مظهر اظهر یأتون
الیه من کل فج عمیق اولان بیت عتیق قبلهٔ جملهٔ قبائل

انسانیه
یی
معیشتی

ومطاف اواخر واوائل اولماغله اقطار بلدان ورباعدن
گلن اشخاص مختلفة الطباع ایله آمیزش واختلاط
وشرائط صحبتی ایفا ورعایتده کمال تحامی واحتیاط
ایلدیلر وفی حد انفسهم سلامت فطرت ومزید ذکا
وفطنت ایله معالی اموره مستأهل ومرشح وهر برینک
هادی تهادی وشاح حسن استعداد ایله موشی و
موشح اولماغین اوزاع متباینة الاوضاعک افعال
سیئه لرندن اتقا واعمال حسنهٔ سنیه لرینی اختیار و
انتقا ایدوب سائر ارباب مجاهده مشاهده ایتدکلری
نوادر اطوار وشئونک دربت وآزمونی ایله اعقل برایا
وانعکاس صور معقولهیه اجلای مرایا اولدیلر آخر مکارم
وفضائللری بر مرتبه یه بالغ وواصل اولدی که لایزال
هذا الامر فی قریش ما بقی منهم اثنان ایله آوازهٔ حریت
ورجحانلری شش جهات جهانده انتشار واشتهار
بولدی والناس تبع لقریش فی هذا الشان مسلمهم تبع
لمسلمهم وکافرهم تبع لکافرهم که صحیحین اتفاق ایتدکلری
احادیث صحیحة المساقدندر اسماء صغیر وکبیرده
جایگیر اولدی بالجمله دیک فلک سرنگون آنلرک وجود
ملاحت نمونلری ایله تمکین وعیون اعیان زمان آنلرک
رشک شرف وتمکینلری ایله تمکین اولوب سبیکهٔ نهاد
باسدادلری ع ذهبت قریش بالمکارم کلها نثر

بالهادی العنق

بولونمز

بوته سنده مسبوک ونقرهٔ استعداد خدادادلری لولا ان
یبطر قریش لاخبرتها بما لها عند الله سکه سی ایله مسکوکدر
نظم لانه الغایة القصوی التی عجزت عن ان تؤمل ادراکها الهمم
ما یستحق کرام الناس مرتبة فی الفضل الا لهم من فوقها قدم

الحدیث الثلاثون

سلمکه اشیانی بیوردی رسول اولمیا اسمیله مصاحب کبی
اعتبروا الارض باسمائها واعتبروا الصاحب بالصاحب
تمام الحدیث نوادر اتفاقیاتدندرکه بو
حدیث براعت ظروفک اجواف اصداف حروفنده
درر حکم مخزون ومزاحفات بحر سریعدن مفتعلن
مفتعلن فاعلن وزنی اوزره بالتمام بر بیت موزوندر
ابن عدی کتاب کاملده حضرت ابن مسعوددن رضی الله
تعالی عنه بو عبارت ایله روایت ایتدوکی جمع الجوامع
وجامع الصغیرده اشارت اولنمشدر طالبان حق الیقینه
ظاهر ومستبیندرکه تنزل الاسماء من صوب السماء فحواسی
اوزره اسمانک مسمیاتده تأثیرناکزیری واضح ودرخشن
وشحرهٔ سحرهٔ نفس وهوا اولان اهل دنیا قرنا وخلطادن
استراق افعال واخلاق ایتدکلری عند الحکما مبرهندر
بو سببدندرکه سلطان انبیا ومرسلین علیه وعلیهم افضل
صلوات المصلین نیجه اسماء قبیحه یی اسماء حسنه یه ابدال
ونیجه اسمادن مسمیاتنه استدلال بیوروب تحسین اسامئ اولاد

پدرانِ نیکو نهاده امر مندوب و مشروع و بو معنی دفترده کبار
اولانِ کتبِ سِیَر و اخبارده مفصّل و مشروحدر قطعه
الادبُ شیءٌ فیه من اَخوفِ اَسمهٖ تواهٍ لنا عنه وزَجْرٌ وانذارُ
فُتِنّا بدینارٍ وهِمْنا بدرهمٍ وآخِرُ ذا همٌّ وآخِرُ ذا نارُ
نثر روایتدرکه قطبِ رحای رسالت محورِ رجای اهلِ بسالت
نظم سالارِ مقرّبانِ درگاه سلطانِ سریرِ لی مع الله
نثر صلّی الله تعالی علیه وعلی المنتسبین الیه جانبِ طیبهٔ
طیّبه یه توجیهِ خاطرِ عزّت قرین وشوفِ مقدمِ مکرّملری
ایله اول خاکِ پاکِ تابناکی رشکِ فردوسِ برین ایتمه دقلرنده
قبیلهٔ انصاردن بر نیکوکارک دارِ نزهت مدارینه تشریف نزول
وخانهٔ کثیر النفاعنه که نمودارِ لکلّ شیءٍ دولةٌ حتّی البقاع
ایدی ولوج ودخول بیوردیلر اول میزبانِ شیرین زبان
بو نعمتِ بی کرانک شکرانه سی ایچون بسطِ نوازش وندا
وخلال قیل وقالده سالم ویسار ایله مسمّی ونامدار ایکی
خدمتکارینه خطابِ ندا ایتدکده اول شفاعتخواهِ دور
ونزدیک وگویای اخذنا الفالَ من فیک بو کلامِ مسرّت مساق دن
علی وجه الاشتقاق سلامتِ حال ویسرِ آماله استدلال و
سلمت لنا الدار فی یسر مقالی ایله القاءِ قرعهٔ فال بیوردیلر
نظم زمانه قرعهٔ برکاری انداختن زکار آفرین کارها ساختن
نثر شرحِ لامیّة العجمده نگاشتهٔ مرزِ بدائع رقم درکه
سکّانِ بادیه وبیدادن بر اعرابیِ بی سروپا مهاجرتِ اوطان

و دیار

الفرقة

و دیار وصاحبِ سطوتِ اِنّ الشیطان یفرّ من ظلّ عمر اولان
خلیفهٔ دادگستری قصدِ از دیار ایدوب مجلسِ قبوله دخول
وحاشیهٔ بساطینی مثالدهٔ مثول ایلدکده حضرت امیر اول
زائرِ روشن ضمیرک اسم ورسمندن استخبار واول ساکنِ دیار
نامی شهاب بن حرقه اولدوغنی اشعار ایلدی تکرار قبیله
وتبارندن سؤال واول غریبِ دیار اهالیِ حرّهٔ ناردن
اولدوغنی اجمال ایلدی بعده مسکن وموطنندن استعلام
واول مسافرِ بادیه پیما ذاتِ لظی اولدوغنی عرض وافهام
ایله ختمِ کلام ایلدی اول دادرسانِ ذکور واناث وگویای
وافقت ربّی فی ثلاث متمّمِ عددِ اربعین مقصودی یا ایها
النبی حسبک الله ومن اتبعک من المؤمنین طبقِ حکمتِ خفیه دن
رفعِ غطا وسرپوش وقلزمِ بیکرانِ کرامتی جوش ایدوب دیدی که
ای سرّ قدردن بی خبر کلبهٔ احزانکه افتان وخیزان قفول
وعودت وبو بادیهٔ شتاب ومسارعت ایله که بود کلو
اجتماعِ نیران سنک خانهٔ ویرانکی تودهٔ تراب وخانمانکی
نارِ فنا وبوار خراب ایلمشدر اول زائرِ حائرِ پیچ وتاب ایله
عجله وشتاب ایدوب کوردی که کازهٔ تنک وتاری کرمادٍ
اشتدّت به الریح وقوم وتباری زاویهٔ بیوتِ خاویه ده نیم کشته
وجیج اولوب مساکنی ویران ویباب واهالی وسواکنی
عرضهٔ عارضهٔ فنا وتباب اولمش قطعه
هذی منازلُ قومٍ قد عهدتهم فی کلّ عیشٍ وامنٍ ما لهم خطرُ

هاجت بهم حادثات الدهر فانقلبوا الی القبور فلا عین ولا اثر
نثر ابن جوزی جوزی بالخیر الاوفی کتاب الوفا فی فضائل المصطفی ده
حبل حکایتی احکام وتشنکان ظهیره معرفتی زلال روایت
ایله اروا ایتمشدر که حضرت رسول امین نبی الانبیاء والمرسلین
نظم ابلغ من ابلغ ام الکتاب ۰ افضل من اوتی فصل الخطاب
صل علیه وعلی آله ۰ ما ظهر الحب علی الواله
نثر یار غار صدیق اولان حضرت صدیق ایله رضی الله تعالی
عنه اختیار مسافرت ومدینه دینه توجه ومهاجرت
بیوردقلرنده بریده اسلمی کندو قبیله سی اولان بنی سهم دن
یتمش راکب ایله عزم راه وپس وپیشه دیده
دقت پیشه ایله نگاه ایدوب نظم
شب بست وبادیه وباد ومن چنین گرم مگر سعادتی از غیب رهنمون آید
نثر مضموننی بدرقه درون ایتمش ایکن ناگاه میان شب سیاه ده
اول شجاع رسالت وبلاغ ایله التقا ومسکن خضوع و
مسکنت ده تقلید لازمه عبودیتی انتقاد وانتقا ایلدی نظم
شاه پیغمبران بتیغ وبتاج ۰ تیغ او شرع وتاج او معراج
امر ونهیش براستی موصوف ۰ نهی منکر وامر معروف
نثر حضرتلری دربت قربت انجاملری اوزره بدء کلام واول
شبکرد صحرا اخرامک نامندن استنبا واستفهام بیوردقلرنده
جوهر سخنی طبق عرضه نهاده ومیان بنده وآزاده نام نادر زادی
بریده اولدوغنی افاده ایلدی اول محرم سبحات جمال

وجه

وجوهر کان کان یحب الفال علیه الصلوة والسلام من الملک
القدوس السلام حضرتلری مخصوص شرف ما صب الله
فی صدری شیئا الا صببته فی صدر ابی بکر ولان صدیقی مکرم
اسماع توید لا ضیر ویا ابا بکر برد امرنا وصلح قول اصحی
ایله فال خیر بیوردیلر بعده اول غریب نسیب وره تورد
بالاو تشبیه حسن توجه وانعطاف ودوده ستوده سندن
استکشاف بیوردقلرنده مقام استسلامده قدیمی لا م
وبنی سلم دن اولدوغنی اعلام ایلدی اول کسوار معرکه
انا نبی السیف ونشأه دار مشاهده بی کیف محل حشم
قرة عینی فی الصلوة علیه صلوات الصلوات الواصلات
مصداق ان الله بعثنی الی الناس عامة والیک خاصة اولان
صدیق صادق الاخلاص سلمنا ایله عرض بشره بشارت
والفال علی ما جری معناسنه اشارت بیوردیلر تکرار اول
مسافر مسافه گزاره اظهار نوازش واشفاق وشعب اصلی سندن
استنطاق بیوردقلرنده بنی سهم دن اولدوغنی عیان وبو
محلده حبل کلام بریده بریده اولوب سمت مقصوده صرف عنان
ایلدی اول صاحب اسرار سبحان الذی اسری
ودروشن دیده ولقد رءاه نزلة اخری نظم
باد هردم صد درود وصد سلام ۰ بر رسول وآل واصحابش تمام
نثر پیشوای اهل السنه واول من یدخل الجنه اولان
صدیق بی همتا صاحب خصوصیت ما ظنک باثنین الله ثالثهما

رضی الله تعالی عنه خرج سهمك ایله تبشیر وصحف آمال مطویه‌یی
تنشیر بیوردیلر کتاب موطاده صوان بیاندن کشف غطا
اولنمشدر که بر یوم سعید عید مثال ودوز فیروز مبارك فالده
مفخر ملك وبشر روشن چشم ما زاغ البصر نظم
مشعل نه پیشگاه اقرار آتش زن دودمان انکار
قطب فلك سکینه وحزم فرمان ده موکب اولو العزم نثر
برشتر دوشایی ارادهٔ حلب وبر حالب مناسب طلب بیوردقلرنده
نجوم سماء هدایتدن بر اعرابی پاك طینت کمین انتهاز فرصتدن
قیام وانتصاب وبو تقریب ایله بارگاه رسالته قصد انتساب
ایلدکده صاحب مهر نبوت تنها خرام اقصای ختمیت ع
روان باد بر روح او صد تحیت تر مسارعت دن منع وارجا
وسؤال عن الاسم رسمنی اجرا بیوردیلر اول شخص مقدام ترعهٔ
سرعت کلامنی کشاده ونامی مره اولدوغنی طبق عرضه نهاده
ایتدکده اسم مره مرارته مادهٔ اشتقاق ومشعر مشقت وعدم اشفاق
اولماغین پیشگاه مبادرتدن ابعاد وصف نعال مدافعتده
اقعاد اولندی تکرار اول شتر شیر بارك استدراری
جناب رسالت پناهه دلخواه اولوب حضار مجلس ملائك مقر
شخص آخر بو خدمت شرف مداره مسارعت وبدار ایتدکده
آنی دخی توقیف ونامنی استعلام ایله نواخت وتشریف
بیوردیلر اول نا کامك دخی نامی حرب اولدوغی معلوم و
وتأثیر نام نامناسب ایله اول دولتدن محروب ومحروم

اولدی

اولدی بعده احتلاب لقحهٔ قویه متعلق ارادت نبویه
اولدقده شخص سیومین که بی ریب مین مظهر فعززنا
بثالث ومکمن فرصتده نا کث ایدی کمال احتیاط وورع
ایله اول خدمته شروع ایلدکده آنك دخی تام ونشانندن
پرسان اولدیلر اول سعید صواب اندیش نامی یعیش اولدیغنی
کمال ادب وتشویر ایله ابانه وتقریر ایتدکده اسمی تعیش و
اقباله دال اولماغین بین الاکفا طالعی روز افزون و
تنفیذ امر سابق ایله مأذون اولدی تأثیر اسامی موضوعده
مسموع اولان روایات صحت آیات دندر که یثرب که
ثرب دن مشتق ولسان عربیده ثربه عابه معناسنه
اولدوغی محقق در قبل الهجره مدینهٔ منوره یه اسم علم
وبو نام ایله مشهور عالم ایکن اطلاق لفظ یثرب دن
منع وتحذیر واکا بدل طیبه وطابه ایله عنوان پذیر
اولمشدر منشور الهیده که مستنبط اوامر ونواهیدر
یا اهل یثرب لا مقام لکم بیورلدوغی زبان منافقین دن
سوق وتعیین اولنمش کلام محکی ومنقولدر بو تقدیرجه
حدیث نهی نمتا ایله آیت رخصت نما بیننده تدافع وتمانع
اولمادوغی معلوم ارباب عقولدر حدیث سابق التحریرك
نصف اخیرنده تصریح وبیان اولنان اتخاذ اصحاب واخدان
فی حد ذاته برامر مطلوب وسبب راحت نفوس وقوت قلوبدر
قطعه الا لیت شعری هل اری الدهر واحدا قرینا له حسن الثناء قرین

فاشكو ويشكوا بقلبي وقلبه ، كلانا على شكوى اخيه امين

نثر ابو داود عليه رحمة الودود راوى و ناقلدر كه الرجل على دين خليله فلينظر احدكم من يخالل حديث صحيح الاسناددن مستنبط و مستفاددركه قطعه

كفى واعظا للمرء ايام دهره ، تروح له بالواعظات و تغتدى

عن المرء لا تسأل وسل عن قرينه ، فكل قرين بالمقارن يقتدى

نثر فحواسى اوزره هر كسك حالى و نقصان و كمالى رفقا و قرناسندن معلوم اولور و هر شخصك حمق و فطانتى همراز و بطانه سندن ظهوره بولور نظم

جاذبه جنسيت است اكنون ببين ، كه تو جنس كيستى از كفر و كين

كو بهامان مائلى هامانيى ، ور بموسى مائلى سبحانيى

نثر حضرت ابن مسعوددن ورود بولان خبر حكمت اثركه ما الدخان على النار بادل من الصاحب على الصاحب در ايرادى بو محله ملائم و مناسبدر قطعه

من عاشر الاشراف عاش مشرفا ، و معاشر السفهاء غير مشرف

او ما ترى جلد الحقير مقبلا ، بالثغر لما صار جلد المصحف

نثر مخدرات حكم خفيه ايله همنشين اولان حكماء بيشين اسافل و رعاع الناس ايله آميزش و استيناسى نقصان استعداددن عد و بو بابده دروازهٔ مساعحه يى بالكليه سد ايدوب خلطاء سوءدن تجنب و احتراز و ادانى يه مدانى اولمقدن حسب الوسع توقى و احتراس ايلمشلردر نظم

ارعاع السفلة دن

زيان

زيانكارئ ما از همنشين است ، عذاب دوزخ از بئس القرين است

نثر مقارنت اشرارك جملهٔ غوائل و مضارندن دركه موشكافان دقائق حكمت تأثير صحبته مائلدر و سرايت فضائل و رذائله باسرهم قائللردر نظم

مده مدبران را بر خويش راه ، كه انگور از انگور گردد سياه

نثر بعض نفوس زكيه و طبائع وقاده و ذكيه يه تأثير ايتدوكى تقديرجه ارذال و اسقاط ايله مجالست و اختلاط بر حسب الجنسية علة الضم سبب نكوهش و ذم اولور بو معنى خود محض سرايت بلكه صحبة الاشرار تورث سوء الظن بالاخيار مقتضاسى اوزره اضر اشيا اولدوغى معلوم اهل ذكا و درايتدر قطعه

اصحب اخاكرم تحظى بصحبته ، فالطبع مكتسب عن كل مصحوب

كالريح آخذة مما تمر به ، نتنا من النتن او طيبا من الطيب

نثر رشتهٔ وداد استحكام و انعقاد بولدوقدنصكره كشاكش مراء و خصام ايله انفصال و انفصامدن احتراز و اسباب حزم و احتياط احتيازا ولنه كه لا فى محبت و الاف جدال و خلافك غائله و ضررى اكثر و اصحاب جاه و ثروته تبعه و ندامتى ازيد و اوفردر نظم

و من كرم الاخلاق ان يصبر الفتى ، على جفوة الاخوان من غير زلة

نثر اكرچه باديهٔ هواده ترك سلم و هوادهٔ ايدن اهل غفلت امر صحبتى تهوين و بو بيتك منطوقى ايله اظهار تلوين ايلمشلر

التبعة ... ضرر

الهوادة الصلح ... الميل

نظم بهیج یار مده خاطر و بهیج دیار که بر و بحر فراخست و آدمی بسیار

نثر اما حقیقت بین اولان اهل تمکین بو قول نی طائله قائل اولمیوب احباب و الاجنابدن ندکلو جفا و صدود و صدور ایلسه

نظم خویشان کهن عهد چو بیکانه شوند بیکانه نو رسیده خویشی نکند

نثر مصداقی اوزره سر رشته خلت و وفاقی کم اتمزلر

والصدیق الألوف لا یباع بالألوف قول معروفی اوزره سبیل سآمت و عزوفه کتمزلر مصراع

ناجوانمردی بود دی دوست امروز آشنا نثر شعراء نادره کار زدن بر مجرب روزکار ابناء زمانه نک کرندونکا یتندن بث شکایت ایدوب بو قطعه قاطعة الوداد ایله کوش جهان جفا نهادی پر آشنای قدح و بیکانه یی مدح ایله اختیار صنعت تغایر ایلمشدر

نظم ومازلت مذلاح المشیب بمفرقی افتش عن هذا الورى واکشف

فما ان عرفت الناس الا ذممتهم جزى الله خیرا کل من لست اعرف

الحدیث الحادی والثلاثون

علمه چالشکیم علما اولدیلر ظلمت بدعتده هداة سبل قیلدی روایت بو حدیثی علی الفقهاء امناء الرسل

تمام الحدیث الفقهاء امناء الرسل مالم یدخلوا فی الدنیا ویتبعوا السلطان فاذا فعلوا ذلک فاحذروهم عسکری حضرت علیدن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت ایتدوکی جامع الصغیرده مسطوردر وینه کتاب مذکورده حضرت انسدن رضی الله تعالی عنه بو وجهله مروی و مأثوردر که العلماء امناء الرسل

فلان عزوف وهو الذی لا یکاد یثبت علی خلة خلیل و مصدره عزوف صح

مالم یخالطوا السلطان ویداخلوا الدنیا فاذا خالطوا السلطان وداخلوا الدنیا فقد خانوا الرسل فاحذروهم

بو مقامده فقه دن مراد و مرام معنای مصطلحی دکل معنای لغوی در روایت اخری ده الفقهاء محلنده العلماء ورود بولدوغی بو مدعایه سند قویم و قوی در مظهر فضل لایزالی امام محمد غزالی کتاب احیاده تحقیق و انبا ایلدوکی اوزره تباشیر صبح صادق بعثت و اوائل انتشار نور نبوتده که شرف یافته عنوان خیر القرون وقرب عهد رسالت ایله آفتاب عالمگیر هدایت روز افزون ایدی لفظ فقه علم آخرته و معرفت آفات نفس بد سیرته و جناب خلاقدن خشیت و اشفاقه اطلاق اولنور ایدی

لیتفقهوا فی الدین ولینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم آیت حکمت نمانسنک دخی مقتضاسی بودر که تفقه دن مقصود اصلی انذار قوم و مدام اصحاب بدع و مناهی تنذیر و لوم اوله والا مجرد تفاریع لعان و طلاق و تفاصیل اجاره و عتاق ایله امر وعید و نذیر تمشیت پذیر اولمیوب بلکه مسائل غیر واقعه ده تعمق و وطوب سبب قسوت قلوب اولدوغی مستغنی عن البیان در و لا یفقه العبد کل الفقه حتی یبغض الناس فی ذات الله ثم یرجع الی نفسه فیکون امقت عنده من الناس اجمعین حدیث صحیح قریب اثبات مدعایه دلیل و برهاندر نظم

هم

القرون

المذام جمع الذمة

وظب علیه وظوبا دام

خشية الله دانشان علم دان، انما يخشى تو در قرءآن بخوان
سينه رازان علم وخوف آباد كن، رو حديث لو علمتم ياد كن
نثر من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين ويلهمه رشده
حديثنده فقه معناى لغوى ايله مشروح ومفسر
وسائر احاديثده دخى فقه ايله معناى مصطلحى قصد
اولنمادوغى عند الشراح امر مقرردر صحيح بخاريده
تعديل اركان نقل وبيان رعايت ومعمورهٔ عدل و
جهانبانى بى بانى اولان خليفهٔ ثانينك رضي الله تعالى عنه
تفقهوا قبل ان تسودوا قولى روايت اولندقدنصكره
وبعد ان تسودوا وقد تعلم اصحاب النبي صلى الله تعالى عليه
وسلم في كبر سنهم مقالى ايله فائدهٔ قاعدهٔ ايغال تكميل
وخلعت پند ونصيحت تذييل اولنمشدر قطعه
تعلم ودنعان الشباب بمائه، ففي الغصن شئ ليس يوجد في الشجر
وما حفظ الانسان في مدة الصبى، يدوم دوام النقش في صفحة الحجر
نثر طبع مستقيمى آفت فهم سقيمدن سليم اولان محقق بلند پايهٔ نكته پايه
مستور ومستراب اولميه كه بو تفصيل طويل الاذيالدن
مقصود ومآل فضيلت فقه مصطلحده جدال ومرا
وعلم فروعه شروعى حاشا ثم حاشا نقص وازدراء دكلدر
بلكه صاعدان معارج علو همت اولان علماء پاكيزه طينت
مجرد فقهى اصولك حصولى ايله خرسند ودل معالى پسند لرى
بو مرتبه ايله قانع وپسند اولمادوغنى تحقيق وافاده

پسند لفظ فارسى
قانع وكافى معناسنه

ودرخصت آيت رب زدني علما ايله جناب واهب العطايادن استزاده
نظم هرچه ازان نام ونشانت دهند، گرنه پسندى به ازانت دهند
هردم ازين باغ برى مى رسد، تازه تر از تازه ترى مى رسد
نثر تتمهٔ حديث مار البيانده ميل دنيا ورغبت سلطان
ايدن علماء آخر زمان چوب سركوب فاحذروهم ايله
تقريع وتذليل اولنماق برهان ودليلدر كه علم ساذج
مستلزم نجات وفرج ومضيق حرجدن مخلص ومخرج
اولميوب بلكه مخالطهٔ اصحاب دول ايله سرمايهٔ علم وعمل ضائع
وتباه ومواقف فتندن كه ابواب سلاطين زمندر تحامى و
تفادى وزاويهٔ قناعتده تمادى لازمهٔ علماء دين پناه اوله
رباعي اى آنكه دلت زعلم برخوردارست، با علم تو زيور عمل هم يارست
مغرور مشو كه درپس پردهٔ غيب، اسرار عجائب قضا بسيارست
نثر هر عليم اللسان كه ملازمت ملوك زمان ايله مفتون ومحكوم
ودرش نور تقويدن دور اوله لسان صدق شريعت ايله
ملوم ومذموم وشرار العلماء الذين يأتون الامراء
وصمتى ايله معيب ومذموم اولوب دنياده سياههٔ ظلمات
طبيعيه غريق وعقباده اشد الناس عذابا يوم القيمة عالم
لم ينفعه علمه حديث صحتانمانسى اوزره مستحق عذاب الحريق اولور
نظم درحق اين عاقلان ذوفنون، گفته ايزد دربنى لا يعلمون
نثر اول مقوله داهى نحرير وكيس غير مميزك هواسى غالب
وعقلى مغلوب وسكهٔ قابليتى مقلوب اولمغله امر معروف

تفادى قلان غ كذا
اى تحاماه وانزوى
عنه

زاويه دراوا عابد و
حجره فهو خدر دم

ده

مستمعینی تغلیط و نهی عن المنکرده تشدید و تغلیظ ایدوب
کلام پریشانی محفظهٔ قوت حافظه ده مجموع و سمع قبول ایله مسموع اولماز
نظم علم کز تو ترا بنستاند ، جهل از آن علم به بود صد بار
غول باشد نه عالم آنکه از و ، بشنوی گفت و نشنوی کردار
نثر جنت علم و معرفت که مکاره بی نهایت ایله محفوفدر
و هر مدعی بو الفضول خام سرای حصولنه و صولدن ممنوعدر
بر امانت کبری و موهبت عظمی در که نوع الانواع عالم امکان
اولان زمرهٔ انسانک خلاصه اشرافنه اعطا و الطاف اولنشدر
اول نعمته مظهر اولان اهل فضل و هنره حکم محتوم و اول
امانته شایسته و قمن اولان مؤمن مؤتمنه امر ضروری اللزومدر
اولا قبل الشروع صحیفهٔ روعنه ثبت تصحیح نیت و علوم نافعه
تحصیلنی که اصل اصیل و رکن اثیلدر پیش نهاد همت ایدوب
من ازداد علما و لم یزدد هدی لم یزدد من الله الا بعدا
حدیثنی ملاحظه و تصور و من طلب العلم لیجاری به العلماء
او لیماری به السفهاء او یصرف به وجوه الناس الیه ادخله الله
النار وعید شدید الانذارندن تحرز و تصون ایده نظم
ای بسا علم و ذکاوات و فطن ، گشته ره رو را چو غول و راه زن
بیشتر اصحاب جنت ابلهند ، تا ز شر فیلسوفی وارهند
نثر ثانیا مجهولنی سؤال و استکشافدن ابا و استنکاف
ایتیوب افواه رجالدن طلب علم و کمال و رب حامل فقه الی من
هو افقه منه حدیث معجز بیانی اوزره ضالهٔ مؤمنی حیثما کان

وجدانه سعی بی همالده ترک توانی و اهمال ایده نظم
ای بسا عالم ز دانش بی نصیب ، حافظ علمست آنکس نی حبیب
مستمع از وی همی یابد مشام ، گرچه باشد مستمع از جنس عام
نثر ثالثا سراج وهاج الدین النصیحه بی سر آستین
مداهنهٔ قبیحه ایله اطفا و مقتضیات نواهی و اوامری
برای خاطر اکابر کتم و اخفا ایتمیوب لتبیننه للناس و لا
تکتمونه آیت حکمت نمونه سنی پیش نهاد کار و من علم علما فکتمه
الجمه الله یوم القیمة بلجام من نار وعید آتش بارینی دکار ایده
نظم علم سوی در اله برد ، نه سوی مال و نفس و جاه برد
علم بی کار پای بند بود ، علم با کار سودمند بود نثر
بو تفصیلک اجمال جمیلی بودر که وراثت انبیا بر دولت عظمی در
اطلبوا العلم فانه لا یقدر سلطان جائر علی غصبها فحواسی
اوزره ثابت ترین عطیه و نوال و سائر الاء و الادنادن دوم
اولدوغنه دلیل اقوم لیس لسلطان العلم زوال در
فضیلت علم و معرفتده روایت اولنان احادیثدن
و نعم لازمة التحدیث دنده که فضل العالم علی العابد
کفضل القمر لیلة البدر علی سائر الکواکب بو کلام فصیح
حضرت مسیحک گفتار وحی آساسی و عبارت براعت اساسی
من علم و عمل و علم فذلک یدعی عظیما فی ملکوت السماء نظم
علم کز راهش بسلامت بود ، بدرقهٔ راه قیامت بود
عالم یزدان بود از حیله دور ، هیچ کسی سایه نه بیند ز نور

نثر مركز دائرهٔ كشف ويقين، مخصوص لقب قطب العارفين
نظم حضرت بايزيد بسطامى، روّح الله روحه السامى
نثر بر نفس ظلمانىده سلوك وسيرانى، وبحر روح نورانى
پرواز وطيرانى، لوح تقريره ثبت وتحرير ايدوب ديمشكه
اوتوز سال دركه على الاتصال اهوال احوال حاقّه كبى
مجاهدات شديدهٔ شاقّه يه مثابرت واشتغال، وترك راحت
وهجود ايله ازالهٔ ذنب وجود ايچون موتوا قبل ان تموتوا
امرينه اطاعت وامتثال ايدرم بودكلو مدد مديدة العدده
متابعت علمدن دشوارتر بر زحمت بى حدّ وامر اصعب واعسر كورمدم
نظم هرچه نه قال الله قال الرسول، هست بر اهل فضيلت فضول
علم چو دادت ز عمل سر مپيچ، دانش بى كار نيرزد بهيچ
نثر علماء امت بى عديل، انبياء بنى اسرائيله تشبيه وقدر
ومنزله لرى كتب منزله ده تنويه اولنوب بو بابده ورود
بولان اخبار نامعدود خارج عقود خناصر ومحاسن بى حسابى
احاطه واستيعاب عجز افكن مهندسان عالم عناصردر
ع ايحيط ما يفنى بما لا ينفد نثر شعراء جادو فريبدن
بر شاعر ماهر اديب بازار بر اعتبار البلاغة بلوغ المرام ده
دراهم الفاظ فصاحت انتظامى نقد وبو حديث مشهورى كه
زبان زدهٔ نزديك ودوردر بو وجهله عقد ايلمشدر نظم
وأنّ فقيهًا واحدًا متورّعًا، اشدّ على الشيطان من الف عابد

الحديث الثانى والثلاثون

وقت ضرورتده ميسّر اولور، حقّه شكايت ايله راه رها
مخبر صادق سوزيدر بو حديث، اشتكت النار الى ربّها
تمام الحديث اذا اشتدّ الحرّ فابردوا بالصلوة فانّ
شدّة الحرّ من فيح جهنّم واشتكت النار الى ربّها فقالت
يا ربّ اكل بعضى بعضًا فاذن لها بنفسين نفس فى الشتاء
ونفس فى الصيف اشدّ ما تجدون من الحرّ واشدّ ما
تجدون من الزمهرير صحيحينده حضرت ابو هريره دن
رضى الله تعالى عنه بو عبارتله روايت اولنمشدر
نقش پرداز ارژنك فصوص، عقده كشاى متشابهات نصوص
ابو الابناء الروحانيّين، اكمل العرفاء الربّانيّين
واقف سرّ نبى ونبى، حضرت شيخ محيى الدين عربى نظم
قدّس الله سرّه الاصفى، وحبانا بفيضه الاوفى
نثر فتوحات مكّيّه ده مناط بلاغتى تنقيح، وبو كلام مسجع
ايلكه رشكين سازدوان ابن مقفّع در حديث مذكوره
تلميح ايلمشدر ما اظهر الشتاء والقيظ الا تنفّس جهنّم
من الغيظ بو حديث صحيح الاسناده صلوة ظهر
مراد اولدوغى علماء پيشين تصحيح وتبيين وبناء مدّعا
دعائم احاديث اخرى ايله ترصيص وترصين ايلمشلردر
بو سببدندركه زمان شدّت حرّده صلوة ظهرك تأخيرى
مستحبّ وعامهٔ كتب فقهيّه ده بو مسأله مسطور
ومكتتبدر صاحب منقبت ما اظلّت الخضراء ولا اقلّت الغبراء

من ذی اللهجة اصدق من ابی ذرّ علیه الرضوان الاکبر دن
نقل صحیح الاثر در که بر فصل تابستان ده که هوای
هاویه سان ایله هنکامهٔ گرما گرم و نمونهٔ حرّ یشبه
قلب الضبّ ویذیب دماغ الضبّ اولان سموم آتش تاب
ایله صخور صمّ صلاب نرم اولمش ایدی نظم
زمینی زکوکرد بی آب تر هوایی ز هجر انجکر تاب تر
نه آبی در و سرد جز زهر ناب ندمهری برو گرم جز آفتاب
نثر سلطان ملائک حشم صلّی الله تعالی علیه وسلّم بر
غزای ظفر اعتزایه نهوض واعتزام و کوشمال اصحاب شمال
ایچون تشمّر واحتزام بیورمشلر ایدی پاسبان وقت اذان
اولان مؤذن خوش الحان ضوء وضو ایله استزادهٔ پاکی
وطهر و ظهیرهٔ حرارتنظهورده قصد اقامت ظهر ایتدکده
بارکاه رسالت پناه دن اول مؤذن را ادا انتظار و ابراد
ایله مامور و دل هدایت پیروی تلفّت ونوازش نبوی ایله
آهل و معمور اولدی تأخیر بسیر دنصکره ازالهٔ شواغل هستی
و بانک نماز پیشینه پیش دستی ایتدکده اعادهٔ امر ابراد
و تکرار کلمهٔ ابردوا ابرادا اولندی موقف انتظارده او
مقدار قرار ایلدیلرکه آفیا وظلال مفارق تلالده دامن کشان
واول وادیٔ شرر آلودده سایبان ظلّ ممدود آرامگاه
بیکسان اولوب روی هوای گرم فی الجمله بارد و خنک
وطباع برا نده و گرم متشرح وسبک اولدی بعده

اهتزاز و تحرک یعنی اوا تشدد وسطه بجبل

رادلفظ فارسیدر کریم معناسنه

گرم لفظ فارسیدر غم و غصه معناسنه

دات
پیام اذن اذان اعلام وایذان اولنوب متعلمان مکتب عبادت
کتاب ادب صلاتی تعلیم و مشروعیت تأخیر مبهمی
فانّ شدّة الحرّ من فیح جهنّم ایله تعلیل بیوردیلر عالم ربّانی
ابن حجر عسقلانی که هر تحقیق عمیقی قلوب ذوی الحجرده
کالنقش فی الحجر و گنجینهٔ شرح بخاریده پنهان و متواری
اولان هر نکتهٔ آبداری بر قیمتی گهر در حدیث مسفورده
مذکور اولان نفس عبارتنده اعراب ثلاثه یی تجویز و
تعیین و حالت جرّده بدل یاخود عطف بیان اولمه سنی
تصحیح و تبیین ایلمشدر واشدّ لفظنک اگرچه علی
وجه البدل جواز مجروریتی غیر مدفوع در لکن
بعض روایات صحیحه ده مرفوع اولدوغی مسموع در
قاضی بیضاوی که اشتات علوم معقوله و منقوله یی
حاوی در شرح مصابیح ده خبر محذوف المبتدا اولمه سنی
ترجیح و تقدیر کلام فذلک اشدّ اولماغی تصحیح ایلمشدر
و فاضل طیبی که منبر فضل و هنرک خطیبی در شرح مشکاة ده
بونک عکسنی اشعار و تقدیر کلام اشدّ ما تجدون من الحرّ
من ذلک النفس اولماغی اختیار ایلمشدر بعض روایاتده
فهو اشدّ واقع اولدوغی مسلک بیضاوی یی تأیید
و روایت نسائی ده فاشدّ ما تجدون من الحرّ حرّ جهنّم
وُرود بولدوغی مذهب طیبی یی تأکید ایله وشکوای ناره
قول راجح و مختار بودر که سلوک کریوهٔ مجاز مرخّص مجاز

اولمايوب بلكه زبان حقيقتا وزره مسوق ولسان قال ايله منطوق
نظم باد وخاك وآب وآتش بنده اند، با من وتو مرده با حق زنده اند
نطق آب ونطق خاك ونطق گل، هست محسوس حواس اهل دل
نثر زيرا استعاره ومجازك جوازى اگرچه معهود ومسموع
وبين البلغا كثير الوقوع والشيوع دركن بو محل ده
شكوينك تعليل وتفسيرى، واذن وقبول ايله اداو تعبيرى
واثبات نفس ايله تقييدى، ونفسك ايكى يه قصر وتحديدى
استعمالات مألوفهٔ مجازيه دن بيرون وحجهٔ دار الملك حقيقته
رهنمون در خارج دائرهٔ امكان ظن وحسبان اولنان اشيا
نظم دست خوش قبضهٔ قضا ومسخر قدرت بى چون وحى ادر
فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليقل خلاف الذى قلناه والله صادق
نثر مخبر صادق كه براهين انبا ومسامع اولى النهى يه انها
ايليه ظاهرندن تحويل ايله توجيه وتأويل اولنميوب تلقى بالقبول
وحقيقته محمول اولماق احق واولى وموافق رضاى مولى در
نظم هيچ بى تأويل اين را در پذير، تا درآيد در گلو چون شهد وشير
زانكه تأويلست واداد عطا، چونكه بيند آن حقيقت را خطا
آن خطا ديدن ز ضعف عقل او، عقل كل مغزست وعقل جزو پوست
نثر خصوصا كه اشراط ساعتى بيان ايدن احاديث صحيحه عنوانندن
والذى نفسى بيده لا تقوم الساعة حتى تكلم السباع الانس
وحتى تكلم الرجل عذبة سوطه وشراك نعليه ويخبره
فخذه بما احدث اهله بعده حديثى كه سنن ترمذى ده

حضرت

حضرت ابو سعيد خدرى دن رضى الله تعالى عنه تخريج
اولنمشدر نه وجه ايله كلام فصيح كلگونهٔ عبارت حسن صحيح ايله تسريح
اولنمشدر نه وجهله تحمل قال وقيل ونه طريق ايله
قبول تأويل ايدر تؤمن ببعض وتكفر ببعض غرلقه سندن
تحفظ واحتراس، وحفظ عقيدهٔ صحيحه يه سعى و
احتراص هر مؤمن بى غرضنه امر متحتم ومفترض در
نظم فكر خود را گر كنى تأويل به، كه كنى تأويل آن نامشتبه
خويش را تأويل كن نه اخبار را، مغز را بد گوى نى گلزار را
نثر شناساى قدرت حق، ومعتقد افاعيل قادر مطلق
اولان داناى خبيره خفى ومستير اولميه كه مشرب
اهل تحقيق، ومسلك ارباب توفيقده هر شئ موجود
دراك ناطق، ودقائق قدرت معبودى مخبر صادق اولوب
خرق عادت، وشگفت وغرابت، آنلرك لسان فصيح
وكلام صريح ايله تكلم وتسبيح لرندهدر بلكه كلام عبرت
استماعندن، وآنلر ايله مقام كلامده اختلاط واجتماعدن
نظم كورنيندى واقفان امر كن، در جهان رد گشته بودى اين سخن
نثر كاشف حقائق قرءانيه، محرم سبحات سبحانيه اولان
محيى مراسم دين اكبر كبراء عارفين حضرتلرينك كتاب
مواقع النجوم منده مسطور ومرقومدر كه نطق جمادات
استماع، وآنلرك كنه اصوات ولغاتلرينه فقه واطلاع
منازل سلوكدن برمنزل بلند پايه، ومقامات سالكيندن

بر مقامِ كرانِ وايه در فائده سى مستعدانِ معالئ امورى
مراقئ رفيعهٔ مشاهده وحضوره اصعاد وخلعتِ دوامِ
استقامت ايله تشريف واسعاددر وبو معنى مواريث نبو (يدن)
برحالتِ قويّه اولوب حضرتِ رسالتك يد بيضا اضاءت (لرندن)
وكبارِ اصحابِ كرامت استصحابدن من شاء الله كفِ
كفايت دستكاهلرنده سنكٔ ريزه نك تسبيح ورنينى
وجذعِ رصين الاساسك على ملأ الناس حنين وانينى
وحجر وشجرك سلامى وكتفِ شاةِ مسمومه نك كلامى
مشهور ومتواتر وبونك كبى خلافِ عادات نطق جمادات
اسفارِ سير واخبارده بى حدّ ومتوافردر نظم
دعوتِ حيوانچو كرد او آشكار ، شاهدش بزغاله بود وسوسمار
داعئ ذرات بود آن پاك ذات ، در كفش تسبيح ازان كردى حصات
نثر بحرِ استغراقه مالك اولان سالك كه بو حال ايله متحقق
وسيرتِ اتقياى پاكيزه بال ايله متخلق اوله آكا برحالتِ بيدارى
طارى اولور كه هر شئ موجودك سرودِ تسبيح ودروديى
دراك وحسّاس اولان آحادِ ناسك كلام صراحت شمولى
كبى داخلِ سمع قبول ومسموعِ اربابِ عقول اولور نظم
كرچه اين حالت بسى نادرترست ، تو مشو منكر كه حق قادرترست
نثر زيرا فى نفس الامر غير ناطق وتعاطئ خطابه نالايق اولا
اشياءِ بى زباندن ادعاءِ تسمّع بيان قوّتِ خيالِ متلاشى دن
صادر وناشى اولور كه اشياءِ نابوده بى توهّم وتخيّل آنك

رسم وسانى وامورِ موهومهٔ غيرِ موجود ايله تعلّل آنك
دأب وشانى در فى زماننا اكثر علماءِ غيرِ راسخين
علّتِ ضعفِ يقينه كرفتارلر واقتضاءِ تلوين ايله بو
داءِ دفيندن حصّه دارلردر لسانِ حال مقالنى كندولر
ستره وپناه ومسلكِ مجاز وتأويلى رأىِ سخيفِ عليلِ لرنه
مخلص وكريزكاه ايلمشلردر اما كاشانه پر نقش درونلرى
دخانِ فحواى ولكن لا يشعرون ايله دود اندود اولدوغى
بلمزلر وداءِ عضالِ اشكاللرينه اهلِ ذكردن سؤال ايله
دوا قلمزلر حضرتِ شيخ قدّس الله سرّه واحلّ روحه
اعلى الاسرّه بو محلّ اينقى كشف وتحقيقدن صكره اوائلِ
رياضت وسلوكده كه مبادئ رفعِ شكوكدر نطقِ صريحِ (اشيايه)
القاءِ سمع اصغا ايتدكلرينى ذكر وبو منزلِ خطيرِ يسير پذير
اولدوغنه تقديم وظائفِ حمد وشكر ايلمشلردر ع
زينهار مباش منكرِ قدرتِ حق نثر رهنماى صراطِ سوى
صاحبِ طرزِ خاصِ مثنوى قدّس الله سرّه العزيز وافاض
على محبّيه من فيضه العزيز بو ابياتِ مثانئ حكمت مبانى
ايله تبكيتِ خصم وظهرِ اصحابِ تأويلى قصم ايلمشدر نظم
چون ندارد جانِ تو قنديلها ، بهر بينش كردهٔ تأويلها
كه غرض تسبيحِ ظاهر كى بود ، دعوئ ديدن خيالِ غى بود
بلكه مر بيننده را ديدارِ آن ، وقتِ عبرت مى كند تسبيح خوان
اين بود تأويلِ اهلِ اعتزال ، وآنِ آنكس كو ندارد نورِ حال

چون زحس بیرون نیاید آدمی ، باشد از تصویر غیبی اعجمی

الحدیث الثالث والثلاثون

سرفراز اول علم دین تحصیل ایدن ، بدعت اربابینه قلمه سرفرو
مفخر عالم کلامی در بو کیم ، ان هذا العلم دین فانظروا
تمام الحدیث ان هذا العلم دین فانظروا عمن تأخذون
دینکم صدر حدیث مزاحفات بحر رمل مسدس دن فاعلاتن
فاعلاتن فاعلن وزننه مطابقدر حاکم مستدرکده حضرت
انس دن و دیلمی حضرت ابو هریره دن رضی الله تعالی عنهما بو عبارت
ایله روایت ایتدکلری جمع الجوامع ده مذکوردر بو بابده فصل الخطاب
ابو الحسن اشعری نک سرگذشتی و استادک نهادی اولان
ابو علی جبائی ایله بازکشتی در که قول اصح اوزره مسألهٔ وجوب
ظاهر و متراآئی و حقیقت غلبه و افحامی تقریر و افهامدن صکره
ابو علی جبائی فلات انقلاب و عدم انفلات ده ذاهب
و جائی اولوب معارض معارضه ده مغلوب و مبهوت و
کتب کلامیه ده علی التفصیل شرح و تعلیل اولندیغی اوزره
ملزم و مبهوت اولدقده ابو الحسن ترک مجلس استاد
و جدار حزم و حذاره استناد ایلدی فمن فنونه توغل
و معالم علمده توغل ایدن طالبان علم و ادبه اول ماقجب
بر عالم پاک سریرت خدمتنده علوم دینیه یی کسب
و تنشم و انفاس طیبة الآثارندن نسیم صدق اخبار
تنسم ایدوب سلم علم و عرفان ایله قصر اتقان و ایقانه

قصد ترقی و هر مبتدع علیم اللسانک کلام فریب رساننددن
پرهیز و توقی ایلمکدر و سفر تحصیل هنرده اولان
قلت زادی دولت مادرزاد و سیلهٔ استادی وسیلهٔ رشاد
بیلوب مواظبت معلمده ترک تلون و شآمت کسل و سآمت
تحفظ و تصون ایلیه که حق معلمی رعایت نشانهٔ فلاح
و برخورداری و استاده مخالفت و عناد علامت ادبار
و سیکساریدر ع اقنع بجهلک ان جفوت معلما نثر
علم دین و اخذ تلقینده دخی بو معنانک رعایتی انسب
بلکه مبتدعان بدگهردن مدعیان بیخبرک ضیر و ضرری
اشد و اصعبدر مهدان ساده دلدن نیچه مرد قابل
اهل بدعته ارادت ایله بد اعتقاد و خرمن حسن اعمالی
عواصف غی و ضلال ایله برباد اولوب عیاذاً بالله مهواة
گمراه و مزاج استعدادی عفونت هوای فساد ایله مختل و تباه
نظم ای بسا ابلیس آدم روی هست ، پس بهر دستی نشاید داد دست
انکه زدرقا و خوش آیدمر ترا ، آن ولی تست نی خاص خدا
نثر بو حدیث صحت مناطدن استنباط اولنور که احادیث
موضوعة الاسناد ایله استدلال ممنوع و ناروا و مطالعهٔ
کتب ناسدا ایله تبجح و ادلال مقتضای نفس و هوا اوله
بو سببدندر که خبر سقیم و صحیحی تمییز و تنقیح اعتنایه
احق و عنعنه و اسناد اهل بدعت و الحاده حمله اشیادن
اشد و اشقدر غار صحت اخبارده ثانی آثنین بلکه

عند بعض المغاربه اصح صحیحین اولان صحیح مسلمك دیباجه سند
شرط صحت سند حمایت و بو کلام نصیحت اعلام عبد الله
ابن مبارکدن روایت اولنمشدر که الاسناد من الدین و
لولا الاسناد لقال من شاء ما شاء خلاف خلافده
یادکل اولان باطلولك مزالق اقدام افهاملری اکثر بو
مقامده دندن خاطب لیل و جارف سیل کبی دستدس بولنقلری ی
خاشاك هوا و هوسی مدعالرنه سند و عقل پر قصورلری
ایله مذهب منصودی رد ایدرلر ضالة علم و رشادی
انشاددن مقصود و مرادلری نیل ثواب آخرت و قرب جناب عزت ت
اولملیوب بلکه حطام فانی یی صنم و اسباب زندگانیی
مغتنم ایدنمکله مجالس فضیلت مجالده مراوجدالی مسلك
و وتیره و اکدار مقدمات فلسفیه ایله مشارب عرضفیه لری
کدر آلود و تیره ایدرلر یعسوب المؤمنین خلیفه چار بن
یکسوارهٔ میدان نبرد مظهر دعاء اللهم اذهب عنه الحر
والبرد اختصاص یافتهٔ انت منی بمنزلة هارون پیشوای زمرهٔ
یؤتون الزکوة وهم راکعون نظم
بهر او گفته مصطفی با اله ، که ای خداوند وال من والاه
هرکه تن دشمنست و یزدان دوست ، داند الراسخون فی العلم اوست
نثر کرم الله وجهه فی کل وجهه حضرتلرنك رشقات لسان
معجز بیانلرندندر که ما قطع ظهری فی الاسلام الا رجلان
عالم فاجر و ناسك مبتدع فالعالم الفاجر یزهد الناس

من

من علمه لما یرون من فجوره والناسك المبتدع یرغب الناس
فی بدعته لما یرون من نسکه ملاك امر مملکه یه واصل
و عداد اهل استعداده داخل اولان طلاب دانش انتسابك
جملهٔ آداباندندر که تحصیل علم و هنردن قصوای وطرلری
نفسی جهالتدن تخلیص و ابقا و نظر التفاتی زخارف بی ثباتدن
صرف و ابقا اولوب روز و شب استزادهٔ علم و ادبه اعتنا
و خلوتخانهٔ قناعتده نو عروس فضل و معرفتی اعتناق ایلیه
نظم همنشینی به از کتاب مخواه ، که مصاحب بود گه و بیگاه
اینچنین همدم لطیف که دید ، که نرنجید و هم نرنجانید
نثر اگر حرفت ادب مانع نیل ارب اولورسه تعلموا العلم
وان لم تنالوا به حظا فلان یذم الزمان لکم احسن من ان
یذم بکم فحواسی یوزبند نفس جموح و هنگام کسل سعی کسلده
امام ثانی محمد شیبانینك لو علم الملوك ما کنا من لذة العلم
لحاربونا بالسیف معناسی مرهم خاطر مجروح ایدوب
دادهٔ تقدیری تغییر ایله قانع و خرسند و منبع الهام
وایحا اولان حضرت مسیحانك کما ترك الملوك لکم الحکمة
فاترکوا لهم الدنیا پندی ایله کاربند اولوب علم برشاهد عشوه کر
و دلربای یوسف منظردر که فریب غنج و ناز و مقتضای غیرت
غیوردن مقدار ذره تحمل بار ضره اتمیوب
شیوهٔ بیوهٔ دنیایه میل تما اولدوغنه ناراضی والعلم
لا یعطیك بعضه حتی تعطیه کلك و فی افراغ استفراغ جهد آوقاته

متقاضیدر وبرآن ترك تعاهد ونسیان ونااهله كشف
وبیان اولنسه آفة العلم النسیان واضاعته ان تحدث
به غیر اهله پرده سنده نهان ونهفته وجامه خواب تواری
واحتجاب ده مستریح وخفته اولور سپهر حكمتده
مهر اولان بزرجمهرك نفاثات طبع معنی دار و
لفاظات ذهن كوهربارندن دركه لیت شعری ای شیء ادرك
من فاته الادب وای شیء فات من ادرك الادب
لكن كثرت علم ومعرفت ایله غره وصلف كه خلاف عادت سلف
خاطر پرتاب مرتابنه دغدغه واضطراب ویردكده
اولا احسن الادب ان لایفتخر المرء بادبه مغزای مغزدارینی
عمده كار وثانیا كلابس ثوبی زور علم قلیل ومنزور
ایله تبختر وغروردن عار ایدوب پیشگاه نصفدیندن ده
ارواح سلف صالحیندن استحیا وشرم ونار مكاید
واجتهادده قلب پولاد نهادینی نرم ایده رباعی
علمی كه ترا كره كشاید بطلب زان پیش كه از تو جان برآید بطلب
آن نیست كه هست می نماید بگذار آن هست كه نیست می نماید بطلب
نثر مطیقان حظیره تمكیندن پر اهل رشد ویقین
هائمان كرمای طلبی زلال نصیحت مشفقانه ایله انضاح
وشروط تعلم واستفاده یی بو قطعه مستجاده ایله ایضاح الحشة
قطعه الا لن تنال العلم الا بستة سأنبیك عن مجموعها ببیان
ذكاء وحرص واصطبار وبلغة وارشاد استاذ وطول زمان

نصف دین مراد انصاف در

آنجمها آرزویشا ح

الحدیث

116

الحدیث الرابع والثلاثون
حفظ ایدر صبیانی صاحب حزم اولان تیره فام اولتقده مرآت سما
امر ایدوب بویوردی سلطان رسل اكفتوا صبیانكم عند المسا
تمام الحدیث خمروا الآنیة واوكوا الاسقیة
واجیفوا الابواب واكفتوا صبیانكم عند المساء فان
للجن انتشارا وخطفة واطفئوا المصابیح عند الرقاد
فان الفویسقة ربما اجترت الفتیلة فاحرقت اهل البیت
صحیح بخاری ده حضرت جابر بن عبد الله دن رضی الله
تعالی عنه بو عبارت ایله روایت اولنمشدر بو حدیث
كه هر حرف حكمت قرینی عرش شرع مبین اوزره مستویدر
تدبیر منزلدن نیجه آداب وفضائلی مشتمل ومحتویدر اولا
سنتن سننه عازم اولان خردمند جازمه واجب ولازمدر
كه ساق تحفظ وتیقظی تشمیر واسقیه واوانی یی تأخیر
وتوانی تغطیه وتخمیر ایده اكرچه شد ظروف وقربه باعث
وسبب بحسب الظاهر ظلمت پرستان لیل ساتردن وقایت
وحشرات وخشاشك اسآر زهرپاشندن حفظ وصیانتدر
نظم آدمی را دشمن پنهان بسیست آدمی باحذر عاقل كسیست
نثر اما احادیث اخرده سر فرمان تصریح وبدن حكمت خفیه
بو رسمله تشریح اولنمشدر كه فان الشیطان لا یكشف
غطاء ولا یحل سقاء عقده كشایان حقائب حقائق اشیا
داخل پرده خفادر كه بو مقوله امور تعبدیه غیر معقوله

الخشاش بالكسر حشرات وقد یفتح ح

السؤر البقیة والفضلة وجمع الأسآر ح

علی ظاهرها ابقا وتسویل توجیه وتأویلدن تحرز واتقا
اولنماق قوت ایماندن ناشی وهواره منکر فلسفی مزاج
مزلقهٔ تذبذب واعوجاجده مکبّا علی وجهه ماشی در نظم
هرکرا دردل شك وپیچانیست • درجهان او فلسفی پنهانیست
می نماید اعتقاد وگاه وگاه • آن رك فلسف کند رویش سیاه
نثر ثانیا سدّ دهالیز وابواب • داخل حکم استحباب بلکه
واصل حدّ ایجابدر زیرا مداخل ومخارجی اغلاق و
اجافه سرّاق وفسّاقی تحذیر واجافهٔ ادخل وموافق
فرمودهٔ اعقلها وتوکّل اولماغین صاحبی دغدغهٔ آفات
حدثاندن فارغ البال وتطاول رنود ودزداندن
آسوده حال اولور ثالثا هنگام شامده که بحسن وآفتاب
خلوت گزین غار حتی توارت بالحجاب اولدقده کان سبکسار
تفرّق وانتشاردن حفظ واحتراس مقتضای حزم دقیقه شناس
زیرا هر شیئك قوت تأثیری مبادی وتباشیرنده تزاید پذیر
اولور بو سببدندرکه وقت سحر میمنت اثرده هرکاره که
شروع وابتکار اولنه سریعا واصل یسر نجاح ومصداق
الرباح فی الصباح اولور کذلك ظلام مبدأ الظلالك
نادیات اقبالندن که سلطان عالم فروز روزك زمان ادباری
وهوامّ هواجس واوهامك روز بازاری در مواد مضرّت
زیاده ودروازهٔ نحوست کشاده اولور راه غوایت بی
کم اولان طرّازان یراکم هو وقبیله من حیث لا ترونهم

اجفت الباب رددته ق
نادیات الشیء اوائله ق

دزد واهمه دوراندازایله سهیم وانباز اولوب
دشمن زادگان دیرینه یه بسط ید تسلط وتطاول مکر
وکینه ایله نصب حبالهٔ خبال وتخبّط ایدرلر خصوصا
اطفال خردسالك که تأثّر وانفعاللری سریع وهر بری
پای لغز سواد سوداده صریع اولوب غیهب شب
پرغیینده اجنّ سوادین اولماق داب معتادلری و
مسّ جانبندن سرعت قلق وهیجان مقتضای خلقت
ونهادلریدر حیوة الحیوانده شرح وبیان اولنمشدرکه
جنس جنّ اجسام هوائیّه دن برگروه عجیب الماهیّه درکه
فاعل مختار آنلری مصدر غرائب آثار وقدرت بیچون
تشکّلات گوناگونه اقدار ایلمشدر ذاتلرینی اثباته
کتاب وسنّت شاهدین عادلین ورقمزدهٔ کلك ثقات
اولان نقول وحکایات خارج دائرهٔ ریب ومیندر ع
ولم اعدعن حکمی کتاب وسنّة نثر بوبابده تردّد وعناد
سوء اعتقاده دلیل بیّن واستبعاد اولنان نوادر مواد
قدرت مهیمن بی علّته نسبت امر سهل وهیّن اولوب
کتاب آکام المرجان فی احکام الجانّده شول دکلو
اعاجیب قصص واخبار مرقوم خامهٔ غرائب بار اولمشدرکه
من المطالع الی المقاطع مطالع اولان متصفح حق شناس
لباس شبهه والتباسدن عاری وبی اختیار زبان حکمت شعارنده
ع بیهوده سخن بدین درازی نبود نثر کلامی جاری اولور

تخبّطه الشیطان فلانا مسّه بأذی ق
الغیم الغین ق

رابعا قبل النوم اطفاء نار، مقتضای حزم بیداردر
وصیغهٔ تصغیر ایله ادا وتعبیر اولنان فویسقه دن
مراد موش دزد نهاددر که کنیتی ام الخراب، ومأوی
ومثواسی مکامن ثقوب واخراب اولوب حل وحرم ده
حبل حرمتی مقطوع، وعلی کل حال قتل ونکالی مباح و
ومشروع در. کتاب حیوة الحیوان ده بناء حسن بیان
تأسیس وسبب تسمیه ده وجوه ثلاثه ترتیب وتأصیص
اولنمشدر. اولا فسق لغت ده شاهراه سداد وانتباه دن
خروج، ونافقاء نفاق وشقایه ولوج اولوب موش مضرت کوشن
بو معنی موجود وظاهر، ومن کل الوجوه موذی وضائر
اولدوغیدر. ثانیا آدم ثانی فرمان ربانی ایله اصنع الفلك
باعیننا خدمتی نصب العین، وعقب اتمام المرام
امتثال امر احمل فیها من کل زوجین اثنین ایدوب اصناف دد
ودام حکمته رام اولمشلر ایکن موش بدسیرت مقتضای
خبث سریرتی اوزره نقب فلك فلك سان، وقطع حبال
وارسان ایتدوکی در. ثالثا امام طحاوی که علم حدیثی حاوی
کتاب احکام القرآن ده افاده وبیان اتمشدر که کبار
تابعین دن بر مرد گزین ابو سعید خدری یه رضی الله تعالی
عنه توجه واقبال، وسبب اطلاق فویسقه دن فحص وسؤال
ایلدی اول صحابی روشن سریرت، مشکاة ضیابخش نبوت دن
اقتباس نور، ومحاذاة بصیرتدن غشاوهٔ شبهتی دور

ایدوب

118

ایدوب دیدی که برشام راحت انجام ده که **نظم**
کواکب چشم روشن باز کرده، ملائك بزم وحدت ساز کرده
جهان را در شکر بکرفت مهتاب، زهی جان جهانی در شکر خواب
نثر مرشد خانقاه ادبنی ربی، بیداردل معتکف ولا
ینام قلبی شمع شبستان قم اللیل سلطان ملائك خیل حضرتلری
بستر آسایش وآرامش ده استنامت، وان لعینیك علیك حقا
رخصتنه رغبت بیورمشلر ایکن ناکاه خواب راحت پناه دن
مستیقظ وبیدار، ونوم عارضی ومستعاردن متنبه ومتعار
بیت اولوب کوردیلر که بر موش بر حیله جر فتیله ایدوب قصد احراق
وخانهٔ ملائك آشیانی آلودهٔ زیت ایلمش **نظم**
آن صدرنشین هردو عالم، محراب زمین وآسمان هم،
دارندهٔ حجت الهی، دانندهٔ راز صبحگاهی **نثر**
فی الحال فراش عرش مثالدن نهوض ومسارعت، واول موذی
بالطبعك قتل واقلاتنه بالذات شروع ومباشرت ایدوب
محرم وحلاله قتلنی احلال، واول زیانکاری سوردك وجودی
طعمهٔ کربهٔ اهدار واطلال بیوردیلر. اعلم ناس اولان ابن عباس
روایتنده اول کشتنیٔ مباح القتلی که جر فتیلهٔ شدید القتل
نبوی اتمش ایدی کنیزك ناهید نهاد قصد زجر وابعاد ایتدکده حلم
حراسم نهیی انها وتقریر، وقصد موش ظلمت پرستان پرستاری
منع وتأخیر ایلدی. فارهٔ بدکاره مقابلهٔ احسانده اساءت و
واضرار، ودخول مدخل مکر ودخل ده اصرار ایدوب عجله وشتاب ایله

اول ذباله ئیم تابی حضرت ختمیت متابك سجادۀ عرش همتالری
اوزرینه طرح والقا ایلدی اول خمرۀ پاك تأثیر جمرۀ تابناك
ایله شراره کبیر ودرهم سکه دار مقداری احتراق پذیر
اولماغین شفقة للامة اطفاء نیرانه حکم قدر توانلرینی
اجرا وبو مقوله امور اغراء غرور ایله محتمل الظهور اولدی غنی
افهام وادرا بیورد یلر امام نووی که شمس عالمتاب معرفتك
پرتوی وسر چشمۀ منبع حقیقت دن مرتوی در لا تترکوا
النار فی بیوتکم حین تنامون حدیث حکمت نمونك شرحنده
بو وجهله تنقیح مناط وزکیۀ طینت زکیه سند ت
استنباط ایلمشدر که بو معنی بر امر عام وشامل وتحتنده
اطفاء سرج ومشاعل داخلدر اما بیوت رصینة البنا ده
معلق ودرزوا اولان قنادیل برنوع که محذور مذکور آنده
ناموجود واحتمال شرر شرر مفقود اوله عند الرقاد
ترك اطفا واخمادی لا بأس وآنلردن حشرات ارضك
بهره ونصیب لری حرمان ویأس در زیرا علت اطفا آنلرده
انتفا بولدوغی معلوم ارباب عقول وانتفاء علت مستلزم انتفاء معلول
قطعه عاقل آنست که در تجربۀ نفع وضرر زحریفان دکر بهرۀ خود بردارد
هر چه دانست کز ان نفع رسد بستاند وآنچه از وی ضرری فهم کند بکذارد رد

الحدیث الخامس والثلاثون

رفق اهلینه جانبه ایدرسه حرکه باغ امله تخم سعادت براکه
رفق ایله رفیق اول بو حدیثی فکر ایت الرفق به الزیادة والبرکه

نتفی

تمام الحدیث الرفق به الزیادة والبرکة ومن یحرم
الرفق یحرم الخیر صدر حدیث منشعبات بحر هزج اخرب دن
مفعول مفاعلن مفاعیل فعل وزننه مطابق درکه
میان شعراء صاحب شعورده رباعی بحری دیمکله مشهوردر
طبرانی مسند کبیرنده حضرت جریردن رضی الله تعالی
عنه بو عبارت ایله روایت ایتدوکی جمع الجوامعده اشارت
اولنمشدر رفق بر حکیم برد بار وحلیم خویشتن دار درکه
آنك امرینه مطیع ورام اولان طالب ناکام الرفق خیر
کله مصداقی اوزره سعادت دارینه نائل وانما بعثتم
میسرین ولم تبعثوا معسرین حدیث صحت قرینی اوزره
عملینك ارفق واوفقنه راغب ومائل اولور قطعه
خذ الرفق وأمر بعرف کما أمرت واعرض عن الجاهلین
ولن فی الکلام لکل الانام فمستحسن من ذوی الجاه لین
نثر وبر فیلسوف صاحب وقوف درکه خراب آباد عالم
کون وفساد تعاقب فتنه وآشوب ایله مشوب اولسه
مزاج حسن فعالی تغیر وانفعال بولماز وهر کار صعب
ودشوارکه تقلب ادوار وتنوع غرائب اطوار سببی ایله
کتم عدمدن فضای نزهت فزای عالمه کلسه سکینت
وتدبیر ایله کشایش پذیر اولوب حلم وفروتنی یه معتنی
اولان اهل رشد وهدا رفیق توفیق خدادن مهجور وجدا اولماز ز
نظم چو بر رشتۀ کاری افتد کره شکیبایی از جهد بیهوده به

همه کارها از فروبستگی ، کشاید ولیکن بآهستگی
نثر حلم که رفق ولین ایله همراه وقرین، وکاخ دینه صدیق وخدین در، عند الحکما ملح مائدهٔ اخلاق، بلکه لح بارقهٔ فیض خلاق اولوب مزیّت بی مرتبتنه فبما رحمة من الله لنت لهم نص لطیفی کافی، وسمو رتبت بی دانّ الله رفیقٌ یحبّ الرفق ویعطی علیه ما لا یعطی علی العنف حدیث شریفی وافی در

نظم
حلم سرمایهٔ کمال بود ، سبب عزت وجلال بود
حلم شادی فزای هر نجلیست ، مومیای همه شکسته دلیست

نثر رفق حروف فقری محتوی، اولماق دلیل قوی، درکه خاصّهٔ لازمهٔ اهل فقر ونیاز، وراه حقده رفقا اولات فقرایه مابه الامتیاز اولوب هر درویش ستوده کیش قفر تحمل فقرده طالب برد بردباری، ولبیس دنیا وتلبیس دن مجرّد وعاری کرکدر

نظم
بنی آدم شعار از خاک دارد ، اکر خاکی نباشد آدمی نیست

نثر رفقک جمله مرافقند ندرکه هرکیمکه حلیم ورفیق، وفریق وثبات ایله رفیق اوله الرفق رأس الحکمه حدیث صحیح اساسی اوزره عند الله والناس مودود ومحبّب، وما کان الرفق فی شیء الا زانه ولا نزع من شیء الا شانه خبر حکمت نشانه سی اوزره صنوف برّ واحسانه سبب اولوب کلزار دخزان رسیدهٔ قلوب احبایه موجب سرسبزی ونداوت، وسینه صافی اولیا

اعدا

اعداء بی انصافه دخی باعث تقلیل عداوت اولور

نظم
وَ دعدو باشد هم این احسان نکوست ، که باحسان بس عدو کشتست دوست
ور نکردد دوست کینش کم شود ، زانکه احسان کینه را مرهم شود

نثر رفق ورأفتک شرف وفضیلتنه بو کفایت ایدرکه اثر سبق رحمت، ومخبر لازم التصدیقلک تحقیقی اوزره باعث نموّ وبرکت، در حکماء متألّهین وعلماء حکمت رهین فضیلت رفق ورقّت اوزره اجماع وبطون رسائل ومتون ده علی وجه الاسباغ تفصیل واشباع ایتدکلرندن ماعدا تجربیات که اقسام ستّهٔ یقینیّاتدن برقسم وهر حکیم ذوفنون آنکله غرائب کوناکونه مستدلّ در بو مدّعایه شاهد، وهر اهل نظر مشاهد درکه تارک حلم ولین اولان صاحب عنف وکین، لکدکوب سوء القضا، ومبتلای شماتت اعدا اولوب تیغ انتقام وحین ایله طرفة قتیل وکم نام، وکوربی نوری دخی مطرح کناسهٔ ملام اولور

نظم
انّ الریاح اذا اشتدّت عواصفها ، فلیس ترمی سوی العالی من الشجر

نثر امّا خوکردهٔ حلم وملاینت، اولان اهل رفق وملایمت ارباب بطش ونخوته نسبت، فتن زمندن سالم وامین، وکنف حمایت سلم وسلامتده آسوده ومربّع نشین اولوب مأمن خلد آساده آسایش، وشش جهات کاشانهٔ فؤادینی نقش تمثال یوسف مراد ایله آرایش ایدر

نظم
تیغ بهر او ست کور اکر دنیست ، سایه کافکنده ست بر وی نخم نیست

هرچه او هوا ربا شد باز مین ، تیرها را کی هدف کرد ببین

نثر اکثر اصحاب جاه و مکنت ، استعمال عنف و شدّت ایله عملرین احباط ، و زیر دستان و عبیدک زجر و تهدیدندن

ع لاتشتری العبد الّا والعصا معه نثر ملاحظه سی ایله غلوّ و افراط ایدرلر دل هوسناکلری بودکلو فهم و ادراکدن اتمزکه

مِن کرم الرجل سوء ادب غلمانه مقتضاسی اوزره مسامحۀ تقصیر خدم ، دلیل شرف و کرم ، و التغافل من فعل الکرام

کلامی عند الحکما مقبول و مسلّم در ، اکرچه فرط حلم و ملایمتک دخی غائله و مضرّتی معلوم ، و صاحبی شمشیر اهانت

و ازدرا ایله بین الوری مجروح و مکلوم در ، امّا سبق رحمت بی انتهاسی ایجاب و اقتضا ایدرکه لاتؤذینّ نملة فانّ عنایة القیّم

کما نالتک نالتها فحواسی اوزره طبع انسانه رأفت و حنان غالب ، و فضائل ادبیّه نزغات غضبیّه یی دافع و سالب اوله ، مادام که ممالیک و خدّامک وضع و حرکتلری مخالف منهج شریعت اولمایه ، ترک مؤاخذه و نفرین ، سیرت سلف صالحین اولوب امر دنیاده تعمّق و استقصا شوم و عادت نودولتان غشوم در

نظم

در تمامی کارها چندین مکوش ، جز بکاری که بود در دین مکوش

نثر خصوصاً که الصلوة و ما ملکت ایمانکم خبر صحّت قرینی ایله که وصیّت آخرین در سپارش کردۀ جناب رسالت اولان بستکان سلسلۀ عبودیّته خفض جناح و تقصیر یسیرلرندن

تجاوز و رفع جناح امراهم ، و هم اخوانکم جعلهم الله تحت ایدیکم اشارتی ایله اوجب و الزم در

مصراع

عسی ان یکون الرفق فی الامر ارشدا نثر حضرت ابن مسعود بر غلام کنوده ، سلسلۀ تأدیبی تحریک ، و تقصیر و مساهله مقابله سنده ضرب و تعریک ایدرکن صاحب خلق عظیم علیه الصلوة و التسلیم حضرتلری مصادف ، و بو حاله مطّلع و واقف اولدو قلرنده الله اقدر بک منک علیه و عیدی ایله زجر و تبعید بیوردقلری کتب احادیث ده مشروح ، و بو مدّعایه شاهد غیر مجروح در ، اختراع معانی یه ایدن سحر شعرادن بر شاعر پاکیزه ادا حلم و آزرمی ترجیح و ارباب حیا و شرمی بو وجهله تنشیط و تبجیح ایلمشدر

نظم

حلمی و رزم ببکسو می نهم وسواس را ، کرسرب نرم ستا ما بشکنند الماس را

الحدیث السادس و الثلاثون

مؤمن اکادیرلرکه ایدوب احسانی ، سعی ایلیه یایمغه دل ویرانی

بانئ شریعتک حدیثی در بو ، المؤمن للمؤمن کالبنیان

المؤمن للمؤمن کالبنیان یشدّ بعضه بعضاً تمام الحدیث

صحیحین ده و سنن ترمذی و نسائی ده حضرت ابو موسی اشعری دن رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت اولنمشدر حضرت خلّاق علی الاطلاق بو حکمتخانۀ سبع طباقی حسن انتظام و اتّساق اوزره خلق و ابداع ، و هر فرد آفریده ده انواع حکم فریده درج و ایداع

ایدوب مسافران رباط خاکی بر وجهله ارتباط و اشتباك
بولمشلردر که یار یافتگان آستان اسراردن بعض اخیار
بی اختیار لیس فی الامکان ابدع مما کان ایله زمزمه ساز
و بر عارف دوربین دخی بو نظم حکمت قرین ایله
طراوت بخش گلشن راز اولمشدر نظم
اگر یک قطره را دل بر شکافی • برون آید ازو صد بحر صافی
اگر یک ذره را برگیری ازجای • خلل یابد همه عالم سراپای
نثر اگرچه صدف کونده هر ذره بر دره لامعه وهی
نقطه بی اعتبار صحیفه روزگاردر بر نسخه جامعه در نظم
تأمل سطور الکائنات فانه • من الملك الاعلی الیك رسائل
نثر لکن نوع بشر که خلاصه شئونات قضا و قدر در
اسماء متقابله یه مظهر تام و قصیده مصنوعه موجوداته
حسن الختام اولمغین بنی آدم بدن عالمه مثابه اعضا
و اعضاده اولوب هر بری محرز قصب السبق استعداد
و بو وجهدن سبب تناسب و الفتلری مضاعف و
مزداددر مظاهر ان لله خزائن تحت العرش مفاتیحها
السنة الشعرادن بر مبدع سحر ادا زمره اناسی طرف ایلاف
و ایناسه ترغیب و حض و اول سر لازم الکتمك ختمی بو وجهله فك و فض
نظم بنی آدم اعضای یکدیگرند • که در آفرینش زیك گوهرند
چو عضوی بدرد آورد روزگار • دگر عضوها را نماند قرار نثر
و اول زمره جلیله الشاندن اهل ایمان که انسان العین اعیاندر

مظهر رش نور و عین عنایت ازلیه ایله منظور اولمغله
قربت صوریه لرنه قرابت معنویه منضم و سمط لحمت دو
فرائد اخوت ایمانیه منتظم اولوب ان الذین آمنوا
و عملوا الصالحات سیجعل لهم الرحمن ودا خطابی ایله
تخصیص و خلفا عن سلف بر حسب لا خیر فیمن لا یألف
و لا یؤلف احکاء او اخی اخایه تخصیص اولنمشلردر نظم
آدمی ازده صورت متساوی صفتند • متفاوتند همه از طاعت و عصیان
نثر بو سببدندر که گرفتار دام تکلیفا اولان وضیع و
شریف ترك قطیعت و بغضا ایله مأمور و صفح و
اغضا ایله مثاب و مأجور اولوب لا یحل لمسلم ان یهجر
اخاه فوق ثلاث حدیث الفت احداثی اوزره ترك مدارا
ایدن بی ثبات ملوم و معذول و شحنه شحنا و عداوت
تسلط ولایت محبتدن مرفوع و معزولدر نظم
جمعه شرطست و جماعت در نماز • امر معروف و ز منکر احتراز
رنج بدخویان کشیدن زیر صبر • منفعت دادن بخلقان همچو ابر
نثر بعض کتب معتبره ده مرئی و بو خبر حکمت اثر منقول و مروی
المؤمنون کنفس واحدة اذا اشتکی عضو واحد تداعی
سائر الجسد بالحمی و السهر حدیث شریف قومدن مستفاد
و مفهوم اولان معنای جمعیت و اتفاق که سبب انتظام انفس
و آفاق در بر خصلت سدیده و کردار خوب و پسندیده در
کتب منزله معجزنما بالای بام سمادن بو مصلحت ایچون

انزال وجمله انبیا ومرسلین صلوات الله تعالی علی نبینا
وعلیهم اجمعین بو خدمت ایچون بعث وارسال اولنمشلردر

نظم هر نبیّ اندین راه درست ، معجزه بنمود وهمراهان بجست
درمیان امّت مرحوم باش ، سنّت احمد مهل محکوم باش

نثر طلاق که خمیرمایهٔ قطیعت وافتراق در اول سببدن
آردهٔ خلال وعند الله سبحانه ابغض حلال در که
رشتهٔ توافق واجتماع آنکله انصرام وانقطاع بولور ومرا
وجدال که کدورت رسان مشرب اعتدال در اول جهتدن
منهیٌّ عنه ومذموم وصاحبی معیب وملوم در که آسودگان
مظلهٔ جمعیت والتئامه مثیر مادهٔ نزاع وخصام اولور

نظم تأبى القداح اذا اجتمعن تكسرا ، واذا افترقن تكسرت افرادا

نثر فتنه وفساد که نتیجهٔ مقدمهٔ تنازع وتضاد در
باعث شق عصا ومحرک عرق مخالفت واستعصا اولماغین
الفتنة اشد من القتل وصمتی ایله موصوم والله لا یحب
الفساد سمتی ایله مکوی وموسوم در وتفرد واستبداد
سنک انداز جمعیت وسداد اولماغله ترک سنت وجماعت
اهل رشد وطاعت سبب توی ونیت رهبانیت ممنوع ونادر در

نظم هست سنت ره جماعت چون رفیق ، بی ره وبی یار افتی در مضیق
از ترهب نهی کردست آن رسول ، بدعتی چون درگرفتی ای فضول

نثر ایجاد شکل اتحاده اولماق مادهٔ اشارتی تحریک
واثارت ایله که ترتیب کارخانهٔ وجوددن غایت بغیت ومقصود

حسن

أشرت الشئ أظهرته

حسن ائتلاف واتساق وبازار دون کارده ترویج سلعهٔ اجتماع
واتفاق اوله اگر خبث طینتی اسرار بلکه اعلان واشهار
ایدن اشرارک اطوارینا قبول لزندن مشمئز وملول اولورسه
آداب طریقت ومقتضای حق معرفت بودر که لحوق عرض ضجرت
ایله آب روی جوهر فتوت ریخته ومقراض اعراض وقطیعت
ایله رابطهٔ اختلاط والفت گسیخته اولمیوب لقمهٔ گلوگیر صبری
ابتلاع والتقام وعاقبت حمیدهٔ تحملی تدبر وتأمل ایله
ترک مؤاخذه وانتقام ایده

رباعی
گر در دلت از کسی شکایت باشد ، ور درد دلت ز و بغایت باشد
زنهار به انتقام مشغول مشو ، بد را بدیء خویش کفایت باشد

نثر اغلب حالده ترتیب مقدمات خصومت وجدال طلب
روزیء نهاده دن ناشی وهر حریص کج نظر قسمت عادلهٔ
قضا وقدری ناسی اولور عند العقلاء دنیا ایسه اول متاع
دکلدر که شایستهٔ نزاع وسزاوار منافسه ودفاع اولوب
فکر بود ونابود واندیشهٔ زیان وسودی ایله عمر گرانمایه
تلف واضاعه وآزردهٔ عباد الله ایله فحوای حدیث بحسب امرء
من الشر ان یحتقر اخاه اشاعه واذاعه اولنه

رباعی
اندر ره حق تصرف آغاز مکن ، چشم بد خود بعیب کس باز مکن
سر دل هر بنده خدا می داند ، خود را تو درین میانه انباز مکن

الحدیث السابع والثلاثون

اولماز تواضع ایله کم کیمی وضع خوب ، جویای عز ورفعت اولان عبد مخلص

اهل تواضعی دیمكله مدح ایلیوب رسول طوبی لمن تواضع فی غیر منقصة
طوبی لمن تواضع فی غیر منقصة — تمام الحدیث
وذل فی نفسه فی غیر مسكنة وانفق من مال جمعه
فی غیر معصیة وخالط اهل الفقه والحكمة ورحم
اهل الذل والمسكنة طوبی لمن ذل نفسه وطاب كسبه
وحسنت سریرته وكرمت علانیته وعزل عن الناس
شره طوبی لمن عمل بعلمه وانفق الفضل من ماله و
امسك الفضل من قوله تاریخ بخاری ده ركب مصری دن
رضی الله تعالی عنه بو عبارت ایله روایت اولندوغی
جمع الجوامع وجامع الصغیرده اشارت اولنمشدر
راوی حدیث اولان ركب مصری صحابه كرامدن یاخود
عداد تابعیندن اولدوغی لغت قاموسده علی وجه التردید
ایراد اولنمشدر لكن جامعین مذكورینده حدیث مسنو
ارسال اولنیوب اسناد اولنمشدر بو تقدیرجه سلك
اصحاب كرامده انتظامی معین واصطلاح محدثین اوزره
زمره تابعیندن اولمادوغی واضح ودروشن اولور صدر حدیث
بحر مضارع مثمنك مزاحفاتندن مفعول فاعلات
مفاعیل فاعلن وزننه موازیدر بو حدیث فوائد اشتمال
طالبان مكارم خصال ومحاسن خلاله بدرقه طریق سوی
واصول اخلاق حمیده دن نیجه خصلت گزیده یی مشتمل و
محتوی در اولا تواضع واستكانت كه رونق فزای اصحاب جاه

الاوداد جمع الاود كالاوداء
ومكانت در بر خوی نیكودر كه اكا معتاد اولان اهل فلاح
ورشاد محبوب قلوب انام وبین الاوداد والانداد
ستوده ونیكنام اولوب سلم شرفه صعودی ایتدكجه رفعت
وسعودی زیاده وسیئهٔ كبر ونخوتی حسنهٔ تواضع ومسكنته
تبدیل ایله روی دل علیلنه رتاج رباح كشاده اولور قطعه
اذا ازداد ما بین البرایا كرامة ، قریب جنی الجدوی یزید تواضعا
كذا الشجر العالی البعید فروعه ، اذا ازداد حملا كان اقرب مقطعا
نظم زخاك آفریدت خداوند پاك ، پس ای بنده افتادگی كن چو خاك
فروتن بود هوشمند گزین ، نهد شاخ پر میوه سر بر زمین
نثر اما تواضع دخی سائر مكارم خصال كبی خاق وسط اعتدالده
اولدقده صفات كمالدن معدوددر والا جانب افراطی كه
خیلاء وجلال وطرف تفریطی كه تبصبص وابتذالدر
عند الحكما مذموم ومردوددر فاصله حدیث ده فی غیر منقصه
قیدی تفریطدن احتراز وورشته تجویز مداهنه یی بالكلیه
قطع واحترازیچوندر والذی فلق الفلق لیس من
سجیة المؤمن الملق ع تواضع بهترست اما نه چندین
نثر گلزار وقائع وآثاری عین بصیرت واعتبار ایله كماشا
سیر وتماشا ایدن اهل خبرت ودیده مكشوف وبدیدر اولكه
اهل غنا وثروته استغنا وتكبر مستلزم حسنه وبر در
بلكه عند بعض العرفا تواضعك تعریفی هو التكبر علی المتكبر
هر شیئك ضدی ایله تبینی شائع ومستفیض واغنیا وگردن كشانه

ترفعِ فقراءِ بی نام ونشانه تواضع ایله طرفی نقیض اولان اغنیاء
متکبّر گردن فرازه تکبّر واعتزاز جمله ء صدق قاتدن محسوب
وخودبینِ مغروردن اعراض ونفور تنبه علی التائبه حتّی ینتهی
التائبه من تنبیهه فرمانِ متحتّم الادغانی اوزره مرخّص ومندوبدر
رباعی نفسا زخسا ستت سلامت بادا ٭ وز طاعتِ ناکسان ملامت بادا
وآن لقمه که از خوانِ اکابر بخوری ٭ گیرم که حلال است حرامت بادا
نثر خلاصه قومه نک بری دخی مخالطهٔ علماءِ دانشور
ومجالسهٔ حکماءِ هنرپروردر مقارنتِ اشراف وکمّل برمجدِ مؤثّل
اکا موفّق ومهتدی اولان سالکِ مبتدی نه دکلو کم بضاعت
وبسیار اضاعت ایسه مجرّد علم وفضیلته میل ومحبّت
ایله مظهرِ فضلِ حق ور حسبِ المرء مع من احبّ زمرهٔ
علمایه ملحق اولوب مجلسِ علم وحکمته که روضهٔ جنّت
اولدوغی زبان زدهٔ خامهٔ خلافت در دخول واقتحام
مجمعِ فئامِ لئامدن دور وبعید ومصداقِ خبرِ
یسعد الرجل بمصاحبة السعید اولور مصراع
المرء یصلحه الجلیس الصالح نثر امّا میانِ اهلِ اصطفاده
ادبِ استفاده بودرکه گلستانِ کسبِ عرفانده سوسن ده زبان
کبی طویل اللسان اولمایوب وردِ نازپرورد کبی سرتاپا گوش
وضبطِ نوادرِ حکمت نیّتنه دائما ساکت وخاموش اوله نظم
از سخن گوی مجو سیار نفاع ٭ منتظر را بهر گفتن استماع
انصتوا را گوش کن خاموش باش ٭ چون زبانِ حق نکشتی گوش باش

نثر اکر اقتدایه صالح وسزاوار برعالمِ پرهنر پرهیزکار
بولنورسه فبها ونعمت عظیم نعمتدر والّا اکر قتادِ
مصائدِ شیطان اولان مدّعیانِ آخر زمانک اطوارِ
پریشانندن صنفِ علمایه سیّئ الظنّ واشرفِ طوائفه
طعنه زن اولمیوب ملازمتِ بیوت ایله اختیارِ عزلت
وسکوت ایدن اشرافِ اسلافه اقتفا وتأسّی بی تأسّی
ومغادرم مکارم آدابی استصعاب ایله مطعن تأوّلدن اجتناب
واقعد فانّك انت الطاعم الکاسی نثر اولمایه صفاتِ مذکوره دن
بری دخی مرحمت وارفاق ومکرمت واشفاقدرکه بی ریب
واختلاق اشرفِ محاسنِ اخلاقدر رحمت برگزیده
خصلتدرکه اسمِ ذات دنصکره ایراد واثبات اولنان
صفتینِ کریمتینه مادّهٔ اشتقاق وتقدّم وسابقیتی
جهتی ایله دافعِ سورتِ شقا وشقاق اولمشدر وبر
زیبا منقبتدرکه عرصهٔ کشاکشِ جار اضداد اولات
قرهیبِ آبادِ دوریی بنیادک اسبابِ انتظام وائتلافی
آنکله تلافی بولمشدر مادرانِ مهربانک اطفالِ خرده
واحداث وشبّانک شیوخِ سالخورده ایتدکلری
تعطّف وتحدّب وکمالِ ادب ووقار ایله اظهار ایتدکلری
مقدّمات تحنّن وتحدّث جمله آثارِ رحمت وثمرهٔ نخلِ رأفت
مساعدهٔ دولِ سریعة الحول ایله فرمان روای خدم وخول
اولان اصحابِ جاه وتفاخره لائق وفراخوردرکه فحوای انّ الله

يحبّ من عباده الرحمانی نقش نگین جنان و اقتضای
فرمان ارحموا من فی الارض یرحمکم من فی السما مستجلب مواد
حنوّ و حنان ایلدوب هنگام ثوران خشم و زمان معاتبهٔ حشم ده
دثار معنای ارحم من دونک یرحمک من فوقک ایله تزمّل
و تدثّر و لا تنزع الرحمة الا من قلب شقیّ خبر ندارت اثرینی
اندیشه و تدبّر ایده

نظم

انّ من یرحم اهل الارض قد . آن ان یرحمه من فی السما
فارحم الخلق جمیعًا انّما . یرحم الرحمن منّا الرحما

نثر اخلاق مزبوره نک بری دخی کسب حلال و نفس بد سیرینی
دار مقامهٔ کفاف و قناعت ده اسکان و احلال در
لقمهٔ پاک عبّاد و نسّاکه اصل اصول و خطیرهٔ خطیرهٔ لذّت عباد تە
وسیلهٔ ادراک و وصول اولوب مجاهدهٔ نفس مریدایدن
سالک مریده سبب ترقّی و مزید و نظافت وغا باعث
اجابت دعا اولماغله آنا فآنا مستجلب فیض قشیب
و فضل جدید در

نظم

لقمهٔ کان نور افزود و کمال . آن بود آورده از کسب حلال
چون ز لقمه تو حسد بینی و دام . جهل و غفلت زاید آن را دان حرام

نثر کلوا من الطیّبات واعملوا صالحًا آیت حکمت نماسنده
اکل طیّبات سائر اعمال صالحاتدن تقدیم اولوندیغی دلیل قوی
و قویم در که لقمهٔ حلال جملهٔ فواضل اعمالدن اقدم و اسبق
و طعام حرام ایله اقامت اولنان وظائف عبادت بی صفا و رونق در

نظم شکم بسان صراحی مدام پر ز حرام . سجود میکنم و زان سجود بیزارم
چو من مخالف دین مخنثم چو ساغر و چنگ . چه سود گریهٔ خونین و نالهٔ زارم

نثر کسب حلالک که مستدعیٔ رضای ملک ذی الجلال در
جملهٔ مرافق تامّه و منافع خامّه سندندرکه الحلال یقطر
و الحرام یسیل مثل بی مثیلی اوزره هر حالده طالب حلال
عفّت باعثهٔ العفّة ایله اکتفا و فضول عیش نا صوابدن
توقّی و اجتناب ایله تجارتگاه دهر پر نزاعده سرمایهٔ
کفاف و اقتناعی اقتنا ایلر

نظم

لا خیر فی طمع یدنی الی طبع . و غفّة من قوام العیش تکفینی

نثر اگرچه عرض غرضدن سالم اولان عالم قتنده حلال
و حرام ظاهر و بیّن در اما بینهما اولان امور متشابهه نک
فرق و تمییزی غیر هیّن در بو خرق ظاهر الاتساعه
علاج برء الساعه بو در که اولا مقتضای حدیث کل لحم
نبت من الحرام فالنار اولی به ایله حرام صرف غیر متشابهدن
بالکلّیه تحرّز و تحرّس و مضائق نفس بد فرماده سپر ورع
و تقوی ایله تترّس ایدوب ثانیا شب شبهاتک هنگام ظلامنده

نظم شریعت را نخستین قرّة العین . رفیق مصطفی و ثانی اثنین
مخالف را بکو برخوان و بشناس . ستدعون الی قوم اولی باس

نثر صهر اتقی و اطهر یعنی حضرت صدّیق اکبرک رضی الله
تعالی عنه کنّا ندع سبعین بابًا من الحلال مخافة ان نقع فی
باب من الحرام کلامی عمدهٔ حرام و عالم علم و عملک

زاهد نیکو طوری یعنی سفیانِ ثوری نك ما رأیت اسهل
من الورع ما حاك فی نفسی ترکته مقالنی اسوهٔ حال ایلیه
نعوتِ مکتوبهٔ غیر مکتومه نك بری دخی موافقتِ سرّ و علانیتدر که
اربابِ طریقت قتنده صدق واستقامت دن عبارتدر نظم
یاریم ملك استقامت ده کاستقامت ز صد کرامت به
نثر صدقك علوِّ رتبتی ضدِّ لازم الصدّی اولان کذبك
سفولِ منزلتندن معلوم و دروغ ایسه جمیع ادیان
و ملل و مذاهب بی علل ده حرام و مذموم در نظم
زکژ گوئی سخن را قدر کم گشت کسی کو راست گو شد محتشم گشت
چو سرو از راستی بر زد علم را ندید اندر جهان تاراج غم را
نثر صدق بر اسمِ اعظم درکه نه مقوله امر معضل و مبهم ده
استعمال و صفاء بال ایله مواظبت و اشتغال اولنسه وسیلهٔ
فوز و نجات و عند الله سبحانه ذریعهٔ رفع درجات اولور قطعه
براهِ راست توانی رسید در مطلب تو راست باش که هر دولتی که هست تراست
تو چوب راست ز آتش دریغ میداری کجا با آتشِ دوزخ برند مردم راست
نثر و بر سلطانِ معزز و مکرم درکه سائر اخلاق و شیم
اکا رعیت و لشکر و بحر و برّ ده بلکه هر برده اولکا داورِ
سعادت رهبر امدادِ تأییدِ خداداد ایله منصور و مظفر در نظم
کجا نوازه نباشد در میانه که تیر راست آید بر نشانه
به از زلفِ کج آمد قامتِ راست بلی هر کس بقدِ راست برپاست
نثر صدق واستقامتك شرف و فضیلتی مکامنِ قلوب ده

جایکیر

جایکیر و متمکّن و اقوالده اولدوغی کبی احوالده دخی رعایتی
متیسّر و ممکن در اما صدقِ حالی نوع خفادن خالی و لیوب
داستانِ آتی البیان دن یابِ درك و اذعانی منفتح و مظاهرِ
نزعنا ما فی صدورهم من غلّ اولان اهلِ دلك صدورِ
صفا ظهورلری منشرح و منفسح اولور نظم
دهقانِ حدیقهٔ حکایت بو رسم ایله ایلمش روایت
نثر که سکنهٔ بلدِ حرام دن بر سالك عذریّ الغرام وارایدی
که طبعِ آتشینده وجد و تلوین غالب و هجومِ عشقِ جهانسوز
ضابطهٔ عقلِ صوابِ اندوزینی سالب اولوب مهامهِ تهامه ده
عویلِ طویل ایله تك و پوی و کرمای حجاز ده صیحهٔ صبرگداز
ایله مجذوبانه های و هوی ایدردی نظم
هر چه غیرِ شورش و دیوانگیست اندرین ره دوری و بیگانگیست
نثر بر کون حرمِ مسجدِ حرامه دخول و نادیِ مشایخِ کرام ده مثول
ایدوب لباسِ تقواسنی دنسِ سمعه و ریادن قصدِ تطهیر
و انقا و خرقهٔ پشمینه سنی اخراج و القا ایلدیکه حاضر اولان
فرقه نزعِ خرقه نی استنکار و سببِ تنزّل و ادباردن
فحص و استخبار ایتدکلرنده او لطالبِ یقین و صادقِ
راست بین دیدیکه الی هذا الآن روزنهٔ کاشانهٔ جنانه
هر طرفدن جمالِ مطلق تابان و دلِ بیقرار عالمِ انواره
منجذب و شتابان اولوب همایِ همتِ بلند پروازِ
تارك تارك آشیانِ مجاز و بالای سدرة المنتهای حقیقتده

رباعی بو رباعیٔ بلاغت طراز ایله زمزمه ساز ایدی
ای باعث شوق وطلبم خوبیٔ تو • بهر طلب منست مطلوبیٔ تو
کو آینهٔ محبتیٔ من نشود • ظاهر نشود جمال محبوبیٔ تو نثر
حالا بر غرفهٔ فلك منظردن بر طناز نازپرور کوردم که
مشاطهٔ صنع بدائع نگار صفحهٔ سیمین ورق رخسارنه
گلاب لطافت وگلگونهٔ صباحت ایله آب وتاب ویرمش
وآوازهٔ حسن دهرآشوبی گوش ملأ کروبیه کیرمش نظم
شیرین سخنی که هوش می برد • رونق زشکرفروش می برد
نازی وهزار فتنه در دهر • چشمی وهزار کشته در شهر
نثر کرشمهٔ دیده ونگاه دزدیده ایله بنگاه عقل وحواسمی تاراج
وبنی تیر دلدوز دغدغه ووسوسه نشانه وآماج ایدوب
چشم آلوده نظر شعشعهٔ جمال ملك پیکرندن شیفته ودنك
وگنبد آسمان سربی ساماننه بر کلاه تنك اولدی ع
کسی کجاست که او دامنی نیالوده نثر شمشیر قضاء ناگهان کیر
بران وخونریز وحالا عشق شور انگیزم غرض آمیز اولوب
بعد الیوم شوق حادثه باعث اول فتان قتال وبو سبب
ایله دل پر شعب نفاق فعلیدن خائف وبیمناك در نظم
انی امرؤ مولع بالحسن اتبعه • لاحظ لی فیه الا لذة النظر
نثر فضل خدای متعال ایله تصحیح حال میسر ودل بی رفاهیه
مظهریت حدیث تمام البر ان تعمل فی السر عمل العلانیه
ایله مبشر اولورسه ع بسر خرقهٔ خود آیم باز

نثر

نثر والا لوث نفاق ودروث ریا وشقاقدن باطن وظاهرم
نظیف وطاهر اولماق دخی دولت عظمی وشرف شکرف وکمال نعمی در
نظم نکو سیرتی بی تکلف برون • به از پارسای خراب اندرون
نثر اول سرگشتهٔ بی دلیل زمان یسیر وقلیلده تصنع
اصناف باطنهٔ باطله دن خلاص وبرکت صدق راسخ و
دستگیریٔ همت مشائخ ایله نائل حقیقت اخلاص اولوب
شیوخ هدایت سنوحدن خرقهٔ ودیعت کرده یی استرداد
وازالهٔ مخازیٔ عشق مجازی ایله تکمیل جوهر استعداد ایلدی
نظم کرچه حالش کشته بد اول تباه • بعد ازان شد واصل ثم اجتباه
نثر مخائل سالفه نك بری دخی عمل صالح وحسن حال
واقامت مراسم طاعت وعبادته غدو وآصالده اشتغال در
نظم دلا طاعت کن ومگذر زطاعت • بقدر آنکه داری استطاعت
نثر رحمت نامهٔ آسمانیده که منبع منیع امان وامانیدر عمل صالح
مقدمهٔ ایمانه تالی ودروز بازار قبول ورضاده ثمن قدر و
بهاسی غالی اولمشدر بدن ایمان لباس تقوی وایقاندن
عریان وسر اسلام افسر طاعت واستسلامدن بی سامان
اولوب درخت کردار بی خلل گلزار بدیع الآثار برکة العمر
فی حسن العمل ده نابت ونامی ودنیا وعقبیده مثمر ثمرات
مبرات ونیکنامی در

قطعه

الناس همهم الحیوة ولا اری • طول الحیوة یزید غیر خبال
واذا افتقرت الی الذخائر لم تجد • ذخرا یکون کصالح الاعمال

نثر شرف صلاح ودیانته بو کفایت ایدر که جملهٔ انبیا ومرسلین
وعصابهٔ صحابهٔ کزین هدا وصلاح ایله منعوتلر وطرف خلافلرنده
اولان بی انصافلر ضلال وطلاح ایله ممقوتلردر نظم
چند پرسی که بندهٔ کی چه بود، بندهٔ کی جز فکندگی چه بود
بی هدی آدمی کم از دده ایست، هرکه او بی هدیست بهمه ایست
نثر من تشبه بقوم فهو منهم قول غیر مبهمی اوزره اول
حضرات عالیاته تشبه واهل کفران وعقوقه لحوقدن
تنزه ایلین سباق سباقده معدود ونائل شرف نامحدود اولور
ع احب الصالحین ولست منهم نثر اکرچه عمل صالحک
تعریفی ما ارید به وجه الله وشعب واقسامی خارج حوزهٔ
استیعاب واکتناهدر اما اتباع سنت نفس بدسیرته جملهدن
اشق واحمز بلکه مقابل موت احمر اولماغله اجرده ثوابات اخردن
اجزل ورضای ربه اقرب ولدعی اجلدن سائر وجوه بردن اعز واجلدر
نظم حقا که بی متابعت سید رسل، کس را به پیشگاه هدایت گذار نیست
نثر سمط حدیث شعر قومده مسمط ومنظوم اولان جملهٔ خلالدن
کفضول مالی بذل وافضال وفضول قیل وقالده اقلالدر
ولم یعد عنها الی البدعة حدیثنده سبق ودبیر خامهٔ گوهربار
خلاصهٔ اقوال واخباری اول محلده کتب ونبق ایتمکین نظم
النبق مثل النمق و الکتابة
مکرر گرچه سحرآمیز باشد، طبیعت را ملال انگیز باشد
نثر نحواسی اوزره کانون دل پریشانده جوشان اولان قدور کلمات مکرره
اکفا وخلال مقالده مسوقا اولان کلام مسبوق ایله اکتفا اولندی

نظم من برون کردم ز کرهن وام نصح، جز سعادت کی بود انجام نصح
گرچه ناصح را بود صد داعیه، پند را اذنی بباید واعیه

الحدیث الثامن والثلاثون

الف قدك اولور چون عاقبت لام، تفکر ایله کور تحت ترابی
بیورمشدر رسول صادق الوعد، لدوا للموت وابنوا للخراب
متن الحدیث بو حدیث محکم بی بیش وکم
بحر هزج مسدسك مزاحفاتندن مفاعیلن مفاعیلن
فعولن وزننه موافقدر بیهقی شعب ایماننده حضرت زبیر
وابو هریره دن رضی الله تعالی عنهما بو عبارت ایله روایت
ایلمشدر للموت وللخراب کلمه‌لرنده اولان لام جاره لام صیرورت
وعند بعض النحاة نامی لام مآل ولام عاقبتدر ابن هشامك
تحقیق واعلامی اوزره فالتقطه آل فرعون لیکون لهم عدوا
وحزنا آیت معجز نظامنده اولان لام بو لامدر ومخدرات شواهد
معانی اولان ابیات معانیدن نظم
فللموت تغذوا الوالدات سخالها، کما لخراب الدار تبنی المساکن
نثر نظمنده دخی بو معنایه اولدعی ما لا کلامدر کتاب عرائس
العرائس جمع العروس واحد
عرائس کلمات دلفریبه بو کونه آرایش وزیب ویرلشدر که
سلطان جهانکرد سبك سیر محرم اسرار علمنا منطق الطیر
حضرتلرینك مصداق مضمون فهم یوزعون اولان بارکاه
حشر نمودارلرنه اوابد وحوش واطیارك اجتماع واحتفال
ومجموع انس وجانك صمیم دل وجاندن اطاعت خاتم فرمانه

مسارعت واحتفا ذ ایدوب سطوت ضابطهٔ سیاستندن اسود
وآرام امن آسوده کیده آرام وهر یری دام عدل وداد ایله دام اتمش
نظم جمله مرغان هر یکی اسرار خود ، از هنر وز دانش واز کار خود
با سلیمان یک بیک وا می نمود ، از برای عرضهٔ خود را می ستود
نثر ناکهان مرغان خوش الحاندن ورشان که تربنهٔ قماری
وصلاءِ غمکساری نغمهٔ حکاوک وساز کبی موثر وساز کی
تغرید راحت زا ایله نشید طرب فزا ایلدی صاحب قران
رخاء حیث اصاب مطلق العنان فامنن او امسک بغیر حساب
خلصان نادی والاجنابه اسماع خطبهٔ خطابا یدوب
دیدی که بو مرغ شیرین زبانک مدلول نغمات والحانی سزک
آیینهٔ عقل منیر کوزده انعکاس پذیر می در نظم
تو چه دانی زبان مرغان را ، که ندیدی شبی سلیمان را نثر
سکنهٔ بارگاه سلیمانی پردهٔ عجز وناتوانی ده نظم
این منطق طیر ست سلیمان داند نثر ترانه سنه سر آغاز و
مقام استسلامده الله اعلم ورسوله کلامی ایله عرض خواهش
وبیان ایتدکلرنده اول سلطان عدیم المثل ومطاع الامر
یعملون له ما یشاء من محاریب وتماثیل دیدی که بو مرغ
کم مقدارک کاری اهل غفلت وجهل ایله جدال وخراب
وقول باهولی لدوا للموت وابنوا للخراب در نظم
لا طیب العیش ما دامت منغصة ، اوقاته بادکار الموت والهرم
نثر شاهد هزار آشنای دنیا که هر آن بر اهل هوان وهوا

خانهٔ جانه نما سنه ذاهب وجانی بر هرجایی در کیمه
عشق سازلق ایتدی که عاقبة الامر فیفاء غدر وجفایه کیمدی و
کیمکله عشقبازلق ایتدی که آخر کار مغاک فنایه القا ایتدی نظم
کیمدر که جهانده فانی اولماز ، دور فلکک امانی اولماز
ارباب زمانه به ویروب پند ، بو شعری نه خوش دیمش خردمند
قطعه مضی الاوائل والباقون یتبعها ، کما تناثر درات من السلک
لو کان یبقی ملوک او ممالکهم ، فلیس تفضی الینا نوبة الملک
نثر میان میدان حسن بیانده فارس وشرف یافتهٔ لناله
رجال من فارس اولان پاکیزه کویان عجمدن بر شاعر ساحر دم
بو اسلوب مرغوب اوزره ترجمهٔ مدلول تلک الایام نداولها
بین الناس ویو معنانک قامت با استقامتنه بر نیان بیان
عجمیانه سنی بو کونه کسو والباس ایلمش که نظم
چه خوش کفت دیوانهٔ در عجم ، بکسری که شد وارث ملک جم
اکر ملک بر جم بماندی وبخت ، تراکی میسر شدی تاج وتخت
نثر آسمان خلافت کبری ده رشید اولان هارون الرشید
که خلیفهٔ عباسی وبنیان تمیز ورجحانی راسخ وراسی
ایدی اقلید تحقیق بی تقلید ایله فتح صندوق راز وحجاب
ومهارت ایله سر حقهٔ حکمتی باز ایدوب دیمش که اکر
زبان زمانده قدرت انطلاق وجریان وکندو عیب وعوارینی کشف واظهاره
رخصت بیان اولسه ابو نواسک بو نظم دلنوازندن اصدق بر کلام حق
ایله تبیین حال ممتنع ومحال در نظم

اذا امتحن الدنيا لبيب تکشّفت ، له عن عدوٍّ فی ثیاب صدیق

نثر ثانی اثنین آل عبا ، کویای انا نقطة تحت البا ، شمسهٔ طارم خلافت چارم ، صاحب منقبت غدیر خم ، خیبر خیبرفکن ، حضرت ابو الحسن ، رضی الله تعالی عنهما

رباعی
ما بیم محبّ خاندان اولی ، اولاد رسول را رهی و مولی
بشنوده بگوش هوش زمنهیّ قل ، لا اسألکم علیه اجرا الّا

نثر تشنکان کرمای غفلتی زلال بو عظه و نصیحت ایله ریّان واکثرا حایینده بو نظم عبرت آیینی ورد زبان ایدرلر ایدی که

نظم
ومن صحب الدنیا یکن مثل قابض ، علی الماء خانته فروج الاصابع

نثر دنیا بر طلسم نیست هست نمادر که نمایش افسون سحر افزوندن فیلسوفان ذو فنون بستهٔ چار میخ عجز و فتور و شعبده و نیرنکندن حکماء با فرهنک سرکشته و زبون در

نظم
جهان چون خیالیست کاینه بست ، که بنماید اما نیاید بدست

نثر مشرب عذب مسرّتی عذبهٔ عذاب محنت ایله آغشته و مشوب و شهد فائق تحلّی شرنک قاتل تحنّل ایله مخلوط و مخشوب اولوب دکلو ارخاء عنان مهلت ایلسه اسب مستعار دولتی عاقبت استرداد و تدبیر فتک و تدمیرده تفرّد و استبداد

نظم
دار ما آثمها تبقی ولذّتها ، تفنی الا قبحت هاتیک من دار

نثر شغل دیریابی مایهٔ غفلت و بدمستی و عزل سریع الایابی ماتهٔ مادهٔ تنزّل و پستی اولوب اقبال زود کذارینه سرعت ادبار امر لازم و لذّت عسلنه زخم دمّل ضربت لازب

ایله

131

نظم الا انما الدنیا علی المرء فتنة ، علی کل حال اقبلت ام تولّت

نثر دیدهٔ بصیرتی کحل الجواهر عبرت ایله روشن و قریر اولان ناقد بصیره شایسته و جدیر و خلیق و جهیر بودر که

نظم
دنیا چو شاهدیست کناری کزین ازو ، کز شاهدان نخلاص بغیر از کنار نیست

نثر فحواسی اوزره بر کوشهٔ اندک توشه ده مهما امکن مؤونات اهل و سکنی تقلیل و نفس کودک مزاج دشوار علاجی قدر حاجت و مقدار بلغه و کفایت ایله تزییب و تعلیل ایدوب

ع وکل الذی فوق التراب تراب

نثر معناسی نقش نکین بال و صومعهٔ عزلتده انزوا و قناعت ایله ترک فضول اشغال ایدر

رباعی
هر کس که ره و رسم جهان نیک شناخت ، از بهر اقامت انده و خانه نساخت
این کهنه رباط را عمارت چه کنی ، آخر چو بدیکریش باید پرداخت

نثر واقتضای غدر روزکار ایله مفتریات حسّاد و اشرار دن مغلوب هواجس نفس امّاره و آبکینهٔ دل بی کینه سی شکسته آیینه کبی پاره پاره اولور سه

ع ولا تری للئام الناس حسّادا

نثر ملاحظه سی ایله لئام ناسدن اولمادوغنه تقدیم حمد و سپاس و کنج تنهاییده عزّ عزلت و شکیبایی ایله تعوّد و استیناس ایدر

نظم
این جفای خلق با تو در جهان ، کر بدانی کنج زر آمد نهان
خلق را با تو چنین بدخو کنند ، تا ترا ناچار رو آن سو کنند

الحدیث التاسع والثلاثون

اندوه حسابی ایلسون فکر ، هر کیم که ایدر جمع مالی مسلک
سلطان رسل کلامی دربو ، من نوقش فی الحساب یهلک

تمام الحدیث عن عائشة رضی الله تعالی عنها
ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قال لیس احد یحاسب
یوم القیمة الا هلك قلت اولیس یقول الله فسوف یحاسب
حسابا یسیرا فقال انما ذلك العرض ولكن من نوقش
فی الحساب یهلك محیی السنة امام بغوی علیه رحمة الملك
القوی كه ترتیب كتاب مصابیح المشدد اول كتاب صحت انتسا
بو عبارت ایله روایت وتصریح المشدد اكرچه اكثر روایاتده
فی خرفی مطویدر اما كتاب مذكورده حرف ظرف ایله مرویدر
بو تقدیرا وزره مزاحفات هزج مسدس دن مفعول
مفاعلن فعولن وزننه بی كم وكاست موافق ورا استكلود
لماس البلاغه ده ناقشه الحساب وفی الحساب عبارتی ایله
وجهینه اشارت قصد وترویز ولفظ فی ایله استعمالی
دخی تسویغ وتجویز اولنمشدر فائق اللغه ده یقال ناقشه
الحساب اذا عاسره فیه واستقصی فلم یترك قلیلا ولا كثیرا
ایله معنای لغویسی تبیین وافهام واصل المناقشة من
نقش الشوكة وهو استخراجها كلها ومنه انتقشت منه جمیع
حقی قولی ایله وجه اشتقاقدن رفع برقع ابهام اولنمشدر
مزید تحقیق واستبصاره رغبت وتشوق ومطالعه
رقائق اسراره تطلع وتشوف ایدن اهل دانش وشعوره
مستراب ومستور دكلدر كه بشر من حیث انه بشر آلوده
وضر شر وضر ودستخوش ممتحنات قضا وقدردر نظم

تأنیس نیست هرچه ز انواع نعمتست تنبیه نیست هرچه ز اقسام ابتلا
كوتین از برای تو وتو برای او این منصب چنین كه تو داری دكر كراست
نثر كبریای خالقه لائق عبادت وعبودیته غیر قادر ودست
سرا پرده عالم پاكه وصول وادراكدن قاصر اولماغله
عقلاء باریك بین آسیب صدمه كفی بنا حاسبین ایله
افتاده حفره خفر وفرق ودون شمارده اولجق هتك
استار اسراردن غرق دماء عرق اولمشلردر ع
خوش تماشاگاه ایدی محشر حسابی اولمسه نثر محرمان بزم خاص اخلاص
دور باش وبدا لهم من الله ما لم یكونوا یحتسبون ایله سر زیر
وزبون وهول فزع اكبر ایله جكرلری خون اولوب فریفته
زخارف دنیا اولان اهل هوا نسیا ستكاه سوء الجزاده
متبور ومثبور وتكاثل عمل مجازیلری تندباد استغنا
وبی نیازی ایله هباء منبث ومنثوردر نظم
حق همی كوید چه آوردی مرا اندرین مهلت كه دادم من ترا
عمر خود را در چه پایان برده قوت وقوت در چه فانی كرده
كوهر دیده كجا فرسوده پنج حس را در كجا پالوده
نثر اكرچه راه انتباهده ترك تعنی ایدن اهل تمنی
كثافت حجب غفلت ایله یوم حسرتك شدتنی تسهیل و
تهوین ومفتون بازیچه انما الدنیا لهو ولعب اولان
طفل دل مرتعبی انواع اكاذیب كودك فریب ایله تعلیل و
تهدین ایدرلر اما اوده كی حساب بازار یوم عقابده

راستکلمز وهر کرفتارِ شرك شرّ وأشرّ فزعِ محشری کما ینبغی بلنز
نظم بیرون زکفایتت حسابی دکرست ، در کوچهٔ غیب احتسابی دکرست
نثر مکر اول عارفِ صائبْ نظر وکاملِ صاحبْ خبر که نظم
بخل من الله عطاالله وبس ، آن اللّهم نیم من آن کس نثر
فحوای دلخواهی اوزره بارکاهِ فضل اله دن اخذِ وجودِ حقانی
وتبدیلِ وجودِ فانی اتمکله خارستانِ جهاندن دامن چیده
وحادثِ محاسبهٔ کبی حرکات وسکناتی حاسبوا قبل ان
تحاسبوا میزاننده سنجیده اولوب زهدِ مناسبتِ الفا ایله
سبعین الفه لاحق وبلاحساب نعیم حسن المآبه لائق اوله
نظم قطبِ زمن وپناهِ ایمان ، سر حلقهٔ جملهٔ کریمان ،
نثر ساغرکش ولدینا مزید یعنی حضرتِ بایزید نظم
نیك می دانست چون سرّ ره او ، قدّس الله تعالی سرّه نثر
سرخوانِ حسنِ بیاندن کشفِ غطا وره نشینانِ صومعهٔ طریقته
فضالهٔ نوالهٔ معرفتی بذل وعطا ایدوب بیورمشلرکه هرکس
بیم بازخواست وعتاب ایله تنکناتنك موقفِ سؤال وجوابدن
خائف وکریزان وچشمِ خونبارلرندن سرشك مدرار ریزان
آما عنانِ اختیار بنم کفِ اقتدارمه سپرده وصحیفهٔ کاروبارمدن
رقمِ اضطرار ستوده اولسه نفسِ پرتابی شرفِ دنوّ واقتراب
ایچون ولوللعتاب اعداد وترشیح وحضورِ مهیمن متعالده
محاسبهٔ دفترِ اعمالی اختیار وترجیح ایدردم شاید که
شرفِ مکالمهٔ ملكِ صمد ایله واصلِ منتهای ارب وخلالِ سؤالده

جانبِ کریمِ ذی الجلالدن یا عبدی خطابی ایله مخاطب اولم
نظم لا تدعنی الّا بیا عبده ، فانّه اشرف اسمائی نثر
شویله که افاضهٔ شرفِ اضافته مظهر اولماق میسّر اوله
صدهزار بنم کبی بی سر وکارك حالِ پریشانی منتظم ومتّسق
وقراضهٔ کرد ادبی سامانی سیماب عفو وغفران ایله ملتئم
ومتّسق اولوب سیئاتی حسناته مبدّل وشاهدِ عملِ نارواسی سی
دار القضاء قبول ورضاده مزکّی ومعدّل اولور نظم
آنرا که سفید روی وپاکست ، از ننكِ محاسبه چه باکست

الحدیث الاربعون

دینِ اسلام اولوب سلامتده حشره دك مستزاد اولور هرکون
خیرِ امتا ایچون بیوردی رسول أمتی أمة مبارکة
تمام الحدیث أمتی أمة مبارکة لا یدری اوّلها
خیر او آخرها ابن عساکر عمرو بن عثماندن رضی الله تعالی عنهما
مرسلا روایت ایتدوکی جامع الصغیرده تصریح اولنمشدر
بو حدیثده ضعفاءِ امته عجب بشارت وکرفتارِ کشاکشِ افتتان
اولان ابناءِ آخر زمانه حسن اشارت وارددر شول جهتدن که
شمسِ آفاق کیرِ بعثتدن بعید اولان ذرّاتِ نابدیدلك
وجود وعدمی علی السوا وشرفِ افاضته ناروا ایکن فیضِ نبی علیت
آنلری مخاوفِ یأس ونقمتدن تبعید وادحاق واماثلِ قدما
واوائله ضمّ والحاق ایلمشدر وبو معنانك وضوحِ وانجلاسی
تدویرِ دائرهٔ به مخصوص ودوشِ پرکارِ پرکارده مشاهد ومحسوس در

شول حيثيت ايله كه كردش دائره ده سائره اولان
نقطهٔ آخرين پيشگاه نقطهٔ اولين دن زائد وظاهرا
صفت تعال تأخر وتحسرده پس مانده ايكن منتهاء عود رجعى
نقطهٔ اولى وغايت قرب وزلفى يه متصل وبو محلده النهاية
رجوع الى البداية كلام مشهورنه اطلاع وعثوره متحصل اولور نظم

گوتو در كارگه صنع بنظاره شوى ، از عجائب دهن فكر تو خندان گردد
زانكه بنياد فلك دائره كردار افتاد ، پاى هر چيز بانجام سر آن گردد
آن نه بينى كه نباتى كه بريزاند تخم ، تخم او باز نباتى هم ازان سان گردد

نثر غريب حكمت دركه بو امت نكو سيرتك فضيلت مسفوره دن
قسط اوفى لرى ومورد منقبت مذكوره دن شرب اصفى لرى واردر
زيرا مدعاة دعوته اجابت ايدن امت باسرهم نحن الآخرون
السابقون مضمونى اوزره صفوف اصحاب قدمه منكب اضخم
ايله مزاحم وقصب السبق امتيازى احرازده مشارك ومساهم
اولدوقلرى كبى محرومان آخر زمان دخى فى كل قرن من امتى سابقون
حديث بشارت نمونى اوزره نصيبهٔ خيردن بانصاب و
فضالهٔ فضل متقدمدن حصه مند وبهره ياب اولمشلردر نظم

چونكه واگرديد گله از ورود ، پس قدان بز كه پيش آهنگ بود
پيش قدان بز لنگ پسين ، اضحك الرجعى وجوه العابسين

نثر خواجه محمد پارسا كه اهداب بساط تحقيقنه دست
فكر دقيق نارسادر كتاب مستطاب فصل الخطاب ده
طالبان لبان رشد وصوابه اتحاف هديهٔ هدايت وبو حديث

حضرت

حضرت ابو الدرداء دن رضى الله تعالى عنه روايت ايتمشدركه
خير امتى اولها وآخرها وفى وسطها الكدر ومنه كتاب مبرور
مكتوب ومبروزدركه زيد بن حارثه ايله رضى الله تعالى عنه
سفر شهادتده هم طريق اولان مردان خدايه يعنى غزوهٔ موته ده
لجهٔ منيه وموته غريق اولان شهدايه آل واصحابك جوع واضطرابلرى
مشتد وخوف انصرام واستيصال ايله زمان اندوه وملالك ممتد اولدقده نظم

خاتم انبيا دليل هدا ، صاحب جبرئيل امين خدا
قطب اقطاب آخر واول ، اولين خلق وآخرين مرسل

نثر حضرتلرى جواهر نوازش وتسليتى كشيدهٔ سمط تقرير
وليدركن المسيح بن مريم من هذه الامة اقوام انهم لمثلكم
او خير منكم كلام معجز نظامنى اوچ دفعه اعاده وتكرير بيوردقدن
بعده حقيقت معناى خيريتى مستعدان مجلس افادته تفهيم
ولن يخزى الله امة انا اولها والمسيح آخرها ايله فائدهٔ بيانى
تتميم بيوردلر بو حديث صحت مداردن ظاهر وپديدار اولوركه
وارد غيبى مر ومزيت ديجور قرب قيامتده طارق
وشمس عالمگير خيريت ورجحان مغرب زمين آخر زماندن
طالع وشارق اولدوغى حضرت عيسى نك وسط سموات علادن
نازل وآنك كبى رسول صاحب شريعت حوزهٔ عداد امتنه داخل
اولدوغندندر خصوصا كه فتنه انداز نسا ورجال ولا نحجالك
آشوب واختلالى خلالنده نجم ثبات ارادتلرى منكدر و
مشرب حسن عقيدتلرى متكدر اولمايوب اطاعت نهى وامرده

اکبر
كالقابض على الجمر، نفس پرشوره زور ایدر سربازان جهاد
واعوان مهدی هدایت رهبر، من تمسك بسنتی عند فساد
امتی فله اجر مائة شهید نویدی ایله صف صفدر غزو شرفه
تقدیم وترفیع اولنسه لر بعید وبدیع دکلدر اکرچه
بو احادیث صحت مآثر بحسب الظاهر بین الاوائل والاواخر
فضیلت وبرتریده اقتضای مساواة وبرابری ایدر اما
شرح مشکاة ده اباطیل شبهات ازهاق وحق تحقیق
بو طریق ایله احقاق اولنمشدر که امت خیر مدارك باران منفعت
تمثیل وتشبیهنده وجه شبه علم وهدا وبو معنی نفسنده
کامل وغیری مکمل اولان علماء نیکو شمائل حقنده واضح وهویدا
بو تفسیر اصابت پذیر اوزره خیردن مقصود ایصال النفع وسود
اولماغله خیر القرون ایله دور اخیر کثیر الفتون بیننده احتمال
توازن وتقابل ومزیت وافضلیتده تردد تساوی وتعادل
قالمایوب خیر القرون قرنی حدیث صحت لزومندن مفهوم اولان
خیریت مطلقه مخصوص قرن اول وبو خبر مصدوقك منطوقی
خیریت مقیده ایله موجه ومؤول اولور اکر بو حدیث دخی
خیر مطلقه محمول وظاهرندن نامعدول اولورسه حدیث دن مفاد
وخیردن مراد امتنا جابتك باجمعهم بنیان مرصوص الارکان کبی
ملتحم وبر مبالغه کالحلقة المفرغة طرفینی ملتئم اولدوغنی تبیین
وتوصیف وسابق ولاحقنی قاطبة مدح وتعریف ایله تکریم وتشریف
اولوندیکم برشاعر ماهرك بوقول حکمت مظاهری اول معنایه لمح وایما

نظم ان الخيار من القبائل واحد، وبنو حنيفة كلهم اخيار
نثر نقاوه کلامی بودر که امت خیر آغازینك انجامی
بر مرتبه ده حسن انتظام واشتباك ومزید التئام و
واشتراکلری واردر که هر طبقه سائرندن من وجه اندی
بلکه هر فرد معتبری امعان نظر اولنسه تفاریق عضادن اجدی
کورینور کانهم فی سریان سر الخیاریة یصدق علیهم
قول الانماریه اکرچه فی نفس الامر بعضیسی بعضندن افضل
واعز وقرب عهد رسالتجهتندن ارجح وامزدر لکن هر
برنده نیجه سر خفی مودوع وما بینلرنده جلباب فرق وارتیاب
مرفوع اولماغله کانه امر تفاوت ورجحان مبهم ومشکل
ووجه تمایز وفرقان متشابه ومتشاکل اولمشدر نظم
این دوبی اوصاف حمیده احولست، ورنه اول آخر آخر اولست
نثر بو طرز بدیع فن بیاندن بر نوع دلفریب وسوق المعلوم
مساق غیره بابنه قریب در مروان بن حفصه نك قول باصوابی
بو بابده ایراد واثبات اولنان شواهد ابیاتدندر نظم
فما نحن ندری ای یومیه افضل، ایوم نداه الغمر ام یوم بأسه
نثر زیرا بو معنانك فهمی بر امر ضروری بلکه علمی علم وجدانی
وحضوریدر که یأس ونکال هر حالده اشد وامر ویوم ندی
یوم بأس وردیدن هر وجهله اشرف وامزدر لکن نظم
ولا خیر فی حلم اذا لم یکن له، بوادر تحمی صفوه ان یکدرا
نثر نحو اسی اوزره طعم نداء اندوه زدانك چاشنی وحلاوتی

حموضتِ بأس وصلابت ایله اولماغین تحبیر ادا و تعبیرده
تسامح وتساهل بلکه عارفانه تجاهل ولمشدر مطرو امتده
دخی بو حالت عند اهل النظر مرعی ومعتبر اولور وبالجمله
صف نعال آخر زمانده ماندن اولان ضعفاء ناشادک تقدم
واستسعادلری نه وجهله استبعاد اولنور که مصراع
مبتدا گاه اولور مؤخرا ولور نثر امام محیی السنه کتاب مصابیحی
حسن خاتمه ایله مسکی الختام ومثل امتی کمثل المطر لا یدری
اوله خیر ام آخره حدیثی ایله اختتام ایلمشدر علامۀ بیضاوی
شرحنده بو وجهله اظهار ید بیضا وابیض رقیق تحقیقی
انتضا ایلمشدر که نوب مطردن هر نوبت برکت آثارک تربیت
اطفال باغ وراغ ده فائدۀ عامه سی ونودسیدگان گهوارۀ
خاکک نشو و ادراکنده منفعت خاصه وخامه سی اولدوغی کبی
طبقات امت نیک نهاددن هر طبقۀ پاک اعتقادک دخی
نیجه مکارم ومخائلی بلکه اصحاب نهی والبابی تحییر واعجاب
ایده جک بحد خصائص وفضائلی واردر اگرچه سابقون
اولون مشاهدۀ معجزات کوناگون ایله الفضل للمتقدم
نعیم دائمنه شایان وکثرت طاعت وقلت لمم وزلت ایله
داخل خلد طمانینه ورضوان اولمشلردر اما گرفتار شرکۀ
شر القرون اولان آخرونک دخی عند فساد الزمان
وجوه الطاعت وایقانلری باسره وصفقت بیعت واذعانلری
خاسره اولمایوب هنگام فشو منکرات وشیوع بدعده

احیا

احیاء موات مواتِ سنت وورع اتمکله هر بری مکتب فضل
وادب ده اهل سبق ایله هم سبق ودرایت جامعیتی حامل اولان
هر فرد کاملنه بو بیت حکمت قرانک مغزاسی ماصدق اولمشدر نظم
سبقت ولکن لا الی الفضل والحجی فانت اخیر فی زمانک اول
نثر بالاثنین عهد پیشین اولنلر تاسیس وتمهیدده جد جدید
ایتدکلری کبی ره نشین دور پسین اولنلر دخی تلخیص وتجدیدده
کد اکید ایدوب بو سبب ایله سعی لری مشکور وهر بری
نام جمیل وخیر جزیل ایله متعارف ومذکوردر نظم
صغیرهم ککبیر فی اقتناء علی من تلق منهم فقد لاقیت سیدهم
تتمیم الذکر لاهل الفکر بو غریب شهر بلاغت و
مسافر دیار براعت که نیچه مدت اودیۀ عوالم بی نهایت ده
تسیار بسیار بعده تأیید فیاض بی علت
ایله مأنس دار الملک شهادتده آرام وقرار ایلمشدر
خصائص ثلاثه ایله مخصوص وبنیان تفرد ورجحانی
مرصون ومرصوص در خاصۀ اولی میان مهرۀ منشیانده
رسم سخن گذاری بو وجهله جاری درکه اوائل کتب ورسائلده
رعایت اسجاع وفواصله فی الجمله رغبت ومیل ومضمار عبارت
بر مقدار رکض الخیل ایدوب بعده ترک مشقت تکلف و
تنسیق الفاظ منشیانه دن تخلف ایدرلر بو خرف ریزه بی
که نظر ناقدان اولی الابصارده کم قیمت وپست درهنه دکلو
عیب وعواری واراسه گریبان مطلعدن دامان مقطعه

آرایی ده

اعتبار

وارنجه هموار ویكدست در **نظم**
اكر عیبی بود كو عیب پوشی، چو تحسین نكندم باری خموشی
خاصهٔ ثانیه شاهد بلاغت برصورت ایله ایكی دفعه
متجلی وبرزیور ایله مكرر متجلی اولمایوب اقتضاء ناكزیر ایله
اعاده وتكریر اولنان عبارات پرعبر لباس آخر ایله آرایش
وتقیین ورعبوبهٔ بلاغت مرغوبه سجاف سجع متوازی ده
متواری اولدوقده مخازن سجع متوازن دن اخراج زیور
تبیین اولنوب عبارت واداده تفنن وبی تكلف تصلف
نوع تصرف ایله تغییر اسلوب سخن اولنمشدر **مصراع**
احسان چو بمی شود كم از تحسینی **خاصهٔ ثالثه** نامحرمان
اجانب عوام دن ستر واكتتام ایچون سمت انشاده
برطرز نادر دلكشا افراز وافراد ومسالك سبعهٔ معلقه
اوزره بعض الفاظ معقدهٔ مغلقه كه ایراد اولنمشدر
هر لفظ صعب المنال مرادف مانوس الاستعمالی ایله شفع
وهر حرف وحشی خوشی نك سر پوشی بو حیله ایله ازاله
ورفع اولنماغله كتب لغتیه مراجعت اولنمادین مدلول مقاله
انتقال اكثر مواضع ومحال ده آسان ویسیر وصنعت جرجیس انقا
كبی عقدهٔ صعوبت واشكال انفكاك پذیر اولور **نظم**
چون خجلیم از سخن خام خویش، هم تو بیا مرز با نعام خویش
نثر وصمت حسد وعصبیت دن مصون وبری اولان
موشكافان دقائق سخنورینك بارگاه نصفت وانصافلرنده

دریوزه

التقیین التزیین
الرعبوبة الرشیقة البیضاء
الوحشی الكلام وحشیه غریبه

دریوزه واستعطاف اولنور كه بو باغ بلاغت بلاغدن
عین رضا ایله كذر وعیبهٔ عیبه نظر ایتمكدن حذر
ایدوب همرازی ملوك كلام نبوت بیان اولان فقراء
فقرات پریشانه سنك انداز وره نشین عتبهٔ عتبی
اولان كدای متصدد التدایه تعرض واعتدا ایله ستم پرداز اولمیه
نظم وخیر خصال المرء ستر معائب، وافضل اخلاق الرجال التسامح
نثر بلكه افواه طلبهٔ معرفت شعاردن داخل مسامع كبار
اولدوقده لسان تكرم واستحسان ایله **نظم**
جزاك الله عن ذا السعی خیرا، ولكن جئت فی الزمن الاخیر
نثر نظمنی انشاد وبو نیازمند مجهوحك روحنی فاتحه فا
ایله مسرور وشاد ایدوب هفوات یسیره سنی حمل علی الصلاح
وزلات كبیره سنی رقمزدهٔ خامهٔ اصلاح ایدهلر **نظم**
نویسندهٔ این خجسته سواد، زبیشینه دفتر چنین كرد یاد **نثر**
كه برسائل جری حكیم انوری یه كه انكشت نمای قلمرو سخنوری در
ایراد سؤال ونطع منافسه ومناقشه یه القاء قرعهٔ قیل وقال
ایدوب دیدی كه ای معدل موازین اقسام اشعار سن اول
استاد بلند اقتدارسن كه هر كلام بدیع النظامك مشیمهٔ
بشیمهٔ فسون ده سحر نیرنك نمون ایله توأم وشقیق بلكه
قصائد حكمت طرازكه اطلاق لفظ اعجاز شایسته وحقیق در
اما حیف ودریغ كه زبان تیغ كلام بلیغك عروض رخنهٔ غموض
ایله عرضهٔ كلال ولسان بیانك عقدهٔ تعقید صعوبت نشان ایله

العیبة ما یجعل فیه الثیاب
العتبی الرضا

بسته ولال اولماغين اكثر ناقدان فضل وهنر ادراك
شعر معجز اثركدن محروم ونا اميد وبيكده بر طالب دشوار پسند
حكم سودمنددن بهره ياب ومستفيد اولور اوك
حكيم بى قرينه ومانند وواسطة العقد ع درشعر سه كس پيمبرانند
نثر مسلك تفرد وتمكين ده كند واستعداد طرز آفرينينه
اقتفا ولا تصل على صولا فكم من غائب قولا كلامى ايله
اكتفا ايدوب ديدى كه ع من نيز براى آن يكى مى كويم نثر
بو فقير ناكامك دخى كلمات بى انتظامنده جابجا اغلاق و
تعقيد ظاهر وبديدار اولدوقده واحد كالالف رتبه سنه
صاعد بلكه هر عصرده واحد بعد واحد اولان مخاطب يكانه لك
نفحات الطاف بى بهانه سنه تعرض وعرصهٔ ضراعت و
استكانت ده تبوء وتعرض اولنور كه بو مقدمهٔ مهمه نجى
خاطر نشان وبو فقير مستهدف مستشهاى سهم الغيب
رضاء تامه عرضه ونشان ايدوب جرمنه اعتراف ايدن
مسكين سينه صافه سبب نكوهش وتعيير واغراء نفس ناموس شكن
ايله اسلوب حسن ظن تغيير اولنميه ع فان يحثوا عنى ففيهم مباحث
نثر بلكه بو دار الحديث دانش وهنردن كذر ايدن زمرهٔ ادبادن
فما لهؤلاء القوم لا يكادون يفقهون حديثا فحواسنه مظهريت
توقى ونهايت برور رأفت لرندن ع با آنكه سراسر همه عيب افتادست
نثر جائزهٔ حسن قبول ايله تلقى ايدوب يد انصاف ايله ذيل الطافه
تعلق وعفو تقصير وكناه ده خلق الله ايله تخلق ايدهلر

ايلر رشاشهٔ قلم مرده دللره تفسير آيت ومن الماء كل شى
دل معدندن اينلدى قوافى نوظهور هركاه وطبع فهم ايده مزسه وماعلى
نثر بو مقدمات مقصودهٔ بالعرضدن نتيجه وغرض
پايين مصنفين ده جايكير ومكين ووصف نعال اهل كمال ده
اقامت كزين اولماغله احيانا جزئيات نتف وخزايا ايله
اجمام نفس واحماض ومشاين زيردستان خود فروشدن
عين عيب پوشلرينى اغضا واغماض ايدن بزركان وارباب قلوبدن
طلب دعاء اجابت قرين وجناب ستار العيوبدن
دريوزهٔ بهرهٔ واجعل لى لسان صدق فى الآخرين در رباعى

من معترفم كه كار من جمله خطاست معذورم از آنكه بر بشر سهو رواست
اى منصف اكر توان در اصلاح بكوش
در عيب نظر مكن كه بى عيب خداست